

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Obsah

↗ Úvod generální ředitelky	4
↗ Konference	7
↗ 20 let Národního památkového ústavu	9
↗ Patrimonium pro futuro	11
↗ Po stopách šlechtických rodů – Harrachové. Vznešenost zavazuje	18
↗ Mezinárodní spolupráce	21
↗ Vědecko-výzkumná činnost	25
↗ Publikační činnost	33
↗ Výjimečné dny a události návštěvnické sezony	48
↗ Další vybrané události a aktivity	52
↗ Jednotlivá pracoviště	58
↗ Generální ředitelství	61
↗ Územní odborné pracoviště v Praze	66
↗ Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze	72
↗ Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích	76
↗ Územní odborné pracoviště v Plzni	80
↗ Územní odborné pracoviště v Lokti	85
↗ Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem	90
↗ Územní odborné pracoviště v Liberci	94
↗ Územní odborné pracoviště v Josefově	99
↗ Územní odborné pracoviště v Pardubicích	104
↗ Územní odborné pracoviště v Telči	109
↗ Územní odborné pracoviště v Brně	113
↗ Územní odborné pracoviště v Olomouci	120
↗ Územní odborné pracoviště v Kroměříži	125
↗ Územní odborné pracoviště v Ostravě	131
↗ Územní památková správa v Praze	139
↗ Územní památková správa v Českých Budějovicích	143
↗ Územní památková správa na Sychrově	148
↗ Územní památková správa v Kroměříži	153
↗ Přehledová část	158
↗ O Národním památkovém ústavu	159
↗ Hospodaření	166
↗ Finanční prostředky NPÚ alokované na záchranné archeologické výzkumy	174
↗ Projekty financované z evropských zdrojů	176
↗ Obnovy památek z programu SMVS	178
↗ Projekty z neinvestiční dotace pro světové dědictví Unesco	179
↗ Vědecko-výzkumná činnost	180
↗ Souhrnné přehledy	188

ÚVOD GENERÁLNÍ ŘEDITELKY

Úvod generální ředitelky

Vážené dámy, vážení pánové,

Národní památkový ústav si v roce 2023 připomněl 20 let své existence jako odborné organizace památkové péče s celostátní působností. Počátky fungování nové organizace byly složité, ale Národní památkový ústav potvrdil svoji zásadní roli v oblasti památkové péče a zařadil se po bok nejvýznamnějších kulturních organizací v České republice. Současně v roce 2023 uplynulo 10 let od vnitřní reorganizace NPÚ, při které vznikly čtyři územní památkové správy v Českých Budějovicích, v Praze, na Sychrově a v Kroměříži. Tato výročí nám dala možnost ohlédnout se za množstvím odvedené práce na poli památkové péče i při správě hradů, zámků a dalších památek, které zpřístupňujeme veřejnosti.

Jsme velice rádi, že zájem návštěvníků o památky roste. Za celý rok 2023 jich přišlo 4,2 milionu. To je o 10 % víc než v předchozím roce. Nejnavštěvovanější byly tradičně zámky Lednice, Valtice a Hluboká, hrad a zámek Český Krumlov a hrad Karlštejn. Největší nárůst zájmu turistů zaznamenaly památky po obnově, které zpřístupnily nové prostory a prohlídkové okruhy. I přes skokový nárůst cen energií a stavebního materiálu se nám podařilo díky dotacím a většímu zapojení vlastních zdrojů financování dokončit rozsáhlé investiční akce na hradě Karlštejn, na hradě Kunětická hora, v klášterech Kladruby a Plasy nebo na zámku v Telči. Nesmíme zapomenout na Květnou zahradu v Kroměříži, na zahrady zámku Lysice a pokračující rozsáhlou obnovu zámku v Litomyšli. Ani to ale není konečný výčet. Máme připraveny další projekty obnov, na které se budeme snažit získat finanční prostředky z evropských i národních zdrojů.

Ekonomickou situaci Národního památkového ústavu v roce 2023 zásadně ovlivnilo rozhodnutí vlády o systemizaci, v rámci které bylo NPÚ určeno snížení pracovních míst o 97,5 úvazku k 31. 12. Dotklo se to všech pracovišť NPÚ, která se musejí s touto obtížnou situací vypořádat.

Péče o památky je nelehký úkol a své o tom vědí všichni, kteří se podílejí na jejich obnově, záchraně, správě či propagaci. Pozitivní, vzorové počiny z památkové péče již podesáté ocenil Národní památkový ústav cenou *Patrimonium pro futuro*. Za uplynulých 10 let tuto cenu převzalo už 88 laureátů a desítky dalších kvalitních projektů byly vyzdvíženy při nominacích. Tyto i další pozitivní příklady péče o památky si zaslouží ocenění široké veřejnosti. A to zvláště v době, kdy sílí potřeba diskuse nad hranicí mezi veřejným zájmem na ochranu kulturního dědictví a dalšími veřejnými či soukromými zájmy, jako jsou například ochrana klimatu či rozvoj dopravní obslužnosti.

Aktuální vývoj přináší do památkové péče nová komplexní témata a nové potřeby a NPÚ na ně musí reagovat. Jednou z cest je posílení spolupráce s významnými institucemi a organizacemi například formou memorand o spolupráci při řešení klíčových aktuálních otázek.

Hlubokou odezvu na národní úrovni s přesahem i do sousedních zemí měl dlouhodobý projekt NPÚ *Po stopách šlechtických rodů 2023: Harrachové – vznešenost zavazuje*. Desítky zapojených organizací, institucí, spolků po celý rok prezentovaly další ze šlechtických rodů, které významně ovlivnily naši historii. Hlavními objekty roku Harrachů byly zámky Hrádek u Nechanic a Janovice u Rýmařova. Výstupem projektu byly mimo jiné monografie rodu Harrachů s kresleným rodokmenem a monografie zámku Hrádek u Nechanic.

Odbornou konferencí *Santini 2023* a obnovami klášterů Kladruby a Plasy jsme si také připomněli odkaz významného architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela, od jehož smrti uplynulo právě 300 let. Santini do svých staveb vepsal širokou škálu znalostí napříč obory a duchovní odkaz Santiniho je stále dokonale přesvědčivý.

Rok 2023 byl pro Národní památkový ústav důležitým mezníkem v jeho práci a roli. Ráda bych Vám, milé kolegyně a milí kolegové, poděkovala za Vaši práci pro památky a Vám ostatním za přízeň, kterou našemu kulturnímu dědictví věnujete.

Ing. arch. Nada Goryczková
generální ředitelka
Národního památkového ústavu

KONFERENZ

Konference **SANTINI 2023**

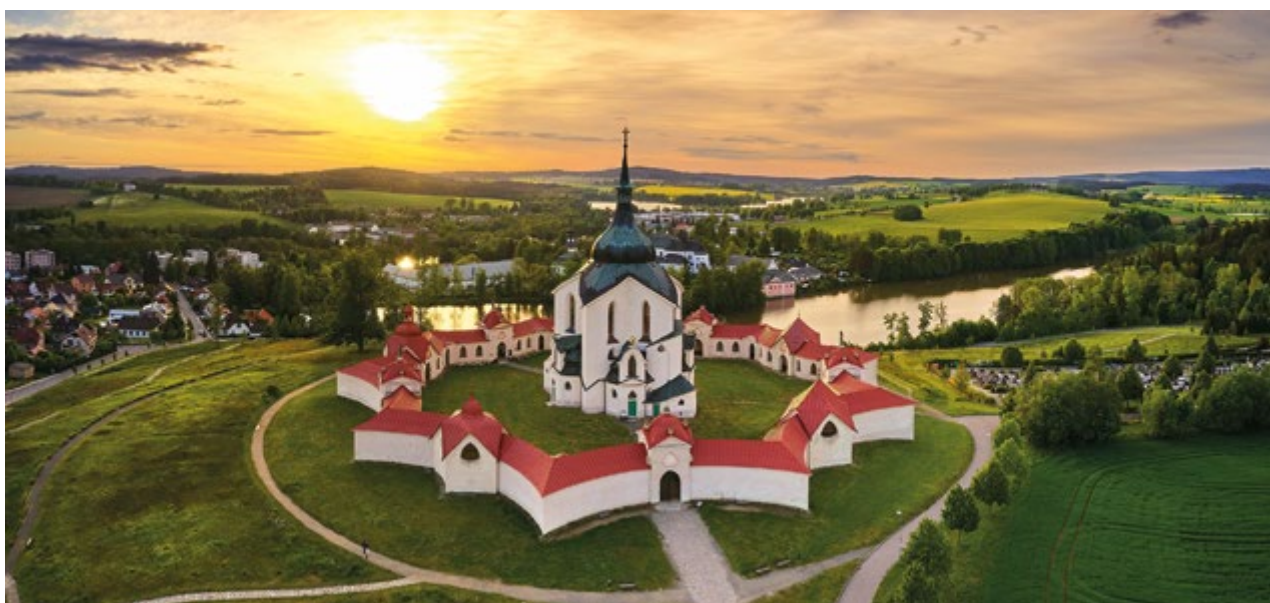
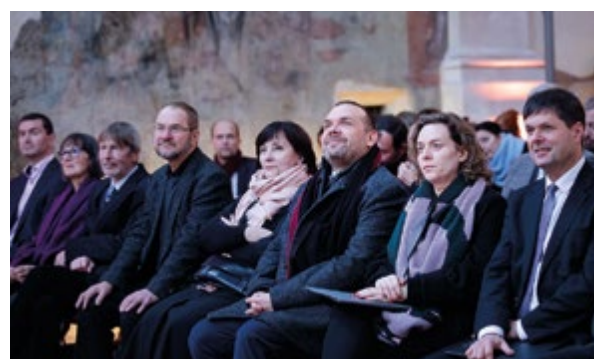
V den 300. výročí úmrtí významného českého architekta italského původu, Jana Blažeje Santiniho-Aichela, se 7. prosince 2023 konala odborná konference připomínající jeho osobnost a dílo. Akce pořádaná Národním památkovým ústavem a Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska pod záštitou Ministerstva kultury a ČKAIT se uskutečnila v Pražské křižovatce.

Přední odborníci představili Santiniho coby autora se širokým rejstříkem realizovaných projektů v Čechách i na Moravě, a to od klášterů, poutních míst, kostelů a kaplí přes šlechtické paláce či hospodářské dvory.

První přednáškový blok představil mimo jiné dílo Jana Blažeje Santiniho-Aichela v kontextu evropské architektury 17. století. Tématem přednášek byly také symbolické půdorysy, proporční dokonalost a unikátní kompozice jeho staveb, Santiniho odkaz na Moravě a výzkum architekta odkazu.

Druhý přednáškový blok se zaměřil na konkrétní příklady Santiniho staveb, a to nejen na jednu z nejnámějších – poutní kostel na Zelené hoře, ale také na méně proslulé realizace, jako jsou zámek v Lázních Bělohradě a probošství u kláštera Pohled. Pokračující zájem odborníků o Santiniho dílo se zaměřil také na barokně gotický kostel sv. Jana Křtitele v Dohaličkách či hospodářské dvory ve východních Čechách – Lhotku a Podzámek na Opočensku.

Konferenci zakončil večerní komponovaný kulturní program připomínající osm hlavních pracovních a životních etap architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela.

20 LET NÁRODNÍHO PAMÁTKOVÉHO ÚSTAVU

20 let Národního památkového ústavu

V roce 2023 si Národní památkový ústav připomněl výročí 20 let od svého vzniku. 1. ledna 2003 splynuly Státní ústav památkové péče a Státní památkové ústavy působící v krajích. Odborná organizace státní památkové péče tak získala přídomek národní, čímž se zařadila po bok dalších významných institucí, Národního muzea, Národního divadla či Národního archivu.

Po mnohaletém vývoji se dnes instituce stará nejen o státní hrady a zámky, ale je také výzkumnou organizací a přispívá k ochraně a obnově památkového fondu v České republice, včetně metodických přístupů a publikační činnosti.

Při příležitosti výročí si okolnosti vzniku NPÚ, jeho hlavní osobnosti, současnost i vize do budoucnosti představila odborná debata *20 let NPÚ – historie, současnost a budoucnost památkové péče*, která se uskutečnila 26. září 2023 v Ledeburské zahradě. Záznam této debaty je možné si poslechnout na YouTube kanálu NPÚ.

Uplynulá dvě desetiletí od vzniku NPÚ připomněla také putovní panelová výstava, která v textu a obrazech podrobně mapovala okolnosti vzniku instituce, její strukturu, činnost či osobnosti NPÚ a památkové péče v ČR.

Na státních hradech, zámcích a dalších objektech ve správě Národního památkového ústavu se oslavy 20 let NPÚ soustředily na 1. června coby Mezinárodní den dětí a také víkend 22.–23. dubna, který následoval po Mezinárodním dni památek. V tyto dny měly všechny děti vstup zdarma.

PATRIMONIUM PRO FUTURO

Národní památkový ústav, jako organizace pověřená záchranou a rozvíjením hodnot památkového fondu na území České republiky, hodnotí pozitivní a úspěšné počiny v oblasti památkové péče dokončené v předešlém roce. Ceny jsou udělovány od roku 2014 a dosud bylo předáno 88 ocenění v jednotlivých kategoriích. Slavnostní předávání cen jubilejního 10. ročníku se uskutečnilo 28. listopadu na Nové scéně Národního divadla a v přímém přenosu ho jako tradičně vysílala Česká televize.

PATRIMONIUM PRO FUTURO 2023

Objev, nález roku

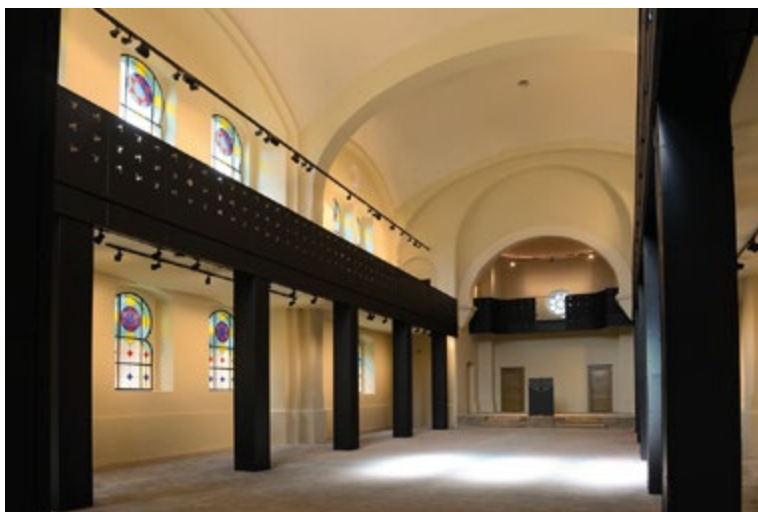

Cenu získal **objev nejstarší sakrální stavby přemyslovského Znojemska**. V kostele sv. Hippolyta ve znojemské části Hradiště odborníci při archeologickém výzkumu v letech 2021–2022 objevili pod současnou stavbou pozůstatky dvou raně středověkých kostelů – staršího kostela ve tvaru rotundy s apsidou (kostel I) a dále novější čtvercové stavby s malou apsidou (kostel II).

Na základě úctyhodných rozměrů a kvality provedení je můžeme označit za hlavní kostely raně středověkého Znojemska. Archeologickým výzkumem se podařilo doložit tisíciletou kontinuitu sakrální stavby na Hradišti a její pravděpodobnou souvislost s knížecím prostředím.

Záchrana památky

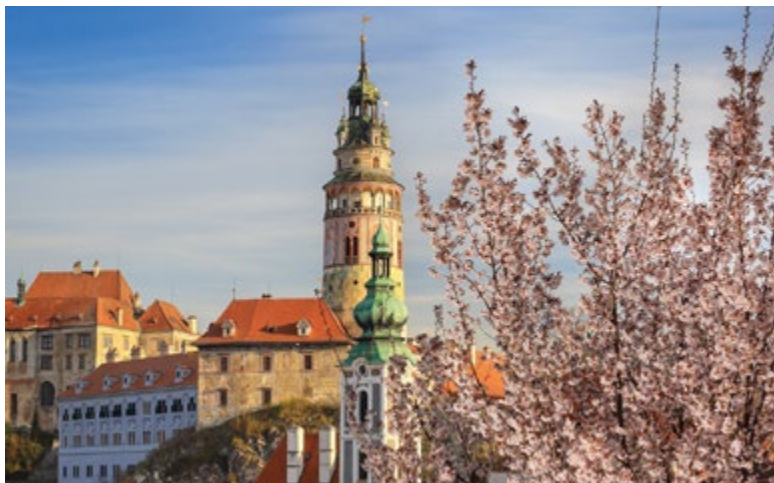

Ocenění získala **záchrana synagogy a domu čp. 200 v Žatci**. Synagoga je druhou největší v Čechách, od roku 1938 neslouží svému účelu a po desetiletí chátrala. Ve vybydleném stavu ji společně se sousedním objektem rabinátu v roce 2013 koupil Ing. Daniel Černý a zahájil náročný proces záchrany obou budov

a obnovy jejich společenského využití. V současné době je zpracovávána výstavní expozice, po jejímž dokončení budou objekty zpřístupněny veřejnosti. Daniel Černý zachránil fyzickou podstatu dvou kulturních památek a přispěl také k rehabilitaci a oživení další části historického centra města.

Příkladná správa a prezentace památkových objektů

Pavel Slavko

Cenu obdrželi **Jaroslav Zezulčík, kastelán zámku Kunín,** a **Pavel Slavko, kastelán státního hradu a zámku Český Krumlov.**

PhDr. Jaroslav Zezulčík se zasloužil o záchranu zámku Kunín ve stejnojmenné obci, která s jeho podporou zchátralý objekt v roce 1999 převzala do vlastnictví. Díky společnému úsilí kastelána a obce se podařilo cenný barokní zámek zrekonstruovat, doplnit mobiliářem a zpřístupnit veřejnosti.

Pavel Slavko se jako kastelán zásadním způsobem zasloužil o záchranu a zpřístupnění českokrumlovského památkového areálu, který patří mezi nejrozsáhlejší památkové areály ve střední Evropě. Příkladný přístup kastelána Slavka k péči o památku vyvrcholil získáním dvou prestižních ocenění Europa Nostra v letech 2002 a 2008.

Jaroslav Zezulčík

Restaurování památky

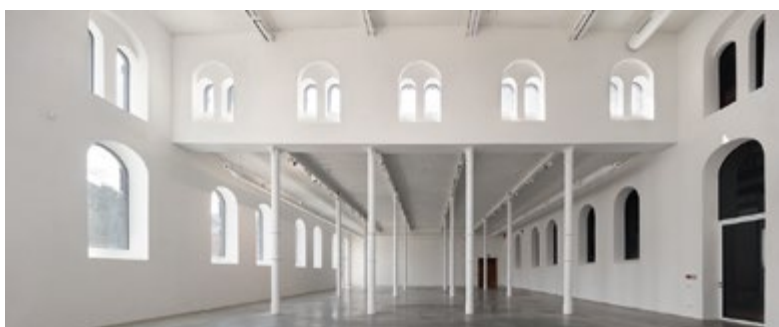

Restaurování interiéru kostela Narození Panny Marie v Domažlicích. Původně gotický kostel Narození Panny Marie, jehož vlastníkem je Římskokatolická farnost Domažlice, obsahuje cennou malířskou výzdobu autora Františka Julia Luxe z období barokní přestavby. Restaurátoři MgA. Jiří Suchan a MgA. David Hrabálek

získali ocenění za výborné provedení restaurování probíhající v letech 2017–2022 a odpovědný přístup zahrnující také studium dalších Luxových realizací. Díky nim je možné obdivovat v kostele autentickou Luxovu práci.

Památková konverze – cena generální ředitelky NPÚ

Konverze bývalých městských jatek v Ostravě zastoupená architektem Robertem Koniecznym z architektonické kanceláře KWK PROMES, a vlastníkem, město Ostrava. Historický areál městských jatek z 80. let 19. století představuje v centru Moravské Ostravy ojediněle dochovaný industriální celek. Játka byla v provozu až

do roku 1965, pak začala postupně chátrat. Roku 2016 se městu Ostrava podařilo areál odkoupit a nalézt jeho nové využití. Konverze v tomto měřítku, navíc pro potřeby galerie, je pak ojedinělá i ve středoevropském kontextu a posiluje prestiž Ostravy jako důležitého bodu na mapě kulturních center Evropy.

Obnova památky

Vítězem kategorie se stala **obnova fortifikačního systému pevnosti Josefov** a její vlastníkem město Jaroměř. Udržitelná péče o rozsáhlý hradební systém pevnosti, který neslouží původnímu účelu od roku 1888, je finančně velmi náročná a celkově nad rámec možností města Jaroměře. Opravy se proto dlouho

omezovaly pouze na nejhroženější a menší úseky hradeb. Projekt *Oživení pevnosti Josefov* přinesl komplexní obnovu větší ucelené části opevnění a umožnil tuto část pevnosti využívat pro kulturní účely.

Prezentace a popularizace

Ocenění získaly **nové expozice v obnovené budově Armádního muzea Žižkov**, které bylo v roce 2022 po více než čtyři roky trvající rekonstrukci znovu otevřeno pro veřejnost. Cílem náročné a rozsáhlé stavební akce byla celková obnova historického objektu

s respektem k jeho statusu kulturní památky a zároveň rozšíření využitelných prostor pro moderně koncipované výstavní expozice. Ty prezentují národní vojenskou historii s evropským přesahem a vrací Armádnímu muzeu jeho místo mezi významnými vojenskými muzei v Evropě i ve světě.

Osobnost památkové péče

Cena v této kategorii byla in memoriam udělena **prof. PhDr. Ivu Hlobilovi, CSc.** Na ocenění byl navržen za výjimečný a dlouhodobý odborný vklad do sféry české památkové péče a teorie střeoevropských dějin umění. Díky své mimořádné erudici byl přínosným členem odborných a památkových rad vědeckých

a kulturních institucí i členem redakčních rad významných periodik. Pro další generace historiků je důležitý i jeho badatelský zájem o umění krásného slohu.

Cena veřejnosti Památky děkují

Veřejnost v online hlasování rozhodla o udělení ceny projektu **záchrany renesanční věže zámku v Moravském Krumlově**. Zámek stojí na místě původního hradu, který v 16. století představili páni z Lipé. Svůj rukopis zde zanechal italský stavitel Leonardo Garo de Biono. V roce 1945 zámek jako zázrakem přežil bombardování. Po pádu komunismu noví majitelé nevěnovali objektu dostatečnou péči a nakonec zámek odkoupilo město. Záchrana renesanční věže byla součástí rozsáhlých oprav zámeckého areálu.

HARRACHOVÉ

VZNEŠENOST ZAVAZUJE

PO STOPÁCH ŠLECHTICKÝCH RODŮ

Harrachové patřili mezi nejvýznamnější šlechtické rody naší historie. V roce 2023 jim byla věnována v rámci projektu pozornost v souvislosti se třemi významnými výročími. Uplynulo 400 let od nástupu Arnošta Vojtěcha z Harrachu na pražský arcibiskupský stolec a zároveň 400 let od sňatku Isabely Kateřiny z Harrachu s Albrechtem z Valdštejna. Před 70 lety byl zámek Hrádek u Nechanic zpřístupněn veřejnosti.

Hlavním realizátorem projektu bylo generální ředitelství a ÚPS na Sychrově. Stěžejními objekty roku se staly zámek Hrádek u Nechanic a zámek Janovice u Rýmařova. Kromě nich se zapojilo dalších 11 památkových objektů ve správě NPÚ, ÚPS v Praze a Kroměříži, územní odborná pracoviště (Liberec, Josefov, Ostrava, Střední Čechy) a Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži.

Do projektu se přidalo i celkem 31 státních i nestátních institucí, správ, samospráv a památkových objektů. V rámci přeshraniční spolupráce se ÚPS na Sychrově spojila s redakcí Vídeňských listů a také s českými spolky ve Vídni.

Slavnostní zahájení projektu proběhlo 26. ledna ve Sklárně a minipivovaru Novosad a syn v Harrachově (jeden ze stěžejních partnerů projektu) za přítomnosti generální ředitelky NPÚ Nadi Goryczkové, hejtmana Libereckého kraje Martina Půty a čelních představitelů zapojených měst, obcí a dalších organizací. Zahájení sezony v duchu Harrachů se konalo na Hrádku u Nechanic 1. dubna.

Mezi hlavní výstupy projektu patřilo vydání stejnojmenné publikace, obnovy objektů, speciální prohlídky a výstavy. Zcela zásadním a trvalým výstupem letošního ročníku je ale propojení všech institucí, které nesou odkaz rodu Harrachů. Byly navázány nové kontakty a přátelské vztahy, které slibují pokračování spolupráce do budoucna. Konkrétním příkladem je návštěva potomků rodu na zámku Hrádek u Nechanic a v Krkonoších. Naopak zástupci Národního památkového ústavu, města Jilemnice, Harrachova a vídeňských Čechů byli pozváni na zámek Prugg (nyní v majetku Ernsta Harracha) a na rodové sídlo – zámek Rohrau.

Publikace **Harrachové – vznešenost zavazuje**

Jan Luštinec, Petr Nosek, Adam Rejha

Na přípravě monografie se kromě pracovníků NPÚ významně podílel pan PhDr. Jan Luštinec, emeritní ředitel Krkonošského muzea v Jilemnici, odborník a badatel, který se celoživotně věnuje rodu Harrachů.

Kolektiv autorů představuje rod Harrachů prostřednictvím medailonů významných členů, kteří se zapsali do dějin Českých zemí. Skrze osudy jednotlivců může čtenář nahlížet, jak se v průběhu času projevovala starobylá šlechtická zásada „vznešenost zavazuje“, nejsou opomenuty ani zásluhy Harrachů v různých oblastech. Kapitoly jsou doplněny o odkazy na prameny. Součástí knihy je též vkládaný zjednodušený rozrod rodu Harrachů.

Dalším publikačním výstupem byla monografie o zámku Hrádek u Nechanic, materiál týkající se hospodářských dvorů Harrachů. Byl vydán reprint knihy Hrabě Swéerts-Šporck a jeho hospodářské zásady.

Obnova prohlídkového okruhu

Pozornost byla věnována také stavební obnově – na Hrádku u Nechanic prošel kompletní obnovou prohlídkový okruh pod názvem Hostinské pokoje. Nově obnovené prostory se veřejnosti představily 26. srpna při velkolepě pojaté Hradozámecké noci. Podrobněji o obnově informujeme na s. 151. [↗](#)

Zapojení dalších objektů

Na zámku Janovice u Rýmařova byla, kromě konání speciálních prohlídek, přednášek či výsadby nového stromořadí, obnovena zámecká kaple. Reinstalovaly se také vybrané prostory na hradě Grabštejn, byly restaurovány portréty s harrachovskou tematikou pro zámek Mnichovo Hradiště.

Také na dalších objektech byly realizovány přednáškové cykly, výstavy, speciální a noční prohlídky, slavnosti, dětské dny věnované Harrachům, koncerty, výtvarná soutěž pro školy a další akce pro veřejnost.

Mezinárodní spolupráce tvoří nedílnou součást činnosti Národního památkového ústavu. Pro setkávání se zahraničními kolegy, odborníky i širokou veřejností slouží instituci různé platformy, ať už se jedná o pořádání konferencí, výstav, workshopů nebo akcí souvisejících s agendou světového dědictví UNESCO. Na následujících stranách představujeme stěžejní aktivity z roku 2023.

Mezinárodní konference **ICONIC HOUSES NETWORK** za účasti vily Stiassni

V květnu 2023 se uskutečnila 7. mezinárodní konference Iconic Houses s podtitulem *Ikony české avantgardy. Autenticita a stylová diverzita*. Vila Stiassni, objektu spravovanému Územní památkovou správou v Kroměříži, bylo velkým potěšením být její součástí jako jeden ze zástupců hostitelských domů, vedle dalších ikonických staveb – vily Tugendhat a Müllerovy vily.

Mezinárodní síť Iconic Houses sdružuje významné památky architektury 20. století, které jsou přístupné veřejnosti. Pomáhá s jejich propagací,

podporuje vzájemné kontakty mezi správci či majiteli jednotlivých významných domů a předávání jejich zkušeností. Hlavními výstupy jsou pak programově náročné konference, které každý druhý rok hostí jiná z členských zemí. Z celkového množství 186 domů z celého světa se Česká republika pyšní více než desítkou zástupců. Vila Stiassni byla na tento prestižní seznam zapsána v roce 2018.

Týdenní konference byla zahájena v Praze, kde kromě exkurzí po pražských vilách, jako je vila Müller, Winternitz či Rothmayer, proběhl i hlavní cyklus odborných přednášek a krátkých představení jednotlivých domů. Vila Stiassni, která je ve správě Národního památkového ústavu, představila její kastelánka Kateřina Konečná. Následně se všichni účastníci konference z nejrůznějších koutů celého světa vypravili za poznáním Loosových apartmánů do Plzně, navštívili nejnovější přírůstek na IH seznamu – Volmanovu vilu v Čelákovcích a následně se hlavní program konference uzavřel v Brně prohlídkami trojice brněnských vil – Tugendhat, Jurkovič a Stiassni.

Konference Historické zahrady Kroměříž 2023

V květnu 2023 byla připravena mezinárodní konference *Historické zahrady Kroměříž 2023 – Památky zahradního umění na Seznamu světového dědictví*, na jejíž přípravě spolupracovali pracovníci Generálního ředitelství a Metodického centra zahradní kultury v Kroměříži s Klubem UNESCO Kroměříž.

Významnou součástí konference bylo připomenutí 25. výročí zápisu zahrad a zámku v Kroměříži na Seznam světového dědictví. Tomu odpovídala i sestava příspěvků. Kromě obecného přehledu z České republiky s důrazem na Kroměříž a park v Průhonících byly prezentovány zkušenosti a praktická doporučení expertů z Rakouska, Německa a Španělska, které byly kvalitním srovnáním a zdrojem inspirace pro správce a majitele našich památek. Na konferenci navázalo již tradiční metodické setkání specialistů NPÚ na památky zahradního umění.

Specialisté na moderní architekturu a urbanismus NPÚ na odborné stáži v Helsinkách

Projekt Odborné vzdělávání pracovníků NPÚ jako nástroj pro zvýšení efektivity a péče o kulturní dědictví ČR vstoupil v roce 2023 do své závěrečné fáze. Během projektu jsme měli jedinečnou příležitost zorganizovat celou řadu odborných zahraničních stáží a umožnit tak našim odborníkům získávat cenné zkušenosti v zahraničí.

Stáž ve finských Helsinkách, která proběhla ve dnech 2.–6. května, se zaměřila na problematiku urbanismu, ochrany moderní architektury a interakce novodobé architektury s historickým prostředím.

Kolegové z územních odborných pracovišť z celé republiky měli možnost se setkat s finskými památkáři a poznat systém památkové péče v této severské zemi. Na vlastní oči mohli vidět transformaci někdejší historické lokality finské metropole (Pasilan Konepaja) v supermoderní obytné čtvrti s plnohodnotnou občanskou vybaveností.

S jedním z hlavních městských urbanistů Jannem Prokollou a jeho týmem mohli diskutovat hlavní

památkové výzvy současných Helsinek, zejména prolomení výškových limitů pro výstavbu mrakodrapů. Závěr stáže byl tematicky věnován ikonické osobnosti světové moderní architektury a designu Alvaru Aaltovi a návštěvě jeho hlavních helsinských realizací.

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

Vědecko-výzkumná činnost

Národní památkový ústav získal v roce 2009 od Ministerstva kultury ČR status výzkumné organizace a v roce 2017 byl zapsán na Seznam výzkumných organizací vedený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jako výzkumná organizace provádí nezávisle základní a aplikovaný výzkum a veřejně šíří výsledky své vědecko-výzkumné činnosti publikováním, přednáškami a vzdělávacími kurzy pro veřejnost a transferem znalostí do veřejné sféry a společnosti.

Věda a výzkum v památkové péči pokrývají široký rozsah statutárních činností instituce, a zahrnují proto mnoho oborů a specializací. Široká odborná i laická veřejnost je s výsledky řešení výzkumných úkolů seznamována prostřednictvím odborných publikací, specializovaných map, metodik, památkových postupů, konferencí, výuky, edukačních workshopů, stálých expozic na objektech ve sprá-

vě NPÚ, krátkodobých výstav, exkurzí, příspěvků a reportáží v médiích aj. Blíže v Přehledové části této výroční zprávy a na: www.npu.cz/cs/o-nas/veda-a-vyzkum. ↗

V rámci výzkumné a vědecké činnosti v NPÚ vzniklo v průběhu roku 2023 celkem 128 výsledků, uplatnitelných do Rejstříku informací o výsledcích (RIV).

Odborná kniha (B)

Ediční řada: **VERBA DOCENT**

Úvahy o restaurování.

Výběr z textů k restaurování nástěnných maleb Agnola Gaddiho v bazilice Santa Croce ve Florencii

Úvahy o památkách. Výběr z německojazyčných textů

Autoři: Jana Michalčáková – Zdeněk Vácha (edd.)

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Dějiny památkové péče v českých zemích.

NPÚ zahájil vydávání nové ediční řady publikací, zaměřené na zpřístupnění podstatných cizojazyčných textů uznávaných zahraničních odborníků

v oblasti památkové péče a restaurování formou knižního výboru českých překladů. Představeny jsou společně s originály a doplněny kritickými komentáři odborníků na danou problematiku a medailony autorů. V roce 2023 vyšly dva tištěné svazky edice. Svazek s výběrem textů německých autorů z konce 20. a ze začátku 21. století: Jana Michalčáková – Zdeněk Vácha (edd.), *Úvahy o památkách. Výběr z německojazyčných textů*, Praha 2023, a svazek s překlady italských textů, prezentující restaurátorskou praxi významné italské instituce Opificio delle Pietre Dure ve Florencii výběrem textů z knihy *Agnolo Gaddi e la Cappella Maggiore di Santa Croce a Firenze. Studi in occasione del restauro*: Jana Michalčáková – Zdeněk Vácha (edd.), *Úvahy o restaurování. Výběr z textů k restaurování nástěnných maleb Agnola Gaddiho v bazilice Santa Croce ve Florencii*, Praha 2023.

Úvahy o restaurování, Praha 2023

Úvahy o památkách, Praha 2023

Odborná kniha (B)

Ad Unicum – Antika.

Antické památky v mobiliárních fondech ve správě NPÚ

Editorky: Stanislava Kučová – Šárka Radostová (eds.)

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO) Výzkum, dokumentace a prezentace movitého kulturního dědictví, dílčího cíle Výzkum druhových skupin předmětů na objektech ve správě NPÚ – výzkumná oblast Movité památky.

Blíže: Autorský kolektiv (abecední řazení): Veronika Burianová, Tomáš Janek, Jan Jílek, Věra Klontza-Jaklová, Stanislava Kučová, Jiří Musil, Eliška Petřeková, Alena Pukanczová, Šárka Radostová, Helena Svobodová, Pavel Titz, Lenka Vacinová, Zuzana Vítková, Marína Zubajová.

Záběr projektu: výzkum probíhal na celkem 26 lokalitách ve správě NPÚ: státní hrad a zámek (SHZ) Bečov nad Teplou, státní zámek (SZ) Bučovice, státní hrad (SH) Buchlov, SZ Buchlovice, SZ Červená Lhota, SHZ Český Krumlov, SZ Dačice, SZ Duchcov, SZ Hradec nad Moravicí, SZ Hrubý Rohozec, SHZ Jindřichův Hradec, SH Karlštejn, SZ Krásný Dvůr, SH Křivoklát, depozitář Kutná Hora, SZ Kynžvart, zámek Lešná, SZ Mnichovo Hradiště, SZ Náchod, SZ Opočno, SZ Sychrov, SZ Velké Březno, SZ Veltrusy, SZ Vizovice, SZ Vranov nad Dyjí, SZ Žleby.

Zpřístupnění veřejnosti: formou e-sbírek, prostřednictvím přednášek, nominace na cenu Zlatý mamut.

Edice Ad unicum zahrnuje šest svazků, které publikují výsledky interdisciplinárně vedeného výzkumu mobiliárních fondů hradů a zámků ve správě NPÚ. V roce 2023 byly dokončeny dva svazky. Prvním je 4. svazek *Ad unicum. Od gotiky k manýrismu*, věnovaný stovce malířských a sochařských děl, kde byl publikován mimořádný objev mezinárodního dosahu – identifikaci dvojice renesančních bust sochaře Conrata Meita, znovuobjevené sochy byly pohřešované více než 500 let. Na tomto výzkumu se podíleli také zahraniční specialisté. Druhou publikací edice vydanou v roce 2023 je soupisový svazek antických památek v mobiliárních fondech ve správě NPÚ. Jde o přelomovou publikaci více než 300 předmětů, z nichž většina nebyla dosud ani odborné veřejnosti představena. Výzkum byl založen na spolupráci s archiváři, historiky i technologi, výběrově byly provedeny především materiálové analýzy. Výstupy projektu Ad unicum vytvářejí širokou badatelskou bázi pro další navazující projekty, která je přístupná také zahraničnímu výzkumu.

Fotografka Gabriela Čapková při práci v depozitáři SZ Vranov nad Dyjí

LA04408, Symposion – dvě dvojice mužů na lehátkách, mezi nimi stojí hráčka na diaulos, attický červenofigurový zvoncový kráter ze zámku Lešná

Vitrína, součást metternichovského kabinetu kuriozit na SZ Kynžvart

Odborná kniha (B)

Pamatují Napoleona. Struktury umělecké (re)prezentace Napoleona Bonaparta a osobností jeho doby, II. díl

Autor: Marian Hochel

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Movité památky.

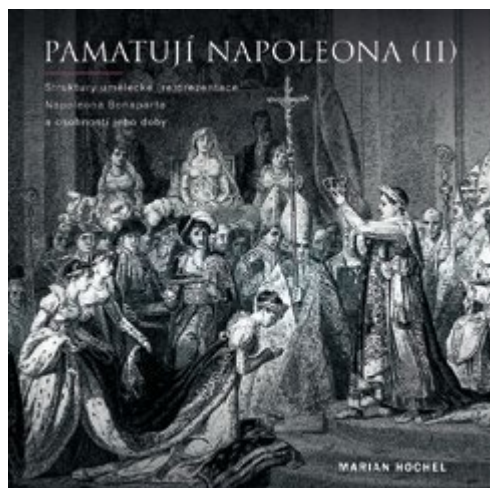
Rozšiřující údaje: Marian Hochel – Marta Pavlíková, *Třináctá komnata Napoleonova. Obraz Napoleona Bonaparta v mobiliárních fondech Národního památkového ústavu*, Praha 2017; Marian Hochel – Marta Pavlíková, *Zrcadlo moci. Pilíře moci Napoleona Bonaparta ve vizuálním umění*, Praha 2018; Marin Hochel, *Pamatují Napoleona. Struktury umělecké (re)prezentace Napoleona Bonaparta a osobností jeho doby*, díl I., Praha 2022

Cílem ediční řady je prezentace artefaktů z mobiliárních fondů památkových objektů ve správě NPÚ spojených s Napoleonem Bonapartem a jeho současníky. Tyto mobilie vypovídající o reáliích a vkusu své doby jsou komplexně analyzovány a kontextualizovány v komparaci s jejich předlohami a v proměnách dějinného vývoje a interpretačního rámce.

V roce 2023 byl publikován 2. díl odborné monografie Marian Hochel, *Pamatují Napoleona. Struktury umělecké (re)prezentace Napoleona Bonaparta a osobností jeho doby*, která na vybraných artefaktech analyzuje formování obrazu Napoleona Bonaparta a jeho reálné dopady na vizuální prezentaci vybraných osobností jeho epochy v dobové ikonografii (1. svazek vydán v roce 2022).

První svazek edice Marian Hochel – Marta Pavlíková, *Třináctá komnata Napoleonova. Obraz Napoleona Bonaparta v mobiliárních fondech Národního památkového ústavu*, Praha 2017, mapoval proměny Napoleonova obrazu v umění a pozůstatnosti napoleonika francouzského císaře a jeho rodiny dochovaná ve fondech NPÚ.

Navazujícím svazkem se stala odborná kniha Marian Hochel – Marta Pavlíková, *Zrcadlo moci. Pilíře moci Napoleona Bonaparta ve vizuálním umění*, Praha 2018, v němž se autoři zaměřili na prezentaci napoleonik s ohledem na téma Napoleonovy moci a formující se napoleonské legendy a byly představeny důležité dějinné souvislosti, které se promítly do dobové ikonografie.

Obálka publikace *Pamatují Napoleona, II. díl*

Náhled knihy *Třináctá komnata Napoleonova*

Výstava s kritickým katalogem (Ekrit)

Vladimír Krýš. Turnovský stavitel.**Autor:** Petra Šternová

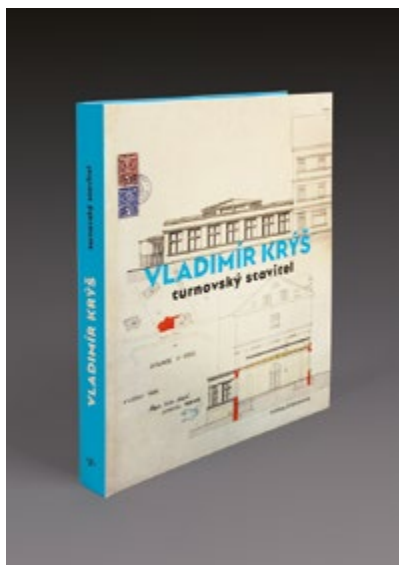
Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Moderní architektura 20. století. Výstava byla také finančně podpořena z Dotačního fondu Libereckého kraje – program 7.1 Kulturní aktivity v Libereckém kraji.

Bližší: www.muzeum-turnov.cz/vystavy/architekt-vladimir-krys-zivot-a-dilo-vyznamneho-turnovskeho-architekta/ a www.muzeum-turnov.cz/akce/krest-knihy-vladimir-krys-turnovsky-stavitel/ a <https://www.npu.cz/cs/e-shop/103686-vladimir-krys-turnovsky-stavitel>

Život a tvorbu turnovského stavitele Vladimíra Krýše (1897-1951) představila výstava konaná v Muzeu Českého ráje v Turnově. Expozice věnova-

ná místnímu staviteli připomněla 125. výročí narození této významné osobnosti, která zanechala výraznou stopu na moderní zástavbě jak v samotném Turnově, tak i v jeho širším okolí. Výstava byla přístupná od 11. listopadu 2022 do 8. ledna 2023 a následně byla volně reprízovaná ve Státním okresním archivu v Semilech.

V průběhu výstavy proběhlo několik doprovodných akcí pro veřejnost, které pořádala autorka výstavy – komentovaná procházka *Krýšem krážem Turnovem* po Krýšových stavbách v okolí muzea, dále komentované prohlídky výstavy a promítání *Šumné Jizery* s jejím spolutvůrcem Radovanem Lipusem. Výstavu po dobu jejího konání navštívilo minimálně 1490 návštěvníků (statistický údaj z muzejní pokladny). Stejnomený katalog navazující na výstavu představil příběh tohoto regionálního stavitele meziválečného období v plné šíři. Kmotry knihy se stali starosta Turnova Tomáš Hocke a Radovan Lipus.

Katalog

Pohled do výstavy s improvizovanou kancelář V. Krýše

Výstava s kritickým katalogem (Ekrit)

Lidový klasicismus na Plzeňsku

Autoři: Karel Foud, Tomáš Karel, Stanislav Plešmíd a Alena Aubrechtová

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Nemovitě památky.

Blíže: www.npu.cz/cs/uop-plzen/publikace-vystavy-prednasky/vystavy ↗

Plakát k výstavě

Konference (M)

Zachování paměti. Pomníky a památníky holokaustu v České republice. Akademické konferenční centrum, Husova 4, Praha, 24. října 2023

Autoři: Ústav dějin umění Akademie věd České republiky ve spolupráci s Národním památkovým ústavem; hlavní organizátorka PhDr. et Mgr. Eva Janáčková, Ph.D.

Přednáška Evy Janáčkové

Fotografická výstava instalovaná v mázhauzu domu U Zlatého slunce v Plzni, v sídle plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu, představuje vesnickou architekturu ve stylu tzv. lidového klasicismu, který vtiskl podobu mnoha vsím v okolí Plzně. V průběhu středověku vznikla většina dosud existujících vsí jako Koterov, Božkov, Černice a další. Po zániku feudalismu prošla většina z nich v první polovině 19. století proměnou, kdy byly do té doby stále hojně uplatňované dřevěné konstrukce postupně vytlačeny konstrukcemi zděnými. Během několika následujících desetiletí se rozvinul pozoruhodný stavební styl zvaný lidový klasicismus, který ovlivnil podobu mnoha lokalit. Vyznačoval se užíváním celé řady architektonických fasádních článků, jako byly římsy, pilastry, čabraky, šambrány a další. Jednou ze staveb s nejlépe dochovanými stylovými truhlářskými prvky je objekt hospodářského dvora čp. 1 U Matoušů v Plzni-Bolevci (národní kulturní památka).

Panelová výstava prezentuje snímky z fotoarchivu plzeňského územního pracoviště NPÚ. K výstavě byl vydán kritický katalog *Lidový klasicismus na Plzeňsku* (viz – s. 38 ↗ Publikační činnost); neprodejný výtisk je k dispozici v knihovně ÚOP v Plzni.

Dedikace: Konference je plánovaným výsledkem výzkumného projektu *Zachování paměti. Poválečná reflexe holokaustu v pomníkové tvorbě a výtvarném umění* (DH23P03OVV014), financovaného z prostředků Ministerstva kultury – Program NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030.

Blíže: www.udu.cas.cz/cz/projekty-a-granty/zachovani-pameti-povalecna-reflexe-holokaustu-v-pomnikove-tvorbe-a-vytvarnem-umeni ↗

Konference se zaměřila na odborné zhodnocení tématu pomníků a památníků holokaustu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Cílem setkání bylo představit jak historické a uměnovědné okolnosti vzniku těchto často opomíjených děl, tak jejich teoretická východiska, stejně jako následnou recepci pomníků a památníků holokaustu. V širším společenském a kulturním kontextu byla pozornost zaměřena na problém formování židovské i romské identity, stejně jako na téma individuální, kolektivní a kulturní paměti tragédie holokaustu a jejich projekce do konkrétních pomníkových realizací.

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Průmyslové dědictví Ostravy – hutnictví

Autoři: Prof. Miloš Matěj, Mgr. et Mgr. Magdaléna Mrázková, Ing. Ludvík Tejzr, Ing. Jan Počta, CSc., Pavel Maren

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Industriální dědictví.

Blíže: <https://experience.arcgis.com/experience/dc6d353b2d86437c9a2158ed584ec195/>

Mapa poskytuje komplexní obraz historie těžkého průmyslu na katastrálním území města Ostravy. Zahrnuje více než 120 objektů a areálů technické a průmyslové povahy spojených s vývojem hutnictví a přináší informaci o stavu jejich památkové ochrany. Jde o otevřený systém evidující mimo pa-

mátkově chráněné objekty a areály také záznamy vytvořené v rámci systematických průzkumů průmyslového dědictví. Navazuje na mapu s odborným obsahem věnovanou hornictví z roku 2022.

Vítkovice, Vítkovické železářny, vysoká pec č. 6

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Sklářský průmysl borsko-šenovské oblasti

Autoři: Mgr. Miroslav Kolka, Mgr. Vladimír Vrabec

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Industriální dědictví.

Blíže: <https://npu.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=548b26ec2880442e-927b2346e0e25dce>

Mapa přehledně shrnuje všechny bezpečně identifikované a v terénu určené stavby, spjaté se sklářstvím v borsko-šenovské oblasti. Podle předem dané metodiky došlo k typologickému zařazení objektů podle funkční náplně (těžba surovin pro sklářský průmysl, hutní prvovýroba, rafinace skla, přidružená výroba, doprava a elektrifikace ve vazbě na sklářský průmysl). K 20. červnu 2023 bylo do databáze zařazeno 555 objektů. Celkem bylo plošně zmapováno 43 katastrálních území. Zcela převažují budovy spojené s rafinací skla, která jsou zdejší sklářskou oblast typická. Rafinace skla

zde od 17. do 20. století narostla do světového významu. Sklářská prvovýroba je prezentována zhruba dvěma desítkami archeologickým výzkumem lokalizovaných středověkých a raně novověkých skláren a dále především devatenácti areály průmyslových sklářských hutí, kterým byla věnována primární pozornost. Menší desítky bodů v mapě jsou spojené také s těžbou surovin, obdobného počtu dosahují stavby přidružené výroby, dopravy a elektrifikace.

Kamenický Šenov, pohled na sklárnu Bratři Jílkové čp. 687 (vpravo) a sklárnu Adolf Rückl čp. 129 (vlevo nahoře), vlevo dole výpravní budova zdejší železniční stanice. Foto Jiří Vidman

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Průmyslové dědictví. Jihoseveroněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)

Autoři: Mgr. Alena Borovcová, Ph.D., Mgr. et Mgr. Magdaléna Mrázková, Pavel Maren, Zdeněk Hrdina

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Industriální dědictví.

Blíže: <https://experience.arcgis.com/experience/9f2ec339c6e143c8b4971c0cd978579d/> ↗

Specializovaná mapa s odborným obsahem především lokalizuje dochované i již neexistující objekty (stavby, mosty, tunely) v zastávkách, stanicích a mezistaničních úsecích (širé trati) na tratích postavených společností Jihoseveroněmecké spojovací dráhy (SNDVB). V náhledové velikosti mapová aplikace vizualizuje specifické vedení trati Labskou nížinou, z níž vstupuje do malebného podhůří Krkonoš a Jizerských hor, kde v četných zákrutách, zářezech, tunelech a na vysokých viaduktech překračujících údolí získává horský cha-

rakter. Ke stanicím, které tvoří soubor objektů, a jednotlivým stavbám jsou připojeny texty, fotografie, historické plány a pohlednice. Názornost mapy umožňuje podat ucelenou představu o historickém a současném stavu dochovaného fondu, o funkčních typech, vzhledu i stavební technologii původní architektury, mostů a tunelů, o etapách stavebního vývoje a zejména o památkově hodnotných objektech této liniové stavby.

Stará Paka, pohled na stanici od východu, v popředí novostavba druhé výpravní budovy a viadukt, který přivádí trať SNDVB od Pardubic

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap)

Památky elektrárenství v Čechách – doplnění Čech a archivní výzkum elektrárenství západních Čech

Autoři: PhDr. Jiří Chmelenský, Mgr. Šimon Eismann

Dedikace: Výsledek vznikl v rámci vědecko-výzkumné činnosti NPÚ financované z institucionální podpory MK ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (IP DKRVO), výzkumná oblast Industriální dědictví.

Blíže: <https://npu.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=b0723fd7c9444ab1a0e9a6aa94bd4804> ↗

Doplnění Nmap Památky elektrárenství za rok 2023 zahrnuje dva okruhy objektů. První skupinou je 108 záznamů objektů všech typů napříč zbyvajícím kraji Čech zjištěných terénním výzkumem, případně na základě odborné literatury. Druhou skupinou záznamů je doplnění nově zjištěných a lokalizovaných objektů na území dnešního Plzeňského kraje na základě archivního výzkumu, prozatím provedeného v SOA Plzeň, Kláštere u Nepomuku.

V rámci doplnění Plzeňska bylo vloženo 29 energeticko-výrobních objektů, dále bylo podchyceno na Plzeňsku přes 100 trafostanic napříč svazy. Prozatím bylo zpracováno formou záznamu v Památkovém katalogu 12 vybraných trafostanic. Celkem bylo v roce 2023 do památkového katalogu vloženo 161 záznamů, z toho 11 tepelných elektráren, 24 vodních elektráren, 1 motorová elektrárna, 1 prvek rozvodu vysokého napětí, 11 rozveden vysokého napětí, 3 měničny, 106 trafostanic a 5 nově kategorizovaných objektů – správních budov elektrárenských svazů.

Dokumentace vodní elektrárny v zaniklé vsi Pomezná (katastr. území Cheb) vybudované na základech vodního mlýna, záznam v Památkovém katalogu, <https://pamatkovykatalog.cz/vodni-elektrarna-25798563> ↗

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Zámek
BUČOVICE

Martin Rejman

**ZÁMEK
HRÁDEK
U NECHANIC**

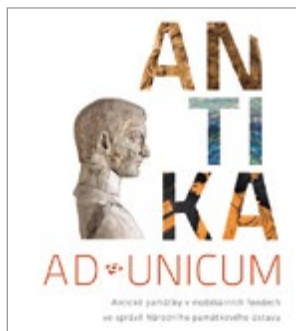
NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

Expozice šlechtických interiérů o
Petra W

Zámek
Lemberk

Národní památkový ústav vydává širokou škálu publikací, mezi nimiž jsou zastoupeny odborné monografie a metodiky, katalogy k výstavám i publikace, přibližující bohatý památkový fond širší veřejnosti. Rovněž vydává významná odborná periodika. Na následujících stranách přinášíme anotace významných publikací a všech periodik NPÚ vydaných v roce 2023, kompletní přehled uvádíme na s. 189. ↗

Publikace

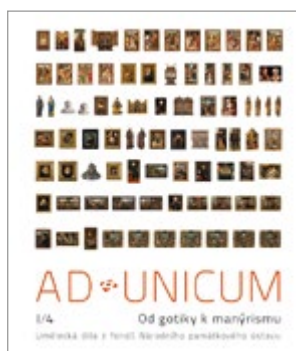
Ad unicum. Antika. Antické památky v mobiliárních fondech ve správě Národního památkového ústavu

Stanislava Kučová, Šárka Radostová (eds.)

Publikace z řady Ad unicum poprvé uceleně představuje antické předměty, které jsou uchovávány v mobiliárních fondech státních hradů a zámků. Výsledky výzkumu antických památek jsou podány formou podrobných hesel a s bohatou fotografickou dokumentací.

ISBN 978-80-7480-187-7

Generální ředitelství

Ad unicum. 1/4. Od gotiky k manýrismu

Šárka Radostová (ed.), Hana Baštýřová, Daniel Verner (co-eds.)

Bohatě ilustrovaná publikace přibližuje celkem 95 uměleckých děl malířství a sochařství z prohlídkových tras státních hradů a zámků. Úvodní studie je věnována budování zámeckých muzeí na metternichovském Kynžvartu a auersperských Žlebech. Připojeny jsou žlebský inventář a akvarely interiérů zámku, jejichž autory byli aristokratičtí budovatelé sbírky.

ISBN 978-80-7480-186-0

Generální ředitelství

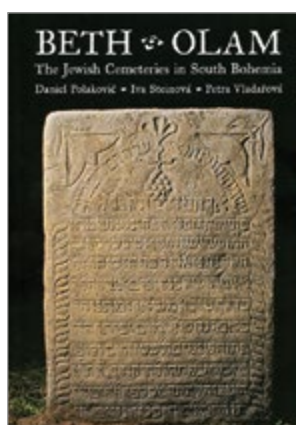
Auta & Architektura. Motoristické stavby v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou

Jaroslav Zeman

Publikace představuje automobil jako nepřehlédnutelný symbol moderní doby. Historie automobilismu se stává stále populárnějším tématem, které se však omezuje jen na samotné vozy a opomíjí přitom neméně zajímavý segment motoristických staveb. I ty zde mají své nezastupitelné místo. Součástí knihy navíc tvoří bohatý obrazový doprovod s historickými fotografiemi.

ISBN 978-80-87810-58-3

Územní odborné pracoviště v Liberci

Beth Olam. The Jewish Cemeteries in South Bohemia

Daniel Polakovič, Iva Steinová, Petra Vladařová

Na území dnešního Jihočeského kraje je 49 židovských hřbitovů s téměř deseti tisíci náhrobků. Předkládaná publikace většinu z nich dokumentuje formou encyklopedických hesel a na základě dlouhodobého archivního výzkumu popisuje také jejich současný stav. Zabývá se specifiky historie židovských komunit, epigrafickým rozbohem nápisů na dochovaných náhrobcích, sepulkrální symbolikou i ornamentálními motivy.

ISBN 978-80-88446-04-0

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Budova Českého rozhlasu Plzeň, kulturní památka

Pavel Domanický

Populárně naučná drobná publikace se věnuje historii rozhlasové stanice a jejímu dnešnímu sídlu, pozdně funkcionalistické budově na náměstí Míru v Plzni. Vysílání plzeňského rozhlasu bylo zahájeno 5. května 1945 obsazením německého vysílače protiletectvé ochrany. V roce 1946 vznikl návrh nové budovy, která byla jako první v Československu určena výhradně pro rozhlasové účely. Její zajímavostí jsou tzv. plovoucí studia a řada technických řešení. V části budovy, jež slouží stále svému účelu, se nachází rozhlasové muzeum.

ISBN 978-80-85035-62-9

Územní odborné pracoviště v Plzni

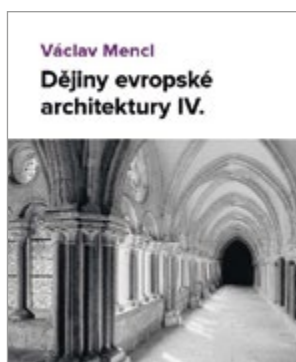
Čeho si ceníme na cenných stavbách. Architektura 20. století v jižních Čechách

Eva Erbanová

Publikace představuje architekturu 20. století na jedenácti různých staveb regionu jižních Čech. Pochopení jejich hodnoty může jednoznačně přispět k jejich uchování, a proto je cílem tohoto výstavního katalogu demonstrovat na vybraných příkladech domů širší škálu stylových, konstrukčních nebo funkčních hodnot.

ISBN 978-80-88446-06-4

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Dějiny evropské architektury IV. Středověké umění evropského Západu

Václav Mencl, Helena Soukupová (ed.)

Po předchozích třech dílech – Umění starověkých říší, Umění antického světa a Středověké umění evropského Západu (od 9. do 12. století), vychází v novém vydání i čtvrtý díl Menclových Dějin evropské architektury. Kniha čtenáře provede vývojem gotické architektury od poloviny 12. století do její pozdní fáze. Nejde přitom o monografie jednotlivých staveb, ale o výklad smyslu celkového architektonického vývoje, který autor předkládá v souvislostech se středověkou spiritualitou a filosofií.

ISBN 978-80-88339-10-6

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Farní kostel svatého Martina v Tlumačově

Petr Odehnal, Radim Vrla, Zdeněk Vácha a kol.

Tlumačovský farní kostel patří bezpochyby k významným kulturním památkám. Všechny jeho dochované stavební struktury a detaily podávají cenná svědectví o středověkém i novověkém stavitelství a umožňují vhled do jeho bohatých dějin. V rámci pěti kapitol představuje kniha kromě historie kostela, jeho stavebního vývoje a archeologie také podrobný rozbor stavebního kamene nebo perspektivy dějin umění a architektury.

ISBN 978-80-87231-61-6

Územní odborné pracoviště v Kroměříži

Glassmaking in Bor – Šenov Area

Miroslav Kolka

Publikace z řady Průmyslové dědictví je věnována primárně stavbám a technologickým zařízením souvisejícím se sklářskou výrobou. Proces výroby skla a jeho zušlechťování (rafinace) zahrnuje pestrou škálu provozů od přípravy surovin až po rafinerie. Regionálně je práce zaměřena na borsko-šenovskou sklářskou oblast, časově pak na období od druhé poloviny 18. století do první poloviny 20. století. Jedná se o anglickou verzi knihy vydané v roce 2022.

ISBN 978-80-87810-48-4

Územní odborné pracoviště v Liberci

Harrachové. Vznešenost zavazuje

Jan Luštinec, Petr Nosek, Adam Rejha

Knihy seznamuje čtenáře s rodem Harrachů a předkládá medailony jeho členů, kteří se významně zapsali do dějin českých zemí. Rod se konstituoval v 16. století a jeho příslušníci do konce 18. století zastávali vysoké diplomatické i církevní funkce. Skrze osudy jednotlivců může čtenář sledovat, jak se v průběhu času projevovala starobylá šlechtická zásada „vznešenost zavazuje“.

ISBN 976-80-906784-6-0

Územní památková správa na Sychrově

Honzíkův průvodce po východních Čechách. Stavební slohy 10. – 19. století.

Jiří Balský, Eliška Seifertová Racková

Další z řady pracovních sešitů určených nejen dětem přináší jednoduchou, hravou formou stručný přehled vývojových etap architektury od románského slohu po romantismus a neoslohy 19. století. V textu jsou vysvětleny základní pojmy a na příkladech konkrétních staveb popsány architektonické prvky typické pro jednotlivá období.

ISBN 978-80-88226-41-3

Územní odborné pracoviště v Josefově

Hrabě Swéerts-Šporck a jeho hospodářské zásady

Ferdinand Menčík – skriptor c. k. dvorské knihovny

Reedice 1. vydání spisu Ferdinanda Menčíka, který vyšel v Praze roku 1897. Publikace, k níž napsal úvodní slovo historik Jan Luštinec, shrnuje zásady moderního hospodaření, které hrabě Swéerts-Šporck uplatňoval při správě svého panství.

ISBN 978-80-906784-9-1

Územní památková správa na Sychrově

Hrady, zámky a další památky ve správě Národního památkového ústavu Castles, Country Houses and other Monuments managed by the National Heritage Institute

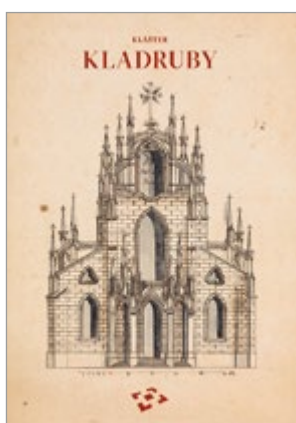
Karel Kuča a kol.

Reprezentativní publikace představuje všechny památky NPÚ a podává informace o jejich vývoji a významu. Těžiště knihy spočívá v bohaté fotografické dokumentaci jak exteriérů, tak interiérů jednotlivých staveb. Součástí je i přehledná mapa s vyznačením lokalit. Kniha vychází ve 2., aktualizovaném vydání a ve dvou jazykových verzích.

ISBN 978-80-7480-192-1 (česká verze)

ISBN 978-80-7480-193-8 (anglická verze)

Generální ředitelství

Klášter Kladruby

Jakub Krček, Stanislava Beránková a kol.

Kladrubský klášter byl založen z vůle panovníka v řídce osídleném pohraničním hvozdu ve 12. století. Jako strategický bod poblíž obchodní tepny tehdejší Evropy, později známé jako Norimberská stezka, se stal jakousi duchovní nárazníkovou zónou. Publikace přibližuje architekturu i dějiny této významné památky až do 20. století.

ISBN 978-80-87890-45-5

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Klášter Plasy. Zámek Metternichů

Stanislava Beránková

Publikace sleduje dějiny a stavebně historický vývoj zámecké budovy v kontextu proměny celého klášterního areálu od 12. století po současnost. Text doplňují medailony věnované například významným osobnostem plaského kláštera a členům rodu Metternichů.

ISBN 978-80-87890-46-2

Územní památková správa v Českých Budějovicích

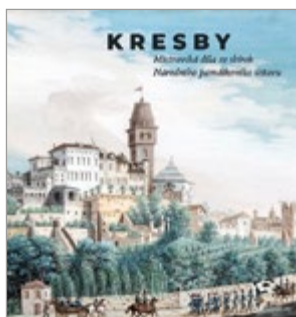
Konventní kostel v Plasích a jeho románský portál

Zdeněk Chudárek a kol.

Unikátnímu románskému portálu v západním průčelí plaského konventního kostela měla být v březnu 2020 věnována konference, která se z důvodu pandemie neuskutečnila. Jádrem této publikace tedy tvoří přepracované příspěvky, které měly na zmíněné konferenci zaznít. Její hlavní autor Zdeněk Chudárek se zabývá okolnostmi nálezu portálu a jeho hodnocením v kontextu cisterciácké architektury.

ISBN 978-80-7480-157-0

Generální ředitelství

Kresby. Mistrovská díla ze sbírek Národního památkového ústavu

Lenka Kalábová, Michal Konečný (eds.)

Katalog významné části sbírek českých, moravských a slezských hradů a zámků představuje v kvalitních reprodukcích architektonické plány, skici, akvarely, návrhy a kresby, z nichž není většina návštěvníkům památek běžně přístupná. Patří mezi ně například díla Tommase Lauretiho, Giovanni Battisty Naldiniho, Pietra Stenese, Antonia Beduzziho a dalších.

ISBN 978-80-87967-35-5

Územní odborné pracoviště v Brně

Laboratorní průzkum stratigrafie a barevnosti povrchových úprav fasád v památkové praxi

Petr Kuneš

Publikace představuje památkový postup využití laboratorního průzkumu stratigrafie souvrství povrchových úprav jako součásti průzkumu vývoje barevnosti fasád historických staveb a návrhu řešení barevnosti při jejich obnově. Tematizuje technické a metodické limity laboratorního průzkumu stratigrafie a upozorňuje na nejčastější rizika a chyby při interpretaci stratigrafických nálezů v praxi.

ISBN 978-80-7480-195-2

Generální ředitelství

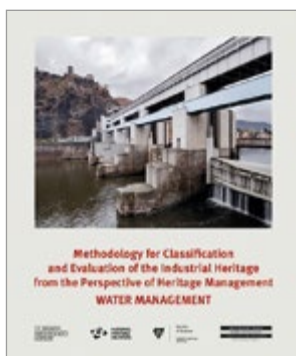
Lidový klasicismus na Plzeňsku

Alena Aubrechtová, Karel Foud a kol.

Pozoruhodný stavební sloh první poloviny 19. století, lidový klasicismus, se na Plzeňsku promítal především do fasád štítů domů nebo sýpek použitím řady architektonických prvků. Publikace se jako kritický katalog stejnojmenné výstavy věnuje projevům tohoto slohu v obcích Koterov, Božkov, Kyšice, Ejovice a dalších.

ISBN 978-80-85035-61-2

Územní odborné pracoviště v Plzni

Methodology for Classification and Evaluation of the Industrial Heritage from the Perspective of Heritage Management – Water Management

Michaela Ryšková, Miriam Dzuráková a kol. (eds.)

Metodika nastiňuje historický vývoj oboru, představuje základní typologii objektů spjatých s oborem vodního hospodářství a stanovuje hodnotící kritéria pro posouzení jejich památkové hodnoty. Svě příklady uvádí do praxe a dává obecná doporučení z hlediska památkové obnovy a ochrany. Kniha je anglickou mutací své první, české verze.

ISBN 978-80-88240-27-3

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Nepohodlná sestra modernizace. Památková péče a vltavská kaskáda vodních děl

Martin Gaži

Rozsáhlá vltavská údolí s velkou přírodní i památkovou hodnotou padla v průběhu 20. století za obětí výstavbě soustavy vodních děl. Zánik hodnotné krajiny památkáře motivoval nejen k obecně pojatému upozorňování na nebývalé množství kulturních i přírodních ztrát, ale i ke konkrétním iniciativám směřujícím k záchraně nejvýznamnějších památek v zátopových oblastech. Kniha se snaží zachytit proměny strategií, které se uplatňovaly v opakujících se vyjednáváních mezi památkáři, státními i krajskými úředníky a vodo hospodáři.

ISBN 978-80-88446-05-7

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Olomoucké knížectví Přemysla Otakara I. (1201–1212)

Pavel Šlézar

Kniha optikou písemných pramenů a za přispění archeologické evidence sleduje příčiny i důsledky proměn Olomouce – tehdy zřejmě nejvýznamnějšího centra přemyslovské moci a ústřední církevní správy na Moravě ve 13. století. Zkoumá nejen přestavbu olomouckého hradu do kamenné podoby, ale i výstavbu a vzhled druhého hradu v Olomouci – Nového Hrádku. Zabývá se impulzy, které vedly k transformaci Olomouce v institucionální královské město.

ISBN 978-80-87220-18-4

Územní odborné pracoviště v Olomouci

Opevnění měst středověké Evropy

Vladislav Razím

Kniha je zaměřena především na stavebně-historický vývoj městských hradeb od raného středověku až po úsvit renesance. Nemůže však chybět ani pohled na předchozí starověká období. Text je doprovázen množstvím fotografických, obrazových a plánových příloh, které autor z většiny pořídil v průběhu desítek let svého zkoumání. Nyní se poprvé uceleně předkládá čtenářům.

ISBN 978-80-88339-16-8

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Památková péče na zapřenou

Jakub Bachtík, Vít Jesenský

Rozhovory se sedmi významnými osobnostmi české památkové péče nabízejí svědectví o ochraně památek v dobách tzv. normalizace a o proměnách oboru po roce 1989. Kniha skrze osobní vzpomínky a spletité profesní osudy nabízí plastický obraz toho, jak složité, víceznačné a nečernobílé byly osudy památkové péče v posledních padesáti letech.

ISBN 978-80-7480-189-1

Generální ředitelství

Památkové hodnocení uměleckých štuků

Jan Fiřt, Petr Kuneš, Petr Skalický

Metodická publikace se zabývá teoretickými přístupy k ochraně a obnově uměleckých štuků, hodnotovým rámcem a teoretickými problémy jejich restaurování a prezentace v rámci architektonického celku. Poukazuje na komplikovanost celého procesu restaurování, zdůrazňuje potřebu správné chronologie postupu obnovy i celkové administrace.

ISBN 978-80-7480-165-5

Generální ředitelství

Památky – „Brána“ k aktivnímu stáří a mezigeneračnímu učení. Koncepce vzdělávacích programů pro seniory v oboru památkové péče pro účely vzdělávání v NPÚ

Kateřina Pávková

Metodická publikace poskytuje základní teoretickou orientaci v problematice vzdělávání seniorů v oboru památkové péče a předkládá praktické příklady i didaktické přístupy, kterým je nutné při tvorbě vzdělávacích programů pro seniory věnovat pozornost.

ISBN 978-80-7480-185-3

Generální ředitelství

Pamatují Napoleona II.

Marian Hochel

Kniha navazuje na první díl publikace a rozšiřuje spektrum sledovaných historických osobností napoleonské éry o další významné postavy – rakouského ministra zahraničí Klemense Wenzela Lothara von Metternicha-Winneburg, francouzského ministra zahraničí Charlese-Maurice Talleyranda-Périgorda či sekretáře Vídeňského kongresu Friedricha von Gentze. Ti jsou představeni prostřednictvím mobilii dochovaných ve sbírkových fondech památkových objektů NPÚ.

ISBN 978-80-7480-198-3

Generální ředitelství

Pod Králickým Sněžníkem. Vybrané ukázky vesnického stavitelství a jeho proměny

Jana Pochmanová, Jitka Svobodová, Zuzana Stránská-Vařeková

Kniha prezentuje přehled poznatků o tradičních venkovských stavbách regionu Králicko v kontextu jejich historického a urbanistického vývoje. První část knihy se zabývá stručnou historií regionu, půdorysy vesnic a shrnujícím příspěvkem o vývoji venkovského domu. Druhou část knihy tvoří katalog dvaceti vesnic, který obsahuje mj. stavební vývoj ve sledovaném období. Text je doplněn o komentované fotografie a stavební plány.

ISBN 978-80-87626-12-2

Územní odborné pracoviště v Pardubicích

Portrét ulice Pellicova

Pavla Cenková, Aleš Homola, Matěj Kruntorád a Marta Procházková

Publikace volně navazuje na předchozí monografie o podobě významných ulic města Brna. Prostřednictvím fotografií, archivních plánů, vedut a grafických listů, z nichž jsou zde mnohé publikovány vůbec poprvé, vytváří ucelený portrét Pellicovy ulice, která se díky své architektuře a pozoruhodným dějinám stává jednou z nejzajímavějších částí města.

ISBN 978-80-87967-36-2

Územní odborné pracoviště v Brně

Poválečná architektura jako památka

Matyáš Kracík (ed.) et al.

Kniha přibližuje roli Národního památkového ústavu v péči o poválečnou architekturu a objasňuje výzvy a problémy, kterým v této oblasti čelí. Katalog stejnojmenné výstavy se věnuje například vytipovávání potenciálních nových památek, vedení jejich seznamu a dozoru při rekonstrukcích. Hlavní část pojednává o pražském metru, jemuž se autoři v posledních letech intenzivně věnovali.

ISBN 978-80-7480-188-4

Generální ředitelství

Průmyslové dědictví. Jiho-severoněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)

Industrial Heritage. The South-north German connecting railway (The Pardubice-Liberec line)

Alena Borovcová

Nová kniha Aleny Borovcové z knižní řady Průmyslové dědictví se zabývá jižní a severní německou spojovací dráhou (SNDVB), jejíž hlavní trať vedla z Pardubic do Liberce a měla propojit průmyslový severovýchod Čech s rozvíjející se rakouskou železniční sítí a umožnit tak spojení s Vídní, Prahou a prostřednictvím Žitavsko-liberecké dráhy také se Saskem. Publikace mapuje dochovaný stavební a technický fond sítě SNDVB a její dceřiné společnosti Rakouské severozápadní dráhy. Vychází i v anglické mutaci.

ISBN 978-80-88240-31-0 (česká verze)

ISBN 978-80-88240-35-8 (anglická verze)

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Průmyslové dědictví & Památková péče.

Industrial Heritage & Heritage Management

Michaela Ryšková (ed.)

Kolektivní monografie sestavená k životnímu jubileu prof. Miloše Matěje, zaměřená na téma průmyslového dědictví a památkové péče, sestavená z odborných i vzpomínkových textů. Do monografie přispěli Róbert Antal, prof. Franziska Bollerey, Alena Borovcová, Eva Dvořáková, Axel Föhl, Petr Freiwillig, Rolf Höhmann, Jiří Chmelenský, Květa Jordánová, prof. Irena Korbelářová, Věra Kučová, Ondřej Merta, Petra Mertová, Eliška Nová, Miroslav Nový, Romana Rosová, Michaela Ryšková, prof. Gerhard Stadler, Martin Strakoš, prof. Tomáš Šenberger, Josef Večeřa, prof. Pavel Zatloukal, Hynek Zbranek, prof. Helena Zemánková a Michal Zezula.

ISBN 978-80-88240-23-5

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Příběh jednoho domu: dějiny Telče pohledem ze Seminářské ulice

Vladimír Čerovský

Publikace představuje mnohokrát opakované dějiny města Telče v poněkud odlišné perspektivě. Na základě bádání v archivních pramenech shrnuje historii domu čp. 85 v Seminářské ulici a osudy jeho dosavadních obyvatel. Mnozí Telčané v ní naleznou jména předků svých rodin, přátel, sousedů a známých. Unikátní je obrazová příloha, často pocházející z rodinných archivů bývalých obyvatel domu a jejich potomků.

ISBN 978-80-907357-6-7

Územní odborné pracoviště v Telči

Regenerace sídlišť v souladu se zájmy památkové péče

Hana Řepková

Metodická publikace přináší podněty ke kultivaci prostředí sídlišť. Usiluje o zvýšení jejich společenské prestiže představením jejich historie, českých specifik a rozvojového potenciálu. Informuje o mezinárodních souvislostech jejich výstavby a regenerace. Poznání jejich hodnot může sloužit jako odrazový můstek k přijetí sídlišť a k jejich případné ochraně.

ISBN 978-80-7480-178-5

Generální ředitelství

Selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci. Rok na vsi

Vendula Hnojská (ed.)

Selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci uprostřed sídlištní zástavby si hrou osudu zachoval autentickou podobu z konce 19. století. Publikace přibližuje pohnutou historii této selské usedlosti a přilehlého okolí i osudy a každodenní život jejích obyvatel. Součástí publikace je slovníček plzeňského nářečí a recepty na tradiční místní pokrmy.

ISBN 978-80-87890-48-6

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Skryté půvaby českých sídlišť

Hana Řepková

Kniha odkrývá hodnoty sídlišť pro jejich hlubší poznání a rehabilitaci. Podchycuje širokou škálu dosud neporušených domů a detailů staveb hromadné bytové výstavby od konce 19. století do současnosti. Hodnota sídlišť je zde sledována nejen po stránce historické, urbanistické a architektonické, autorka zohledňuje také jejich uměleckou, památkářskou nebo krajinářskou hodnotu. Česká sídliště jsou zasazena do referenčního rámce sousedních zemí Slovenska, Německa a Polska.

ISBN 978-80-88339-17-5

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

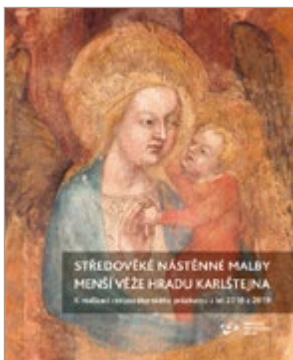
Středověké nástěnné malby v Praze

Petr Skalický, Jan Fiřt, Anežka Mikulcová (eds.)

Kniha uvádí do problematiky středověké nástěnné malby na území Prahy s ambicí poukázat na to, že jejich interpretace není jen výsadním polem dějin umění. Interpretace jsou otevřeny také restaurátorům, technologům, historikům i laickým divákům.

ISBN 978-80-7480-191-4

Generální ředitelství

Středověké nástěnné malby Menší věže hradu Karlštejna

Adam Pokorný, Petr Skalický a kol.

Publikace je věnována nástěnné výzdobě kostela Panny Marie a kaple sv. Kateřiny v Menší věži hradu Karlštejna, u nichž došlo v letech 2018 a 2019 k hloubkovému restaurátorskému průzkumu za pomoci moderních nedestruktivních metod. Nová zjištění upozorňují na ne zcela dobrý stav výzdoby a zároveň korigují již zažitá interpretační rámce.

ISBN 978-80-7480-190-7

Generální ředitelství

Středověké nástěnné malby na jihu Čech I.

Ondřej Faktor, Petr Pavelec

První svazek z plánovaného dvojdílného projektu, jehož cílem je sumarizace dosavadního výzkumu středověkých nástěnných maleb na území současného Jihočeského kraje. Publikace se zabývá 33 lokalitami s nástěnnými malbami v okresech České Budějovice, Český Krumlov a Prachatice. Dolní časovou hranici výzkumu tvoří období 2. poloviny 12. století, horní časová linka je pak představena obdobím po roce 1500.

ISBN 978-80-87890-47-9

Územní památková správa v Českých Budějovicích

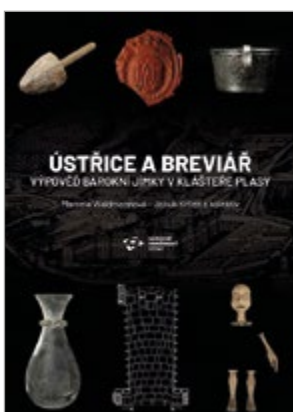
Tatíčku, vrať se k nám! 4. Pomníky velké války na Děčínsku a Ústecku

Marta Pavlíková, Jiří Bureš

Čtvrtý díl ediční řady o pomnících první světové války je věnován Děčínsku a Ústecku – oblastem s dřívější převahou německy hovořícího obyvatelstva. Podobně jako předchozí díly mapuje kniha v abecedním pořádku pomníky jednotlivých obcí, přibližuje okolnosti jejich vzniku, symboliku i pozdější osudy, které odrážejí komplikované politické poměry zdejšího regionu.

ISBN 978-80-85036-86-2

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Ústřice a breviář. Výpověď barokní jímky v klášteře Plasy

Marcela Waldmannová, Jakub Krček a kol.

Objekt tzv. prelatury v areálu bývalého cisterciáckého kláštera Plasy prošel v minulých letech obnovou, kterou doprovázel také přípravný archeologický průzkum. Ten se mimo jiné zabýval barokní jímkou, která v klášteře sloužila i k příležitostnému odhazování odpadu. Bohatě druhové spektrum nálezů v jímce, jejich dochování i množství se staly podnětem k širokému mezioborovému zpracování. Jeho výsledky představuje předložená kolektivní monografie doplněná ilustracemi, tabulkami a grafy.

ISBN 978-80-85035-60-5

Územní odborné pracoviště v Plzni

Verba docent: Úvahy o památkách. Výběr z německojazyčných textů

Jana Michalčáková, Zdeněk Vácha (edd.) a kol.

Nová ediční řada Verba docent usiluje o zpřístupnění podstatných zahraničních odborných textů z oblasti současné evropské památkové péče. Jejím prvním produktem je představení šesti památkářů z německy mluvících zemí (Manfred F. Fischer, Jürgen Julier, Christoph Hellbrügge, Clemens Kieser, Wilfried Lipp a Georg Mörsch). Texty jsou publikovány v německém originále spolu s českými překlady.

ISBN 978-80-7480-196-9

Generální ředitelství

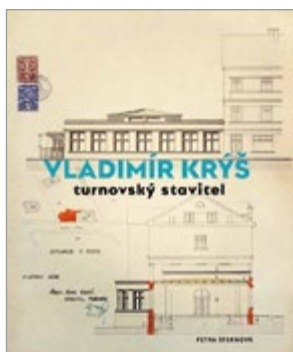
Verba docent: Úvahy o restaurování. Výběr z italskojazyčných textů

Jana Michalčáková, Zdeněk Vácha (edd.) a kol.

Publikace z nové ediční řady Verba docent představuje odbornou tradici instituce Opificio delle Pietre Dure ve Florencii, která je excelentním pracovištěm italské památkové péče, restaurování a konzervování. Kniha je výběrem textů z publikace Agnolo Gaddi e la Cappella Maggiore di Santa Croce a Firenze. Texty jsou publikovány v italském originále spolu s českými překlady.

ISBN 978-80-7480-197-6

Generální ředitelství

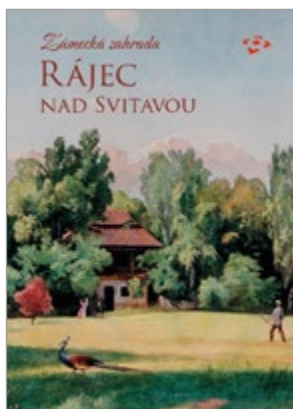
Vladimír Krýš. Turnovský stavitel

Petra Šternová

Kniha podhaluje příběh jednoho z regionálních stavitelů meziválečného období, kteří svou přičinlivostí ovlivnili zástavbu menších měst. Díky Vladimíru Krýšovi se mohla moderní doba stavitelství promítnout mimo hlavní centra i tam, kde by ji až do nedávné doby málokdo hledal. Publikace navazuje na stejnojmennou výstavu, která proběhla na sklonku loňského roku v Muzeu Českého ráje v Turnově, a je jejím kritickým katalogem.

ISBN 978-80-87810-59-0

Územní odborné pracoviště v Liberci

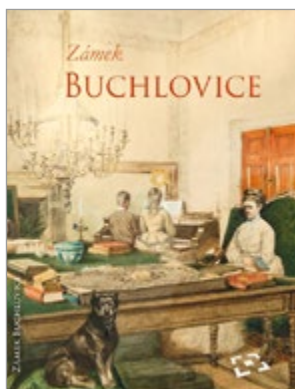
Zámecká zahrada Rájec nad Svitavou

Lenka Křesadlová, Michaela Letá

Zámecká zahrada v Rájci nad Svitavou je široké veřejnosti známá především díky své sbírce kamélií. O poznání menší pozornost je pak věnována její rokokové podobě, úpravám horské zahrady v 19. století či bohaté dendrologické sbírce. O tom všem pojednává nový průvodce, který prostřednictvím textu a bohatého fotografického materiálu představuje nejen jednotlivá zákoutí zahrady, ale také kultivary dřevin nebo celkovou historii tohoto impozantního místa.

ISBN 978-80-908257-3-4

Územní památková správa v Kroměříži

Zámek Buchlovice

Michal Konečný

Druhé vydání průvodce zámek Buchlovice, jeho interiéry i zámeckým parkem. Publikace poskytuje vhléd do života toho, kdo zámku vtiskl dnešní nezaměnitelnou podobu – Leopolda II. Berchtolda, ministra zahraničních věcí habsburské monarchie a hybatele dějin.

ISBN 978-80-87231-09-8

Územní památková správa v Kroměříži

Zámek Hrádek u Nechanic

Martin Rejman

První monografie svého typu, která se věnuje zámku Hrádek u Nechanic, přibližuje nejen stavebně-historický vývoj objektu, zámecké interiéry a historické vybavení, ale i zámecký park a životní osudy jeho čtyř majitelů.

ISBN 978-80-906784-8-4

Územní památková správa na Sychrově

Zámek Libochovice

Michal Konečný

Publikace Zámek Libochovice představuje dějiny a architekturu jednoho z nejvýznamnějších zámků období raného baroka v českých zemích. Jeho stavebník a zároveň významný dvořan císaře Leopolda I. kníže Gundakar z Dietrichsteinu si ho vystavěl jako knížecí rezidenci, která se měla podobat sídlům nejmočnějších aristokratů v říši.

ISBN 978-80-7480-180-8

Územní památková správa v Praze

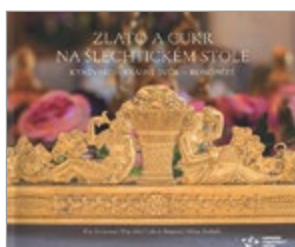
Zámek Telč

Milena Hajná (ed.)

Populárně naučná publikace provede návštěvníky zámek Telč a poutavou formou je seznámí s jeho historií, významnými osobnostmi, zajímavými interiéry a předměty souvisejícími s každodenním životem jeho obyvatel v různých časových epochách.

ISBN 978-80-87890-49-3

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Zlato a cukr na šlechtickém stole. Kynžvart – Krásný Dvůr – Konopiště

Eva Ferrarová, Eva Löw a kol.

Monografie představuje jednotlivé historické realizace šlechtických banketů uskutečněných v posledních pěti letech v prostředí státních zámků. Prezentovány jsou autentické i evropsky unikátní zlaté nástolní ozdoby ze šlechtických fondů, stejně jako nově vytvářené rekonstrukce tragantových staveb podle dobové ikonografie.

ISBN 978-80-906784-7-7

Územní památková správa na Sychrově

Periodika

Zprávy památkové péče

Celostátní odborný recenzovaný časopis seznamuje s novými poznatky v oboru péče o movité i nemovité kulturní dědictví. Určen je především profesionálním pracovníkům památkové péče, ale i odborníkům ze souvisejících oborů či vlastníkům památek.

ISSN 1210-5538, 83. ročník, 4 čísla

Generální ředitelství

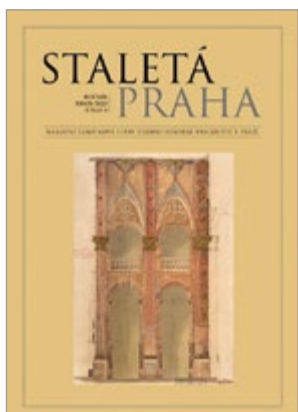

Památky

Časopis představuje dění památkové péče v jednotlivých regionech České republiky a poskytuje prostor pro prezentaci výsledků odborné práce. Je určen všem zájemcům o památky, kulturní dědictví a historii nejen z řad odborníků, ale také širší veřejnosti.

ISSN 2788-0435, 2. ročník, 3 čísla

Generální ředitelství

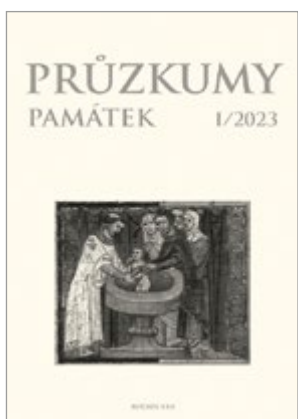

Staletá Praha

Multioborový recenzovaný časopis zařazený do databáze Scopus, zaměřený na kulturní dědictví a historický vývoj v Praze. Uveřejňuje nové poznatky související s nemovitými i movitými pražskými památkami z pohledu různých historických disciplín. První číslo je zacíleno především na dějiny architektury, umění a památkovou péči, druhé pak na archeologii a stavební historii.

ISSN 0231-6056 (print), E-ISSN 3029-5483 (online), 39. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště v Praze

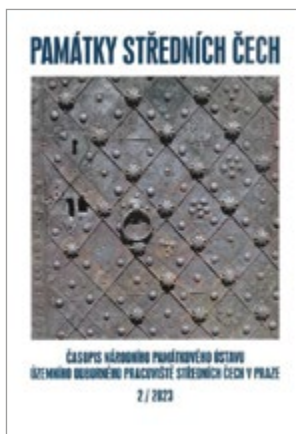

Průzkumy památek

Časopis je uznávanou platformou pro prezentaci výsledků odborné dokumentace, průzkumů a výzkumů památkového fondu České republiky s přesahy do mezinárodních souvislostí. V roce 2023 vyšel jubilejní 30. ročník.

ISSN 1212-1487, 30. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Památky středních Čech

Odborný recenzovaný časopis pro národní kulturní dědictví, památkovou péči, dějiny umění a archeologii ve Středočeském kraji a v Praze. Obsahem příspěvků jsou výsledky průzkumů celého druhového spektra památek a tematicky rozsáhlá činnost v oblasti praktické památkové péče.

ISSN 0862-1586, 37. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Fontes Nissae

Odborné recenzované periodikum se zaměřuje na oblast historie, památek a umění a představuje výsledky aktuálních výzkumů zacílených na dávnou i novodobou historii širěji vnímaného regionu. Vydavatelem je Technická univerzita v Liberci a na podobě časopisu se spolupodílí mj. i Národní památkový ústav a jeho územní odborné pracoviště v Liberci.

ISSN 1213-5097, 24. ročník, 2 čísla

Územní odborné pracoviště v Liberci

Monumentorum Custos – Časopis pro památky severozápadních Čech

Publikace o památkách severozápadních Čech, kterou vydává územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem ve spolupráci s Filozofickou fakultou tamní Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Dvojčíslo časopisu bylo věnováno například architektonickým motivům na středověkých pečetích, měšťanským domům a domácím pražských obchodníků, sochám Franze Siecheho nebo novému využití funkcionalistické vily v pražských Dejvicích.

ISSN 1803-781X, ISBN 978-80-85036-87-9, 16. ročník, dvojčíslo

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

VÝJIMEČNÉ DNY A UDÁLOSTI NÁVŠTĚVNICKÉ SEZONY

Národní památkový ústav v průběhu celé sezóny připravoval bohatý program, který zahrnoval nejen výstavy, přednášky i tematické akce, ale především stálice posledních let, včetně čtrnáctého ročníku Hradozámecké noci. Na následujících stranách uvádíme nejdůležitější akce a události z roku 2023.

Hradozámecká noc

14. ročník Hradozámecké noci proběhl v sobotu 26. srpna 2023. Program na mnohých objektech připomněl slávu hraběcího rodu Harrachů. Celkem se zapojilo 79 památek z celé České republiky, z toho 57 objektů ve správě NPÚ, 22 objektů ve správě jiných institucí a vlastníků. Celková návštěvnost každoročního vrcholu sezony dosáhla počtu 17 576 návštěvníků.

Stejně jako v předchozích ročnících zůstaly na desítkách památek brány návštěvníkům dokořán i po setmění. Hlavním centrem dění se stal zámek Hrádek u Nechanic, kde mohli zájemci navštívit hostinské i reprezentativní pokoje a prohlédnout si tak jedinečné prostory vlastním tempem. Ti, kteří mají rádi historii doslova nadosah, zavítali do soukromých apartmánů s kostýmovanými kustody v roli členů hraběcí rodiny. Samozřejmě nechyběl ani pestrý doprovodný program na nádvoří s ukázkami dobových tanců souboru Villanella a působivého umění praporečnicků ze skupiny Monadria.

Vysokou návštěvností se mohl pochlubit zámek Buchlovice, který se úspěšně zapojil po čtyřleté pauze. Zvídaví návštěvníci si zde mohli sami procházet zámeckými

interiéry ve svitu svící. Stálicí Hradozámecké noci jsou Zahrady pod Pražským hradem, kde proběhly komentované prohlídky o historii barokních zahrad doplněné ukázkami bojových stylů v podání Spolku evropských bojových umění.

Trosky nabídly romantiku večerního hradu při západu slunce a posezení u táboráku s opékáním špekáčků. Na zámku Hluboká byly připraveny ochutnávky mražených pochoutek připravených dle historických receptů. Maraton speciálních prohlídek spolu se světelnou show přichystal zámek Loučeň, zatímco hrad Potštejn ožil díky místním ochotníkům a koncertu žestového kvarteta.

Skryté skvosty s Jaroslavem Pleslem II.

Dalších 10 památek představí pokračování dokumentárního cyklu České televize s názvem Skryté skvosty.

Natáčení začalo na zámku Horšovský Týn a poslední klapka padla na konci listopadu 2023 na zámku Hořovice. Průvodcem byl opět herec Jaroslav Plesl. Divákům prozrazuje zajímavosti, které jim při běžných prohlídkách zůstávají ukryté, a zúročuje tak své bohaté průvodcovské zkušenosti. Projekt ve spolupráci Národního památkového ústavu, CzechTourismu a České televize představí hrad Kunětická hora, zámky Vizovice, Jánský vrch, Horšovský Týn, Hořovice, Stekník, Uherčice a Raduň, klášter Zlatá Koruna a hrad a zámek Bečov nad Teplou. Cyklus odvysílá v premiéře stanice ČT2 od března do května 2024.

Celostátní setkání kastelánů – SHZ Jindřichův Hradec 2023

Setkání kastelánů tentokrát proběhlo v areálu hradu a zámku v Jindřichově Hradci 7. a 8. listopadu 2023. Setkání se zúčastnilo 119 kastelánů a kolegů z dalších pracovišť NPÚ.

Během dvoudenního setkání byli kasteláni seznámeni s dokončenými projekty obnov IROP, prezentací aktivit spojených s rodem Harrachů, ale také novinkami a projekty na rok 2024. Jak bývá milým zvykem, o úvodní slovo se postarala paní generální ředitelka. První den programu byl zakončen slavnostním rozloučením a poděkováním odcházejícím kastelánům. Následně byli představeni a přivítáni noví nastupující kolegové. Druhý den setkání nabídl komentované i volné prohlídky hradu, zámku, rondelu a vodní elektrárny. Zájemci si mohli prohlédnout Muzeum Jindřichohradecka a nedaleký archiv, kde bylo možno nahlédnout do unikátních archiválií z jihočeských objektů.

PodCastle NPÚ

Podcastová série PodCastle NPÚ přináší rozhovory s inspirativními lidmi o památkách, památkové péči, architektuře i kulturním dědictví. Svým zaměřením doplňuje širokou nabídku vznikajících podcastů a našla si mezi nimi pevně místo.

V roce 2023 PodCastle reflektoval výročí 20 let vzniku Národního památkového ústavu, 300 let úmrtí architekta Jana Blažejše Santiniho-Aichela, ale také aktuální události v památkové péči, jako jsou zápis Žatce a krajiny žateckého chmele na Seznam světového dědictví UNESCO či probíhající archeologické průzkumy v centru Ostravy a v klášteře Sázava.

PodCastle NPÚ je možné si kdykoli poslechnout na webu NPÚ, YouTube, Spotify a dalších podcastových platformách.

Advent na památkách

Svátečně vyzdobené interiéry spolu se sněhem pokrytými parky a zahradami nabídly možnost zažít předvánoční atmosféru v tradiční podobě. Některé z památek zůstaly otevřené i během Vánoc, na Silvestra a Nový rok. Mimořádný adventní program na památkách se opět těšil velkému zájmu návštěvníků.

Hrady, zámky a další památky připravily speciální adventní prohlídky vyzdobených prostor či zavedly návštěvníky na netradiční místa. Bohatý kulturní program obsahoval koncerty, divadelní představení a další umělecká vystoupení. Na představení tradic Vánoc navázaly mnohde tvůrčí dílny nejen pro děti či ochutnávky vánočních specialit.

DALŠÍ VYBRANÉ UDÁLOSTI A AKTIVITY

Národní památkový ústav se v roce 2023 zapojil do mnoha dalších rozmanitých aktivit, které měly velký přesah nejen do domácího, ale i mezinárodního prostředí. Výběr dalších významných událostí přinášíme na následujících stránkách.

Žatec zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO

V roce 2023 získala Česká republika novou památku zapsanou na Seznam světového dědictví UNESCO. Je to Žatec a krajina žateckého chmele.

Rozhodl o tom Výbor pro světové dědictví na zasedání v Rijádu (Saúdská Arábie). Jde o první památku na seznamu UNESCO, která představuje krajinu s chmelnicemi a stavby spojené se zpracováním chmele a jeho obchodováním. Zápis je výsledkem dlouholeté spolupráce samosprávy, státní památkové péče a odborníků z NPÚ, Českého národního komitétu ICOMOS a pěstitelů chmele i Chmelařského institutu.

Nově zapsaná památka se skládá ze dvou částí. První je Žatec, centrum chmelařské oblasti. Zahrnuje stavby zaměřené na zpracování chmele a působí zde instituce spojené se světovým obchodem a výzkumem chmele. Žatec je zapsán v rozsahu historického centra a dříve průmyslového Pražského předměstí. Druhou částí je Žatecká chmelařská krajina, kterou tvoří chmelnice okolo vesnic Trnovany a Stekník se stejnojmenným státním zámekem. Obě části společně představují víc než sedm století dlouhou tradici spojenou s nejnámější odrůdou chmele na světě.

Více viz www.npu.cz/cs/novinky/100229-zatec-a-krajina-zateckeho-chmele-na-seznamu-svetoveho-dedictvi-unesco ↗

Na Kunětické hoře byl ukončen projekt IROP-ITI Kunětická hora – divadlo na hradě i v podhradí

Projekt byl ukončen symbolicky v roce, kdy si Kunětická hora připomínala 100 let od zahájení rekonstrukce hradu Muzejním spolkem podle projektu Dušana Jurkoviče, 30 let od obnovení návštěvnického provozu a 20 let od vzniku Národního památkového ústavu.

Veřejnosti se hradní palác zpřístupnil od 13. května a zájem byl velký – Kunětická hora dosáhla v roce 2023 rekordního počtu 42 347 návštěvníků.

V letech 2021–2023 došlo k úpravě povrchů palácového nádvoří, obnově historických omítek jižního křídla paláce (během níž se např. odkrylo rudkové graffiti ještě z doby Pernštejnů), restaurování kamenických prvků, opravě elektrorozvodů a instalaci bezpečnostního osvětlení. Nově jsou také ozvučeny exteriéry a expoziční prostory. Díky nové dřevěné konstrukci se návštěvníci poprvé dostanou až do úrovně druhého patra. Dřevěné pódium umožní pořádání kulturních akcí. V závěru roku došlo také k opravě střešní krytiny na kapli sv. Kateřiny – dožilou krytinu nahradil modřínový štípaný šindel.

V rámci projektu byl také revitalizován přírodní amfiteátr v podhradí (oprava jeviště, úprava okolních ploch, generální oprava budovy sociálního a technického zázemí včetně úpravy rozvodných sítí a zpevněných ploch parkoviště).

Mezinárodní konference o osudech židovských domů a jejich majitelů

Národní památkový ústav byl společně s Univerzitou v Oxfordu a Univerzitou v Cardiffu organizátorem akce, na kterou se sjela padesátka světových odborníků na židovské stavby. Společně v Brně diskutovali o tom, jak tyto stavby chránit, udržovat a jak vyprávět pohnuté osudy, které se v nich udály.

Konference byla součástí širšího projektu *Jewish Country Houses: Objects, Networks, People* (Židovské zámky: objekty, sítě, lidé). Hlavním cílem konference bylo zkoumání problémů souvisejících s holocaustem, jak je uložen v dějinách a paměti národů. Zvláštní panel byl věnován českému dědictví, kde byly prezentovány například osudy brněnských rodin Tugendhat, Löw-Beer a Stiasni a jejich domů. Do Brna zavítali i někteří z potomků, například Daniel Löw-Beer nebo alespoň virtuálně v rámci online přednášky Daria Martin, vnučka Susi Stiasné.

Cena Křišťálový špendlík

Nejlépe hodnocené objekty územních památkových správ NPÚ obdržely od společnosti Google cenu Křišťálový špendlík. Mezi kritéria pro výběr oceněných patřily zejména počet udělených hvězdiček od návštěvníků, celkový počet recenzí a správně vyplněný profil na Mapách a ve Vyhledávání Google ke konci května 2023. Unikátní cenu pro nejoblíbenější a nejlépe hodnocené turistické destinace vytvořilo české sklářské studio KLIMCHI.

Nejocetovanějšími hrady a zámky Pardubického kraje byly podle uživatelských recenzí na Mapách Google zámek Litomyšl, ale také hrad Kunětická hora a zámek Nové Hrady. Na Liberecku získal první místo hrad Trosky. Na Moravě a ve Slezsku obdržely ocenění zámek Lednice, Hradec nad Moravicí i hrad Bouzov. V Čechách potvrdily vysokou atraktivitu i úroveň návštěvnických služeb zámek Český Krumlov a hrad Karlštejn, na Vysočině to byl po obnově otevřený zámek v Telči.

Informace o všech oceněných jsou k dispozici zde: events.withgoogle.com/kristalovy-spendlík ↗

Hrad Karlštejn – klenot české země – se otevřel po obnově

Hrad Karlštejn po třech letech stavebních prací otevřel od dubna 2023 široké veřejnosti dosud nepřístupné prostory. Po obnově nabízí jedinečný pohled do gotických sklepů, představuje vzácné dochované tesařské a kamenické prvky a poprvé také výhled z jižní terasy.

Největší přidanou hodnotou obnovy je pro návštěvníky nově vybudované moderní, kryté návštěvnické centrum, které hradu chybělo. Díky výzkumu a systémové dokumentaci odborných památkářů se podařilo obnovit zasypané gotické suterénní prostory, vybudovat v nich nové expozice a propojit je s návštěvnickým centrem a novým sociálním zázemím.

Nové návštěvnické centrum vzniklo z dřívější obřadní síně a reprezentačních prostor hradu. Na přelomu 14. a 15. století byly tyto prostory zřejmě součástí bytu purkrabího. Vedle pokladen vznikla prodejna suvenýrů a drobného občerstvení s jižní terasou. Spolu se zázemím pro návštěvníky se v jižním parkánu vybuďovalo nové sociální zázemí a byly zde také obnoveny užitkové zahrady.

Původní sociální zařízení v suterénu Císařského paláce bylo zrušeno a díky odborné památkové péči, průzkumům a novým zjištěním se podařilo palác rehabilitovat a vrátit mu původní hodnotu a podobu. Byly odstraněny negativní stavební zásahy ze 70. let minulého století, včetně obnovení zazděných oken či odstranění nevhodného stropu z prefabrikovaných panelů a jeho nahrazení novým dřevěným stropem. V suterénu vznikl nový víceúčelový sál, který v současnosti představuje dochované historické tesařské prvky.

Projekt Hrad Karlštejn – klenot české země byl financován z prostředků Evropské unie v rámci Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), ze státního rozpočtu prostřednictvím dotačních titulů Ministerstva kultury a z vlastních zdrojů Národního památkového ústavu.

Výročí architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela – den otevřených dveří Ministerstva kultury ČR

V Den české státnosti se na Ministerstvu kultury konal tradiční Den otevřených dveří. Nostickým palácem prošlo rekordních 2 500 návštěvníků, kteří si kromě historických interiérů prohlédli prezentace příspěvkových organizací Ministerstva kultury.

Národní památkový ústav při této příležitosti připomněl výročí architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela, od jehož úmrtí uplynulo 300 let. O architektové díle nejvíce vypovídají půdorysy jeho staveb, a tak právě ty se staly hlavním motivem aktivit připravených pro návštěvníky dne otevřených dveří odborem edukace a dalšího vzdělávání NPÚ.

Výtvarně architektonické kreace vznikaly pod rukama malých i dospělých návštěvníků s pomocí projekce a prosvětlovacích desek. Děti si navíc mohly vyrobit kouzelný Santiniho rámeček, v němž se stávají černobílé půdorysy staveb barevnými.

JEDNOTLIVÁ PRACOVNÍŠTĚ

Národní památkový ústav tvoří téměř dvě desítky pracovišť nacházejících se na území celé republiky. V předchozí části výroční zprávy jsme čtenáře seznámili s nejzajímavějšími událostmi roku 2023, na všech pracovištích však probíhalo mnoho dalších rozmanitých aktivit – jejich výběr přinášíme na následujících stranách.

Přehled pracovišť Národního památkového ústavu

Generální ředitelství ↗

generální ředitelka:
Ing. arch. Naděžda Goryczková
Valdštejnské nám. 162/3
118 01 Praha 1 – Malá Strana
T: 257 010 111, E: sekretariat@npu.cz
www.npu.cz/gnr ↗

Územní odborné pracoviště v Lokti ↗

ředitelka: Mgr. Romana Riegerová
Kostelní 81/25, 357 33 Loket
T: 352 684 796, E: sekretariat.loket@npu.cz
www.npu.cz/uop-loket ↗

Územní odborné pracoviště v Praze ↗

ředitel: PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
Na Perštýně 356/12
110 00 Praha 1 – Staré Město
T: 234 653 111, E: sekretariat.praha@npu.cz
www.npu.cz/uop-praha ↗

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem ↗

ředitel: PhDr. Petr Hrubý
Podmokelská 1/15, 400 07 Ústí nad Labem
T: 472 704 800, E: sekretariat.usti@npu.cz
www.npu.cz/uop-usti-nad-labem ↗

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze ↗

ředitel: Ing. Jan Žižka
Sabinova 373/5, 130 00 Praha 3 – Žižkov
T: 274 008 111, E: sekretariat.sc@npu.cz
www.npu.cz/uop-sc ↗

Územní odborné pracoviště v Liberci ↗

ředitel: Mgr. Miloš Krčmář
Jablonecká 642/23, 460 01 Liberec
T: 485 222 411, E: sekretariat.liberec@npu.cz
www.npu.cz/uop-liberec ↗

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích ↗

ředitel: Ing. Daniel Šnejd, DiS.
Senovážné náměstí 6
370 21 České Budějovice
T: 387 312 140, E: sekretariat.cb@npu.cz
www.npu.cz/uop-ceske-budejovice ↗

Územní odborné pracoviště v Josefově ↗

ředitel: Ing. Jiří Balský
Okružní 418, 551 02 Jaroměř-Josefov
T: 491 509 539, E: sekretariat.josefov@npu.cz
www.npu.cz/uop-josefov ↗

Územní odborné pracoviště v Plzni ↗

ředitel: Mgr. Petr Sokol
Prešovská 7/171, 306 37 Plzeň
T: 377 360 911, E: sekretariat.plzen@npu.cz
www.npu.cz/uop-plzen ↗

Územní odborné pracoviště v Pardubicích ↗

ředitelka: Mgr. Naděžda Pemlová
Příhrádek 5, 531 16 Pardubice
T: 724 021 161, E: sekretariat.pardubice@npu.cz
www.npu.cz/uop-pardubice ↗

Územní odborné pracoviště v Telči ↗

ředitel: Ing. Libor Karásek
Hradecká 6, 588 56 Telč
T: 567 213 116, E: sekretariat.telc@npu.cz
www.npu.cz/uop-telc ↗

Územní odborné pracoviště v Brně ↗

ředitel: PhDr. Zdeněk Vácha
nám. Svobody 8, 601 54 Brno
T: 542 536 216, E: sekretariat.brno@npu.cz
www.npu.cz/uop-brno ↗

Metodické centrum moderní architektury v Brně ↗

vedoucí: Ing. Petr Svoboda
Hroznová 82/14, 603 00 Brno
T: 724 016 567, E: svoboda.petr@npu.cz

Územní odborné pracoviště v Olomouci ↗

ředitel: Mgr. František Chupík, Ph.D.
Horní náměstí 410/25, 779 00 Olomouc
T: 585 204 111, 775 888 957
E: sekretariat.olomouc@npu.cz
www.npu.cz/uop-olomouc ↗

Územní odborné pracoviště v Kroměříži ↗

ředitelka: Ing. Nelly Komendová
Riegrovo nám. 3228/22, 767 01 Kroměříž
T: 776 198 363, E: sekretariat.kromeriz@npu.cz
www.npu.cz/uop-kromeriz ↗
www.facebook.com/pamatkari.kromeriz ↗

Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži ↗

vedoucí: Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.
Riegrovo nám. 3228/22, 767 01 Kroměříž
T: 724 808 266, E: kresadlova.lenka@npu.cz
www.facebook.com/mczk.kromeriz ↗

Územní odborné pracoviště v Ostravě ↗

ředitel: Mgr. Michal Zezula, Ph.D.
Odboje 1941/1, 702 00 Ostrava
T: 595 133 903, E: sekretariat.ostrava@npu.cz
www.npu.cz/uop-ostrava ↗

Metodické centrum průmyslového dědictví v Ostravě ↗

vedoucí: prof. PhDr. Ing. arch. Miloš Matěj,
Ph.D. et Ph.D.
Odboje 1941/1, 702 00 Ostrava
T: 775 892 640, E: ryskova.michaela@npu.cz

Územní památková správa v Praze ↗

ředitel: Mgr. et Mgr. Petr Spejchal
Sabinova 373/5, 130 00 Praha 3 – Žižkov
T: 274 008 118, E: ups.praha.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-praha ↗

Územní památková správa v Českých Budějovicích ↗

ředitel: Mgr. Petr Pavelec, Ph.D.
nám. Přemysla Otakara II. 34
370 21 České Budějovice
T: 386 356 921, E: ups.budejovice.pr@npu.cz
www.npu.cz/cs/ups-ceske-budejovice ↗

Územní památková správa na Sychrově ↗

ředitel: PhDr. Miloš Kadlec
Zámek Sychrov čp. 3, 463 44 Sychrov
T: 482 360 001, E: ups.sychrov.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-sychrov ↗

Územní památková správa v Kroměříži ↗

ředitel: Ing. Petr Šubík
Sněmovní náměstí 1, 767 01 Kroměříž
T: 573 301 432, E: ups.kromeriz.pr@npu.cz
www.npu.cz/ups-kromeriz ↗
www.facebook.com/npukm ↗

Generální ředitelství

Vybrané obnovy památek, restaurování

Restaurování sgrafit na zámku Frýdlant

V roce 2023 bylo dokončeno restaurování několika fasád na tzv. Dolním zámku NKP Frýdlant. Obnova je součástí širší rehabilitace zámecké části komplexu a bude pokračovat také v roce 2024. Velmi cenné renesanční sgrafitové fasády z přelomu 16. a 17. století prodělaly v průběhu času mnoho změn a restaurátorských zásahů. V barokním období byly nejprve plošně zakryty bílou omítkovou vrstvou, v 19. století pokryty novým neorenesančním sgrafitem a od 60. let minulého století byly znovu obnovovány v duchu tzv. rekorozní metody. Tato metoda, jež odpovídala dobovým standardům a památkovým postupům, se ovšem z časového odstupu ukázala pro restaurování sgrafit jako značně nevhodná a spíše než k obnově původního vzhledu přispívala k jeho výraznému znečistění. Současné restaurování se proto skrze potlačení posledních zásahů snaží citlivým způsobem o rehabilitaci původních forem renesančního sgrafita a jeho barevnosti.

Revitalizace zámeckého rybníka v Lednici

Na konci roku došlo ke kolaudaci revitalizace zámeckého rybníka v Lednici. Tato akce byla dlouhodobě připravována a sledována ochranou přírody, dotace pocházela ze zdrojů OPŽP. Zámecký rybník byl uměle vybudován v letech 1805–1811 a je včetně zámku prohlášen za NKP, od roku 1996 je zapsán na Seznamu světového kulturního dědictví. Celé území je součástí NPR Lednické rybníky a přírodního parku Niva Dyje. Území dále podléhá ochraně systému NATURA 2000, spadá do Evropsky významných lokalit, je i součástí ptačí oblasti Lednické rybníky a prostorem, kde probíhají nadregionální biokoridory. Rybník nebyl pravděpodobně nikdy odbahňován. Za dobu své existence se postupně zanášel a docházelo k odplavování některých ostrovů a podemílání břehů. Revitalizace spočívala v odstranění většiny nánosů, část se použila na dosypání ostrovů a břehů do původních

tvarů. Doplnění tvarů ostrovů a břehů vycházelo z historických plánů. Zároveň musely na základě požadavků AOPK ČR vzniknout ze získaného mineralizovaného bahna litorální zálivy. Velmi namáhavá místa břehů byla zpevněna kamenným záhozem, ostatní místa včetně litorálů dřevěnými boxy.

Restaurování vrat na SZ Opočno

V restaurátorském ateliéru Bárta s.r.o. proběhlo kompletní restaurování monumentálních vrat z brány vedoucí do hlavního nádvoří SZ Opočno. Vedle nutné dílčí výměny dřevní hmoty ve spodních partiích vrat a dalšího statického zajištění dřevěné konstrukce byla velká pozornost věnována povrchové úpravě dřeva a kovových prvků. Na vnitřní, více chráněné straně byl fládr zachován plošně. Na vnější straně však byly dochovány jen dílčí fragmenty. U bronzových a mosazných prvků byla diskutována a finálně zvolena menší míra čištění a leštění. Byla posílána funkčnost zamykacího systému a vytvořena zmenšená kopie historického štítku pro novou vložku zámku. Během zásahu se dosáhlo obnovy funkč-

nosti i estetického působení vrat a došlo k zajímavému nálezu: po očištění nesoudržných zbytků fládru se na dřevěných výplních lícové strany objevily stopy po starší dekoraci ve tvaru slunců. Bohužel se nenašlo historické zobrazení této podoby vrat, o detailech zaniklých výzdobných prvků tak lze zatím jen spekulovat.

Restaurování sgrafit na zámku v Litomyšli

V roce 2023 proběhla v rámci projektu IROP s názvem Zámek Litomyšl – Božský zámek první etapa obnovy zámku, která se týkala střešní krytiny celého objektu a v návaznosti na ni došlo k restaurování vnitřní strany atikových štítů a souboru 21 komínů. Komínová tělesa se svými rozměry, členitými profily a sgrafitovou výzdobou výrazně podílí na celkovém charakteru litomyšlského zámku. Na komínech se dochovala především tzv. Zoubkova sgrafita, která mají v současnosti svoji historickou hodnotu, proto k nim bylo takto přistupováno i s přihlédnutím k technologickým specifikům novodobých sgrafit (např. podíl cementové složky). Po očištění sgrafit bylo přikročeno ke konsolidaci, injektáži a hmotovým doplňkům. V případě plošnější absence sgrafitové vrstvy byly pro rekonstrukci použity kopie původních pazů z 80. let uložených v archivu NPÚ ÚOP v Pardubicích. Fragmety re-

nesančních omítek odhalené v průběhu prací byly zdokumentovány, zakonzervovány a opětovně překryty. Pokud došlo k výraznému vymytí vrstvy bianca, bylo přistoupeno k jeho obnově ze směsi vápence a uleželého hašeného vápna. V návaznosti na restaurování komínů bylo řešeno také oplechování, obnova či výměna za kopie zděných či novějších betonových hlavic či systém sítí proti holubům, představujícím výrazný zdroj znečištění litomyšlských sgrafit a kamenných prvků.

Památky s mezinárodním statutem

Prohlášení Žatce a krajiny žateckého chmele památkou UNESCO a účast na zasedání v Rijádu

Více o zápisu na s. 53. ↗

Metodická činnost

Aplikace Metodického vyjádření pro Fotovoltaické systémy a památkovou péči

V roce 2022 vydal Národní památkový ústav Metodické vyjádření Fotovoltaické systémy a památková péče. Vypracovaný dokument je od té doby nejen nástrojem pro širší společenskou informovanost o těch parametrech FTV zařízení, které památková péče sleduje a vyhodnocuje jejich dopady na památkové hodnoty staveb a chráněných území, ale je také důležitým koordinačním nástrojem pro zajištění jednotného institucionálního přístupu k posuzování návrhů. V roce 2023 začala v NPÚ vznikat podrobná statistika, která průběžně sleduje přístupy všech pracovišť. Získané výsledky jsou důležitým doplňujícím nástrojem, na jehož základě NPÚ pravidelně statisticky vyhodnocuje nejen zájem veřejnosti o tento zdroj energie, ale i jejich výsledky. Posuzované žádosti se týkají pouze staveb a chráněných území, tedy méně než 2,5 % celkové plochy území ČR.

Za rok 2023 se NPÚ celkově vyjádřil k více než 1100 žádostem, z nichž více než 710 obdrželo souhlasné stanovisko a více než 110 souhlasné stanovisko s podmínkou, kladně tedy bylo posouzeno 74,54 % žádostí.

Knižní čtvrtky NPÚ

Publikační aktivity jsou nedílnou součástí praxe odborné organizace statní památkové péče a představit výstupy vědy a výzkumu, které instituce a odborníci NPÚ řeší, je institucionální i společenskou povinností. K pravidelným odborným workshopům PPXXI, tedy Památkové péče XXI. století, tak přibyla i setkání nad knižními výstupy. Na nich má širší publikum možnost seznámit

se nejen s publikacemi, ale i vést diskuse s jejich autory, kteří přicházejí ze všech pracovišť NPÚ. S cílem oslovit co nejvíce zájemců je možné účastnit se Knižních čtvrtek nejen fyzicky, ale i formou on-line přenosu. V roce 2023 byly prezentovány výstupy: *Praha kamenná, nové metody při dokumentaci historických objektů* (ÚOP v Praze), *Románský kostel v Dolních Chabrech a jeho předchůdci* (ÚOP v Praze), *Návesní kaple jižních Čech* (ÚOP v Českých Budějovicích), *Konventní kostel v Plasích a jeho románský portál* (GnŘ/SPP), *Harrachové – vznešenost zavazuje* (ÚPS na Sychrově), *Středověká opevnění českých měst* (ÚOP středních Čech), *Heimatstil. Architektura ve službách vlasti a národa* (ÚOP v Lokti), *Historický interiér a řeč materiálů* (ÚOP v Českých Budějovicích).

Vzdělávací aktivity

RENEŠANCE – letní škola památkové edukace v Bučovicích

Ve dnech 16.–18. srpna 2023 se na bučovickém zámku uskutečnil osmý ročník Letní školy památkové edukace. Jako každým rokem byl i letos připraven pro učitele a lektory bohatý zážitkový program, který jim má ukázat nové cesty v interpretaci památek a historického prostředí a inspirovat je tak k využívání metod kreativního učení. Mottem letošního setkání bylo slovo „renešance“ pojící v sobě název uměleckého slohu zámku Bučovice i příležitost ke znovuzrození. Prostřednictvím přímé zkušenosti s památkou oživilo účastníci interiéry zámku, nádvoří i přilehlé zahrady výtvarnými, literárními, hudebními a divadelními intervencemi.

Smysluplná Invalidovna – kurz interpretace památek pro osoby se zdravotním znevýhodněním

Ve dnech 12.–13. dubna 2023 se v pražské Invalidovně uskutečnil kurz zaměřený na rozvoj kompetencí pracovníků Národního památkového ústavu, jak interpretovat památky pro osoby se zdravotním znevýhodněním.

Záměrem pořadatele kurzu – Odboru edukace a dalšího vzdělávání – bylo posílit průvodcovskou empatii vůči osobám se zdravotním znevýhodněním, konkrétně nevidomým a slabozrakým, neslyšícím a nedoslýchavým, osobám s pohybovými obtížemi či poruchami intelektu. Lektorsky na programu působili odborníci z brněnského centra Teiresiás (Masarykova univerzita), Pražské organizace vozíčkářů (POV), obecně prospěšné společnosti Tichý svět a Národního ústavu pro autismus. Účastníci kurzu dostali příležitost k praktickému nácviku manipulace s mechanickým vozíkem nebo základů komunikace ve znakové řeči. Kurz se konal v rámci projektu Odborné vzdělávání pracovníků NPÚ jako nástroj pro zvýšení efektivity a péče o kulturní dědictví ČR.

Úřednice z obcí a magistrátu na specializovaném workshopu na zámku v Uherčicích

Jedinečný areál uherčického zámku poskytl zázemí pro praktickou dílnu, která se uskutečnila v rámci akreditovaného kurzu s názvem Památkářské kompetence v praxi úředníka. V roce 2023 byl zahájen již třetí ročník tohoto jednoletého kurzu, který zajišťuje Odbor edukace a dalšího vzdělávání. Do tohoto ročníku se přihlásilo celkem 22 úřednic z obcí

a magistrátů z celé republiky. Studium nabízí kromě teoretických přednášek také tři praktické dílny. Letošní program na zámku Uherčice byl zaměřen na aktuální téma předprojektové a projektové přípravy generální obnovy. Tento klenot renesanční architektury nedávno doslova vstal z popela a z ruiny zdánlivě odsouzené k zániku se opět mění na reprezentativní šlechtické sídlo a náročný proces byl pro účastníky vhodnou ukázkou z praxe.

Kurz památkové péče pro veřejnost vstupuje do 28. ročníku

Dvouletý kurz památkové péče, který nabízí Odbor edukace a dalšího vzdělávání širokému spektru zájemců z řad veřejnosti. Poskytuje komplexní pohled na obor památkové péče s využitím expertů z NPÚ a těší se tradičně velkému zájmu studentů. Nabízí unikátní a léty prověřený vzdělávací formát v rámci neformálního celoživotního vzdělávání dospělých. 27. ročník kurzu v roce 2023 navštěvovalo 26 posluchačů, do nově otevřeného 28. ročníku se přihlásilo 42 nových studentů, kteří vyslechli celkem 55 přednášek a zúčastnili se s předními odborníky exkurzí do 10 historických lokalit a pamětových institucí.

Studenti památkové Akademie třetího věku v roli dobrovolných dokumentátorů památek

Památková akademie třetího věku, kterou Odbor edukace a dalšího vzdělávání uvedl v život v roce 2019, se těší rok od roku větší přízni zájemců z řad veřejnosti. Přednášky, které probíhají každý měsíc, jsou doplněny o exkurze a komentované vycházky po Praze a okolí. V rámci akademie probíhá každoročně také několik mezigeneračních workshopů. V roce 2023 se posluchači Památkové akademie třetího věku v rámci praktické výuky aktivně zapojili do dobrovolnické činnosti. Obsahem této činnosti je dokumentace drobných památek v krajině. Metodicky jsou studenti vedeni odbor-

níky z NPÚ a získaná dokumentace je následně ukládána do Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví.

Další aktivity

Mezinárodní den archeologie ve znamení setkání NPÚ a ARÚ

Přednáškové odpoledne, pořádané v rámci Mezinárodního dne archeologie a v souvislosti s naplňováním memoranda o spolupráci, uzavřeného mezi NPÚ a Archeologickými ústavy v Praze a Brně, proběhlo 28. listopadu 2023 v sídle generálního ředitelství NPÚ v Liliové 5. Tématem bylo **30 let úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy**. Zájemci z řad památkářů i veřejnosti vyslechli šest příspěvků, které se zabývaly zejména hledáním odpovědi na otázku, jak existence Úmluvy ovlivnila praxi v oboru archeologie i v oblasti péče o památkový fond archeologické povahy. Je to zejména existence komplexně pojatých informačních systémů v oblasti památkové péče, tedy péče o archeologické lokality a nálezy. Prvním z nich byl Státní archeologický seznam ČR, existující dnes v rámci Integrovaného informačního systému památkové péče Národního památkového ústavu, následovaný Archeologickou mapou ČR, kterou spravují oba archeologické ústavy AV ČR. Přednáškové odpoledne koncepčně připravil odbor archeologie Generálního ředitelství NPÚ.

Více o programu a účastnících viz. www.npu.cz/cs/akce/kalendar/101666-mezinarodni-den-archeologie-setkavani-npu-a-aru-praha-a-aru-brno ↗

Územní odborné pracoviště v Praze

Archeologické výzkumy

Vrcholně středověká dlažba ve dvoře čp. 3, Malostranské náměstí, Malá Strana

Při archeologickém výzkumu v první polovině roku 2023 byly pod podlahou suterénu renovovaného domu čp. 3 na Malostranském náměstí objeveny tři jímky (nejstarší z poloviny 17. století) a několik odvodňovacích kanálků (trativodů). Na západním dvoře domu archeologové dokumentovali vrcholně středověkou dlažbu či spíše jen kamenný posyp z říčních valounků s příměsí opukových kamenů – pochozí povrch veřejného (?) prostranství, předběžně datovatelný do 13.–14. století. Pod ním se nalézalo mocné raně středověké souvrství s keramikou z 10.–11. století.

Odvodňovací systém

Nádvoří Velkopřevorského paláce čp. 485, Velkopřevorské náměstí, Malá Strana

Ve východní části dvora Velkopřevorského paláce bylo pod současným povrchem nádvoří odhaleno masivní opukové zdivo, které představuje 2,4 m široký základ nadzemní konstrukce zaniklého východního křídla románského ambitu. Dokumentovány byly také svrchní partie plochy rajského dvora z 1. poloviny 14. století a starší aktivity v areálu z 2. poloviny 12. až poloviny 13. století.

Přístavba Mateřské školy Parlářova čp. 47, Parlářova, Hradčany

Ojedinelý případ zjišťovacího výzkumu, kdy investor ověřuje možnosti plánované stavby ještě před vypsáním architektonické soutěže, se odehrál v květnu a červnu 2023. Cílem výzkumu bylo určit přesný rozsah bastionu sv. Markéty č. IX a hloubku, v níž se nachází. Bastion, jenž byl součástí barokního opevnění Prahy, se podařilo zachytit ve dvou sondách: jedné před hlavním vstupem do objektu a druhé v zahradě. Tato zjištění budou využita při projektování vlastní stavby.

Výzkum ve východní oblasti Masarykova nádraží, Nové Město, Karlín

V jarních měsících roku 2023 proběhl zjišťovací archeologický výzkum v areálu budoucího Muzea železnice a elektrotechniky Národního technického muzea na rozhraní Karlína a Nového Města. Bylo provedeno 30 kopaných sond v souvislosti s projektovou přípravou výstavby nových muzejních expozic.

Bylo doloženo kolejiště směrem dovnitř provozní budovy, pod nímž se nalézaly starší, vrcholně středověké situace ze 14. století, zvláště relikty dlážděné cesty probíhající ve směru západ–východ a směřující pravděpodobně od Horské brány k dnešnímu Karlínu. Výzkum svými cílenými sondážemi pomohl osvětlit zdejší sídelní genezi,

kteřá je zcela rozdílná oproti organismu středověkého Nového Města. Typické pro charakter lokality byly zahrady, vinice a chmelnice ve středověku (14./15. století) a lehká výroba či ukládání odpadů v novověku (sanytr; 16.–18. století). Razantní změna přichází s výstavbou Masarykova nádraží v roce 1845, kdy bylo území před hradbami pohlceno výstavbou zázemí pro provoz vlaků. Relikty této výstavby jsou přítomny po celé ploše v podobě zaniklých konstrukcí.

Odkryté pozůstatky valounového štětu středověké cesty ze 14. století z Nového Města do dnešního Karlína

Areál budoucího muzea s archeologickými sondami, pohled od západu

Vybrané obnovy, restaurování

Obnova severní části Fantovy budovy hlavního nádraží v Praze čp. 300, Wilsonova, Vinohrady

Roku 2023 byly dokončeny restaurátorské a rekonstrukční práce v hlavních sálech a spojovací chodbě severního křídla Fantovy budovy. V návaznosti na obnovený exteriér byl navrácen reprezentačním interiérem původní půdorys a dispozice tří hlavních sálů a čekáren, restaurace a hlavní spojovací chodby. Na základě shromážděných informací a původních plánů a náčrtů arch. Josefa Fanty proběhla rozsáhlá akce spočívající převážně v restaurování keramických reliéfů a štukových partií s obnovou polychromie, částečně restaurátorská a rekonstrukční obnova nástěnných a nástropních maleb a pozlacovačských dekorů a restaurování dřevěného obložení a dřevěných prvků (dveře, okna atd.) s doplněním částí zničených nebo chybějících.

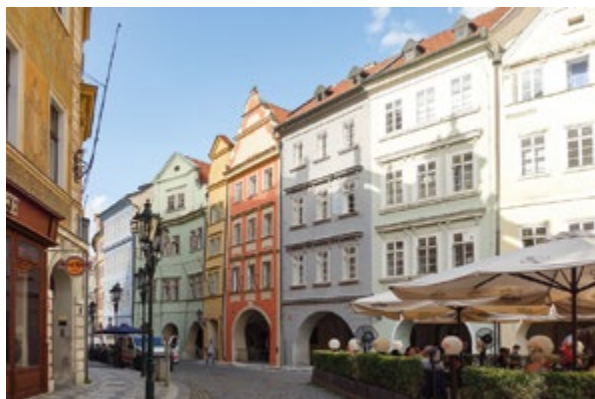
Komín v areálu provozních budov Národního divadla, čp. 211, Anenské náměstí, Staré Město

Při hranici areálu bývalého Anenského kláštera, který je dnes využíván a postupně příkladně obnovován Národním divadlem, se nachází ve dvoře domu čp. 948 samostatně stojící tovární komín, jehož plášť, technologické i ornamentální části byly citlivě rekonstruovány jako doklad technické architektury z doby krátce po roce 1900. Komín byl renovován v celé své výšce 36 m včetně tvaru a barevnosti dvou ornamentů z červených kosočtverců a oválů v okrových pásových polích u koruny komínu a ve spodní části nad základní bází.

Oprava fasád a výměna oken domů na Malém náměstí čp. 7, 8, 9, Staré Město

Oprava fasád tří domů radničního bloku navázala na opravu tří sousedních domů (U Radnice čp. 10, 11, 12) v roce 2022. Stavební práce se týkaly jen uličních průčelí. Fasády byly natřeny vápenným nátěrem, přičemž barevnost vycházela především z provedených průzkumů. Investor souhlasil se zachováním cenných vnitřních křidel včetně kování (několik barokních, většina z 19. století).

Restaurování kazatelny v kostele sv. Štěpána, Štěpánská, Nové Město

V roce 2023 byla dokončena konzervace dosud neznámých fragmentů středověké výmalby na poprsnici přístupových schůdků na kazatelnu v kostele sv. Štěpána. Na poprsnici samotné kazatelny byly zjištěny jen mikronálezy po starším očištění patrně v 19. století.

Oprava petřínské štolý č. X, Malá Strana

Od listopadu 2022 do prosince 2023 probíhala akce odvodnění restaurace Nebožizek a oprava havarijního stavu štolý X, jedné z odvodňovacích štol vybudovaných v 60. letech 20. století, která je přímo propojena s objektem restaurace.

Průmyslový palác, Výstaviště Praha, čp. 416, Bubeneč

V současnosti probíhá kompletní obnova celého objektu paláce vybudovaného v roce 1891. Byly sejmuty novější prvky z přestaveb arch. Pavla Smetany z let 1952–1954. Ty budou obnoveny separátně a navraceny, zatímco nově budované levé křídlo na místě původního, zničeného roku 2008 požárem, bude citovat vzhled z roku 1891 s přiznanou ocelovou konstrukcí. Obnovovaný objekt tím získá novou edukační hodnotu, protože bude dokumentovat svou podobu ze dvou stavebních etap (1891 a 1954). Restaurování skleněných a kovových součástí je realizováno dílensky. Probíhá též obnova kovové výzdoby ze zinku upevněné na nosné ocelové konstrukci. Práce doprovází průzkum zaniklé originální barevnosti.

Obnova střechy a dekorativních prvků Lapidária na Výstavišti, čp. 422, Bubeneč

U objektu Lapidária bylo v první řadě přikročeno k opravě nefunkčních střech, aby se zabránilo zatékání a další devastaci objektu a exponátů. Vzhled střech, podle průzkumů původně provedených z nenatíraného zinkového plechu, byl obnoven v šedém nátěru. Za velký úspěch je třeba pokládat obnovu sochařské výzdoby v rovině střechy. Restaurátorovi se podařilo najít postupy, které umožnily omezit zásahy na nezbytnou remodelaci při zachování základů z původní matérie. Obnova má pokračovat restaurováním fasádních reliéfů.

Opěrné zdi a schodiště u Gröbeho vily, čp. 58, Vinohrady

Novorenesanční vila Gröbovka z let 1870–1873 a areál Havlíčkových sadů procházejí již několik let komplexní obnovou. Roku 2023 byla dokončena provedená rekonstrukce opěrných zdí, teras a monumentálního čtyřramenného zahradního schodiště v jižním viničním svahu pod vilou. V průbě-

hu realizace obnovy byly zpět navraceny vápenné omítky, původní hluboká nárožní bosáž opěrných stěn a schodiště, štuková výzdoba schodišťových stěn, kamenicky zpracované nové kamenné prvky (schodišťové stupně, dlažba podest, madla a hlavice zděných pilířů zábradlí) i kovářsky zpracované zábradlí u schodiště a původní litinové sloupky zábradlí na opěrné zdi.

Pražská památková rezervace

Na území pražské památkové rezervace byla dokončena stavební úprava interiérů hlavní budovy Muzea hlavního města Prahy včetně restaurování, oprava střech Pachtova paláce na Ovocném trhu, oprava fasády Tyršova domu do Všehrdivy ulice; probíhala renovace domu čp. 135 U Tří Uhrů v Linhartské, kde památkáři objevili unikátní strop z doby kolem roku 1400, opravy fasád čp. 211 a 948 areálu bývalého Anenského kláštera, přestavby bývalého paláce Rapid nebo OD Máj, náročná oprava uliční fasády České pojišťovny ve Spálené včetně restaurování, renovace uličního křídla Lucerny směrem do Štěpánské ulice či obnova paláce Sylva Taroucca v ulici Na Příkopě.

Budova pojišťovny ve Spálené ulici čp. 76, Nové Město

Odbor PPF spolupracoval na soutěžích na projekt Vltavské filharmonie, úpravy pohřebiště 2. a 3. odboje na Ďáblickém hřbitově a řešení tzv. IV. kvadrantu Vítězného náměstí. Připravil též vypořádání připomínek MK ve fázi veřejného projednání Metropolitního plánu Prahy.

Další aktivity

ÚOP v Praze se v průběhu roku 2023 angažovalo v komplikovaných připravovaných i proběhlých stavebních akcích. Pokračovalo v jednáních o vítězném návrhu na řešení ztrojkolejnění trati přes Vltavu v místě stávajícího železničního soumostí pod Vyšehradem, vzešlém ze soutěžního dialogu pořádaného Správou železnic, který vyvolal u odborné i laické veřejnosti vlnu kritiky. Zástupce NPÚ prezentoval postoj památkové péče na technickém kolokviu domácích a zahraničních odborníků 20. a 21. února 2023.

Poté, co byl v letech 2018–2022 komplexně restaurován a stavebně obnoven Clam-Gallasův palác, objevila se kritika provedených prací, na kterou NPÚ reagoval několika stanovisky. Diskuse byly vedeny ohledně restaurování fasád, sochařské výzdoby od Matyáše Bernarda Brauna, objevu a konzervace reliktů freskové výzdoby od Carla Innocenza Carloniho a nové scelující malby hlavního schodiště.

ÚOP v Praze v prosinci 2023 hájilo mimořádné architektonické i památkové hodnoty nové obdávovací haly hlavního nádraží v Praze, přičemž na ně upozorňovalo jak v rámci svých výzkumných projektů, tak v průběhu soutěžního dialogu na tzv. Nový Hlavák, z něž vyšel vítězný návrh neslučitelný se zachováním těchto hodnot. Stejně tak NPÚ nesouhlasil s dalším záměrem nástavby vyhlídkové kavárny na dokončeném komplexu Masaryk Centre 1.

Výstava *Poválečná architektura jako památka* (NPÚ a Galerie Jaroslava Fragnera), 30. září–26. listopadu 2023

Výstava v Galerii Jaroslava Fragnera *Poválečná architektura jako památka* se zaměřila na proměny pražských staveb z období 1945–1989. Hledala odpověď na otázku, jak lze tyto poválečné stavby chránit a přizpůsobit současnosti tak, aby neztrácely své výtvarné kvality. V působivé instalaci evokující v části výstavy tubus pražského metra byly představeny původní plány a perspektivy, fotogra-

fie i artefakty z některých pražských památkově chráněných staveb, ale i budov, které by si ochranu zasloužily. Výstava se soustředila především na historii a současný stav stanic pražského metra, její součástí však byly i příklady několika významných obnov poválečné architektury.

Cílem výstavy bylo též přiblížit roli Národního památkového ústavu při ochraně poválečné architektury, objasnit výzvy a problémy v této oblasti a popsat aktuální stav ochrany tohoto segmentu kulturního dědictví. Doprovodný program výstavy (komentované prohlídky a přednášky) se odehrával nejen v budově galerie, ale i v areálu Betlémské kaple nebo v interiérech pražského metra.

Nové kulturní památky v roce 2023 a vyhodnocení památkového potenciálu části území Smíchova a Košíř

Na území Prahy byly prohlášeny 4 nové nemovitě kulturní památky: vila stavitele Viktora A. Beneše čp. 1258 na Smíchově, budova Ministerstva práce a sociálních věcí čp. 1290 na Novém Městě, areál Ministerstva obrany čp. 221 na Hradčanech a viniční usedlost Popelářka čp. 91 v Troji. V roce 2023 byla prohlášena jedna movitá kulturní památka (malba s námětem sv. Anny Samotřetí z 60. let 17. století). Oddělení specialistů OPPF a odbor EDIS provedly dokumentaci a vyhodnocení území části Smíchova a Košíř pro potenciální vyhlášení památkové zóny kolonie Cibulka a kolonie Malvazinky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, čp. 1290, Nové Město

Viniční usedlost Popelářka, čp. 91, Troja

Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze

Archeologické výzkumy

Sázavský klášter, okres Benešov - pozůstatky středověkého domu u jeskyně sv. Prokopa

V roce 2023 proběhl předstihový (a následně záchranný) archeologický výzkum v prostoru tzv. svatoprokopské zahrady v areálu Sázavského kláštera (k. ú. Černé Budy). Výzkum odhalil suterén středověkého domu (14.–15. stol.), který byl původně zaklenut valenou klenbou a přístup z horního podlaží do něj zajišťovalo částečně dochované schodiště v síle zdi. Suterén se nacházel pouze pod západním traktem rozlehlého objektu, jehož celkový půdorys zaujímal cca 190 m². Výzkum zasáhl též střední trakt, jehož vyhodnocení bude klíčové pro porozumění komunikačním návaznostem a celkovému funkčnímu významu objektu nad svatoprokopskou jeskyní. Dále byly objeveny fragmenty základových konstrukcí starší (12. – pol. 13. stol.) stavby neznámého půdorysu. O jejím významu vypovídá skutečnost, že byla vybavena horkovzdušným vytápěcím zařízením, z něhož bylo odkryto částečně dochované topeniště. Při výzkumu bylo vyzdvíženo několik tisíc artefaktů. Mezi nejzajímavější náleží úlomky románských dlaždic, mince, kachle s reliéfními vyobrazeními a stylus sloužící k rytí do voskových tabulek.

Sázavský klášter, prokopská zahrada – suterén středověkého domu od jihovýchodu, v severozápadním koutě viditelné schodiště v síle zdi

Vybrané obnovy památek

Grunta, okres Kolín – Kostel Nanebevzetí Panny Marie

V roce 2023 proběhlo zásadní statické zajištění konstrukcí a restaurování interiérů kostela. Neorománská bazilika z let 1905–1908 navržená R. Vo-máčkou na místě starší stavby je dochovaná v původním vzhledu včetně výmaleb. Sedání stavby způsobilo odtržení lodě od věží průčelí propsané do výrazných trhlin kleneb i zdíva a poklesu klennáků oken. Zásadní bylo statické zajištění zdíva pilotáží. Restaurátorské práce se soustředily na

geometrické vitráže v lodi a interiérové nástěnné malby od F. Urbana a M. Urbanové Zahradnické, čerpající ze secese a románských motivů. Podařilo se restaurovat malby v presbytáři, lodi a částečně v severní boční lodi. Obnova byla financována z fondů EHP a Norska.

Kostelec nad Černými lesy, okres Praha-východ

Pivovar byl postaven majitelem panství Aloisem II. z Lichtensteina v letech 1838–1841. Celkovou obnovou pak prošel v letech 1896–1898 v souvislosti se změnou technologie výroby piva a s přestavbou na parní pohyb. Poslední výraznější úpravy a modernizace proběhly ve 30. letech 20. století, v r. 1938 byl přestavěn hvozď. Od r. 2001 probíhá postupná oprava celého areálu, jejímž cílem je navrácení pivovaru do podoby z první republiky včetně obnovení technologického vybavení. V roce 2023 probíhala obnova fasád všech tří křídel. Na průčelí hvozdu byla nalezena původní klasicistní

okna, která byla náznakově zvýrazněna nikami. Byl opraven komín hvozdu, opravou prošel také unikátní kovový vzpěradlový krov nad varnou včetně položení nové krytiny. V nádvoří byla obnovena dlažba ze žulových kostek, probíhala oprava technologického vybavení. Zásadní počín představuje instalace parního stroje, včetně jeho zprovoznění. Realizovaná etapa obnovy přinesla zásadní posun v celkové rehabilitaci této unikátní industriální památky.

Maršovice, okres Benešov – Fara

Proběhla úprava a přístavba výjimečně autenticky zachovalé barokní fary v Maršovicích, a tím bylo vytvořeno zázemí pro sociální služby Charity Starý Knín. Během obnovy farní budovy byly zachovány všechny konstrukce a hodnotné stavební prvky. Poškozený a staticky narušený barokní krov byl tesařsky opraven a byla položena nová krytina z pálených bobrovek. Podle průzkumu a historické fotografie byly obnoveny vnější omítky a fasády. Na západní fasádě bylo restaurátorem obnoveno iluzivní okno a na hlavním průčelí sluneční hodiny a nápis Farní úřad. Byly zachovány a odborně opraveny všechny hodnotné součásti interiéru – dřevěné prkenné podlahy, stupně schodiště, dveře včetně kování a vnitřní okenní křídla. Vnější okna byla vyrobena nově, kromě dvou oken do dvora, jejichž stav umožnil opravu. Částečně zachována byla také cihelná dlažba v přízemí, která byla doplněna novými šestiúhelnými dlaždicemi většího formátu. Také v interiérech proběhly restaurátorské práce, částečně byla obnovena šablonová výmalba v jedné z místností v patře. Budova fary byla vhodně doplněna přístavbou ve dvoře. Nová budova neutrálního výrazu byla postavena na místě původní kolny. V přístavbě byla umístěna hygienická zařízení, kotelna a sklady. Nová budova je s farou spojena krčkem. Vnější propojení obou budov je realizováno přes obnovenou terasu s vnějším kamenným schodištěm. Nově opravené

nádvoří s vydlážděnou rampou vedoucí na terasu před dvorním vstupem umožňuje také bezbariérový přístup do objektu.

Příčovy, okres Příbram – Zámek, zámecká kaple sv. Vojtěcha, hlavní oltář a kazatelna

Zámecká kaple sv. Vojtěcha byla posvěcena v r. 1716, kdy jí byla dána současná podoba stejně jako zámku, na jehož místě bylo předchozí sídlo již ve středověku. Kaple byla následně vybavena mobiliářem vzniklým během celé první poloviny 18. stol., čili ve vrcholné i pozdní fázi baroka. Zámecká kaple, která sloužila i jako kostel pro veřejnost, byla postavena podle pravidel daných Tridentským koncilem, kdy nad kaplí neměl být již žádný prostor vyhrazený světskému užívání. Vybavování mobiliářem bylo u zámeckých kaplí časté,

a nyní je proto zajímavé, že proběhlo bez větších dodržení daných církevních předpisů. Hlavní oltář byl ozdoben oltářním obrazem s tématem Nanebevzetí Panny Marie, nikoliv se světcem, kterému je kaple zasvěcena. V r. 2016 došlo k zakoupení kaple novou majitelkou, která se rozhodla pomoci jedné z nejohroženějších památek. Úkolu se zhostila natolik úspěšně, že lze nyní prohlásit interiér kaple za zrestaurovaný. Většinu mobiliáře financovala ze svých zdrojů, hlavní oltář a kazatelnu s příspěvkem MKČR. Restaurační proběhlo v duchu záchrany a prodloužení životnosti mobi-

liáře, hlavní pohledovou změnou bylo odstranění nevhodného monochromního nátěru z 20. století, který nejen potlačoval modelaci soch a řezeb, ale rezignoval i na dělení povrchu řezeb určených pro pokrytí barvou či pokovením (zlacením a stříbřením). Nyní je mobiliář prezentován s nejmladší dochovanou barevnou vrstvou, která předcházela zakrytí ve 20. století. Tato zámecká kaple je cenná zachováním většiny mobiliáře, a to různé úrovně i z různých časových období.

Evidence a dokumentace památek

Nižbor, okres Beroun – Průzkum zaklenutého náhonu zaniklých železáren v Nižboru, okr. Beroun

Nová Huť vzniklá v 16. stol. jako předchůdce obce se od 18. stol. stala výnosným a modernizovaným průmyslovým areálem. Po povodni 1872 došlo k postupnému zániku huti, z jejíž výrobních budov se dochoval jen náhon skrytý pod terénem. Původně sloužil pro pohon kol a posléze turbín hamrů, dmychadel i dalších zařízení a sousedícího mlýna. Náhon existuje od 17. stol. a v 50.–60. letech 19. stol. byl v délce 85 m zaklenut valenou cihlovou klenbou s rozpětím 11,6 m. Znovuobjevování a obnova klenutého kanálu pokračuje památkovou rehabilitací areálu.

Oddělení evidence nemovitých památek

V návaznosti na institucionální výzkumy moderní architektury a publikaci *Letní rezidence Pražanů* se podařilo navrhnout k prohlášení za kulturní památku dva objekty v Černošicích – pozdně funkcionalistickou vilu čp. 58 od Bohumila Kříže či secesní letní dům čp. 361, který pro svou rodinu navrhl i postavil František Schlaffer.

Z nově prohlášených kulturních památek vybíráme novobarokní hrobku knížete Mořice Hanavského a jeho manželky Anny v Hořovicích. Pochází z let 1877–1879 a jejím autorem byl mnichovský architekt a dekoratér Lorenz Gedon. Po jeho smrti

v roce 1883 práce na dostavbě a obnově převzal český architekt Josef Zitek.

Oddělení evidence movitých památek

Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví

Spolupráce s Policií ČR a MK ČR umožnila zahájit proces repatriace odcizené sochy sv. Linhartar (?), z kostela sv. Bartoloměje v Dřevčicích v r. 1993. Ztotožněna byla na aukčním portálu Lot-tissimo jako „Hl. Wolfgang, Bischofsfigur mit Stab und Kirche in den Händen. 18. Jh., Holz geschnitzt, farbig gefasst, restauriert. Höhe: 143 cm.“ V době odcizení byla barokní dřevorezba v dobrém stavu, opatřená novodobou monochromní úpravou šedo-bílé barvy se zlacenými detaily. Zajistit lepší obchodovatelnost díla na trhu se starožitnostmi a zároveň ztížit identifikaci nelegálně získané věci měl „restaurátorský zásah“, při kterém došlo k výrazné změně barevnosti a doplnění atributu dvouvěžového kostela a nové berly.

Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Archeologické výzkumy

Předzámčí státního zámku Hluboká

Nejvýznamnější záchranný výzkum provádělo archeologické oddělení v místech bývalého předzámčí SZ Hluboká (ČB). Podařilo se zachytit rozsáhlé relikty zdiva barokní budovy. Za zcela mimořádný nálezný lze považovat odkrytí intaktní středověké vrstvy z druhé třetiny 13. a počátku 14. století. Archeozoologickým rozbohem bylo zjištěno, že se jedná o odpadní materiál z kuchyňského provozu. K nejvýznamnějším nálezům lze zařadit malé železné pérové nůžky, železnou opaskovou přezku s trnem, přeslen, fragmenty keramických kahanů s hrnčířskými značkami na dně, skleněný okení terčík či celý trojknotý kahan. V současnosti probíhají radiokarbonové, antrakologické a dendrochronologické analýzy.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Revitalizace poutního areálu v Římově

V letech 2021–2023 proběhla historicky první komplexní revitalizace unikátního poutního areálu v Římově (ČB). Vedle stavební obnovy bylo širším týmem specialistů realizováno restaurování vybraných nástěnných maleb a sochařské výzdoby křížové cesty, nástěnných maleb poutního kostela ambítů, loretánské kaple a zvonice. V celém areálu poutního místa byly restaurovány a obnoveny

i všechny historické dveře, mříže a zámky, v loretánské kapli hlavní oltář s ozdobnou nikou a sochou Panny Marie Římovské, v kostele sv. Ducha hlavní oltář, varhany a kazatelna, v ambitech barokní narativní cyklus 34 obrazů ze života Panny Marie, včetně několika objevených kopií, a čtyři vestavěné barokní zpovědnice a čtyři oltáře. Procesem restaurování prošly také vybrané barokní dřevěné sochy z kaplí areálu římovské pašijové cesty a byla též vytvořena a instalována první kolekce kopií ztracených figur.

Obnova areálu pivovaru v památkové rezervaci Český Krumlov

Rozsáhlý uzavřený areál pivovaru Eggenberg byl posledním z velkých areálů městské památkové rezervace Český Krumlov, který po roce 1989 neprošel památkovou obnovou. V letech 2021–2023 proběhla jeho revitalizace určená z části pro kulturní využití (společenské centrum Port 1560, muzejní a místopisné expozice o pivovarnictví) a citlivá obnova části nejvýznamnějších objektů na základě četných stavebněhistorických i umělecko-historických průzkumů. Během stavebních prací prošla zásadní rekonstrukcí i nejstarší část areálu v jeho jihozápadním křídle, při níž se podařilo identifikovat stavební konstrukce středověkých domů a z větší části rehabilitovat dispozici renesančního paláce. Po odstranění mladšího zdiva utilitárních přiček se v přízemí objektu objevil reprezentativní dvoulodní sál, kde pozdně středověké kamenické prvky nesou renesanční klenbu. Jeho malířská a kamenická výzdoba podstoupila náročný restaurátorský zásah.

Záchrana záměčku Tereziňov

Empírový záměček Tereziňov na východním okraji obce Albeř (JH) je jedním z nemnoha příkladů památek, které se ocitly na hraně totální destrukce, a přece se je podařilo zachránit. V osmdesátých letech 20. století se na jeho místě nacházela

pouhá ruina se zbytky obvodových zdí bez střechy i krovu. Soukromý majitel po desetiletích náročné rekonstrukce podložené starší dokumentací objekt zachránil a navrátil mu původní vzhled. Postupná rekonstrukce probíhala od devadesátých let minulého století do roku 2023, kdy byla práce na opravě vnějšího pláště objektu završena nátěrem fasády a oken.

Rekonstrukce objektu výletní restaurace Rudolfov

Výraznou destrukcí prošla i výletní restaurace Rudolfov u Jindřichova Hradce zbudovaná roku 1862. V její bohaté kulturní historii figuruje i letní pobyt Karla Čapka, který zde psal román Krakatit. Rekonstrukce objektu důsledně vycházela z historických podkladů, včetně původních plánů architekta Josefa Zítka. Stavební práce se obešly bez zásahu do dochovaných historických konstrukcí. Byly odstraněny zadržky původních otvorů, provedeny nové trámové stropy na místě původních, které se zřítily, z plných cihel dozděny nové příčky a provedeny nové omítky. Zčásti repasovány a zčásti nově doplněny byly bohaté řezbářské prvky včetně kazetového podhledu. Dle původních plánů se podařilo rekonstruovat téměř zaniklý kulečnickový altán tvořený hrázděným zdívkem.

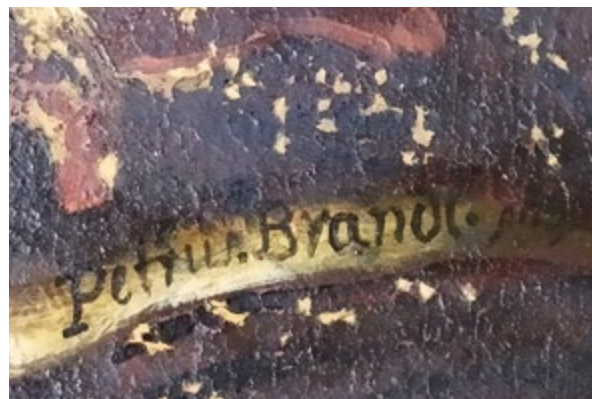
Restaurování mobiliáře kostela sv. Jiljí v Třeboni

Mezi restaurátorskými akcemi vynikalo restaurování významné části mobiliáře kostela Panny Marie Královny a sv. Jiljí v Třeboni (JH). Zkušení odborníci z řad restaurátorů různých profesí ošetřili oltáře sv. Vavřince, Radostné Panny Marie a sv. Barbory, lunetové obrazy ze života sv. Augustina, samostatné obrazy sv. Augustina, sv. Václava a část obrazů křížové cesty bohatě zdobené zpodobněními, raně barokní oratoř a varhany či kredenční skříň v sakristii.

Restaurování obrazů Petra Brandla k prezentaci na výstavě Národní galerie v Praze

Plodem spolupráce odborníků několika odborných institucí a restaurátorských dílen byl tech-

nologicky i koncepčně náročný zásah na čtyřech obrazech z jihočeského regionu, které byly prezentovány na výstavě *Petr Brandl: Příběh bohéma* ve Valdštejnské jízdárně. Jednalo se o tyto olejomalby: Tři ženy a lovec z klášterní obrazárny cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě (ČK), Nejsvětější Trojice z klášterního kostela ve Lnářích (ST), Historie Josefa Egyptského a Alexandr a Timoklea ze sbírek SHZ Jindřichův Hradec.

Další obnovy

Mezi další příkladné akce památkových obnov je možné počítat obnovu střechy, štítových stěn a omítek na sýpce ve venkovské usedlosti čp. 56 v Hracholuskách (PT), obnovu a funkční úpravu historizujícího objektu bývalé barvírny s šestibokým cihelným komínem v Českém Krumlově, obnovu fasád, výplní otvorů a restaurování kamenných prvků na budově bývalé spořitelny (nyní městského úřadu) na Žižkově náměstí čp. 3 v Táboře, opravu krovu, střechy a klempířských prvků na věži kostela sv. Havla v Šebířově (TA) či opravu klenutého kamenného mostu v Dubu (PT).

Evidence a dokumentace památek

Odbor evidence, dokumentace a informačních systémů se zabývá dokumentací a evidencí památkového fondu a naplňováním příslušných informačních systémů v rámci Integrovaného informačního systému památkové péče. V souladu s §3 a §32 zákona 20/87 Sb. o státní památkové péči projednala

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek celkem 24 návrhů na prohlášení či zrušení prohlášení za kulturní památku.

V návaznosti na příkaz generální ředitelky V/2015 pokračovaly práce na základní evidenci mobiliárních fondů. Probíhala permanentní revize a aktualizace záznamů. Postupně je doplňována starší černobílá dokumentace aktuálními snímky. Pokračovaly též práce na digitalizaci dokumentace mobiliárního fondu restituovaného zámku Orlík (PI).

Metodická činnost se zaměřovala na koordinaci a metodické vedení katalogizace historických knihovnických fondů a pořizování identifikační dokumentace na devíti pracovištích NPÚ. V polovině roku 2023 byl pořízen revizní modul Tritius ZK umožňující provádět elektronickou revizi knihovnických fondů. V souvislosti s tím bylo v průběhu roku provedeno za účasti hlavního metodika 5 řádných elektronických inventur (Červená Lhota, Plasy, Slatiňany, Buchlov, Veltrusy). V rámci činnosti ÚOP v Českých Budějovicích pokračovaly práce na katalogizaci hradní knihovny v Nových Hradech (ČB).

V únoru 2023 vstoupila v platnost Metodika určování rozsahu kulturních památek a způsob jejich evidence, která vyvolala potřebu úprav všech záznamů kulturních památek v Památkovém katalogu. Zásadním krokem bylo provedení úplné revize rozsahu památkové ochrany archeologických kulturních památek a zpracování příslušných polygonových zákresů v GIS.

Oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace se zabývalo zejména operativními průzkumy a archivními rešeršemi. Pokračovaly rozsáhlé průzkumy areálu pivovaru v Českém Krumlově s mimořádně hodnotnými pozdně gotickými a renesančními objekty městského panského sídla a zbrojnice. Hloubkové průzkumné a inventarizační práce probíhaly i v souvislosti se stavebními pracemi v kulturním domě Slavie v Českých Budějovicích. Celkem se podařilo zpracovat 12 nálezo- vých zpráv. U 33 objektů byly odebrány vzorky pro dendrochronologickou analýzu, datovatelných jich bylo 30 a jejich výsledky jsou archivovány.

V roce 2023 nabyly účinnosti územně plánovací dokumentace měst a obcí, v jejichž správním území leží významně kulturní hodnoty – Nové Hradky (CB), Břehov (CB), Slavonice (JH), Milevsko (PI) a Bechyně (TA). Při pořizování územně plánovací dokumentace se k ochraně kulturních hodnot uplatňovala stanoviska vypracovaná na základě odborných vyjádření oddělení specialistů česko-budějovického pracoviště, které zejména v případě Slavonic úzce spolupracovalo s generálním ředitelstvím NPÚ.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Seznamování veřejnosti s prací památkářů

Pokračovala spolupráce s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity. Odborní pracovníci NPÚ zajišťovali dvousemestrální výuku úvodu do památkové péče v rámci studijních programů Dějiny umění, Historie a Archivnictví. Pod záštitou též univerzity se aktivně podíleli i na přednáškových činnostech Univerzity třetího věku organizované v Prachaticích.

Stejně jako v předchozích letech se ÚOP zapojilo do celostátního projektu Archeologické léto, v jehož rámci probíhaly prohlídky zaniklé středověké vesnice Pfaffenschlag u Slavonic (JH) a středověkého hradu Vítkův Kámen (ČK).

V galerii, jež je součástí areálu územního odborného pracoviště, se konaly výstavy *České země uprostřed Evropy na mapách a plánech Národního archivu* (6. 9. – 27. 10. 2023) a *Čeho si ceníme na cenných stavbách – Architektura 20. století v jižních Čechách* (6. 11. – 15. 12. 2023). Obě byly doprovozeny přednáškami jejich autorů pro veřejnost.

Dny evropského dědictví byly příležitostí pro realizaci vzdělávacích programů pro žáky ZŠ a studenty SŠ v historickém jádru města Českých Budějovic, pilotně též na téma moderní architektury. Obdobné téma bylo rozvíjeno ve spolupráci s Magistrátem města České Budějovice při 14. ročníku vědomostní soutěže pro děti a mládež.

V rámci Mezinárodního dne památek 2023 pracovníci ÚOP připravili celodenní program pro veřejnost s názvem *Zlatá šedesátá aneb Autobusem k Ferusům*, kterého se zúčastnilo rekordních 1 600 návštěvníků. Součástí doprovodného programu byly okružní jízdy historickým autobusem Škoda 706 RTO, retro módní přehlídka či již tradiční krátká divadelní scénka v podání zaměstnanců pracoviště.

Územní odborné pracoviště v Plzni

Vybrané obnovy památek, restaurování

Záchrana sýpky / bývalého kostela sv. Vavřince v Bijadlech u Merklína

Sýpka vznikla pravděpodobně v roce 1863 přestavbou gotického kostela sv. Vavřince, který byl pozůstatkem někdejší zaniklé středověké vsi Bijadla.

V roce 2006 tehdejší majitel svévolně odstranil krov i vnitřní dřevěné konstrukce, stavba zůstala nezajištěna a hrozil její zánik. Za účelem záchrany zakoupili objekt noví majitelé, kteří zahájili jeho postupnou celkovou obnovu. V roce 2022 bylo dokončeno zpevnění koruny zdiva a vložení pozednic, následující rok se podařilo osadit nový krov a střechu. Obnova vycházela z dochované historické dokumentace. Práce byly provedeny za podpory Havarijního programu Ministerstva kultury. V současné době je sýpka po stavební stránce zajištěna a majitelé připravují další etapu její obnovy.

Záchrana roubené stodoly u čp. 14 v Jarově

Roubená stodola pochází z konce 18. století, sekundárně byla prodloužena. Patří k největším stavbám svého druhu na Plzeňsku. Nachází se na území vesnické památkové rezervace a v současné době je připravován návrh na její prohlášení za kulturní památku. Před zahájením obnovy se objekt nacházel v havarijním stavu. Došlo ke zhotovení nových základů, přezdění kamenného soklu, k obnově původního roubení a krovu s doplněním nových dřevěných trámů a pokládce střešní krytiny. První etapa prací byla podpořena Ministerstvem kultury prostřednictvím Programu péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny v ČR. Práce budou pokračovat v následujících letech.

Obnova kaple sv. Markéty v hospodářském dvoře v Kalci

Hospodářský dvůr byl vystavěn plaskými cisterciáky, autorství návrhu dvora je připisováno Janu Blažejovi Santinimu-Aichelovi. Při obnově kaple, později přebudované na byt zahradníka, byla mj. průzkumem na klenbě zjištěna pod vrstvou nátěrů v profilovaném štukovém rámu figurální malba Markéty Antiochijské. Malba vytvořená technikou fresco

včetně ryté podkresby se naštěstí dochovala v téměř celém rozsahu. Vzhledem k vysoké kvalitě malby, její pravděpodobné dataci kolem roku 1717 a lokalitě spojené s plaským klášterem se jako její autor nabízí malíř Jakub Antonín Pink (* kol. 1690, † po 1748). Součástí restaurování bylo nejprve odpovědné zpracování průzkumů, včetně chemicko-technologických analýz a zkoušek čištění povrchu malby. Vyzdvihnout je třeba citlivě provedenou retuši. Restaurátorské práce byly financovány za pomoci dotačního programu Ministerstva kultury Program záchrany architektonického dědictví.

Obnova komplexu Gerlachovského a Chotěšovského domu v Plzni

Objekt Národopisného muzea Plzeňska se skládá ze dvou domů spojených dvorními traktů. Původně renesanční Chotěšovský dům čp. 106 na nám.

Republiky, s mladšími úpravami, si jako jediný dům v Plzni uchoval původní arkádovou lodžii. Autorem renesanční přestavby gotického Gerlachovského domu čp. 344 v Dřevěné ul. je italský stavitel Giovanni Merlian, jeho barokní přestavbu provedl Jakub Auguston. Komplex budov procházel třetím rokem celkovou obnovou, podpořenou z programu IROP. Práce byly ukončeny obnovou vnějšího pláště, v Chotěšovském domě restaurováním nástěnných maleb a vstupního renesančního portálu, v domě Gerlachovském pak restaurováním kamenných prvků a malby sv. Václava na fasádě a gotického a renesančního vstupního portálu. V interiéru prošly restaurátorským zásahem dva dřevěné polychromované zákloповé stropy.

Celková obnova kostela Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích

Přeštice se jako významné poutní místo dočkaly nového kostela, postaveného podle návrhu Kiliána Ignáce Dientzenhofera v letech 1750–1755. Stavbu dále vedli František Ignác Prée, následně Anselmo Lurago a nakonec Antonín Haffenecker. Po požáru v roce 1892 byl kostel opatřen novými krovky a presbyterium bylo v letech 1897–1898 upraveno podle návrhu Bedřicha Ohmanna. Klenba

presbytáře tehdy získala monumentální mariánskou fresku od významného českého malíře Jana Preislera. Obnova lodě kostela však proběhla až o 30 let později podle jiné koncepce. Od té doby nebyl interiéru kostela obnovován, což se projevilo i na stavu mobiliáře. V rámci projektu IROP byla dokončena téměř tříletá obnova exteriéru i interiéru objektu. V exteriéru proběhla obnova fasád včetně barevného řešení, restaurování sochařské výzdoby, vstupních dveří, celková rekonstrukce přístupového kamenného schodiště s balustrádou a obnova bočního schodiště. V interiéru byla provedena restaurátorská obnova vnitřních omítek s malířskou a štukovou výzdobou, intarzovaných dveří, dlažeb a zejména pak restaurování veškerého mobiliáře, např. všech mramorových oltářů a kazatelny, kostelních lavic a mobiliáře v kapli sv. Barbory a v sakristii.

Obnova Božího hrobu v areálu kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Stříbře

Boží hrob pochází údajně z roku 1757, historizující úprava byla provedena v roce 1859. Celková oprava této architektonicky netradičně pojaté stavby proběhla naposledy v roce 1997. V loňském roce se uskutečnila stavební obnova mohyly a restaurování kamenných architektonických prvků předsíně a vlastního Božího hrobu. Práce byly podpořeny z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

Sousoší kalvárie v Liblíně

Sousoší se nachází v širším areálu zámeckého parku v Liblíně, kam bylo přemístěno ve 30. letech 20. století. Pochází z 30. let 18. století, jeho autor je neznámý. Patří mezi velmi hodnotné doklady sochařských barokních exteriérových památek nejen na Rokycansku, ale v rámci celého Plzeňského kraje. Stav památky si vyžádal rozsáhlý restaurátorský zásah, během něhož byly mj. doplněny četné části modelace figur světců, andělských postav i profilace podstavců. Výsledkem

náročného restaurátorského zásahu je velmi zdařilé restaurování umělecko-historicky i památkově vysoce cenného barokního sochařského díla v exteriéru, včetně úpravy nejbližšího okolí. V příštím roce uplyne právě sto let od přemístění památky na současné místo.

Dokončení obnovy jízdárny ve Světcích

Koncem 90. let bylo z prostředků Havarijního programu Ministerstva kultury provedeno dílčí statické zajištění havarijních částí této stavby, určené o několik desítek let dříve k demolici. Podařilo se

tak zabránit destrukci unikátní krovové konstrukce a tím následně umožnit (díky zařazení akce do Programu záchrany architektonického dědictví v roce 2000) postupnou obnovu celého objektu. Stavební zásahy byly následovány převážně restaurátorskou obnovou exteriéru i interiérů objektu, v rozsahu obnovy fasád včetně jejich dekorativní výzdoby, restaurování vnitřních omítek s malířskou výzdobou, jednotlivých interiérů, dekorativně malovaného dřevěného stropu v sálu jízdárny, truhlářských prvků a knížecí lože. Objekt se dařilo postupně po jednotlivých částech zpřístupnit veřejnosti. V roce 2023 byly práce na obnově jízdárny dokončeny.

Další etapa obnovy městského domu čp. 69, tzv. „Turbovny“ v Úterý

Jádro domu je goticko-renesanční, z doby před rokem 1600. Původně byl dům součástí celého jednoho bloku (rozlehlé usedlosti), která byla rozděl-

lena v 17. století. Od poloviny minulého století dům chátral a ocitl se v havarijním stavu. V roce 2015 jej zakoupil úterský spolek Bart, který zahájil jeho záchranu. V loňském roce se podařilo dokončit další etapu obnovy objektu, jež se týkala hlavního sálu s přílehlými místnostmi, průjezdu a fasády východního průčelí, v rozsahu stropních konstrukcí, opravy podlah s položením nových pochozích vrstev nebo obnovy omítek. Dům by měl sloužit jako komunitní dům a prostor pro setkávání veřejnosti.

Evidence, dokumentace památek

Prohlášené nemovité kulturní památky

Nařízením vlády č. 372/2023 ze dne 6. prosince 2023 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky došlo k obohacení Plzeňského kraje o dva objekty s tímto statutem: Radnici královského města Plzeň – národní kulturní památka a Hrad a zámek Poběžovice – národní kulturní památka (oba s účinností od 1. července 2024).

Prezentační a vzdělávací aktivity

Výstavy v mázhauzu domu U Zlatého slunce

V průběhu roku 2023 byly v sídle ÚOP instalovány čtyři panelové výstavy: *Panelový boom a bytový šum v Plzni / Historie a vývoj plzeňských sídlišť mezi lety 1945–1989, Klášter Plasy: příběh barokní jímky /... aneb Co jímka schvátí, archeologie navrátí, Santiniho odkaz Plzeňsku a Lidový klasicismus*. Některé z výstav byly spojeny s přednáškou.

Přednáškový cyklus Minulostí kolem nás

Na ÚOP vznikl nový přednáškový cyklus určený pro širokou veřejnost, který v rámci jarního a podzimního bloku nabídl celkem 15 příspěvků na různá témata napříč dějinnými obdobími a oblastmi činností památkové péče. Ve středověkém sklepení domu U Zlatého slunce, sídla ÚOP, přednášeli jak zdejší, tak externí odborníci, např. o archeologických výzkumech a prezentaci jejich výsledků, středověké módě, obléhání Plzně husity, spojeneckých náletech na Plzeň, architektuře, stavební historii, elektrifikaci venkova atd.

Přednáška a křest knihy Panelový boom

Začátkem roku proběhl za hojné veřejné účasti křest nové monografie *Panelový boom a bytový šum v Plzni. Historie a vývoj plzeňských sídlišť mezi lety 1945–1989*, spojený s přednáškou autorů publikace.

Komentovaná prohlídka v Plzni

V dubnu se uskutečnila komentovaná prohlídka panelové bytové zástavby na Jižním Předměstí v Plzni. Po úvodním výkladu proběhla prohlídka typového domu PL60, procházelo se přes městskou památkovou zónu Bezovka k obytnému souboru Bory, kde byla pozornost věnována mj. věžovým domům a bytovému domu typu PL 69.

Krátký film a reportáž o záhadné archeologické lokalitě

ÚOP zveřejnilo krátký filmový dokument financovaný z prostředků vědecko-výzkumného úkolu. Představil dochované antropogenní objekty (tj. objekty vzniklé činností člověka) v blízkosti hradu Věžka, o jejichž původu a účelu existuje několik protichůdných hypotéz. Dokument prezentuje nečekaná zjištění a překvapivé nálezy; obsahuje i starší filmové záběry. Na stejné téma vznikla ve spolupráci s ČRo Plzeň i reportáž. Věžka s okolím byla jednou z lokalit zapojených do Archeologického léta. [<https://youtu.be/BOhbDedkEMc>] ↗

Prezentace digitálních 3D modelů

Vedle již zpřístupněného virtuálního depozitáře byla prezentace trojrozměrných digitálních modelů vybraných objektů nabídnuta i prostřednictvím YouTube. Modely vznikly pro potřeby archeologického oddělení v souvislosti s některými jeho výzkumy. [https://www.youtube.com/playlist?list=PLIF48Yw5Oj_YBB8DOBqamtMmyUABCFidc] ↗

Plzeňské dvorky

Dne 20. května 2023 se uskutečnil 8. ročník tradiční akce Plzeňské dvorky, která provází po skrytých místech Plzně. Na dvorku sídla ÚOP se mohli návštěvníci volně i s výkladem seznámit s historií domu a nahlédnout do jeho historického sklepení.

Územní odborné pracoviště v Lokti

Archeologické výzkumy

Dům čp. 8 v Jáchymově

Měšťanský dům Štěpána Šlika v Jáchymově byl považován za první z objektů vzniklých po založení města počátkem 20. let 16. století. V roce 2023 proběhl archeologický výzkum jeho interiéru, který odhalil zdivo starší budovy. Byly nalezeny části těžené stříbrné rudy, struska a doklady práce s nimi. Podařilo se získat rovněž řadu mincovních nálezů z období od 16. do 20. století z prostředí přesahujícího hranice dnešní České republiky, včetně kontrolního závaží, jež napovídá o manipulaci s mincemi, případně o přítomnosti mincovní dílny přímo v domě.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Probošství v Chlumu Svaté Maří

Závěrem roku 2023 byla dokončena první etapa obnovy národní kulturní památky barokního areálu probošství v Chlumu Svaté Maří. Tato památka má v kontextu Karlovarského kraje mimořádný význam jako největší poutní místo s nejdelší tradicí

a také jako dílo významných osobností barokní architektury v Čechách. U počátků výstavby barokní podoby kostela stál Jean-Baptiste Mathey, jeho plány rozpracoval a samotný areál pak architektonicky určil Kryštof Dientzenhofer. Areál se dochoval v nebývalé míře autenticity i s částí původního technického a hygienického zázemí. Dokončená etapa zahrnuje obnovu vnější fasády probošství, obnovu jižní a severní fasády kostela, rekonstruk-

ci odvodňovacího systému areálu a zpřístupnění části interiérů budovy probošství. Součástí akce bylo restaurování velké části předmětů z depozitáře, které se stanou součástí budované expozice o životě řádu křižovníků s červenou hvězdou. Dále proběhly restaurátorské práce na hlavním a jednom z bočních oltářů kostela. Fasáda probošství se vrátila do podoby poslední velké ucelené stavební obnovy areálu na konci 19. století, jež byla velmi dobře doložena průzkumy prováděnými v průběhu stavby a byla zvolena jako určující pro celou koncepci obnovy areálu. Součástí akce byla i první etapa revitalizace bývalé zahrady pro poutníky.

Dům čp. 12 v Jáchymově

V roce 2023 byla dokončena postupná obnova vnějšího pláště objektu čp. 12 v Jáchymově. Práce byly na tomto patricijském neorenesančním domě s renesančním jádrem zahájeny v roce 2021. Během nich došlo k opravě střechy objektu a po-

ložení nové krytiny, výměně a repasi všech výplní otvorů a opravě fasád včetně obnovení doložené historické barevnosti. Současně probíhaly stavební úpravy v interiéru, které nejsou dosud plně dokončeny. Stejně jako práce ve dvoře objektu a na pozůstatcích zadního domu.

Císařské lázně v Karlových Varech

Celková rekonstrukce Císařských lázní započala na konci roku 2019 a byla dokončena v polovině

roku 2023. Během ní byl obnoven interiér reprezentativních prostor objektu – vstupní foyer, hlavní schodiště včetně chodeb, historické čekárny a odpočívárny, tzv. Zanderův sál i Císařská koupelna. Všechny tyto prostory byly vráceny do podoby odpovídající období po otevření budovy a jsou v současnosti zpřístupněny v rámci prohlídek pro veřejnost, v případě Zanderova sálu a přilehlých místností i v rámci příležitostného pořádání společenských akcí. Rovněž vnějšímu plášti budovy byl navrácen vzhled z první třetiny 20. století. Povrchová úprava fasád imituje původní řešení z kufsteinu, které bylo v originální podobě ponecháno v lodžii, kde neprošlo výraznějšími úpravami ani nebylo narušeno povětrnostními vlivy. Většími změnami spojenými s novým způsobem využití prošly historické koupelny umístěné po obvodu podkovovité části objektu. Zde bylo zřízeno zázemí pro Karlovarský symfonický orchestr. V úrovni přízemí se nachází expozice lázeňství, jejíž součástí je i šest vzorových koupelen. Do prostoru atria byl nově vestavěn moderní multifunkční společenský sál.

Antependium se sv. Janem Křtitelem z Lokte

Antependium bylo vytvořeno v roce 1763 zřejmě pro kostel sv. Jana Křtitele v Lokti, jehož titulárního světce zobrazuje na přední barevné straně. Z druhé strany je zobrazen působivý výjev Posledního soudu provedený technikou grisaille. Při restaurátorském zásahu bylo provedeno především lokální upevnění uvolněných částí malby. Zásadní fází bylo lepení či vyplnění prasklin v desce. Byla provedena revize rámu, slepení spojů, na obrazy pak sejmутí povrchových nečistot a zežlout-

lých laků, sanace prasklin, vytmelení defektů, retuše a závěrečné zalakování. Restaurátorské práce probíhaly na Akademii výtvarných umění v Praze.

Dům čp. 47 v Mariánských Lázních

Jedním z nejstarších městských domů v Mariánských Lázních je objekt čp. 47, kde sídlí památník Fryderyka Chopina. Stavební práce byly zahájeny v roce 2019 na severním dvorním křídle. Kompletně byl obnoven vnější plášť, byly vyrobeny repliky

okenních výplní a fasáda byla na základě průzkumu provedena jako monochromní. Při opravě hlavního uličního objektu byl kladen důraz na zachování všech historických konstrukcí. Byla upravena podoba střešního pláště – plechová krytina byla vyměněna za krytinu skládanou, pultové vikýře nahrazeny sedlovými v odpovídajících proporcích. Okenní výplně byly vyrobeny jako repliky dochovaných historických. Po podrobném průzkumu omítkových a nátěrových vrstev fasády se přistoupilo k obnově neogotické fáze. Zrekonstruovaný dům, který je v majetku města, by měl sloužit pro kulturní a společenské účely.

Kostel sv. Michaela archanděla v Oloví

Kostel sv. Michaela archanděla v Oloví je ukázkou architektury konce 19. století v historizujícím

novogotickém slohu. V roce 2023 byly dokončeny práce na opravě dřevěného záklopového stropu hlavní lodi kostela. Strop byl po celém obvodu zničený dlouhodobým zatékáním, degradované byly prvky prkenného záklopu, nosné trámy i konzoly. Oprava probíhala po etapách od roku 2019.

Bývalá radnice čp. 69 v Sokolově

V roce 2023 byla provedena kompletní oprava uliční a boční fasády včetně udržovacích prací na okenních výplních a klempířských prvcích na budově bývalé radnice v Sokolově. Na fasádě byly odstraněny některé nevhodné novodobé úpravy z doby poslední opravy v devadesátých letech 20. století. Součástí prací bylo i dílčí restaurování vstupního goticko-renesančního portálu.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Svatoboru

Během roku 2023 byla dokončena dílčí etapa postupné obnovy barokního kostela ve Svatoboru, a to kompletní oprava klenby lodi a presbytáře včetně vítězného oblouku. Jednalo se o částečné přezdění nejvíce poškozených částí kleneb, lokální

doplnění cihel a kompletní vyplnění spár. S touto etapou, která probíhala od roku 2019, bylo spojeno rovněž další nutné statické zajištění stavby. Dlouhodobá obnova, kterou započala obec Doupovské Hradiště spolu se Spolkem pro dokumentaci a obnovu památek Karlovarska v roce 2017, má za cíl zachránit původní areál barokního kostela, jenž postupně chátral od konce druhé světové války až do převodu do majetku obce v roce 2016. Tato akce probíhá za podpory Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury.

Pivovarská konírna ve Valči

V průběhu roku 2023 byla dokončena obnova objektu bývalé konírny, která v minulosti tvořila součást dnes již neexistujícího komplexu budov panského pivovaru, z nichž valná většina byla v průběhu druhé poloviny 20. století zbourána. Po ukončení provozu pivovaru byla konírna využívána ke skladování či parkování a opravě hospodářských strojů. Nebyla však příliš udržována

a postupně chátrala. V rámci obnovy vzniklo v objektu několik podnikatelských jednotek spolu se zázemím pro zaměstnance, její součástí byla též revitalizace a kultivace okolních ploch včetně výsadby veřejné zeleně. Akce byla z větší části financována z prostředků dotačního programu Ministerstva průmyslu a obchodu.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Konference Počítačová podpora v archeologii

NPÚ, ÚOP v Lokti se v roce 2023 už potřetí stal spolu s katedrou archeologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni organizátorem mezinárodní konference Počítačová podpora v archeologii. Akce se konala v prostorách pivovaru Červený vlk na Božím Daru a zúčastnilo se jí více než 70 odborníků, předneseno bylo 31 referátů a dalších 10 projektů bylo prezentováno formou posteru. Terénní exkurze se zaměřila na předsta-

vení hlavních památek montánní krajiny Krušnohoří, štoly Johannes a Mauricius. Konference byla věnována památce archeologa Ladislava Šmejdy.

Další konference

Pracovníci NPÚ, ÚOP v Lokti v rámci odborné a vzdělávací činnosti přednášeli mimo jiné na 20. konferenci Sdružení pro stavebněhistorický průzkum Vertikální komunikace v Brně, na VI. Mezinárodním historickém symposiu Ostrov v Evropě, Evropa v Ostrově, v Muzeu Karlovy Vary nebo konferenci Péče o památky a krajinu v Karlovarském kraji v Karlových Varech.

Další aktivity

Sbírka Vladimíra Dleska

Pracoviště v Lokti se v roce 2023 zapojilo do záchrany sbírky karlovarského patriota pana Vladimíra Dleska, již hrozila likvidace. Bohatá sbírka obsahuje nejrůznější historické materiály, předměty, prvky a konstrukce z lázeňského města Karlovy Vary. Pracovníci ÚOP v Lokti se podíleli na hledání nových prostor pro dočasné uskladnění i na samotném převozu jednotlivých předmětů. Byly zahájeny práce na očištění prvků, jejich roztřídění a inventarizaci. Zatím nebylo rozhodnuto o dalším využití sbírky a místě jejího trvalého umístění.

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova synagogy a domu čp. 200 v Žatci

Přestože je žatecká synagoga druhou největší v Čechách, neslouží od roku 1938 svému účelu. Zchátralou a ve vybydleném stavu ji společně se sousedním objektem rabinátu v roce 2013 koupil Ing. Daniel Černý, který zahájil náročný proces obnovy obou budov a jejich společenského využití. Rekonstrukce v hodnotě 50 mil. korun započala v roce 2019 a celkový záměr byl podpořen také finančními prostředky z Integrovaného regionálního operačního programu. Během obnovy se podařilo oba objekty řádně rehabilitovat, a to částečně v restaurátorském režimu (týkalo se to např. sgrafitové výzdoby, kamenických prvků nebo okenních výplní, kam byly navráceny volné repliky vitrážových oken). Stavební práce byly ukončeny v roce 2022. Obnova uspěla také v ocenění Patrimonium pro futuro, více na s. 13. ↗

Obnova kostela Nejsvětější Trojice v Zahořanech

Štuková výzdoba hlavního průčelí kostela Nejsvětější Trojice v Zahořanech, jehož původ datujeme

do první poloviny 17. století, se nacházela ve špatném stavu. Plánovaná rekonstrukce fasády spočívala v konsolidaci a doplnění stávajících vápenných omítek a prvků výzdoby. Při této příležitosti byla obnovena i dochovaná původní barevnost, kterou časově řadíme do období raného baroka. V rámci oprav došlo také k obnově iluzivního okna čelní fasády a k restauraci vstupního kamenného portálu, který byl na základě nálezové situace natřen v duchu barevné kompozice povrchu a tím zapojen do celkového rámce kostelního průčelí. V roce 2023 byly opravy plně dokončeny.

Restaurování sousoší mužů zápasících s gryfy na zámku Jezeří

V průběhu roku 2023 se uskutečnila, za přispění Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, obnova dvou barokních pískovcových sousoší mužů zápasících s gryfy z dílny Jana Adama Dietze z Jezeří. Po detailních vstupních průzkumech bylo provedeno citlivé očištění, konsolidace materiálu, injektáž prasklin a integrace odlomených částí do celku. Náročná byla rekonstrukce zaniklých partií soch, a to zejména završení trupu jedné z mužských postav a zobákovitých tlam obou gryfů. S ohledem na omezené výpovědní možnosti nepočetné historické fotodokumentace bylo nutné i studium analogických soch velké kaskády vídeňského Belvederu. Sousoší byla původně osazena na fontáně v zahradě zámku Jezeří a po své obnově byla umístěna k prezentaci do zámecké konírny.

Evidence a dokumentace památek

Využití bezpilotního letadla pro dokumentaci památek

NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem je od roku 2017 držitelem povolení k provozování leteckých prací v rámci NPÚ. Fotodokumentace pomocí dronu byla v roce 2023 realizována u lokalit v okrese Litoměřice – na zříceninách hradů Oltářík, Košťálov a Oparno.

Využití softwaru Agisoft Metashape při dokumentaci nálezových situací

Oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace ke své práci nově využívá software Agisoft Metashape, který vytváří z fotografických snímků trojrozměrné modely. Tyto struktury pak slouží jako podklad pro měřičskou dokumentaci, kvalitní fotoplány a 3D prototypy. Software je účinný i u špatně viditelných reliéfů, např. na náhrobcích či různých nápisových deskách, u nichž se čitelnosti dosáhne barevně zvýrazněnými výškovými rozdíly (tzv. hypsometrií).

Metodou více-snímkové fotogrammetrie byly v roce 2023 zdokumentovány následující objekty: objevené sklepy u Finklova rybníka v Petrohradu, ohlubeň staré těžební jámy na dole Václava Řezáče na Měděnci, fasády kapucínského kláštera v Žatci, náhrobky v ohradní zdi kolem kostela a fasády Dittrichovy hrobky v Krásné Lípě, nově objevené stropy na faře v Lužici u Mostu, severní

a jižní brána usedlosti čp. 25 v Rovné v okrese Litoměřice, turbokompresor na Bytízu u Příbrami, nově objevené nádrže na vodu na zámku v Děčíně a schodiště na hradě Střekov.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Aktivity na zámku Krásné Březno, sídle ÚOP v Ústí nad Labem

- 1. 11. 2022 – 31. 1. 2023 – výstava Středověké venkovské kostely okresu Louny
- 1. 2. – 22. 3. 2023 – výstava Konojedská preludia
- 3. 4. – přednáška Sochařská výzdoba kostela sv. Antonína Paduánského v Milešově (okr. Litoměřice)
- 30. 6. – 8. 9. 2023 – výstava Nacistické tábory (1939–1945) – Koncentrační, pracovní a zajatecké tábory na našem území očima archeologie
- 12. 9. – 22. 12. 2023 – výstava Nečekané objevy
- 11.–15. 9. – Dny evropského dědictví (EHD) 2023

Akce v kostele sv. Floriána, objektu ve správě ÚOP v Ústí nad Labem

- duben – program pro školy Velikonoční příběh v kostele sv. Floriána
- 2. 6. – Noc kostelů
- 24. 7. – koncert hudební skupiny Dobře naladění

prosinec – program pro školy Vánoce v kostele aneb Hodina hudební výchovy trochu jinak

10. 12. – koncert smíšeného pěveckého souboru Concerto a orchestru

13. 12. – Česko zpívá koledy

17. 12. – koncert Česká mše vánoční

Prezentace pracoviště na YouTube

Od roku 2021 prezentuje ústecké pracoviště své aktivity na platformě YouTube (NPÚ Ústí nad Labem @npuustinadlabem). V roce 2023 vznikla videa věnovaná obnově koncertního sálu zámku Jezeří, záchraně synagogy a rabinátu v Žatci a záchraně Dittrichovy hrobky v Krásné Lípě.

Další aktivity

Programy aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity – NAKI

„FINIS CONFESSIO“: Baroko východního Krušnohoří. Sakrální stavby a umělecká výzdoba architektury krajiny

V roce 2023 odstartoval Program NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023–2030, který realizuje NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem ve spolupráci s FF UJEP. V rámci projektu, který proběhne v letech 2023–2027, se předpokládají tyto výsledky: vznik databáze historické ikonografie a interaktivní online mapy s představením jednotlivých sakrálních staveb, organizace výstavy barokních sakrálních staveb a vytvoření filmu zaměřeného na dvě významné barokní stavby – Osek a Bohosudov. V plánu je rovněž publikace zaměřená na barokní sakrální architekturu a drobné články k témuž tématu. Informace k řešení projektu budou postupně představovány na webových stránkách.

Drobné památky – umělecká výzdoba krajiny

V letošním roce proběhla dokumentace a archivní rešerše drobných památek na území farností Osek, Bohosudov a Hrob. Konkrétně se podařilo jednotlivé památky identifikovat na katastrálních

územích obcí Dlouhá Louka (2 ks), Domaslavice (1 ks), Háj u Duchcova (2 ks), Mackov (1 ks), Osek (15 ks), Pastviny (8 ks), Vilejšov (3 ks), Křižanov (2 ks), Hrob (15 ks) a Krupka (z původních cca 30 ks se do dnešních dnů dochovalo 11 ks). V rámci terénního průzkumu bylo prověřováno cca 120 lokalit ve výše uvedených obcích, na kterých byla doložena existence nějaké drobné památky. Z celkem dnes dochovaného množství je zřejmé, že cca ¾ tohoto památkového fondu zanikly a že se tak vesměs stalo v průběhu 20. století.

V rámci této dokumentace byla prováděna také umělecko-historická analýza jednotlivých památek, a to včetně zařazení jejich vzniku do umělecko-historického kontextu v rámci regionu.

Sakrální památky – mobiliář

V roce 2023 proběhla také dokumentace a archivní rešerše mobiliárního vybavení sakrálních památek baziliky Panny Marie v Bohosudově. Konkrétně se jedná o soubor 17 zповědnic a 4 obvodových kaplí v ambitu areálu. V interiéru samotné baziliky byly dále zaznamenány oltáře, epitafy, kazatelny, kostelní lavice, zповědnice, svícny, varhany a ostatkové skříně. Dokumentace proběhla i v kostelích Nanebevzetí Panny Marie a sv. Petra a Pavla v Oseku. V kostele Nanebevzetí Panny Marie se zejména jedná o nástěnné malby v kapitulní síni a v interiéru oltářů, ale také o malířské výzdoby a sochy v exteriéru. V rámci kostela sv. Petra a Pavla byly pak zaneseny sochy, oltáře (Panny Marie, sv. Jana Nepomuckého, sv. Salvatora), nástěnné malby, jedna kazatelna, křtitelnice aj. Dokumentace byla dále provedena u mobiliáře v kapli sv. Kateřiny v Oseku a v tomto případě se jednalo především o umělecko-řemeslnou výzdobu interiéru. K jednotlivým prvkům byly vytvořeny podrobné evidenční karty a v rámci celkové práce byla provedena také umělecko-historická analýza uměleckého a umělecko-řemeslného mobiliáře se zaměřením na barokní vybavení jednotlivých kostelů. Zařazení vzniku mobiliáře do umělecko-historického kontextu v rámci regionu je zde samozřejmostí.

Územní odborné pracoviště v Liberci

Vybrané obnovy památek, restaurování

Celková obnova vnějšího pláště textilní továrny „AZYL“ čp. 67 v Hrádku nad Nisou

Dům byl součástí areálu, vybudovaného roku 1723 pro výrobu sukna, bavlněných látek a dalšího zboží. Budovy ale brzy začaly sloužit jiným účelům; kromě hrnčířské dílny s výrobou hliněných lahví sloužila stavba od roku 1896 jako dětský útulek (azyl) pro děti továrních dělníků, mezi roky 1919–1925 jako česká menšinová škola. Od roku 1945 se v areálu nacházela školní kuchyně a jídelna, později výrobní lahůdek. Kvůli špatnému technickému stavu byly budovy vyklizeny a dále chátraly. V roce 2002 došlo k celkové rekonstrukci domu a jeho adaptaci na malometrážní sociální byty.

Roku 2020 byla zahájena jeho postupná památková rehabilitace s cílem odstranit nevhodné prvky z poslední rekonstrukce. Nejprve proběhla výměna střešní krytiny na štípanou břidlici a oprava vikýřů. Roku 2022 se dočkala výměny všechna okna a o rok později obnova fasády, včetně restaurování clam-gallasovského erbu na východním průčelí. Práce pro Město Hrádek nad Nisou byly prováděny na základě projektových dokumentací vypracovaných Projektovým ateliérem David Liberec, restaurování erbu provedla Markéta Novotná.

Zámek Vartenberk čp. 50, Stráž pod Ralskem

V roce 2023 se symbolicky uzavřelo dvacet let snahy o záchranu areálu zámku Vartenberk, který se nacházel kvůli dlouhodobé degradaci (využíván příslušníky sovětské armády) a požáru z počátku 90. let 20. století v havarijním stavu. Po kompletní obnově krovů a střešních následovalo statické zajištění jednotlivých křídel a přístupového mostu. Kompletní obnovou prošla venkovní průčelí (sjednocená dle poslední výrazné klasicistní eta-

py, starší omítkové vrstvy a kamenické prvky byly restaurovány, zafixovány a překryty). Vzhledem k složitému stavebnímu vývoji areálu zahrnujícímu gotickou i pozdně gotickou fázi, výrazné renesanční etapy i sjednocení budovy v 17. a 18. století v barokním a klasicistním provedení je velký důraz kladen na dokumentační práce s využíváním výsledků detailní fotogrammetrie. V roce 2023 došlo k obnově první části interiéru – přízemí v severozápadním křídle. Výročí dvaceti let záchranu zámku tak bude v roce 2024 symbolicky završeno zpřístupněním této části veřejnosti ve formě menší expozice. V současné době se pracuje také na obnově dvorních průčelí (do roku 2025).

Sušárna chmele čp. 195, Dubá

Hlavní práce na celkové obnově stavby probíhaly od roku 2017. Kompletně stavebně obnovená sušárna je nyní připravená pro instalování expozice (chmelařství, Dubské Švýcarsko) a mobiliáře. Díky detailní přípravě, kvalitní realizaci a průběžné aktualizaci stavebně historických podkladů se podařilo zachovat autentický výraz průmyslové stavby s velmi citlivě provedeným střešním pláštěm a fasádou. Při obnově byly maximálně respektovány původní prvky, které bude možné prezentovat rovněž v expozici (sušící rošty a torzo topeniště v jižní válcové věži, přísavací otvory, kontrolní otvor a rekonstruovaný výparník v severní válcové věži, sušící komora a rekonstruovaný výparník v hranolové sušící věži, všechny konstrukce krovů s navijecím bubnem, řadou nápisů a otisky zanik-

lého technologického zařízení, stropní konstrukce s transportními otvory a otvory na žokování). Sušárna chmele v Dubé patří mezi nejhodnotnější zachované stavby spojené s chmelařstvím v celorepublikovém kontextu. Výjimečná je zejména použitím válcových sušicích věží, které byly převzaty z Anglie a v Čechách byly doloženy pouze u dalších dvou sušáren na Žatecku. První zmínka o předmětné sušárně a sířirně chmele pochází z roku 1877, ale dendrochronologickou analýzou byla potvrzena její výstavba již ve druhé polovině 60. let 19. století. Dubská sušárna se tímto řadí mezi nejstarší doložené průmyslové sušárny chmele v českých zemích.

Obnova interiéru baziliky sv. Vavřince a sv. Zdislavy v Jablonném v Podještědí

Bazilika sv. Vavřince a sv. Zdislavy byla postavena v letech 1699–1729 podle projektu vídeňského architekta Johanna Lucase von Hildebrandta. V roce 1788 kostel částečně poškodil požár. Poté následovalo mnoho obnov, poslední proběhla v letech 2020–2023. Obnova zahrnuje úpravy a zpřístupnění krypty veřejnosti včetně vytvoření muzejní expozice, celkovou obnovu a restaurování interiéru baziliky, realizaci nových technických zařízení.

V interiéru baziliky proběhlo restaurování štukové výzdoby, kamenných prvků, nástěnných maleb a vitrážových oken. Dále byla realizována obnova

výmalby včetně zlacených akcentů. Současně probíhalo restaurování lavic, chórových lavic, vybraných obrazů a mobiliáře ze sakristie. Zrestaurovány byly hodinové stroje, pro něž byly pořízeny nové dřevěné stolice. Z atiky byly sejmuty druhotné výdusky rozpadajících se soch Panny Marie Immaculaty a světců a na místo byla osazena nová kamenná kopie sochy sv. Jana Křtitele. V příštích letech by měly být postupně zhotoveny kopie dalších soch, včetně Panny Marie Immaculaty. Obnova interiéru baziliky sv. Vavřince a sv. Zdislavy byla financována dotací IROP a dotací Libereckého kraje.

Oprava krovu a krytiny na objektu Lvová č. e. 3 – tzv. stará škola

Dům byl vystavěn k užívání úředníky panství kolem roku 1700 a během první poloviny 19. století prošel výraznými stavebními úpravami, které původně baroknímu objektu vtiskly klasicistní ráz. Při opravě krovu severní části mansardové střechy byla vyměněna část pozednice, dále došlo k protézování zhlaví krokví, položení bobrovek na laťování a velmi zdařile byla provedena oprava volských ok. Součástí oprav bylo také vyhotovení nové dřevěné pavlače umožňující přístup k severnímu vchodu do patra objektu. Část nákladů na opravu byla hrazena z Havarijního fondu Ministerstva kultury ČR.

Oprava krovu a krytiny na objektu Lvová č. e. 1 – šatlava

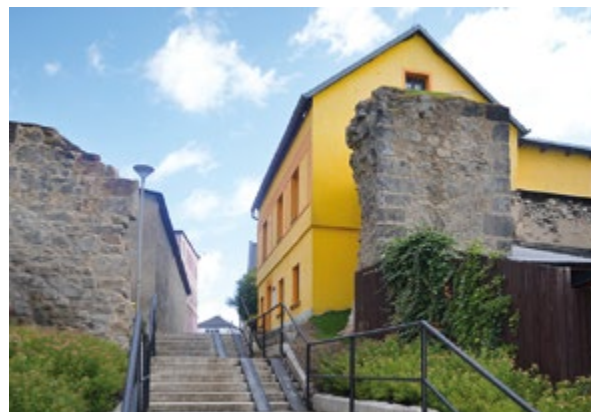
U památky bylo po rozebrání krytiny zjištěno téměř 80 % napadení všech trámů subtilního krovu tesaříkem a hnilobou. Bylo dohodnuto, že bude ponechána středová část se sloupky, a zbývající prvky bylo nutné vyměnit za kopie. Tesařské práce odpovídaly požadavkům památkové péče (tesařské spoje, dřevěné kolíky), ve finální fázi byla na valbové střeše položena bobrovka. V rámci průzkumu objektu byl proveden odběr vzorků a dendrochronologická analýza dřevěných konstrukcí šatlavy. Z výsledků vyplynulo, že stropní konstrukce a krov byly zhotoveny z jedlového dřeva pokáceného v letech 1734–1737. Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že šatlava byla patrně postavena na konci 40. let 18. století, což bude ověřeno dalším průzkumem. Část nákladů na opravu byla hrazena z Havarijního fondu Ministerstva kultury ČR.

Záchranné zajištění a konzervace části městského opevnění v Jablonném v Podještědí

První písemný doklad o existenci městského opevnění pochází z roku 1399. K založení v této době již fungujících hradeb však muselo dojít dříve, snad již ve 13. století v souvislosti s rozvojem středověkého města. Záchranné zajištění a konzervace jižní brány hradebního opevnění města navázalo na předcházející etapu, kdy byl konzervován západní pilíř někdejší jižní brány a přilehlá část hradby. Po očistění zdiva byl odhalen při západní straně paty východního pilíře brány pás 3 ks celistvých dobře zachovaných nákolníků a 1 ks zčásti poškozeného. V rámci prací bylo provedeno zpevnění a konzerva-

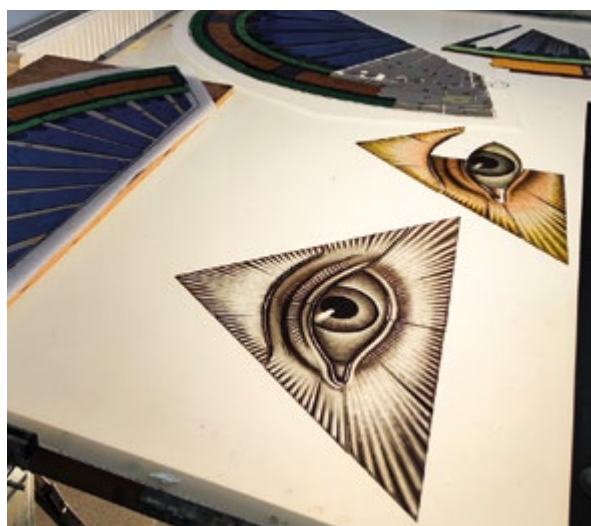
ce historického zdiva, dále vypárování a doplnění chybějících partií zdiva tak, aby architektura torza brány působila celistvě. Horní partie zdí byly zakryty drnováním dle tradičních postupů při opravách hradních zřícenin. Obnova byla financována výhradně z městských prostředků.

Objev vitráže – Kunratice u Cvikova, kostel Povýšení sv. Kříže

V srpnu 2023 byla při zahájení prací na obnově fasády kostela objevena vitrážová výplň s motivem Božího oka, která pochází z dílny firmy Richard Schlein z Hrádku nad Nisou, pravděpodobně byla realizována po roce 1905, protože není uvedena v Referenzenliste, který je datovaný právě do roku 1905. Původ vitráže dokládá nápis v dolním pásu výplně: Rich. Schlein, Gottau i. B.

Okenní otvor s vitrážovou výplní je dokumentován z exteriérového dálkového pohledu ještě v roce 1966. Proč byl okenní otvor i s výplní zazděn, a to jak z interiéru, tak exteriéru kostela, není z dostupných pramenů zřejmé. Stav objevené výplně je velmi špatný. Restaurátorský zásah, který by umožnil její opětovnou adjustaci do obnoveného okenního otvoru, by bylo možné realizovat pouze při výrazné ztrátě historické matérie a jejím nahrazení kopiemi jednotlivých skel výplně. Bude tak vytvořena ma-

teriálová a tvarová kopie původní vitrážové výplně, která bude osazena do obnoveného okenního otvoru a původní dochované části historické vitráže budou po jejich ošetření v dílně adjustovány v interiéru objektu s doprovodným materiálem jako edukační prostředek pro návštěvníky.

Restaurování varhan v kostele Navštívení Panny Marie v Bozkově (okres Semily)

V roce 2023 bylo po deseti letech dokončeno restaurování bozkovských varhan. Nástroj, vznikající od 40. let 19. století ve spojení s varhanářem Ignácem Predigerem a Josefem Predigerem, byl dokončen roku 1852. Za dobu své existence prošly varhany řadou změn a zásahů, které změny jejich zvukový charakter.

Cílem restaurátorského zásahu bylo přiblížit nástroj původnímu stavu. Nejprve proběhla záchra- na dochovaného materiálu poškozeného působením dřevokazného hmyzu. Části nepůvodních dílů, ale také celé píšťalové řady byly nahrazeny replikami. Nedílnou součástí zásahu bylo restaurování původního hracího stroje, hrací traktury, registratury, vzdušnic, píšťalnic, rekonstrukce vzduchové soustavy a restaurování varhanní skříně.

Restaurování bozkovských varhan bylo financováno dotacemi Libereckého kraje, dotací Ministerstva kultury, podpurným projektem Záchra- na vzácných bozkovských varhan (adopce píšťal), dále přispěli Misionáři Matky Boží z La Saletty a Matice Bozkovská. Restaurátorské práce prováděl MgA. Dalibor Michek.

Vzdělávací a edukační aktivity

Památky kolem nás

V rámci přednáškového cyklu pořádaného ve spolupráci ÚOP v Liberci a Krajské vědecké knihovny v Liberci vystoupili kolegové historici, památkáři i kasteláni s deseti zajímavými tématy. Posluchači se díky tomuto přednáškovému pořadu mohli dozvědět například o svatých ochráncích Liberec-

kého kraje, Liberecké přehradě, šlechtickým rodu Harrachů či ikonických stavbách Libereckého kraje.

Výtvarná soutěž pro školy – Děti památkám, památky dětem. Rok s šlechtickým rodem Harrachů

Výtvarně historický projekt Děti památkám, památky dětem. Rok s šlechtickým rodem Harrachů propojil výtvarné dovednosti žáků základních a středních škol z celého Libereckého kraje. Edukativní projekt vznikl pod patronací ÚOP v Liberci ve spolupráci s ÚPS na Sychrově s hlavním cílem rozšířit povědomí žáků o regionální historii šlechtického rodu Harrachů. Samotná soutěž byla zakončena slavnostní vernisáží ve Společenském domě Jilm v Jilemnici, kde došlo i k vyhlášení výsledků soutěže. Celá vzdělávací akce byla doplněna o výstavy obrázků na SHZ Frýdlant, SH Grabštejn, v Krajské vědecké knihovně v Liberci, v Městské knihovně v Českém Dubu a v Kulturním a informačním středisku v Lomnici nad Popelkou.

Územní odborné pracoviště v Josefově

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova věže kostela Nejsvětější Trojice v Pilníkově

Nynější kostel byl postaven v letech 1768–1770 trutnovským stavitelem Johanem Jeschkem v pozdně barokním slohu, jeho interiér je zaklenutý třemi plackami opřenými do klenebních pasů.

Na počátku roku 2006 došlo ke zřícení střední klenby kostela vlivem poklesnutí vazného trámu na vrchol klenby. V následujících letech byly realizovány záchranné a zajišťovací práce na zaklenuť interiéru. Došlo k podepření zbylých dvou kleneb systémem lešení, ale z důvodu chybějící střední klenby docházelo k jejich trhání. Postupně bylo nutné staticky zajistit klenební pasy, teprve potom byla navržena a provedena střední klenba z pohledového betonu.

Práce na zajištění kleneb byly v roce 2021 přerušeny kvůli havarijnímu stavu horní části věže kostela. Ta byla na podzim roku 2021 sejmuta a v letech 2022 a 2023 následovala oprava zděné konstrukce věže včetně korunní římsy. Dřevěné konstrukce byly opraveny tesařským způsobem s maximálním zachováním historické tesařské konstrukce krovu věže, lucerny a ramenátů tvořících kopuli věže. Závěrečné práce spočívaly v opravě cibulky, do níž

byly vloženy písemné materiály svědčící o současné době, dále byl opraven kříž a dožilá krytina vyměněna za měděný falcovaný plech.

Obnova celé věže byla dokončena za velké pozornosti médií i veřejnosti v prosinci 2023. Veškeré projekční práce i autorský dozor zajišťoval Ing. Jan Chaloupský a zejména díky jeho obdivuhodným znalostem a zkušenostem bylo provedeno statické zajištění kleneb a vybudována nová střední klenba. Obnovu věže zajišťovala firma TES 98 s tesařským mistrem Martinem Zemanem.

Rekonstrukce zámku Humprecht

Zámek Humprecht byl vybudován Janem Humprechtem Černínem v letech 1666–1668 podle návrhu Carla Luraga. Zámek je významným stavitelským počinem a výraznou krajinnou dominantou, které byl po dlouhém chátrání navrácen život postupnou rekonstrukcí uskutečňovanou od 30. let 20. století. Vzhledem ke stavu, v jakém se zámek

nacházel na přelomu 19. a 20. století, se kromě zdiva, vnitřních dispozic, kamenných prvků a vnitřních kletovaných omítek do dnešních dní dochovalo poměrně málo původních prvků. I přesto se zámek řadí ke klenotům naší architektury.

V letech 2021–2023 proběhla velká a také finančně náročná rekonstrukce objektu, jehož vlastníkem je město Sobotka. Kromě modernizačních zásahů, jako je nová elektroinstalace, vytápění a prvky zabezpečení, byly práce zaměřeny především na rekonstrukci a restaurování původních vnitřních kletovaných omítek, kamenných prvků, fasád objektu, repasi oken a dveří a také na úpravu vnějšího prstence – pochozí terasy zámku. Oproti původnímu předpokladu došlo rovněž k výměně střešní krytiny pod věží, jež vykazovala drobná poškození a kvůli poloze a exponovanosti

zámku do ní často zatékalo. Velkou výzvou představovala rekonstrukce podlahy ve věži, kde bylo třeba vyměnit dožívající ocelové nosníky z přelomu 60. a 70. let minulého století. Nové nosníky byly do věže transportovány pomocí vrtulníku. Ve věži došlo rovněž ke zpřístupnění krovu pomocí nového schodiště a ochozu, z něhož je možné zhlédnout nejen konstrukci krovu, ale též vnitřní prostor věže jako takové.

Restaurování osmi náhrobníků z pláště kostela sv. Voršily v Chlumci nad Cidlinou

V roce 1836 byly do pláště presbytáře kostela sv. Voršily v Chlumci nad Cidlinou zasazeny náhrobníky tehdy vyzvednuté z kostelní krypty. Soubor osmi renesančních náhrobníků chlumeckých hejtmánů a měšťanů tvoří vápence, mramory a pískovce se sekanými figurami, erby a nápisy.

Nejstarší z nich je datován rokem 1554, nejmladší náhrobní kameny byly zhotoveny začátkem 17. století. Od roku 2019 probíhá komplexní obnova svatovršilského kostela, během níž bylo rozhodnuto o vyjmutí všech osmi náhrobníků z pláště presbytáře, jejich restaurování a přemístění do interiéru kostela. Náhrobníky se před obnovou nacházely v havarijním stavu. Kamenný materiál dlouhodobě vystavený povětrnostním vlivům byl silně degradován povrchovou i hloubkovou korozí, což vedlo k nevratné ztrátě nápisů i výzdoby zvláště ve spodních partiích náhrobníků. Povrch kamene

byl znečištěn prachovými depozity, mikrovegetací a krustami. Na některých náhrobnících se dochovaly fragmenty historických povrchových úprav, které byly laboratorně zařazeny do 19. století v souvislosti s jejich zasazením do pláště kostela. Z důvodu zachování hmotné existence byly náhrobníky po zrestaurování umístěny v chrámové předsíni a neinvazivně zajištěny nově vyhotovenými nerezovými kotvami. Jelikož každý z náhrobníků má jiné rozměry, musely být podél stěn předsíně rozmístěny tak, aby z estetického hlediska působil konvolut celistvým dojmem. Římskokatolická farnost – děkanství Chlumeck nad Cidlinou hodlá v předsíni umístit panel s informacemi k jednotlivým náhrobníkům i procesu restaurování.

Vysoce kvalitní obnovu náhrobníků, jejich přemístění a precizní osazení v chrámové předsíni provedla v roce 2023 restaurátorka Kateřina Čiháková Myšková z Chlumce nad Cidlinou. Tímto zásahem byl pro budoucí generace zachován chlumecký konvolut osmi renesančních náhrobníků, jenž je dokladem nejen umělecké a řemeslné úrovně konce 16. a začátku 17. století, ale zároveň pramenem k dějinám chlumeckého panství, města i společnosti. Současně je nadále uchována hlavní funkce sepulkrálních památek – co nejdéle živým připomínat zesnulé, byť i kámen, z něhož jsou náhrobníky vytvořeny, časem podlehne zániku.

Restaurování sochy sv. Mikuláše na podstavě v Úbislavicích

V roce 2023 úspěšně proběhlo restaurování barokního sousoší sv. Mikuláše s andílkem, vytvořeného roku 1794 neznámým autorem. Dílo je situováno u rybníka v katastrálním území Mikuláš v extravilánu obce Úbislavice, v k. ú. Česká Proseč.

Na základě detailního restaurátorského průzkumu díla bylo přistoupeno k jeho celkové obnově. Ta zahrnovala standardní restaurátorské úkony, tj. čištění, odstranění nevhodných vysprávek, konsolidaci kamene, injektáž trhlin, tmelení a plasticovou retuš, barevnou retuš a doplnění chybějících atributů. S ohledem na velké množství dochovaných fragmentů barevných povrchových úprav ka-

mene bylo u figurální části díla rozhodnuto o citlivé rekonstrukci barevnosti formou plošné lazurní retuše. Na restaurátorských pracích se podíleli studenti ateliéru Restaurování sochy AVU v Praze pod odborným vedením akademického sochaře a restaurátora MgA. Jana Kracíka.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Den architektury ve znamení konstrukcí a J. B. Santiniho-Aichela

30. září proběhly dvě komentované prohlídky, kterými se naše pracoviště zapojilo do celorepublikového festivalu Den architektury. Dopoledne jsme se zájemci prošli bývalý obchodní dům Wenke a syn v Jaroměři, jeden z raných projektů architekta Josefa Gočára z let 1910–1911. Zaměřili jsme se

na konstrukční i materiálové přednosti této architektonicky mimořádně zajímavé a cenné památky – betonovou nosnou konstrukci avizující pozdější nástup funkcionalistických staveb či obnovené podlahy včetně původního xylolitu.

S velkým zájmem veřejnosti se setkala také odpolední prohlídka věnovaná stavební historii zámku v Lázních Bělohradě. Předmětem zájmu byla jeho vrcholně barokní fáze připisovaná Santinimu-Aichelovi. Účastníci akce měli možnost prohlédnout si běžně nepřístupný areál opravovaného zámku včetně zámecké kaple a nádvoří.

O povrchových úpravách dřeva a kovů

Letošní odborný workshop určený především pracovníkům památkové péče a řemeslníkům, ale i dalším zájemcům, byl zaměřen na povrchové úpravy dřeva a kovů. Workshop se konal již posedmé, poprvé ale proběhl přímo v Josefově – v Bastionu IV, v prostorách, které spravuje Umělecká kolonie Bastion IV.

Seminář se uskutečnil 25. května 2023 a byl tradičně rozdělen na dopolední teoretickou část a odpolední část s praktickými ukázkami a dílnami. Pauzu mezi oběma bloky měli účastníci možnost využít ještě k prohlídce zrekonstruovaného objektu prachárny, který nyní slouží jako galerie děl místních umělců.

Během dopoledního přednáškového bloku zazněly příspěvky věnované materiálové podstatě barev (Ing. Ivana Kopecká), povrchovým úpravám dřeva a jejich údržbě, konzervaci a restaurování (Mgr. Radek Bryol a Luděk Dvořák), dále historii, druhům, použití a aplikaci fládrů (Radomil Konečný), restaurování kovů (Petr Hartmann) a nátěrům hovězí krví (Luděk Dvořák). Odpoledne lektori účastníkům předvedli fládrování, přípravu a aplikaci různých druhů nátěrů a barev v praxi a zájemci si je také mohli sami vyzkoušet.

Po stopách šlechtických rodů – Harrachové

V roce 2023 pokračoval přednáškový cyklus Mezi řádky, na kterém NPÚ ÚOP v Josefově již řadu let spolupracuje s Městským muzeem v Jaroměři. V rámci tohoto cyklu zazněla také přednáška PhDr. Jana Luštince věnovaná Janu Nepomuku Harrachovi.

Do projektu NPÚ Po stopách šlechtických rodů se naše pracoviště zapojilo ještě dalšími dvěma přednáškami. Kolegyně Ing. arch. Eliška Seifertová Racková přednášela o překvapivých nálezích stavebněhistorického průzkumu půd zámku Hrádek u Nechanic a kolega Mgr. Marek Pacák připravil zajímavou prezentaci o moderních dokumentačních metodách a jejich využití, které přiblížil mimo jiné na příkladu téhož harrachovského sídla.

Výstava Jan Blažej Santini-Aichel a jeho dílo ve východních Čechách

Svým pojetím i rozsahem výjimečný počin představuje výstava, která vznikla s finanční podporou Královéhradeckého kraje u příležitosti 300. výročí úmrtí Jana Blažeje Santiniho-Aichela.

Ve vztahu k danému regionu bylo dílo tohoto vrcholně barokního architekta takto komplexně publikováno poprvé. Na 11 roll-upech jsou představeny jednotlivé Santiniho světské i církevní stavby.

Výstava byla představena 14. června 2023 při slavnostním vyhlášení cen Královéhradeckého kraje Hereditas obligat v obnoveném objektu bývalého kláštera paulánů v Nové Pace, odkud putovala na další více než desítku míst v Královéhradeckém a Pardubickém kraji.

Další aktivity

Patrimonium pro futuro

V roce 2023 jsme proměnili ve vítěznou naši nominaci na cenu NPÚ Patrimonium pro futuro v kategorii Obnova. Ocenění získalo město Jaroměř za projekt Obnova fortifikačního systému pevnosti Josefov. Více na s. 16. ↗

Informační materiály

V roce 2023 vydalo územní odborné pracoviště v Josefově čtyři drobné propagační tiskoviny. V ediční řadě „kulturní památka“ dostaly prostor nedávno zrekonstruovaný bývalý Wenkeův obchodní dům v Jaroměři a kostel sv. Václava v Broumově. Z chráněných území jsme k propagaci tentokrát vybrali jednu ze dvou vesnických památkových rezervací v Královéhradeckém kraji – Vesec u Sobotky. Čtvrtá tiskovina je věnována baroknímu architektovi Janu Blažejovi Santinimu-Aichelovi a jeho dílu ve východních Čechách.

Územní odborné pracoviště v Pardubicích

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova školního areálu bývalé státní reálky na Smetanově náměstí v Pardubicích

Areál někdejší státní reálky byl realizován v letech 1925–1929 podle návrhu Ladislava Machoně ve stylu dekorativní moderny. Další etapa obnovy této architektonicky ceněné kulturní památky navázala po dokončení okenních výplní v roce 2022 rekonstrukcí fasád. Partie pokryté břizolitovou omítkou byly v úrovni vyvýšeného přízemí a na nárožní vstupní hranolové věži šetrně očištěny, aby nedošlo k úbytku omítkové matérie. Tyto části neprošly ani konzervováním, ani nátěrem, aby byla maximálně zachována materiálová a vzhledová autenticita fasád.

Očištěna byla i kamenná pásová rustika v soklové části uličních průčelí. Hladké štukové omítky byly vyspraveny a postupně získaly obnovovací nátěr ve světle okrové. Během prací bylo zjištěno, že poškozeny jsou i fasády školní přístavby, která vznikla v roce 1988 podle návrhu pardubického architekta Pavla Maleře a svým hmotovým řešením i keramickým obkladem vnějšího pláště navázala na styl modernistické stavby. Nesoudržnost keramického obkladu na části fasády se zaobleným nárožím zapříčinila lokální odstranění obkladových kachliček, jejichž přibližné barevné kopie byly nakonec dohledány u italského výrobce.

Oprava střechy kostela sv. Mikuláše ve Stolanech

V roce 2023 proběhla výměna střešní krytiny a oprava konstrukce krovu nad lodí kostela sv. Mikuláše ve Stolanech. Opravu střechy z většiny financovala obec, která má předmětný kostel i ve svém znaku. Kostel je unikátní díky své věži se zděnou nespalnou helmicí. Kromě kostela sv. Mikuláše se v Pardubickém kraji takové zastřešení dochovalo pouze ve dvou dalších případech, a to

u kostela sv. Václava ve Starých Ždánicích a kostela sv. Vavřince v Opatovicích nad Labem. Všechny tyto tři kostelní věže pocházejí z 1. poloviny 16. století a jejich stavbu financovali Pernštejnové. Provedení tohoto krovu inspirovalo Františka Schmoranze staršího, který jej uplatnil ve druhé polovině 19. století v případě věže kostela sv. Martina ve Slatiňanech a Pražské brány ve Vysokém Mýtě.

Obnova ohradní zdi na zámku Slatiňany

Byla dokončena dvouletá rekonstrukce ohradní zdi ve Slatiňanech, která je součástí národní kulturní památky státního zámku Slatiňany. Rekonstrukce zdi byla započata již v roce 2022 a posléze byla přerušena z důvodu sanace svahu náhonu, který se nachází v těsné blízkosti. Práce probíhaly způsobem kompletního rozebrání ohradní zdi a jejího opětovného složení. Nově byla u paty ohradní zdi instalována drenáž a došlo i k objevům skleněných láhví, jež dělníci, kteří zeď v 19. století stavěli, do hmoty zdiva zazdili. S rekonstrukcí ohradní zdi souvisela i sanace přilehlého svahu náhonu, na nějž navazuje zámecký park, za pomoci opěrné zdi, před kterou byla vyzděna kamenná plenta.

Rekonstrukce bývalé lesní správy čp. 30, Slatiňany

V první polovině roku 2023 proběhla rekonstrukce dvou prostor v přízemí objektu bývalé lesní správy čp. 30, který je součástí zámeckého areálu ve

Slatiňanech. Předmětem stavebních prací bylo vybudovat z jedné z místností toalety pro návštěvníky zámku a ve druhé zřídit kavárnu. V souvislosti s rekonstrukcí prostor byla vyměněna špaletová okna za nová a byly natřeny dveře v interiéru obou místností a přilehlé chodby. Nelze nezmínit hlavní přínos celé rekonstrukce, a to odhalení a zrestaurování barokních maleb v prostoru chodby kavárny.

Opravy na zřícenině Rabštejnek

Od roku 2021 se o zříceninu hradu Rabštejnek stará sdružení Valesco, z. s., které hrad opravuje podle dochovaných fotografií z doby, kdy byl v majetku knížat z Auerspergu. Ačkoliv zvolený způsob obnovy hradního paláce je v odborných kruzích již přežitý, nelze než spolku poděkovat za jeho činnost. Dostavbou hradního paláce došlo k zatraktivnění této kulturní památky pro laickou veřejnost.

Obnova fasády domu Špalíček v Chrudimi

V roce 2023 byla z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón spolufinancována obnova fasády kulturní památky domu čp. 129 v Koželužské ulici. Mezi místními je dům znám také jako „Špalíček“ pro jeho polohu a lichoběžníkový půdorys. Nejblíže je tomuto objektu svým architektonickým pojetím zámek v Boskovicích v Jihomoravském kraji. Bohužel se do současnosti z empírového ztvárnění fasády objektu mnoho nedochovalo. Lze si však představit, že se v prostoru půlkruhových záklenků nacházely plasticky provedené „vějíře“. Další empírově provedenou fasádu je možné pozorovat na nedalekém domě čp. 106.

Obnova fasády kostela Všech svatých v Žumberku

V roce 2023 byly opět zahájeny stavební práce na obnově fasády kostela, které zde probíhají již od roku 2020. Obnova je spolufinancována z programu Podpora obnovy kulturních památek pro

střednictvím obcí s rozšířenou působností, jenž byl z důvodu špatného stavu veřejného rozpočtu v roce 2022 zrušen. Z toho důvodu se obnova fasády kostela prodloužila o další rok. Během stavebních prací došlo v roce 2020 k objevu vrcholně gotického portálu, který si dnes může návštěvník díky zvolené analytické metodě prohlédnout.

Oprava fasády fary v Heřmanově Městci

V roce 2023 proběhla druhá etapa stavebních prací na obnově průčelí kulturní památky budovy fary čp. 26 na náměstí Míru v Heřmanově Městci. Obnova fary je spolufinancována z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

Obnova fasády kostela sv. Petra a Pavla v Chlumu u Hlinska

V roce 2023 byla zahájena I. stavební etapa obnovy fasády venkovského kostela sv. Petra a Pavla v Chlumu u Hlinska. Během ní došlo k oklepání

betonových omítek a destruovaných původních omítkových vrstev. Předmětem prací byla obnova severního průčelí lodi a presbytáře. Původní průčelí kostela sv. Petra a Pavla z období raného baroka se nedochovalo. Kostel je opatřen průčelím z období pozdního baroka, a proto na některých místech nedávají plasticky provedené lizény smysl. Řešení je jedinečným dokladem venkovského umění, kdy autor průčelí respektoval užívané principy pozdního baroka, nikoli dispozici dané stavby.

Spolupráce na úpravě fasád v městské památkové zóně v Chrudimi

Mezi činnostmi pracovníků státní památkové péče spadá i dohled nad obnovou fasád objektů v chráněných územích. Mezi nejvýznamnější obnovy nepamátkových objektů v městské památkové zóně patří dům čp. 31 ve Filištiněské ulici, jehož nepůvodní průčelí bylo opatřeno střídmejší barevností. Domu čp. 113 v Široké ulici byla navrácena původní neogotická barevnost. Průčelí domu čp. 63 v Břetislavově ulici je významným počinem díky obnově původní podoby výkladce. Zásah památkářů si vyžádala i fasáda Obchodní akademie čp. 250 na Tyršově náměstí.

Rekonstrukce latinské školy v Moravské Třebové

V roce 2023 započala rekonstrukce mimořádně cenné budovy latinské školy v Moravské Třebové. Ve své době představovala jednu z nejstar-

ších latinských škol, které vznikaly od počátku 16. století. V rámci úprav došlo k demolicí novodobého přístavku situovaného ve dvorní části, při které byla odhalena historická kamenná stěna z místního červeného pískovce. Ve zdivu jsou v přízemí patrná dvě hospodářská štěrbinová, na výšku orientovaná okna. V patře se nacházela pravděpodobně širší okna s čtvercovou výplní. Jedná se patrně o zdivo daleko staršího objektu, jehož účel neznáme. Podle písemných pramenů se v těchto místech skladovala sůl, dále se zde nacházel pivovar či solný mlýn. Dochovaná stěna provedením odpovídá hospodářské stavbě, do jejichž obvodových zdí byl po polovině 19. století vestavěn patrový objekt.

Obnova střechy kostela sv. Jiljí ve Svitavách

V roce 2023 byla dokončena I. etapa obnovy konstrukce krovu s výměnou krytiny na kostele sv. Jiljí ve Svitavách. Tento městský hřbitovní kostel je velmi starého založení (kol. 1167). Svým stářím a postupným vývojem představuje jednu z nejcennějších kulturně historických památek města Svitavy. V letech 1679–1683 kostel prošel výraznou raně barokní přestavbou. Z této doby pochází i krov, který je svou historickou hodnotou srovnatelný s částmi uměleckého a uměleckořemeslného charakteru. Jeho konstrukce navazuje ještě na tradici renesančních a gotických krovů. Opravy respektují tradiční řemeslné postupy a materiály. Vlastník se rozhodl navrátit kostelu jeho krásu a výjimečnost i výběrem tradiční, pro zdejší kraj typické krytiny z břidlice, čímž by mohlo dojít ke zvýšení kulturně historické hodnoty kostela sv. Jiljí.

Zajišťování zdiva hradního paláce na hradě v Brandýse nad Orlicí

Také v roce 2023 pokračovaly stavebně konzervační práce na zajišťování zdiva hradního paláce. Torzo zříceniny vyžaduje citlivý přístup obnovy

s maximálním fixováním stávajících konstrukcí a minimalizací stavebních zásahů do samotného historického zdiva. I přes náročnější terén byly práce, které doplňoval archeologický výzkum, kvalitně provedeny a přiblížily nás také k plánované obnově vstupu do hradního sklepení.

Obnova střechy gymnázia v Lanškrouně

Neorenesanční školní budova z roku 1874 stojící na hlavním historickém náměstí J. M. Marků prošla obnovou střechy, během níž se stávající eternitová střešní krytina nahradila původní krytinou, tedy břidlicí. Jsme proto rádi, že se i v současnosti investuje v rámci obnovy kulturní památky způsobem, který výraznou měrou přispěje k autentickému působení nejen samotného objektu, ale rovněž celého historického jádra. Dále proběhly lokální opravy a nátěr fasády průčelí lanškrounského gymnázia.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Památky našeho kraje – výtvarná soutěž

Výtvarná soutěž určená prvním stupňům ZŠ v Pardubickém kraji. Pro zapojené školy byly následně uspořádány edukační programy.

Dny evropského dědictví v Chrudimi – komentovaná prohlídka – 9. 9. 2023

Komentovaná prohlídka morového sloupu v Chrudimi v gesci specialisty na restaurování územního odborného pracoviště.

Santiniho týden v Chrasti – výstava, komentovaná prohlídka a program pro třídy ze zdejší ZŠ – Městské muzeum Chrast, kostel Nejsvětější Trojice / kostel sv. Martina v Chrasti – 6. 10., 10. 10.

Uspořádána byla komentovaná prohlídka panelové výstavy Génieus českého baroka J. B. Santini-Aichel a jeho dílo ve východních Čechách, na niž navázala prohlídka exteriéru a interiéru kostela

Nejsvětější Trojice a kostela sv. Martina. Pro žáky ZŠ proběhla komentovaná prohlídka doplněná o pracovní listy.

Komentovaná prohlídka zámku v Chrasti a jeho zahrady návštěvníky seznámila s barokní komponovanou krajinou, krajinářskou tvorbou i významnými prvky v zámecké zahradě, včetně navazujícího stromořadí směřujícího ke krajinářskému parku v Podlažicích. Touto akcí byl zakončen Santiniův týden.

Mezinárodní den archeologie – Přednáška, workshop, výstava – 21. 10.

Tradiční akce konaná ve spolupráci s Východočeským muzeem v Pardubicích a nově i s Univerzitou Pardubice (Ústavem historických věd) s bohatým programem.

Vánoční dílnička – workshop/dílna pro veřejnost – 10. 12.

Vánoční dílna s tematikou vitráží, pořádáno v rámci pardubických adventních slavností

Nominace na ocenění Patrimonium pro futuro 2023

Pracoviště navrhlo na cenu v kategorii Obnova památky výcvikové stáje v Heřmanově Městci, jednotně vizuálně komponovaný soubor technických staveb.

Více na: www.npu.cz/cs/pamatkova-pece/sluzby-pro-verejnost/opravujete-pamatku/inspirujte-se/93034-obnova-vycvikovych-staji-v-hermanove-mestci ↗

Územní odborné pracoviště v Telči

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova hrobky Pallavicini v Jemnici

Neoklasicistní mauzoleum rodiny Pallavicini v Jemnici, dokončené roku 1910, je pozoruhodným dílem stavitelského umění. V posledních desetiletích byla budova v havarijním stavu a ocitla se i na Seznamu ohrožených nemovitých památek. Z typologického i slohového hlediska jde v širším regionu o zcela ojedinělou stavbu doplněnou četnými prvky uměleckého řemesla a umění. Vedle klasicistní hrobky Haugwitzů v Náměšti nad Oslovou, hrobky rodiny Belcredi v Jimramově či hrobky Lobkowiczů u Netína lze hrobku rodiny Pallavicini v Jemnici zařadit k vrcholům sepulkrální architektury na území Kraje Vysočina. Cílem úvodní etapy prací bylo stabilizovat vnější plášť, zejména opravit funkčnost zastřešení jednotlivých částí stavby, konsolidovat částečně reliéfní kamenné prvky výzdoby z vápence i historické omítky a zamezit tak další degradaci prvků exteriéru i interiéru. Následná rehabilitace vzhledu exteriéru a blízkého okolí stavby byla dovršena v roce 2023. Celková obnova objektu, který svým významem a památkovou hodnotou přesahuje hranice regionu, je plánována na několik příštích let, kdy má být obnoven interiér včetně omítek, figurálních reliéfů, ústřední sochy Ukřižovaného od Ignáce Weiricha, oltáře, mramorových sarkofágů a dalšího mobiliáře. Obnovena bude i ohradní zeď dle původního konceptu. Vlastníkovi, kterým je město Jemnice, se daří obnovu spolufinancovat prostředky z veřejných zdrojů, čerpá dotace z programů Ministerstva kultury ČR a finančními prostředky na obnovu přispívá i Kraj Vysočina.

Úprava vnějších fasád hradu v Ledči nad Sázavou

V roce 2023 byla poslední etapou obnovy a konzervace severní části tzv. malého paláce dokončena téměř 20 let trvající postupná a náročná stavební úprava vnějších fasád hradu v Ledči nad Sázavou. Obnově vnějšího pláště s rekonstrukcí ucelené sgrafitové výzdoby v každé jednotlivé etapě předcházela vysoce kvalitní předprojektová příprava, která vedla jednak k použití tradičních technologických postupů vápenných omítek a také k maximální míře konzervování dochovaných fragmentů původních autentických vrstev renesančních a barokních omítek. Výsledná realizace prezentuje celistvý výraz renesančně barokního hradu v jeho historické vrstvě, který od požáru koncem 19. století z větší míry absentoval a v rámci celkového pohledového zapojení do panoramatu města vrací reprezentativní funkci památky.

Restaurování prasklého zvonu ve Vojslavicích

Zvon v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Vojslavicích je vzácnou kovoliteckou památkou. Představuje kvalitní práci pražského zvonáře Bartoše z roku 1510. Příčinou jeho prasknutí bylo neuvážené pootočení zvonu o 90°, instalace elektrického pohonu a nové srdce nevyhovujících parametrů. Roku 2020 farnost záslužně rozhodla o restaurování zvonu. Byl opraven technikou autogenního sváření při zaformování do izolační komory, místo sváru bylo začištěno a cizelováno. Zvuková zkouška provedená v roce 2023 proběhla s velmi dobrým výsledkem a zvon, který získal zpět svůj hlas ve výšce, síle, barvě i objemu zvuku s výbornou rezonancí a délkou vyznívání, se vrátil do pravidelného provozu s ruční obsluhou.

Obnova a restaurování kaple sv. Petra a Pavla v Bílém Kameni

Kaple sv. Petra a Pavla v Bílém Kameni z konce 18. století se v posledních letech nacházela v havarijním stavu. Původním cílem obnovy bylo tech-

nické zajištění kritického stavu klenby objektu. Následné práce vedly k celkové obnově památky. Zásahy se týkaly odvlhčení objektu, odstranění cementové fasády, plechová střecha byla vyměněna za šindelovou. Byla odhalena původní bohatá výmalba interiéru, která byla restaurována do podoby z doby svého vzniku.

Obnova Staré prelatury v Želivi

Stará prelatura je jedním z výrazných objektů v areálu NKP v Želivi. V jádru patrně renesanční stavba, později barokně přestavěná, se nacházela v dlouhodobě neudržovaném stavu. Obnovena byla s cílem k umělecko-historickým hodnotám s využitím dobových technologií a materiálů. Cílem bylo nejenom technické zajištění, jako např. náprava degradovaných částí či odstranění novodobých konstrukcí, ale i snaha o celkové sjednocení podoby objektu ve všech jeho částech.

Obnova kostela sv. Ignáce v Jihlavě

Kostel sv. Ignáce z Loyoly je dominantou hlavního jihlavského náměstí. Obnova započala projektovou přípravou roku 2020 a v loňském roce se podařilo završit první etapu obnovou krovu, výmě-

nou krytiny a zejména obnovou pláště, s průčelím zdobeným četnými plastickými prvky, zahrnujícími pilastry, římsy a především bohatou ornamentální i figurální výzdobu, díla uměleckořemeslná a sochařská. Zatímco plochy omítek jsou výsledkem novodobých oprav, při kterých byly historické vrstvy plošně odstraňovány až na zdivo, modelačně složité prvky výzdoby byly identifikovány většinou jako původní, s četnými historickými vysprávkami různé kvality. Po náročném restaurování spočívajícím v očištění od druhotných zásahů, konsolidaci a tvarovém doplnění dekoru byla fasáda natřena v barevnosti reflektující historické schéma odlišující aktivní a pasivní prvky a je podpořena také rozdílnou strukturou podkladu.

Evidence a dokumentace památek

Rouchovany, kostel Nanebevzetí Panny Marie, zajímavosti a nová zjištění z průzkumu při fotodokumentaci

Rouchovany, bývalé trhové městečko, se pyšní velmi působivým kostelem románského původu s výraznou raně gotickou přestavbou. K té mělo dojít za správy movitého královského kaplana. Při malém průzkumu se podařilo prohloubit dosavadní poznatky. Například byla zjištěna přítomnost části snad raně gotického štítu lodi ve hmotě současné západní zdi kostela, což umožňuje odvodit výšku stropu barokizované středověké lodi. Důkladná fotodokumentace upozornila na četné kamenické značky na žebrech raně gotického presbytáře. V podkroví byly zaznamenány původní nátěry vrcholu klenby presbytáře zaslepeného korunou barokního vítězného oblouku. I z dalších poznatků a souvislostí pak plyne mnoho teorií. Dendrochronologické datování určilo barokní krov z roku 1714, severní točité schodiště z roku 1791 a pomohlo vymezit období jednoho z požárů mezi roky 1636 a 1713.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Přednáškový cyklus Rodinné stříbro – Památky kolem nás

Přednáškový cyklus, který pořádá ÚOP v Telči, je již pevně ukotvenou tradicí, která si získala své

příznivce a publikum. Jeho součástí je nejen péče o kulturní památky, ale i další zajímavá témata z historie. Přednášejícími jsou pracovníci ÚOP v Telči i externisté. V roce 2023 proběhlo celkem osm přednášek.

Archeologické léto

Telčtí památkáři se v roce 2023 zapojili do akce Archeologické léto. Uspořádali archeologickou procházku po Telči, během níž odhalili počátky formování vrcholně středověkého města. Akce se uskutečnila ve dvou termínech, 17. července a 14. srpna 2023. Prezentovány byly výsledky výzkumu v okolí kostela sv. Ducha, na náměstí Zachariáše z Hradce, v prostoru státního zámku Telč a archeologická expozice na radnici.

Noc vědců

ÚOP v Telči se v roce 2023 připojilo ve spolupráci s Masarykovou univerzitou – Univerzitním centrem Telč k celostátní Noci vědců s podtitulem *Tajemství*. Akce se uskutečnila 6. října 2023 v budově Univerzitního centra Telč. Památkáři z ÚOP v Telči předvedli možnosti využití UV záření při průzkumu uměleckých a uměleckořemeslných děl. Prezentovali, jak lze s jeho využitím rozlišit provedené povrchové úpravy, odhalit retuše a přemalby či rozpoznat mladší povrchové úpravy od starších.

Přednáška Výzkumy zaniklých středověkých vsí na Vysočině

U příležitosti Mezinárodního dne archeologie proběhla 14. října 2023 přednáška Výzkumy zaniklých středověkých vsí na Vysočině. Přednášející Mgr. et Mgr. Stanislav Vohryzek, Ph.D., představil problematiku výzkumu zaniklých středověkých vsí na území Čech a Moravy i výzkumy středověkých vesnic na území Kraje Vysočina. Součástí byla i ukázka archeologického materiálu z nálezů v okolí Telče.

Knihy, štrůdl, káva

Tradiční předvánoční akce proběhla 12. prosince 2023. Návštěvníci měli tentokrát možnost zakoupit publikace z rodinného nakladatelství Altenberg, z knižní produkce Národního památkového ústavu

a z antikvariátu Krmítko pro duši. Otevřena byla rovněž ústavní knihovna s bohatým knižním fondem.

Semináře pro pracovníky NPÚ a městských úřadů

Pro pracovníky městských úřadů majících v gesci památkovou péči a pracovníky NPÚ připravilo ÚOP v Telči dvě akce. Součástí semináře *Archeologie a památková péče* byly přednášky odborníků z Archeologického ústavu Akademie věd v Brně a Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Diskutována byla problematika archeologických průzkumů, konzervace torzální architektury, ochrana památek středověkého dolování a Archeologická mapa ČR. Seminář *Opravy nosných konstrukcí památkově chráněných objektů – zajištění statické funkce při zachování autenticity* Ing. Jana Vínaře se věnoval zjištění příčin poruch staveb a řešení problémů s jejich vlhkostí.

Další významné události

Předseda Senátu navštívil pracoviště NPÚ v Telči

Předseda Senátu Parlamentu České republiky RNDr. Miloš Vystrčil navštívil v pondělí 13. února 2023 telčské pracoviště NPÚ. Během hodinového jednání s ředitelem Mgr. Pavlem Macků byla probána problematika obnovitelné energetiky v památkově chráněných územích, plánované úpravy veřejných prostranství a obnovy některých kulturních památek v Telči. Diskuse se týkala i možností letecké prospekce a dokumentace s drony.

Nový ředitel ÚOP v Telči

Po šesti letech má ÚOP v Telči nového ředitele. Stal se jím Ing. Libor Karásek, který již pracoviště vedl v letech 2008–2012. Vedení pracoviště se ujal od 3. dubna 2023. Stávající ředitel Mgr. Pavel Macků přešel po šesti letech na generální ředitelství NPÚ, kde se věnuje především letecké dokumentaci prostřednictvím dronů na památkách a v archeologických lokalitách, dále pak SHP a dokumentaci památkového fondu.

Územní odborné pracoviště v Brně

Vybrané obnovy památek, restaurování

Kostel sv. Jana Nepomuckého v Dyji

Chrám, vystavěný po polovině 18. století jako poutní kostel Bičovaného Spasitele, patří díky rozsáhlým freskám a oltářním obrazům Franze Antona Maulbertsche k nejvýznamnějším památkám pozdního baroka na Moravě. Obnova památky, jejímž cílem byla záchrana vážně ohrožené stavby, probíhala téměř dvacet let od roku 2004. Během ní proběhlo statické zajištění stavby, generální obnova krovů a střechy, obnova fasád včetně restaurování a konzervace většiny kamenných architektonických prvků. Rozsáhlé restaurování probíhalo také v interiéru. Týkalo se zejména maleb na klenbách presbytáře a lodi a architektonických prvků z umělého mramoru na stěnách kostela a oltářích. Restaurátoři současně pracovali na hlavním oltáři se zlacenými řezbářskými dekoracemi, obnově vřetenových schodišť, oken s vitrajemi a dřevěných podlah a kůru. Kvalita restaurátorských a řemeslných prací v Dyji opět zdůraznila vliv dvorského umění 18. století na našem území.

Interiér kostela sv. Leopolda v Brně

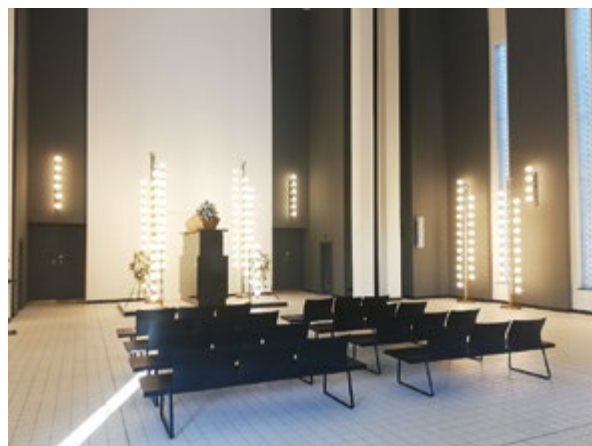
Kostel svatého Leopolda vystavěný v letech 1768–1777 při klášteře Milosrdných bratří v Brně patří k nejvýznamnějším stavbám architekta Františka Antonína Grimma. Součástí interiéru je několik mimořádných uměleckých děl, vytvořených podle jednotného ideového programu, z nichž vynikají

oltářní plátna a nástěnná malba Josefa Sterna, doplněné sochařskými díly Ondřeje Schweigla ze 70. let 18. století. Restaurování, probíhající v kostele od roku 2018, se týkalo zejména figurální a dekorativní Sternovy malby na klenbě lodi a rozsáhlých oltářních pláten. Spolu s nimi byly restaurovány všechny Schweiglovy oltáře se sochami a náročnými dekoracemi, kazatelna a baldachýn z umělého mramoru, do kterého je zasazena socha sv. Jana Nepomuckého. Restaurováním uměleckých děl se podařilo rehabilitovat vzájemně provázané, ač poněkud potlačené kvality chrámového interiéru a zdůraznit jeho mimořádnou uměleckou hodnotu z období vzniku.

Obřadní síň Ústředního hřbitova v Brně

Obřadní síň Ústředního hřbitova v Brně z let 1925–1926 navrhl architekt Bohuslav Fuchs se svým asistentem Josefem Poláškem. Budova, sloužící svému účelu téměř sto let, neprošla žádnými výraznějšími stavebními úpravami a je tak jedinečným dokladem pronikání forem funkcionalismu do architektury města. Památková obnova vyplývající z neuspokojivého stavu budovy proběhla

v letech 2022–2023. Týkala se zajištění, oprav a čištění fasád, udržovacích prací na sklobetonových výplních a náhrady nevhodných novodobých oken. Současně probíhaly technické a stavební práce, z nichž vyniká prutová ocelová konstrukce, vytvořená k podepření stropu nadzemního podlaží. Na základě původní architektonické a designové koncepce došlo k opravě interiérových omítek, repasování svítidel a instalaci nového katafalku, jimiž se interiér památky přiblížil své původní podobě.

Sousoší husitských bojovníků na kopci Chlum u Bořitova

Skalní reliéf husitských bojovníků – Jana Husa, Jana Žižky a Prokopa Holého vytvořil na úpatí kopce Chlum u Bořitova amatérský sochař Vladimír Rolínek v roce 1927. Umělecká realizace propojující lidové umění s pozdními projevy národního stylu vzbudila senzací a otevřela umělcům cestu k jeho nejvýznamnějším dílům v Rudce u Kunštátu. Během restaurátorských prací došlo k očištění památky, odstranění krust a nevhodných tmelů použitých v minulosti. Následovaly injektáže trhlin, doplnění chybějících částí, tmelení a retuše. Výsledkem památkové obnovy je celková pohledová rehabilitace sochařského díla, dotvářejícího romantickou přírodní scenérii a dokládajícího podoby „art moyen“ období první republiky na Moravě.

Kostel Povýšení sv. Kříže v Doubravníku

Chrám v Doubravníku patří k nejvýznamnějším příkladům církevní architektury období pozdní gotiky a rané renesance na Moravě. Jeho velkorysá architektura souvisela se společenským postavením pánů z Pernštejna, kteří kostel vystavěli v první polovině 16. století jako rodovou nekropoli. Památková obnova začala v roce 2020 a dokončena byla na konci roku 2023. Během ní bylo provedeno statické zajištění obvodového zdiva včetně technicky náročného pozvednutí bloků ostění dvou gotických oken lodí. S ohledem na zjištění archeologického průzkumu došlo k úpravám technických sítí i obnově unikátního větracího systému přilehlé hrobky hrabat Mittrowských. Památkovou obnovou prošla také fasáda věže, krov, věžní bání i sanktusová vížka. Náročné restaurátorské práce se týkaly mramorových architektonických prvků, vitrajových oken, dveří a většiny liturgického vybavení včetně lavic, zpovědnice a barokních skříní. Kompletním konzervačním restaurováním prošly také litinové rakve v hrobce Mittrowských.

Restaurování obrazu sv. Jana Nepomuckého ze zámku v Miloticích

Barokní obraz sv. Jana Nepomuckého tvořící součást zámecké kaple v Miloticích byl vytvořen neznámým moravským malířem kolem poloviny

18. století. Na poškozeném a přemalovaném díle spočívá světec na oblačné základně a přijímá věnec od Panny Marie a Ježíška. Sv. Jan drží v jedné ruce palmovou ratolest, druhou rukou předává andílkovi svatozaří obklopený jazyk. Během restaurování obrazu došlo k objevu dalších postav andělů, nebeské záře, výjevu světcovy mučednické smrti a zejména personifikace Vltavy v podobě muže v dolní části obrazu. Zdařilé restaurování zdůraznilo kvalitu díla, zapadajícího do kontextu barokního malířství na Moravě, a zejména přineslo značně ojedinělou ikonografii, dokládající podobu světcova kultu v časech baroka.

Restaurování varhanní skříně v kostele Jména Panny Marie v Křtinách

Součástí interiéru poutního kostela Jména Panny Marie v Křtinách, navrženého barokním architektem Janem Blažejem Santinim-Aichelem, je také varhanní kruchta, na níž se nacházejí dvě rozměrné varhanní skříně s precizními vyřezávanými dekoracemi. Skříně prošly náročným restaurováním, během kterého bylo mimo jiné obnoveno zlacení a zejména původní malba imitující mramor. Varhany se díky tomuto zásahu opět staly důležitou součástí kompaktního spojení interiérového vybavení a architektury. Do původní podoby se vrátila také dispozice obou skříní, díky níž se obnovil pohled na klenbu kruchty s freskou Jana Jiřího Etgense. Rozsáhlé restaurování trvalo dva roky a bylo dokončeno v roce připomínajícím 300. výročí úmrtí architekta Santiniho-Aichela.

Vzdělávací aktivity

Workshop zaChraňte stodoly, seminář Hlína a hliněné stavitelství jako významný tradiční fenomén venkova

V obci Hrubá Vrbka se ve spolupráci s NPÚ ÚOP v Brně uskutečnil ve dnech 8.–9. září každoroční workshop zaChraňte stodoly, jehož součástí byl blok přednášek odborných pracovníků památkové

péče, etnografů a restaurátorů, týkajících se badatelských přístupů, technologií a památkové péče ve vztahu k lidovému stavitelství. Jedním z výstupů odborné spolupráce byla památková záchrana a přesun unikátně dochované sušárny tabáku v Kozojídkách.

Odborně metodické dny – Požární bezpečnost krovových konstrukcí a Role spolků při obnově hradních zřícenin

Dne 16. listopadu proběhl v přednáškové budově MCMA v Brně odborně metodický den, jehož hlavním tématem byly požáry historických památek, jejich obnova a podoby památkových obnov v historii. Metodický den tvořily přednášky odborných pracovníků brněnského pracoviště, které doplnily příspěvky pracovníků ÚOP v Telči a zejména tři příspěvky Ing. Lubora Suchého, PhD., z Krajského

památkového úradu Prešov, který přednesl shrnutí památkových obnov po požárech na Slovensku i aktuální témata související s požáry v Banské Štiavnici a Paříži. Dne 22. června se konal v přednáškové budově MCMA v Brně odborně metodický den na téma Role spolků při obnově hradních zřícenin. Byl koncipován jako česko-slovenský, a tak zde mimo aktivit na českých a moravských hradech a tvrzích Cimburk, Lukov, Tichá a Štamberk zazněly i příspěvky týkající se situace na Slovensku.

Univerzita třetího věku Masarykovy univerzity v Brně

V průběhu akademického roku 2023/2024 zajišťovalo pracoviště kurz Kulturní dědictví a památková péče na Moravě v rámci univerzity třetího věku Masarykovy univerzity v Brně. Cyklus sestával z šestnácti přednášek, na kterých se kromě odborných pracovníků ÚOP v Brně podíleli také zaměstnanci ÚOP v Kroměříži a v Telči. Přednášky se týkaly aristokratické a církevní architektury od raného novověku do 20. století, urbanismu, zahradní architektury, památkové obnovy, mobiliárního fondu státních hradů a zámků, ikonografie a umění.

Kurz Kulturní dědictví a památková péče na Moravě byl tak jako v předchozích letech úspěšný. Zájem posluchačů dokonce převyšuje kapacitní možnosti přednáškového sálu. Vzhledem k značnému zájmu univerzita nadále počítá se spoluprací s brněnským pracovištěm NPÚ při jeho organizaci.

Metodické centrum moderní architektury v Brně

Výzkumná a publikační činnost

V rámci IP DKRVO, tematické oblasti moderní architektura, se pracovníci centra věnovali dlouhodobému plošnému průzkumu smutečních sání zaměřenému na vztahy architektů a výtvarných umělců. Další oblastí výzkumu byly sportovní stavby regionálně zaměřené na jih Moravy. Publikovány byly časopisecké studie Renaty Vrabelové, Martina Šolce a Petra Svobody *Funkce výtvarného umění v architektuře smutečních sání z pohledu památkové péče* (Zprávy památkové péče) a Petra Svobody a Martina Šolce *Památkově hodnotné sportovní stavby v Brně* (Sborník Muzea Brněnska). V publikaci Technického muzea v Brně nazvané *Hospodářské dějiny českých zemí v historické perspektivě* pak vyšla kapitola Petra Svobody a Vlasty Loutocké *Jaroslav Kincl, Lev Krča a Stanislav Tobek – architekti sportovních staveb*.

Výzkumný projekt Novostavby v historickém prostředí

Prvním rokem se rozbíhal výzkumný projekt Novostavby v historickém prostředí, financovaný ministerstvem kultury v rámci Programu NAKI III – programu na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030. Práce v prvním řešitelském roce

začaly rešeršemi literatury a průzkumem plošně památkově chráněných území. Průběžné výsledky se ukládají na společné úložiště a první záznamy obsahuje i specializovaná databáze novostaveb.

Vzdělávací aktivity

Ve dnech 15.–16. června metodické centrum spolupřátalo letní workshop Od myšlenky k architektuře určený studentům magisterského a doktorského studia Semináře dějin umění Masarykovy univerzity a dalším zájemcům. Šlo již o třetí ročník odborného setkání s navazující exkurzí.

Petr Svoboda a Martin Šolc přispěli také do programu univerzity třetího věku Masarykovy univerzity přednáškami *Památkově hodnotné sportovní stavby v Brně* a *Výzkum smutečních sání*.

Mezinárodní spolupráce

Odborná stáž ve Finsku

Petr Svoboda se v květnu zúčastnil odborné stáže v Helsinkách, kde kromě jiného absolvoval i konzultaci v ateliéru architekta Tapaniho Mustonena, specialisty na rekonstrukce díla Alvara Aalta. Mustonen se v minulosti účastnil odborných akcí Metodického centra moderní architektury a šlo tak o udržení a prohloubení dosavadní spolupráce a výměny zkušeností.

Mezinárodní konference *Jewish Country Houses and the Holocaust In History and Memory*. Více k tomu na s. 54. ↗

Setkání k péči o kolonie Werkbundu

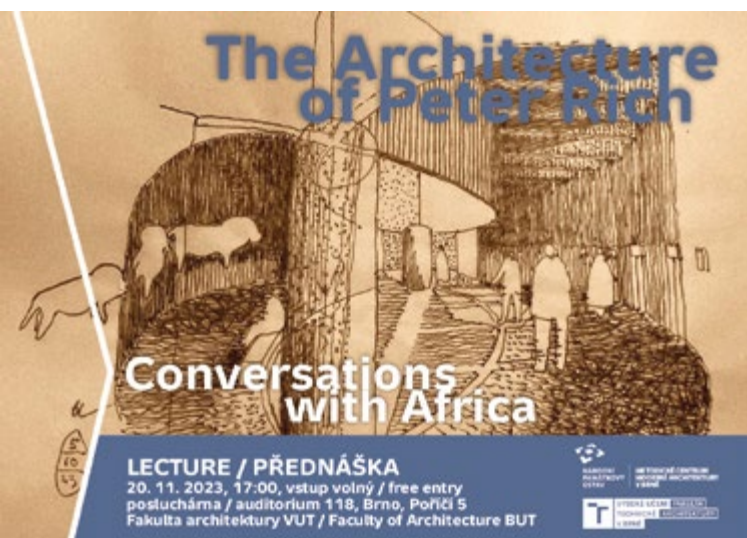
8. a 9. listopadu proběhlo v přednáškové budově metodického centra ve spolupráci s Odborem zahraničních vztahů Magistrátu města Brna a Muzea města Brna tradiční setkání představitelů měst, univerzit a památkářů pečujících o kolonie

Werkbundu. Na programu k tématu „proměny staveb v průběhu času a proměny jejich vnímání v očích veřejnosti“ byly prezentace příspěvků a exkurze do kolonie Nový dům v Brně, prohlídka vzorových staveb k bydlení na brněnském výstavišti a komentovaná prohlídka Arnoldovy vily.

Přednáška Petera Riche Conversations with Africa

Brněnskou přednášku věhlasného jihoafrického architekta Petera Riche, zaměřenou na pozorování a dokumentaci domorodé architektury i na navrhování moderních staveb ovlivněných původní africkou kulturou, připravilo metodické centrum společně s Fakultou architektury VUT v Brně na 23. října. Architekt Rich dlouhodobě zkoumá a dokumentuje umění a architekturu národa Ndebele. Fascinuje jej tradiční utváření prostoru i originální klenuté konstrukce s dvojím zakřivením, vyrobené z hlíny v podobě dlaždic nebo cihel, bez potřeby jakékoli výztuže. Tradiční stavby v sobě spojují nízké energetické náklady a relativně snadnou údržbu a jsou tak zdrojem inspirace pro novou udržitelnou výstavbu. Autor navázal na svůj příspěvek z konference pořádané rakouskou pobočkou ICOMOS.

Prezentační činnost

Představení odborné knihovny studentům

Knihovna metodického centra, Šlapetova knihovna, se 3. října účastnila vůbec prvního brněnského knihovnického happeningu organizovaného Moravskou zemskou knihovnou, který zejména studentům středních a vysokých škol představoval zábavným způsobem menší specializované knihovny.

Výstavní činnost

V průběhu roku 2023 proběhly v přednáškové budově čtyři výstavy s tematikou historie a moderní architektury. Cena Arnošta Wiesnera 2022 je společným projektem s Fakultou stavební VUT v Brně a výstava představila nejlepší studentské práce. Plzeňský literární festival připravil výstavu *Věra Běhalová 101*, věnovanou historičce umění, která zásadním způsobem přispěla k poznání a interpretaci díla architekta Adolfa Loose. „... lepší architektura i život.“ *Minulost a budoucnost vily na Velvarské* byl titul výstavy připravené s Muzeem romské kultury. Autorskou výstavou Metodického centra byl *Průmysl a luxus ve střední Evropě. Od zámku Šilheřovice po vilu Tugendhat*. Součástí této výstav byly i doprovodné akce v podobě přednášek či komentovaných prohlídek. Všechny uvedené výstavy zhlédlo celkem 15 380 návštěvníků.

Územní odborné pracoviště v Olomouci

Archeologické výzkumy

Během roku 2023 provedli archeologové ÚOP v Olomouci celkem 62 záchranných výzkumů. Mezi významné záchranné akce patří:

Záchranný archeologický výzkum při výstavbě parkoviště Vítězná v Litovli

Při výstavbě parkoviště na ulici Vítězná v Litovli byl realizován záchranný archeologický výzkum, během kterého byly odkryty pozůstatky středověké hrnčírské pece. Jednalo se o dvukomorovou horizontální pec, jejíž konstrukci tvořila cihlová podezdívka a hliněné stěny vyztužené proutím. Materiál, který tvořil výplň vypalovacího prostoru, lze předběžně datovat do 1. poloviny 15. století.

Pozůstatky středověké hrnčírské pece

Záchranný archeologický výzkum probíhající v rámci odvlhčování přízemí Vysokého zámku ve Velkých Losinách

V rámci přípravy projektu odvlhčení přízemí Vysokého zámku ve Velkých Losinách proběhl v letních měsících předstihový výzkum. Realizováno bylo pět drobných sond, které výrazně přispěly k poznání osídlení místa na přelomu 15. a 16. století, tedy v době před výstavbou zámku. Na několika místech byla dokumentována vrstva strusky z železářské výroby, která by mohla být dokladem přítomnosti výrobních aktivit v místě pozdějšího zámku nebo jeho blízkého okolí. Rozhrnutá struska pravděpodobně mohla sloužit ke stabilizaci nosnosti podloží při výstavbě zámku.

Vrstva strusky z železářské výroby na zámku ve Velkých Losinách

Záchranný archeologický výzkum při stavební akci SEFO v Denisově ulici v Olomouci

Záchranný archeologický výzkum v proluce v Denisově ulici v Olomouci, kde je plánována stavba Středoevropského fóra Olomouc, pokračoval v letošním roce sondami v prostoru parkánu. V sondách se podařilo objevit dvě stavební fáze městské hradby. Starší fázi můžeme zařadit do přemyslovského období (13. století) a mladší fázi do období lucemburského (14. století). Také na vlastní ploše proluky v Denisově ulici byly zahájeny archeologické odkryvy na dvou plochách, které přinesly řadu důležitých objevů. Mezi nejvýznamnější patří objev depotu velkomoravských železných sekerovitých hřiven, odkryv dřevěných základů domu z 11. století a pozůstatků dřevohliněné zástavby vrcholného středověku i dokladů kožedělné výroby (14. století). Výzkum bude po zimním přerušení pokračovat v roce 2024.

Nález souboru velkomoravských šperků z výzkumu ve Wurmově ulici v Olomouci

V letošním roce byla dokončena náročná rekonstrukce souboru velkomoravských šperků pocházejících z hrobových výbav z výzkumu provedeného v roce 1999 ve Wurmově ulici č. 3 v Olomouci.

Soubor velkomoravských šperků, dva (celý a rozpůlený) velkomoravské pozlacené stříbrné gombíky z ženského hrobu

Soubor obsahující kaptorgu, hrozníčkovité a košíčkovité náušnice, gombíky a korálky byl ve spolupráci s Archeologickým ústavem Akademie věd ČR v Brně a s odborníky z dalších institucí podroben spektrálními analýzám a rentgenovým průzkumům. Zkoumány byly také korozní produkty, zachované zejména u kaptorgy, kde byly patrné i zbytky otisků textilie a vlasů. Výsledkem náročného ošetření byla nejen stabilizace šperků, ale i určení jejich materiálového složení. Šperky byly zhotovené ze slitin barevných a drahých kovů, posříbřené či pozlacené, a řadí se tak k nejvýznamnějším nálezům olomouckého pracoviště NPÚ.

Soubor velkomoravských šperků, dvě velkomoravské pozlacené stříbrné košíčkovité náušnice z ženského hrobu

Vybrané obnovy památek, restaurování

Znovuotevření Arcidiecézního muzea v Olomouci

Budova Arcidiecézního muzea v Olomouci prošla v letech 2020 až 2023 obnovou a na konci dubna roku 2023 byla opět otevřena veřejnosti. Stavební

a restaurátorské práce se týkaly ambitu, jeho kamenného vnějšího pláště v rajském dvoře a položení nové břidlicové krytiny v tzv. Přemyslovském paláci. V rámci této obnovy došlo také k dokončení půdní vestavby bývalého kapitulního děkanství s novou stálou expozicí věnovanou dějinám Svatováclavského návrší. Součástí celého projektu obnovy Arcidiecézního muzea byly i další, méně viditelné práce, např. doplnění mobiliáře do depozitářů sakristie u katedrály sv. Václava, restaurování křížové cesty v katedrále sv. Václava (od sochaře a restaurátora Karla Stádníka) a úpravy a doplnění technologických zařízení v katedrále.

Nová expozice Zde se nacházíte. Svatováclavské návrší v proměnách staletí

Evidence a dokumentace památek

Pro práci oddělení evidence památek bylo v roce 2023 podstatné vydání Metodiky určování rozsahu KP a způsobu jejich evidence. Stěžejní náplň práce oddělení EP se rovněž vztahovala k hlavním úkolům:

Průběžná aktualizace údajů v katastru nemovitostí ve vztahu k ÚSKP v průběžném naplňování v součinnosti s GnŘ NPÚ

Památkáři odd. EP v součinnosti se správcem GIS prováděli kontrolu jednotlivých KP a zajišťovali v kooperaci GnŘ NPÚ nápravu takto zjištěných nesprávných údajů v katastru nemovitostí.

Digitalizace nemovitých kulturních památek – vymezení prostorového rozsahu KP a bodové identifikace jejich částí dle Metodiky určování přesného rozsahu kulturních památek

Pracovníci odd. EP prováděli kontrolu správnosti prostorového vymezení rozsahu ve vazbě na bodovou identifikaci KP a NKP v intencích platné Metodiky určování rozsahu KP a způsobu jejich evidence.

Identifikace rozsahu a specifikace předmětu ochrany kulturních památek archeologické povahy a revize jejich právních aktů. Průběžně byl rovněž zpracováván úkol Kontrol rozsahu PR/PZ/OP

Hlavní úkol byl zajišťován úzkou spoluprací památkářů odd. EP a odboru archeologie. Současně byla zahájena soustavná práce na revizích památkově chráněných území a ochranných pásem v souladu s Metodikou k určování rozsahu KP a způsobu jejich evidence.

Základní evidence mobiliárních fondů

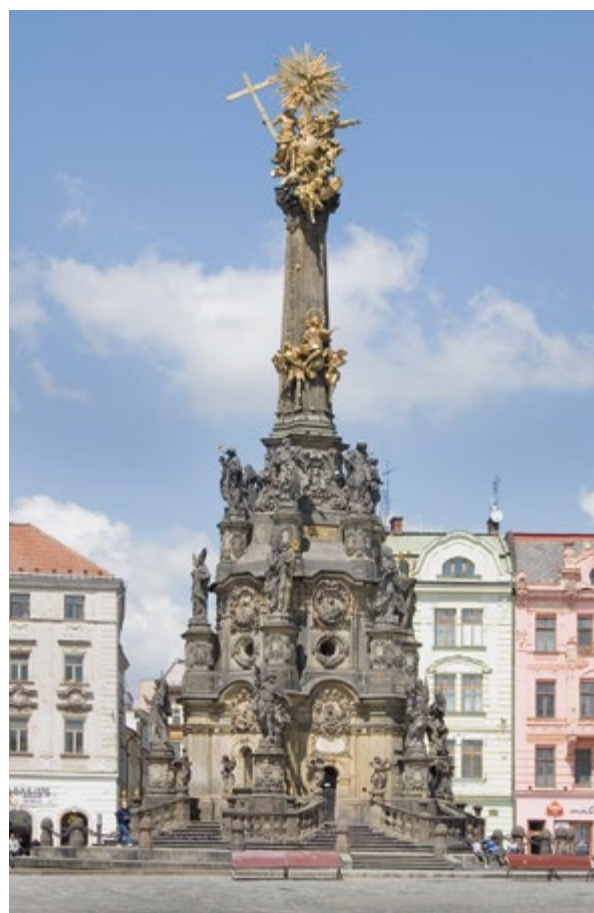
V rámci plnění hlavního úkolu pracovníci oddělení EP v roce 2023 pokračovali v kontrolách a zkvalitňování údajů mobiliárního fondu zámku Velké Losiny. Práce se zaměřovaly také na zkvalitnění fotodokumentace, která byla rovněž vkládána v program CastIS. Základní evidence mobiliárních fondů směřuje k protokolárnímu předání Generálnímu ředitelství NPÚ.

Základní evidence historických knihoven

V souladu s plněním hlavního úkolu probíhala v roce 2023 evidence historické knihovny zámku v Náměstí na Hané. Knihy byly dle platné metodiky skenovány na základě poskytnutých finančních prostředků a uzavření dohod o provedení práce se zaměstnankyněmi zámku.

DKRVO – Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Olomouc

V letech 2019–2023 probíhal v oddělení EP v rámci dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace (DKRVO) tematický průzkum zaměřený

na specifický druh sochařského umění Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Olomouc. Koncepce výzkumu navázala na dlouholetou soupisovou edici Generálního ředitelství NPÚ, která průběžně zohledňovala výsledky průzkumů světeckých sloupů a pilířů vyskytujících se na území Čech. V roce 2019 byl projekt Generálního ředitelství NPÚ předán olomouckému pracovišti se záměrem v soupisové řadě pokračovat a tento specifický památkový fond zpracovat také pro území Moravy, počínaje územím olomouckého okresu.

V mezioborovém projektu, na němž se podílel kolektiv autorů olomouckého pracoviště NPÚ, Státního okresního archivu Olomouc, Zemského archivu v Opavě, pobočka Olomouc, Katedry geografie či Katedry geologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, byly sakrální památky zkoumány a interpretovány v rámci umělecko-historického, archivního, geografického, bibliografického či makropetrografického průzkumu, jehož výsledkem je rukopisný katalog, který zohledňuje rovněž restaurátorskou problematiku a praktickou péči realizovanou v rámci průběžné obnovy památek. Výzkumným cílem byla rovněž specializovaná mapa s odborným obsahem a odborná studie Čestný sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci publikovaná v recenzovaném periodiku Vlastivědný věstník moravský.

Celý soubor svým časovým rozpětím pokrývá historické období let 1687–1949. Je charakterizován kvalitativní i námětovou rozmanitostí – od realizace nejvyšší umělecké úrovně až po práce rustikálního charakteru. Památkově chráněná díla byla průzkumem rozšířena o další kamenosochařské práce, které z velké části doposud v rámci památkové péče unikaly pozornosti. Výzkum zpřesnil okolnosti vzniku a historického vývoje jednotlivostí a v řadě případů doložil dochovanými smlouvami autorství díla, jména donátorů, finanční zajištění sochařských, kamenických, malířských či pasířských a dalších zakázek, které jsou dochovány i prostřednictvím zpřístupněných vyúčtování či písemných záznamů k historické obnově. Přesahem výzkumu bude u význačných sloupů a pilířů olomouckého okresu, jejichž umělecko-historická hodnota převyšuje statut památek místního významu, zpracování návrhů k prohlášení za kulturní památky. Výsledky výzkumu budou zhodnoceny rovněž v rámci Integrovaného informačního systému památkové péče NPÚ na úrovni zkvalitnění dat Památkového katalogu, MIS a GIS. Zúročení výzkumu zahrnuje praktické uplatnění nejen v památkové péči v rámci NPÚ, ale i v oblasti výkonu památkové péče obcí s rozšířenou působností, Krajského úřadu Olomouckého kraje, Ministerstva kultury ČR, či v praxi restaurátorů i vlastníků a uživatelů památek. Edičním záměrem olomouckého pracoviště NPÚ je vydání publikace.

Návrhy věcí k prohlášení za kulturní památky

Staveniště pěch. srubu čsl. opevnění Ostružná, okr. Jeseník

Roubenka čp. 124 a čp. 132 Žulová, okr. Jeseník

Výpravní budova čp. 165 Domašov n. Bystřicí, okr. Olomouc

Prostějov p. č. st. 170, Masarykovo nám. čp. 140

Železniční viadukt Drahotuše, okr. Přerov

Okolí hrobky rodu Baillou a alej Hustopeče n. Bečvou, okr. Přerov

Hrobka a náhrobek rodiny Desfours-Walderode Potštát, okr. Přerov

Lechovice dům čp. 130 Pavlov, okr. Šumperk

Část býv. hosp. dvora Doubravice čp. 174, čp. 46 Olšany, okr. Šumperk

Prohlášené věci za kulturní památky

Soubor objektů čsl. opevnění Bělá pod Pradědem, okr. Jeseník

Soubor objektů čsl. opevnění Staré Město, okr. Šumperk

Prezentační a vzdělávací aktivity

Archeologické léto

Pracovníci olomouckého ÚOP se zapojili do každoroční celorepublikové akce Archeologické léto, organizované Archeologickými ústavy Akademie věd ČR v Praze a v Brně ve spolupráci s dalšími archeologickými pracovišti. Cílem akce je prostřednictvím komentovaných prohlídek seznámit veřejnost s významnými archeologickými lokalitami přímo v terénu. Naši kolegové se také letos chopili role průvodců v Olomouci a v Uničově, tedy v lokalitách, kde olomoucké pracoviště NPÚ dlouhodobě provádí archeologické výzkumy, jejichž výsledky tak mohly být představeny široké veřejnosti.

Uničov, Archeologické léto, komentovaná prohlídka

Územní odborné pracoviště v Kroměříži

Vybrané obnovy památek, restaurování

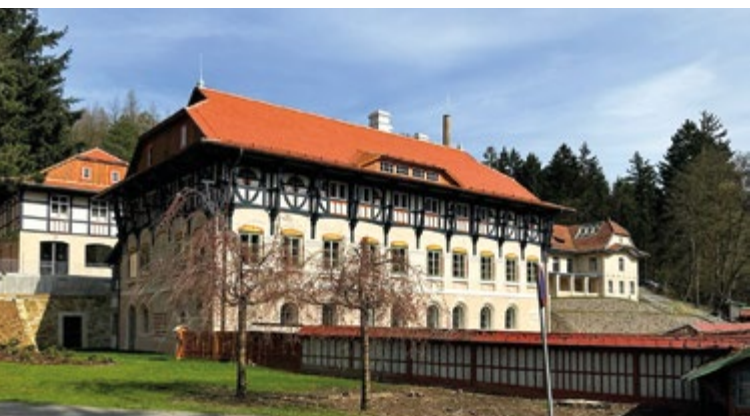
Oprava fasády budovy mrakodrapu ve Zlíně

V roce 2023, přesně po 20 letech od poslední generální obnovy, proběhla celková oprava vnější fasády budovy č. 21, tzv. mrakodrapu, který je kulturní památkou. Došlo k vyspravení lokálních poruch břizolitové omítky sloupů směsí shodného složení, nesoudržné omítané části, pocházející z doby výstavby a nesoucí dobovou patinaci z průmyslové éry areálu, byly pouze bodově injektovány. Byla provedena lokální vyspráva cihelných pásků fasády a poškozené kusy nahrazeny novými, shodného materiálu i vzhledu. Na základě nevyhovujících zkoušek bylo též provedeno dodatečné kotvení parapetního zdiva kolmými trny ve spárách obkladů. Součástí prací byla i výměna vnějších novodobých parapetů a proběhly nátěry stožárů a pojezdové dráhy závěsného koše sloužícího pro umývání oken.

Areál vodoléčby v Luhačovicích

Areál je dokladem lázeňství 1. třetiny 20. století. Obnova probíhala 2021–2023. Bývalá vodoléčba vznikla přestavbou v roce 1902 od Dušana S. Jurkoviče z tzv. Jestřabského mlýna (1710). Rekonstrukce byly odstraněny pozdější přístavby, kamenné prvky mlýna jsou prezentovány v prostorech bývalého náhonu. Rehabilitována byla střecha, v interiéru odpočívárna, barevnost ovlivněna nálezy.

Říční lázně D. Jurkoviče z roku 1902 s venkovním bazénem, vstupním pavilonem a řadami dřevěných kabin, později i s tzv. Slunečními lázněmi (dřevěná vyvýšená terasa nad východní řadou kabin s ohradou z prken), mají bazén nově upravený na biotop, jinak proběhly pouze nejnutnější sanace.

Novostavby z roku 1909, tzv. Slatinné a sirné lázně od J. Koči a kotelna s prádelnou, byly v interiéru kompletně upraveny (nově zimoviště teplomilných rostlin a provozní objekt).

Krytina na usedlosti v Lopeníku

V roce 2023 proběhla obnova doškové krytiny na venkovské usedlosti, mimořádnost akce spočívala ve skutečnosti, že se jedná o obnovu archaické střešní krytiny poslední trvale obydlené usedlosti mimo muzea v přírodě ve Zlínském kraji. Krytina byla vlivem působení povětrnostních podmínek a počasí ve velmi špatném stavu, což se odráželo v komfortu bydlení. Obnovená krytina na objektu usedlosti je posledním pokračovatelem této tradice doškových střech v regionu. Jedná se ve své podstatě o archaický druh střešní krytiny, jejíž běžné užití je na obytných i hospodářských objektech doloženo od středověku.

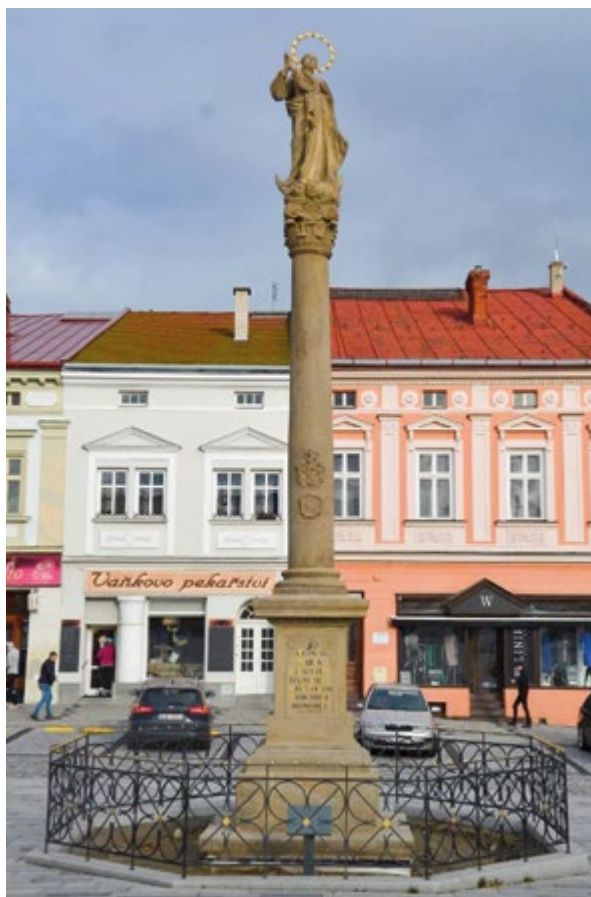

Sloup se sochou Panny Marie ve Valašském Meziříčí

Sloup nechala postavit Františka Eleonora ze Žerotína, a to před rokem 1680. Socha původně stála v ose cesty vedoucí k zámku. V roce 1841 došlo k úpravě a přemístění. Z původního sloupu zůstala pouze figura Panny Marie, architektura pochází až z roku přemístění.

V roce 2023 proběhlo restaurování zahrnující i kompletní demontáž sloupu, při níž byl odhalen masivní kamenný základ. Překvapením bylo, že mezi nahrubo otesanými kvádry se v pěti etá-

žích základu nacházely kamenné články z různých městských staveb. Nálezy obsahovaly renesanční a barokní prvky, přičemž za zmínku stojí hlavně několik podstavců pro sochy a prakticky kompletně dochovaná ohrádka, která patrně rámovala sloup na jeho původním místě. Pod samotným základem se nacházel i speciální rošt poskládaný převážně z říčních valounů a dřevěných kůlů, jenž sloužil ke stabilizaci celé stavby, která je stále ohrožena vysokou úrovní podzemní vody.

Restaurování sochařských děl v Kroměříži

Restaurátorským zásahem v průběhu roku 2023 prošla i pětice sochařských děl umístěných v rámci MPR Kroměříž a čtyři objekty z prostoru OP MPR Kroměříž. Restaurátorské práce na soše sv. Jana Nepomuckého, kříži na ulici Vejvanovského a kříži z roku 1708 při kostele Neposkvrněného početí Panny Marie se soustředily zejména na očištění od biologického napadení a na konsolidaci s následnými retušemi nových i dřívějších plastických doplňků. U dvojice sousoší Krista s Pannou Marií a Zvěstování bylo nutné nejprve odstranit celoplošný pačok na podstavcích a soustředit se na plošnou konsolidaci pod ním zvětralého kamene masivních kamenných bloků. Součástí restaurátorských prací bylo i navrácení chybějících atributů, jejichž podoba vychází z poslední známé historické fotografie. Zbývá čtveřice památek v prostoru

OP MPR zahrnující dvojici křížů, barokní obelisk a boží muka prošla převážně konzervátorským zásahem.

Evidence a dokumentace památek

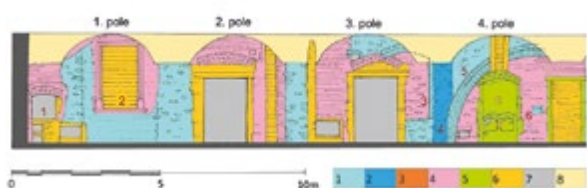
V roce 2023 bylo ve Zlínském kraji prohlášeno 14 nemovitých kulturních památek. Jednalo se o čtyři vinné budy ve Veletinách, pět vinných búd ve Vlčnově a dva venkovské domy v obci Strání, které zastupují oblast lidové architektury. Dále zámek v Pohořelicích, neogotický kostel sv. Cyrila a Metoděje v Březové a obytnou vilu z přelomu 19. a 20. století, postavenou pro rodinu továrníka Michaela Thoneta v Koryčanech.

Operativní dokumentace dvou fasád zámku ve Valašském Meziříčí

Zpráva shrnuje výsledky dvou akcí operativní dokumentace – průzkum západní fasády zámku a části nádvorní fasády jižního křídla. Obě dokumentační akce dovolily bližší poznání dosud nezkoumaných částí zámku a přinesly doklady o jejich renesančním původu i mladších změnách (zejména v 17. a 18. století). Výsledky obou

průzkumů, zvláště ve srovnání se starším elaborátem SHP, přinesly doklady o postupné výstavbě západního i jižního křídla v rámci renesančních přestaveb staršího sídla, realizovaných po roce 1570 pány z Žerotína. Kromě upřesnění stavební chronologie, využitelné při studiu celého zámku, byla rozpoznána i razantní změna uspořádání západního křídla a stopy starší fáze komunikačního napojení jižního křídla na nádvoří. Poznatky operativní dokumentace nabývají na hodnotě vzhledem k dosud nedostatečnému poznání zámku i absenci starších podpovrchových průzkumů z doby rekonstrukce objektu po roce 1996. Kromě podchycení řady nálezových situací tak OPD přispěla i k detailnějšímu poznání složitého stavebního vývoje zámku ve Valašském Meziříčí.

Operativní průzkum části zámku v Buchlovicích

OPD byl zaměřen na stropní konstrukce sálů s bohatou štukovou výzdobou. Byly zde dokumentovány povalové stropy z doby výstavby zámku (před r. 1700). Povaly byly vzájemně fixovány dřevěnými kolíky; toto řešení je přitom známo pouze u mladších konstrukcí z 2. pol. 18. století. Významným poznatkem je i zjištění, že konstrukce stropu nad jídelnou pochází až z počátku 20. století, z této doby je tedy i bohatá štuková výzdoba místnosti, datovaná doposud do barokního období.

Prezentační a vzdělávací aktivity

Přednáškový cyklus Zahradní kultura v souvislostech v Muzeu Kroměřížska

Devátý ročník přednáškového cyklu Metodického centra zahradní kultury při ÚOP v Kroměříži proběhl v rámci spolupráce v Muzeu Kroměřížska. MCZK posluchačům nabídlo osm přednášek: M. Letá – Zahrady a parky v okolí Londýna, L. Křesadlová – Vodní prvky v historických zahradách a jejich obnova, P. Bleša – Významné aleje a stromořadí v krajině, V. Skálová – Barvy a světlo v zahradách, J. Vágnerová – Odrasy historie a současnosti v zahradách, L. Křesadlová – Zahrady a zahradníci rodu Harrachů, F. Zelinka – Dietrichsteinské zahrady v Mikulově, J. Janál – Archeologie památek zahradního umění, díl druhý.

Prázdniny pro rodiny v Květné zahradě v Kroměříži

V Květné zahradě v Kroměříži se během července a srpna konaly již tradiční programy určené pro rodiny s dětmi, osmou sezónu programů připravili lektori Metodického centra zahradní kultury při ÚOP v Kroměříži.

V rámci dvou prázdninových programů – Zahradní herna a Hravá Květná zahrada – mohli děti a rodiče objevovat tajemství kroměřížského Libosadu a zažít originální herní odpoledne.

Další aktivity

Buchlovský Sciurus 2023

Státní hrad Buchlov byl v pátek 13. října již po třinácté místem konání symposia, jehož tématem bylo tradiční poznávání a záchrana kulturních památek, a to nejen ve Zlínském kraji.

Soutěž o titul Historické město roku 2022 – krajské kolo ve Zlínském kraji

Začátkem roku 2023 proběhlo krajské kolo soutěže o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón ve Zlínském kraji, krajská komise hodnotila rok předcházející. V krajském kole bojovala o postup do celostátního klání dvě města: Uherské Hradiště a Valašské Meziříčí. Vítězem krajského kola se stalo město Valašské Meziříčí. Celostátním vítězem soutěže a nositelem titulu Historické město roku 2022 se stalo město Vysoké Mýto z Pardubického kraje. Vyhlášovatelé soutěže jsou Ministerstvo kultury, Ministerstvo pro místní rozvoj a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Metodické centrum zahradní kultury v Kroměříži

Výzkumná činnost

Metodické centrum realizuje široké portfolio aktivit v metodické, vědecké i edukační oblasti.

V rámci pravidelného přednáškového cyklu MCZK Zahradní kultura v souvislostech se posluchači seznámili s osmi tématy. Přednášky probíhaly vždy první čtvrtek v měsíci, a to od září do května, v konferenčním sále Muzea Kroměřížska. Pro zahradníky NPÚ proběhla v první čtvrtině roku série čtyř přednášek zaměřených jak na historické zahrady, tak zvláště na různé technologie péče. Mimo to pracovníci centra realizovali dalších deset přednášek pro různé spolky a organizace.

Od března 2023 je centrum koordinátorem výzkumného projektu Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění řešeného v rámci Programu na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity (NAKI III) – Ministerstva kultury ČR. Ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně je cílem projektu zmapovat drobnou zahradní architekturu v historických zahradách a parcích.

Vzdělávací a prezentační činnost

Pořádání exkurze do Rakouska

V dubnu zajistili pracovníci centra odborný program zahraniční exkurze pro zaměstnance NPÚ do okolí Vídně. Jednalo se o výjezd v rámci interního vzdělávání zaměřený na propagaci a péči o památky zahradního umění. Se zasvěceným komentářem místních odborníků byly navštíveny areály zámků Schloss Hof, Schönbrunn a Laxenburg.

Pořádání mezinárodní konference Historické zahrady

V květnu 2023 spolupracovali pracovníci centra s Klubem UNESCO Kroměříž na pořádání mezinárodní konference Historické zahrady Kroměříž 2023 – Památky zahradního umění na Seznamu světového dědictví. V rámci konference byly pre-

zentovány zkušenosti a doporučení mj. kolegů z Rakouska, Německa a Španělska, které byly kvalitním srovnáním a zdrojem inspirace pro správce a majitele našich památek. Na konferenci navázalo již tradiční metodické setkání specialistů NPÚ na památky zahradního umění. Více na s. 23. ↗

Účast na dalších konferencích

Pracovníci centra se v roce 2023 aktivně zúčastnili dalších čtyř odborných konferencí. Na konferenci Kačina 200. Historické, kulturní a přírodní hodnoty zámeckých parků přednesli dvojici příspěvků na téma obnovy zámeckého parku na Kynžvartu a edukace v zámeckých zahradách a parcích. K výročí Maxe Švabinského byla v Kroměříži pořádána konference Umělec a město, kde Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., přednesla příspěvek o interakci zahradního umění a malířství. V červenci pak v Brně na již tradiční konferenci ve vile Stiassni připomněla historii oranžeríí a prezentačních skleníků. V říjnu se Ing. Michaela Letá zúčastnila mezinárodní konference pořádané Technickou univerzitou v Krakově Sustainable development goals in managing the cultural and historic landscape, kde přednesla příspěvek o obnově a managementu parku na Kynžvartu.

Příprava metodických listů

Na webu NPÚ byla v sekci Památková péče zveřejněna dvojice metodických listů na téma: Kalamitní výskyt kůrovce a Umění v zahradách. Pro kolegy z řad NPÚ centrum v prosinci uspořádalo odborný seminář na téma choroby a škůdci dřevin, který probíhal kombinovanou online formou.

Víkend otevřených zahrad nejen na objektech NPÚ

Na zámku ve Veltrusech proběhly během již tradičního víkendu otevřených zahrad Slavnosti růží. Druhou červnovou sobotu zajistilo MCZK jejich květinovou výzdobu a doprovodný program, který spočíval v komentovaných prohlídkách výstavy růží a parku. Pro Květnou zahradu centrum připravilo program pro rodiny s dětmi nazvaný Ozvučená zahrada. Návštěvníci si tak mohli projít zahradu oživenou zvuky, které je přenesly do dob minulých, nebo si odpočinout v Herně u Králičího kopce. Během pravidelného setkání pracovníků NPÚ a AOPK v Krušných horách přednesla Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., příspěvek na téma možností vyhlášení KPZ ve Zlínském kraji.

Výstava představující spojení rodu Harrachů a zahradního umění

V rámci aktivity NPÚ Po stopách šlechtických rodů vytvořili pracovníci centra putovní panelovou výstavu Zahrady a zahradníci rodu Harrachů, která představuje Harrachy jako milovníky a zakladatele zahrad, jejichž zahradníci patřili mezi špičky svého oboru. Výstava byla v roce 2023 nejdříve přestavena v Květné zahradě v Kroměříži. Následně putovala do zámecké oranžerie v Manětíně, kde ji bylo možné zhlédnout do poloviny srpna, kdy se přesunula do prostoru kuželny zámku Kunín. V rámci

spolupráce s ÚPS se MCZK metodicky podílelo na obnově zámeckých parků v Kynžvartu a Bučovicích. Bylo vytvořeno několik průvodců pro rodiny s dětmi ve formě tzv. „Mapy zážitků“, a to pro zahrady v Bučovicích, Buchlovicích a Lysicích. Na konci roku připravilo MCZK k vydání tištěný průvodce po zámecké zahradě v Rájci nad Svitavou.

Pořádání výstavy kamélií v Květné zahradě

Pracovníci centra realizovali doprovodný program výstavy kamélií v Květné zahradě. Každou neděli probíhaly komentované prohlídky skleníků a jedna ze sobot byla věnována celodennímu programu pro rodiny s dětmi. Během akce proběhly též speciální prohlídky pro handicapované.

Lektoři MCZK realizovali dvojici celodenních seminářů zaměřených na vzdělávání v zahradě, a to pro projektové manažery, kteří se věnují realizaci projektů v oblasti vzdělávání ve Zlínském kraji. Akcí se zúčastnili jak zástupci Zlínského kraje (projekt Krajský akční plán), tak zástupci realizátorů z jednotlivých ORP Zlínského kraje (Místní akční plány). Spolupráce probíhala i s Arcibiskupským zámkem v Kroměříži, pro nějž byla realizována trojice celodenních programů pro rodiny s dětmi.

Další aktivity

Edukace zaměřené na dětské návštěvníky

Po celý rok centrum nabízelo jak edukační programy pro školní kolektivy, tak i letní programy pro rodiny s dětmi. Edukační aktivity byly realizovány ve spolupráci s Odborem edukace a dalšího vzdělávání NPÚ.

Výstava tulipánů v Buchlovicích

Úspěšnou spoluprací navázalo MCZK se zámkem v Buchlovicích, a to během přípravy výstavy tulipánů. Pracovníci centra se společně se zámeckými zahradníky podíleli na vytvoření květinových aranžmá v zámeckých interiérech.

Územní odborné pracoviště v Ostravě

Archeologické výzkumy

Záchranný archeologický výzkum a obnova kostela Nanebevstoupení Páně v Dolních Marklovicích

Rozsáhlá obnova filiálního kostela Nanebevstoupení Páně v Dolních Marklovicích (obecní část Petrovic u Karviné) trvala asi rok. Po vyhoření kostelů sv. Kateřiny v Ostravě-Hrabové a Božího Těla v Gutech zůstává marklovická svatyně jediným autentickým zástupcem dřevěných kostelů s předsumutou štenýřovou věží – zvonící – v průčelí, stojícím na území České republiky.

Stavební práce na kostele Nanebevstoupení Páně v Dolních Marklovicích zahrnovaly především opravu základů, podlah, roubených stěn, krovů nad lodí a presbytářem, štenýřové věže včetně šindelového opláštění, okenních a dveřních výplní a šindelové střešní krytiny. Úpravy se dotkly rovněž provedení nových pochozích ploch kolem kostela. Na tyto dokončené práce by měla v následujících letech navazovat celková obnova interiéru včetně restaurování kostelního mobiliáře.

Během stavebních prací probíhal záchranný archeologický výzkum, zaměřující se především na dokumentaci zjištěných nálezových okolností a také operativní průzkum a dokumentace. Nejen díky dendrochronologickému datování prvků štenýřové věže se podařilo doložit, že její konstrukce byla k průčelí kostela přistavěna dodatečně. Dokumentace fragmentů výplně spár mezi trámy roubení v podobě kroucených provazců z ostřice třeslicovitě přispěla k návratu této tradiční výplně do roubených stěn sakristie, oratoře a severního úseku kostelní lodí. Provazce byly vyrobeny v Centru tradičních technologií v Příboře, jedné z poboček Muzea Novojičinska.

K důležitým archeologickým nálezovým situacím jednoznačně patří objev zpevněných ploch na přechodu lodí a presbytáře, dokládající starší úroveň vnitřní povrchové úpravy. Podstatným zjištěním je zachycení pohřebních aktivit v podobě hřbitovního horizontu i konkrétní hrobové jámy v superpozici se stávajícím základem presbytáře. Doložena, byť zatím nepřímou, je tak existence odlišné dispozice stavby oproti současnému stavu. Průběžným změnám napovídá i rozdílná orientace mladších a starších hrobových míst, doložená při nivelizaci terénu v exteriéru závěru kostela.

Záchranný archeologický výzkum na Kostelním náměstí v Ostravě

Záchranný archeologický výzkum probíhající již od konce roku 2022 předchází výstavbě polyfunkčního domu VÁCLAV. Výzkum je realizován na prostoru čtyř původních středověkých měšťanských parcel. Zdejší zástavba patřila k tzv. velkoměšťanským domům, jež tvořily nejstarší jádro města a jejich majitelé měli právo vařit a čepovat pivo i víno.

Komplexně se podařilo prozkoumat parcely, a to od obytné zástavby v čele přes hospodářská a hygienická zázemí v jejich středu až po prostor v zadních částech. Díky vlhkému prostředí byla průběžně zachycena řada velmi dobře dochovaných dřevěných konstrukcí, ať už zahloubených obytných staveb, nebo jímk. Odebrané vzorky slouží k dendrochronologické analýze potvrzující využití prostoru již od konce 13. století.

Kromě středověkých a raně novověkých situací jsou dokumentovány fotogrammetricky a 3D skenováním také zděné konstrukce tvořící pozůstatek městské zástavby ze 17. až 20. století, která byla demolována na konci 60. let 20. století.

Soubor movitých nálezů je velmi široký, základem jsou předměty ze 14. a 15. století. Mezi nejvýraznější artefakty patří kamenné stavební články ze 14. století, související patrně s výstavbou sousedního kostela sv. Václava, dále nezvyklý keramický držák na rožeň z přelomu 13. a 14. století nebo rozsáhlá kolekce kachlů z konce 15. století.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova Grossmannovy vily v Ostravě

Vila stavitele Františka Grossmanna je ukázkou dekorativismu z let 1923 až 1924. Rozsáhlá a příkladná obnova chátrající ostravské stavby i přilehlé zahrady probíhala téměř dva roky. V roce 2024 bude interiér doplněn o chybějící mobiliář v obytných místnostech.

Obnově předcházela náročná fáze likvidace dřevokazné houby v krovu, ve zdivu i v podlahách. Ošetřena byla veškerá dochovaná štuková výzdoba i reliéfy, původní dveřní výplně včetně kování, dále okenní výplně s dřevěnými okenicemi.

Výjimečný je interiér vily. Při čištění štukových stropů bylo nalezeno velké množství zlacených částí. Podle objevených zlomků tapet se vyráběly repliky ve všech obytných místnostech. Restaurovaly se kazetové stropy, parketové podlahy, dřevěné obklady stěn i vestavěný nábytek. Nad vstupním schodištěm i v prostoru zimní zahrady byly dochovány původní výmalby. Chybějící části vitráží byly doplněny podle historických fotografií.

Zahrada s vysazenými stromovými a popínavými růžemi, okrasnými i ovocnými stromy je obnovena včetně altánu, bílých dřevěných pergol i vodních prvků s kopiemi sochařských děl.

Rekonstrukce bývalého obchodního domu Ostravica-Textilia

Před dokončením je rekonstrukce a obnova dvou budov komplexu bývalého obchodního domu Ostravica-Textilia. Bývalý Módní dům Textilia (později Ostravica) od Marie Frommerové z let 1928–1929 je příkladem moderní architektury ovlivněné německým expresionismem a funkcionalismem. Kromě obnovy vnějšího pláště budovy s keramickým obkladem, včetně původního zábradlí balkonů s logem obchodního domu, byly obnoveny veškeré dochované interiérové prvky. Nejvýraznější z nich jsou centrální dvouramenné schodiště a schodišťová zrcadla rozdílných tvarů v jednotlivých podlažích. Byly restaurátorsky obnoveny v původních materiálech a barevnosti i s výstavními vitrínami po stranách schodišťových ramen v mezaninu a s dřevěným masivním zábradlím ve druhém nadzemním podlaží.

Nárožní pětipodlažní budova od Felixe Neumanna postavená v letech 1911–1912 není kulturní památkou, přesto i u této stavby byly mnohé hodnotné konstrukce v interiéru zachovány a obnoveny. Nejvýraznějším zásahem do vzhledu budovy je prosklená střešní nástavba.

Prostory budou využívány jako ateliéry, kanceláře a zejména restaurace a kavárna.

Obchodní dům Breda v Opavě

Bývalý obchodní dům Breda je mimořádně hodnotným příkladem moderní architektury s unikátně koncipovanou fasádou. Objekt z let 1927–1928 byl postaven podle návrhu architekta Leopolda Bauera. Delší dobu chátral a nebyl využíván. Po

odkoupení městem byl vypracován projekt, na jehož základě se v minulém roce započalo s rekonstrukcí budovy, která je v tuto chvíli zabezpečena před dalším chátráním do doby nalezení nového vhodného využití objektu formou soutěžního dialogu. Měněny jsou okenní výplně a kulaté okenní výplně pod vyloženou římsou jsou repasovány. Uliční fasády se čistí a opravují restaurátorským způsobem. Interiér je rovněž očištěn od druhotných stavebních úprav.

Kostel sv. Jana Křtitele v Opavě

Kostel sv. Jana Křtitele v Opavě je založením gotická stavba postavená v 15. století řádem maltézských rytířů. Kostel v minulosti vyhořel, byl barokizován a dále upravován v 19. století. Za války byla těžce poškozena střecha a věž, následně nově vystavěna v barokním stylu. Kostel byl řadu let nevyužitý a chátral. Teprve s novým vlastníkem se dočkal základní údržby a vize záchrany. Nejzásadnější je kompletní statické zajištění kostela, klenby a zdiava v presbytáři. Při průzkumu omítek se v interiéru našly cenné malby a v exteriéru nalezená barevnost byla využita při přípravě dokumentace k rekonstrukci vnějšího pláště kostela. V následujících letech se bude pokračovat ve statickém zajištění hlavních a bočních lodí kostela.

Revitalizace paláce a vybudování návštěvnického centra na Hukvaldech

V roce 2023 proběhla na hradě Hukvaldy revitalizace části renesančního hradního paláce z 2. poloviny 16. století, která nebyla dlouhá léta zpřístupněna návštěvníkům. V 70. letech 20. století byla tato část hradu poměrně necitlivě upravena, objekt byl

zastřešen, byly realizovány betonové podlahy, poškozené části zdiva byly vyzděny cihlami. V rámci revitalizace byly novodobé cihelné dozdívky nahrazeny kamenným zdivem, kamenné zdivo bylo vyspraveno, podlahy pokryty kamennou dlažbou. Revitalizovaná část paláce je využívána k výstavám a příležitostným kulturním akcím. V průběhu loňského roku byla rovněž dokončena realizace nového návštěvnického centra mezi první a druhou bránou.

Postupná obnova zámeckého areálu ve Fulneku

Obnova zámeckého areálu probíhá postupně od roku 2009, kdy zámek koupil nový majitel. Z důvodu havarijního stavu byl zámek zařazen na seznam nejohroženějších kulturních památek ČR. Postupně byl obnoven tzv. horní zámek, zámecké ohradní zdi, nádvoří, zpevněné plochy, domek zahradníka s navazující zahradou a sadem a další části areálu. V roce 2023 pokračovala obnova tzv. dolního zámku, obnovena byla fasáda, střecha, doplněny byly dveře, snížena vztlínající vlhkost.

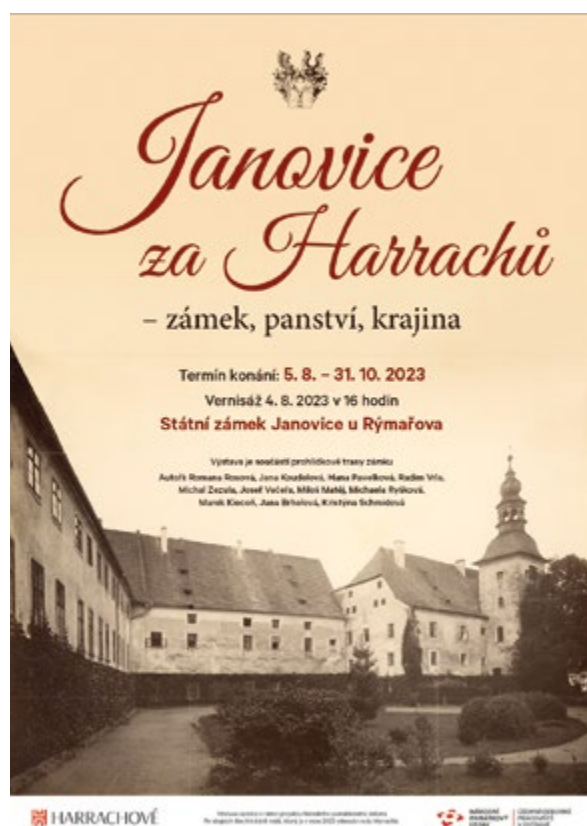
Prezentační a vzdělávací aktivity

Výstava Janovice za Harrachů – zámek, panství, krajina

Výstava vznikla společně s katalogem v rámci projektu NPÚ *Po stopách šlechtických rodů*, který byl v roce 2023 věnován rodu Harrachů. V srpnu toho

roku se stala součástí prohlídkové trasy zámku v Janovicích u Rýmařova. Přiblížila stavební dějiny zámeckého objektu v době vlastnictví Harrachů a představila tuto jedinečnou památku v širším kontextu historie panství i vývoje zdejší kulturní krajiny.

Prezentovány byly dosavadní výsledky archeologického, archivního a stavebněhistorického bádání odhalující nejen stavební proměny zámku, ale rovněž změny využití jednotlivých prostor (včetně podkroví) tří zámeckých křídel, reagujících také na požadavky chodu někdejšího hospodářství. Výstava připomněla významné osobnosti z řad harrachovských majitelů panství. Prostřednictvím hospodářských dějin Rýmařovska bylo také nastíněno utváření kulturní krajiny zdejšího regionu.

Výstava S knížaty u stolu v Opavě

Výstava *S knížaty u stolu. Kuchyně a kultura stolování na středověkých vévodských dvorech v Opavě a Ratiboři* se v roce 2023 přesunula do Obecního domu v Opavě a pro velký úspěch byla prodloužena až do března 2024.

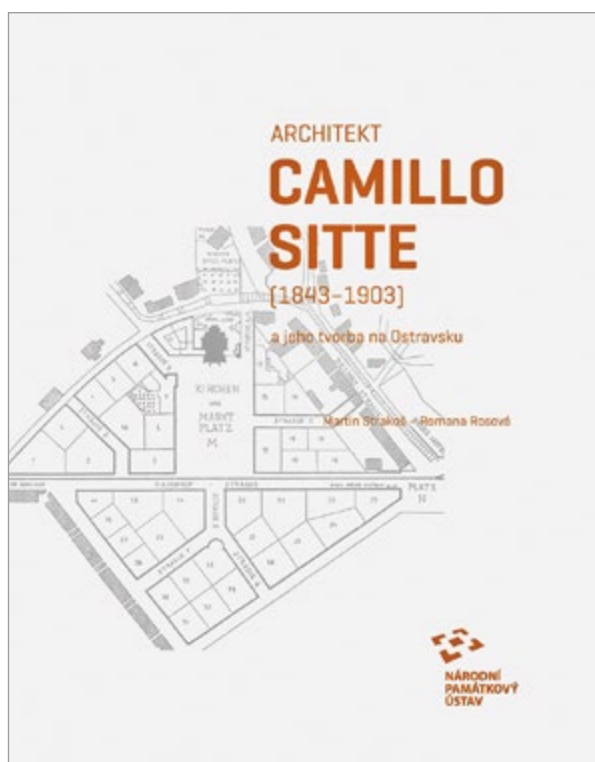
Výstava Udržitelnost historických kovových mostů

Výstava *Udržitelnost historických kovových mostů* byla zahájena v říjnu v ostravském odborném pracovišti a proběhla ve spolupráci s ČVUT a Ostravským muzeem. Komentáře se ujali prof. Pavel Ryjáček a Dr. Martin Pospíšil z ČVUT.

Přednáškové cykly pro veřejnost

V zasedací místnosti pracoviště se uskutečnily prezentace nově vydaných knih formou přednášek.

Přednáška Martina Strakoše pojednávala o knize *Ostravská sídliště. K historii jednoho fenoménu*. Knihu Camillo Sitte (1843–1903) a jeho tvorba na Ostravsku představili její autoři Martin Strakoš a Romana Rosová.

V létě se ostravské pracoviště připojilo k tradiční Ostravské muzejní noci, a to dvěma komentovanými prohlídkami aktuální výstavy *Paměť krajiny moravských a slezských Sudet v ohrožení*. V červnu prof. Miloš Matěj prezentoval téma *Útlum hornictví v ostravsko-karvinském revíru z pohledu památkové péče*.

Pohled na kostel Panny Marie s farou od severozápadu, Ostrava-Privoz

Letecký snímek sídliště Kamenec ve Slezské Ostravě

Komentovaná prohlídka výstavy *Paměť krajiny moravských slezských Sudet v ohrožení*, Ostravská muzejní noc

Metodické centrum průmyslového dědictví

Metodické centrum průmyslového dědictví je zaměřeno na výzkum technických památek a průmyslového dědictví (památky výroby, těžby, dopravy, spojů a skladování), které mají specifický hodnotový systém a přístupy k ochraně. Metodické centrum koordinovalo v letech 2018–2023 výzkumnou oblast III – Industriální dědictví programu IP DKRVO a podílelo se na přípravě koncepce pro navazující období 2024–2028.

Metodické centrum poskytuje odbornou pomoc územním odborným pracovištím, zejména v oblasti posouzení návrhů památkové ochrany nebo obnovy technických a průmyslových objektů a zařízení, v roce 2023 například při projednávání železničního mostu pod Vyšehradem v Praze nebo při obnově výpravní budovy železniční stanice Rožnov pod Radhoštěm. Na starosti má také agendu podle §14 zákona č. 20/19087 Sb., týkající se MPZ Vítkovice a průmyslového dědictví na území Moravskoslezského kraje.

Metodické centrum se také podílí na přípravě podkladů a jednání Komise pro ochranu památkového fondu v oblasti železniční dopravy, poradního sboru generální ředitelky NPÚ.

Dokumentace a hodnocení hlubinných dolů OKR

V návaznosti na dokumentaci a hodnocení útlumových dolů ostravsko-karvinského revíru z hlediska zájmu památkové péče (zpracované MCPD v roce 2021) byl připraven ve spolupráci s odbornem OEDIS návrh na prohlášení mimořádně hodnotného komplexu dolu, úpravny uhlí, elektrárny a koksovny ČSA v Karvině za kulturní památku.

Mapa s odborným obsahem Průmyslové dědictví města Ostravy – hutnictví

Mapa, připravená v rámci IP DKRVO, poskytuje komplexní obraz historie těžkého průmyslu na katastrálním území města Ostravy. Zahrnuje objekty a areály technické a průmyslové povahy spojené s vývojem hutnictví a přináší informaci o stavu jejich památkové ochrany. Navazuje na mapu s odborným obsahem věnovanou hornictví z roku 2022.

Matěj, Miloš – Mrázková, Magdaléna – Tejzr, Ludvík – Počta, Jan – Maren, Pavel. *Průmyslové dědictví města Ostravy – hutnictví*. Mapa s odborným obsahem, dostupná z: <https://experience.arcgis.com/experience/dc6d353b2d86437c9a2158ed584ec195/>

Mapa s odborným obsahem a publikace Jihoseveroněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)

V roce 2023 byl v rámci IP DKRVO dokončen výzkum Jihoseveroněmecké spojovací dráhy (SNDVB) vedené z Pardubic do Liberce, která patří k nejstarším železničním tratím, jež vznikly na základě koncesního zákona vydaného v roce 1854. Jako mateřská společnost vytvořila základ Rakouské severozápadní dráhy, která postavila více než 900 km tratí. Výzkum byl uzavřen publikací v české a anglické jazykové mutaci a mapou s odborným obsahem.

Borovcová, Alena. *Průmyslové dědictví: Jihoseveroněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)*. Ostrava 2023. ISBN 978-80-88240-31-0.

Borovcová, Alena. *Industrial Heritage: The South-North German Connecting Railway (The Pardubice-Liberec Line)*. Ostrava 2023. ISBN 978-80-88240-35-8 (tištěná verze), 978-80-88240-36-5 (elektronická verze).

Borovcová Alena – Mrázková, Magdaléna – Maren, Pavel – Hrdina, Zdeněk. *Průmyslové dědictví: Jiho-severoněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)*, mapa s odborným obsahem, 2023. Schválena MK (č. j. MK 49186/2023 OVV, 25. 8. 2023). Dostupná z: <https://experience.arcgis.com/experience/9f2ec339c6e143c8b4971c0cd978579d/>.

Mapa s odborným obsahem Lnářství, bavlnářství a hedvábnictví Šumperska a Jesenícka

Specializovaná mapa s odborným obsahem navazuje na stejnojmennou publikaci z roku 2021 a v rámci IP DKRVO uzavřela výzkum západní části Lnářské oblasti severní Moravy a severozápadního českého Slezska. Přináší celkový přehled lokalizovaných objektů sloužících Lnářské, bavlnářské a hedvábnické výrobě v okresech Šumperk a Jeseník, doplněný výběrově o budovy jiného účelu, pokud byla investorem stavby firma nebo rodina majitele (vily, zaměstnanecké obytné domy, noclehárny apod.).

Ryšková, Michaela – Maren, Pavel. *Průmyslové dědictví: Lnářství, bavlnářství a hedvábnictví Šumperska a Jesenícka*, mapa s odborným obsahem, 2023. Schválena MK (č. j. MK 49186/2023 OVV, 25. 8. 2023). Dostupná z: <https://experience.arcgis.com/experience/7b63073d2c8f4f01a1fca5e8b0f310fd/>.

Článek Vlnářské barvírny v Brně ve světle archeologických výzkumů

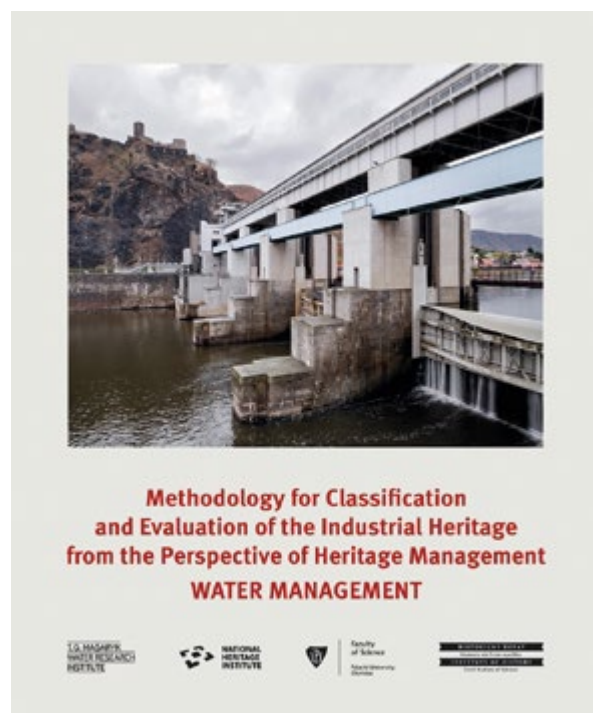
Při záchranných archeologických výzkumech vedených na dřívě průmyslových předměstích Brna byly společností Archaia Brno, z. ú., odkryty pozůstatky tří textilních barvíren. Interpretace nálezů, provedená ve spolupráci s MCPD, je tématem článku publikovaného ve Zprávách památkové péče.

Antal, Róbert – Ryšková, Michaela – Zbranek, Hynek. Vlnářské barvírny v Brně ve světle archeologických výzkumů. *ZPP*, 2023, č. 3, s. 258–269.

Historické vodohospodářské objekty

V roce 2023 byla tiskem vydána anglická verze metodiky, připravené v rámci projektu NAKI II/2 – Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu.

Ryšková, Michaela – Dzuráková, Miriam – Račoch, Radka – Honek, David (eds). *Methodology for Classification and Evaluation of the Industrial Heritage from the Perspective of Heritage Management – Water Management*. Ostrava 2023. ISBN 978-80-88240-29-7 (tištěná verze), 978-80-88240-27-3 (elektronická verze). Volně ke stažení je na e-shopu NPÚ.

Územní památková správa v Praze

Památky ve Středočeském kraji a v Praze v roce 2023

Hrad Křivoklát je veřejností vyhledáván pro širokou nabídku společenských akcí. Na jaře 2023 připravila správa objektu oblíbené Knížecí Velikonoce, v červenci uspořádala Křivoklátské hradní slavnosti, v srpnu Středověké víkendy nebo Archeologické léto ve spolupráci s Archeologickými ústavy AV ČR v Praze a v Brně. Závěrem roku nechyběl tradiční Královský advent.

V budově dolního **zámku Žleby** nacházející se na nádvoří byla v roce 2023 dokončena přestavba návštěvnického centra. Moderní zázemí zahrnuje bistro, sociální zařízení a krytý prostor, kde mohou návštěvníci vyčkat při nepříznivém počasí před prohlídkou zámku.

Historie **zámku v Mníšku pod Brdy** začíná už ve 13. století. Dnešní vnější podobu mu vtiskl Servác Engel z Engelsflussu v polovině 17. století, zatímco vnitřní prostory upravili do současné podoby na počátku 20. století Kastové. Zámek je celoročně vyhledáván zejména rodinami s dětmi, a to pro bohatou nabídku prohlídek pro nejmenší. Děti při nich vstupují do světa plného pohádkových postav.

Zámek Veltrusy patří mezi objekty, které nabízejí prohlídky i mimo hlavní sezónu, a to návštěvnický okruh s názvem Aristokracie: začátek konce. Ten

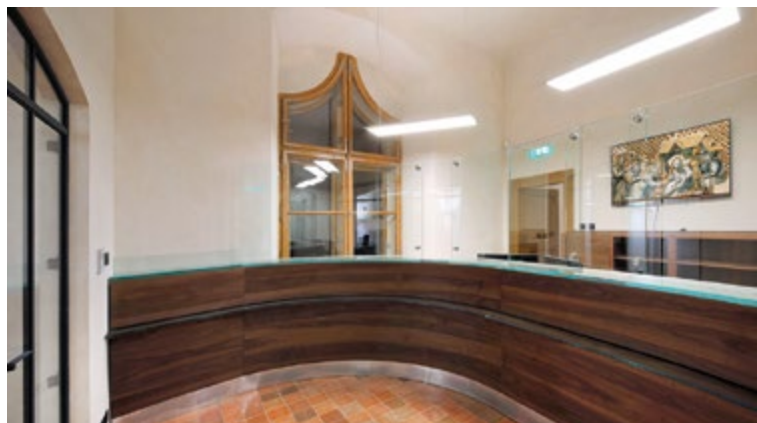
představuje osudy posledních majitelů veltruského panství, kterými byli Karel a Livie Chotkovi. Ty na zámek jako své dědice pozval v roce 1921 hrabě Arnošt Chotek, poslední člen veltruské linie rodu. V autentických prostorech se na konkrétních příkladech hrabat Chotků návštěvníci seznámí se šlechtickým prostředím, rolí šlechty ve státní správě a jejím životním stylem.

V roce 2023 odhalil archeologický výzkum v **klášteře Sázava** v těsné blízkosti jeskyně sv. Prokopa výjimečně dobře dochované pozůstatky středověkého domu. Dům měl nejméně dvě patra a zabíral plochu až 190 m². Míra dochování zdí je podle archeologů Národního památkového ústavu výjimečná, a to nejen pro toto poutní místo. Výzkum přinesl také množství archeologických nálezů.

Správa **Zahrad pod Pražským hradem** připravila v roce 2023 pro návštěvníky sérii komentovaných prohlídek s odborným výkladem o historii zahrad. Památkový objekt se pravidelně připojuje k celostátní akci Víkend otevřených zahrad, která proběhla druhý červnový víkend. V roce 2023 se památka poprvé zapojila do celoevropské akce „Rendez-vous aux jardins“ pod patronací Ministerstva kultury Francouzské republiky.

Divadelní a hudební večery mají **na březnickém zámku a v synagoze** dlouholetou tradici. V roce 2023 zazněla na nádvoří zámku muzikálová verze příběhu Nikolaj Šuhaje loupežníka Balada pro banditu podle románu Ivana Olbrachta. V průběhu roku mohli návštěvníci zavítat na řadu koncertů židovské hudby přímo do březnické synagogy.

Na **hradě Karlštejn** byly v dubnu 2023 slavnostně zpřístupněny obnovené části hradu a vybudováno nové návštěvnické centrum. Projekt byl částečně hrazen z prostředků EU v rámci Integrovaného regionálního operačního programu. Více o obnově na s. 56. ↗

V roce 2023 v rámci projektu *Po stopách šlechtických rodů* připravila správa **zámku Konopiště** od dubna do září cyklus večerních prohlídek. Netradiční prohlídky pod názvem *Vznešenost zavazuje* představily vazby šlechtických rodů Harrachů a Habsburků a návštěvníky zavedly i do prostor nepřístupných veřejnosti.

Zájem o návštěvu zřícenin v roce 2023 potvrzovaly správy **hradů Točnick, Žebrák a Krakovec**. Hrady Točnick a Žebrák byly o víkendech otevřeny již od začátku března. Na Točniku byla v roce 2023 dokončena nová střecha Purkrabského paláce.

V rámci 14. ročníku Dne architektury, který probíhal na přelomu září a října 2023, se uskutečnily na **zámku Mnichovo Hradiště** výjimečné komentované prohlídky zpřístupňující krov zámecké budovy. O akci byl mimořádný zájem.

Velmi vyhledávanou událostí na **zámku Hořovice** je závěrem roku tradiční výstava krkonošských betlémů ze sbírky MUDr. Martina Šmakala. V roce 2023 připravila správa zámku jednak autorské prohlídky výstavou betlémů s odborným výkladem sběratele, jednak prohlídky výstavou s odborným výkladem Alice Bardoňové, sběratelky historických vánočních ozdob.

Památky v Ústeckém kraji v roce 2023

V roce 2023 byla na **zámku Libochovice** po přerušení prací opětovně zahájena oprava střech zámecké budovy, kaple a vodárenské věže. Opravy budou probíhat dva a půl roku.

Hrad Házmburk patří k nepřehlédnutelným krajinným dominantám a pro mimořádný výhled do okolí je dlouhodobě oblíbeným cílem turistů. Správa hradu Házmburk zpřístupila v roce 2023 areál i v podzemních a zimních dnech mimo návštěvní sezónu.

Mši svatou ke cti svaté Anežky České v **kostele Nanebevzetí Panny Marie v Mostě** sloužil 12. listopadu 2023 děkan římskokatolické farnosti – děkanství Most P. Mgr. Ing. Leo Gallas, Ph.D., O.Cr. Od své smrti byla Anežka ctěná jako světice, k její kanonizaci však došlo až 12. 11. 1989 papežem Janem Pavlem II. Kanonizace se dává do souvislosti s návratem svobody v listopadu roku 1989 a také s koncem perzekucí náboženského života v tehdejší Československu.

Dny evropského dědictví 2023 zavedly návštěvníky **zámku Duchcov** do valdštejnských sklepů. Mimořádné prohlídky zámeckých sklepů vedly pod hlavním zámeckým křídlem. Zámecká historie byla připomenuta i skrze funkce a využití vinných či zásobních sklepů.

Žatec a krajina žateckého chmele se staly v roce 2023 sedmnáctou památkou UNESCO v České republice. Více k zápisu a charakteristice na s. 53. ↗

U příležitosti prohlášení **zámku Jezeří** národní kulturní památkou si návštěvníci mohli 1. července 2023 zcela mimořádně prohlédnout prostory přilehlé k obnovenému divadelnímu sálu. Byla to jedinečná příležitost spatřit bývalé hudební salony před jejich rekonstrukcí. K vidění byly i restaurátorské průzkumy původní výmalby.

O víkendu 10.–11. června 2023 se **zámek Krásný Dvůr** připojil k akci Víkend otevřených zahrad. Pro návštěvníky byly připravené komentované procházky zámeckým parkem, speciální prohlídky zámeckých interiérů a koncert pěveckého sboru Egeira.

Na **zámku v Ploskovicích** byly v září 2023 zahájeny práce na instalaci hlavního prohlídkového okruhu zrestaurovaného pianu nobile. Cílem obnovy je rehabilitovat původní funkci a dekoraci všech místností do podoby z let 1852–1853 tak, jak byly zařízeny pro excísaře Ferdinanda V. a jeho manželku Marii Annu. Místnosti prvního patra budou odpovídat své původní podobě a důstojným způsobem představovat soukromé interiéry vysokých příslušníků habsburského rodu. Kromě nástrojných maleb významného českého malíře Josefa Navrátila bude instalace zcela nově zařízena zrestaurovaným nábytkem, tapetami a čalouněním vyrobenými dle původních vzorů, tak aby mobiliář odrážel informace o vzhledu a rozmístění místností ve 2. polovině 19. století podle historických pramenů.

Společně s kastelánkou **zámku Benešov nad Ploučnicí** Renatou Křížkovou si mohli 2. června 2023 o Noci kostelů návštěvníci projít kostel Narození Panny Marie. Původní dřevěný kostel je v Benešově připomínán již v roce 1352, ten byl však

kompletně vypálen při dobytí města husity. Základní kámen nového velkého kamenného kostela byl položen v roce 1483. Kámen s tímto letopočtem je umístěn v sakristii. Vybavení kostela je převážně z 18. století – barokní a rokokové. Za zmínku ovšem stojí kamenná křtitelnice pravděpodobně z doby počátku stavby kostela a pískovcová kazatelna ze 16. století, jejíž nohu tvoří socha sv. Jana Křtitele od míšeňského mistra Hanse Köhlera.

Zámek Velké Březno si na penzi nechal postavit nejvyšší purkrabí Českého království hrabě Karel Chotek. Půvabnou tradici novodobého probouzení zámku ze zimního spánku zažili návštěvníci 1. dubna 2023, kdy si společně s průvodci mohli otevřít zámecké okenice.

Památky v Karlovarském kraji v roce 2023

Svátek otevírání běžně nepřístupných zahrad veřejnosti vznikl v roce 1998 ve Velké Británii a probíhá vždy během červnového víkendu. Projekt se setkal s velkým ohlasem a stal se postupně tradičním po celé Evropě. **Zámek Kynžvart** se v roce 2023 zapojil do Víkendu otevřených zahrad, kdy ke komentovaným prohlídkám parku připravila správa objektu i mimořádné prohlídky oranžerie.

V roce 2023 pokračovaly **na hradě a zámku Bečov nad Teplou** restaurátorské práce na středověkém hradě z počátku 14. století. Jejich předmětem je citlivá památková obnova, konzervace a restaurování dochovaných prvků a konstrukcí.

Vybraná obnova

Výjimečný zámecký theatron ve Valči se po obnově představil veřejnosti

Národní památkový ústav zpřístupnil veřejnosti od 19. května 2023 na zámku Valeč zrekonstruovaný theatron. Tříletá obnova architektonické krajinářské stavby, která v zámeckém parku sloužila jako amfiteátr, odhalila v průběhu archeologických a restaurátorských prací vzácné kamenné sochy, terakotové prvky nebo drahé kameny na třech terasách.

Výzkumné a stavební práce na obnově theatronu v zámeckém parku ve Valči začaly v roce 2021. Rekonstrukci provázal archeologický výzkum a restaurátorské práce zaměřené na sochařskou výzdobu. K průzkumu před zahájením vlastních stavebních prací bylo využito leteckého laserového skenování v kombinaci s geodetickým zaměřením, snímání z bezpilotního letového prostředku nebo detailního průzkumu zdíva a souvisejících terénů.

Theatron je vybudován na osamoceném vršku, který vytvářel neobvyklý útvar v krajině. Jižní část vrcholku byla v rámci krajinářských úprav odkopána, aby uvolnila místo hlavní barokní ose vedoucí od zámku k iluzivním branám a dále až na vrcholek se zříceninou Neuhaus (dříve barokní poustevnou). V prostoru skalního masivu vznikla první dvě patra theatronu. Třetí patro bylo postaveno na stávajícím terénu, aby stavbu ještě více umocnilo. Každé patro theatronu bylo zděno jiným způsobem. Do povrchu byly zazdívány kamenné sochy, terakotové prvky nebo drahé kameny. Část odborné veřejnosti zastává hypotézu, že theatron nebyl jen prvkem na ose, ale tvořil hlavní centrum parku.

Theatron je tzv. protoromantickou stavbou z období baroka. Vznikl v letech 1675–1726 během působení italských architektů F. Barelliho, kterého roku 1701 vystřídal G. A. Biana Rossa. Pravděpodobně jde o inspiraci některou z italských zahrad (např. Teatro Massimo z roku 1671 na ostrově Isola Bella). O jeho významu svědčí to, že naproti němu byla umístěna první a nejvýznamnější valečská socha z dílny M. B. Brauna, a sice Apoteóza hraběte Šporka upomínající na Šporkovu návštěvu Valče v roce 1733.

Územní památková správa v Českých Budějovicích

Hodnocení návštěvnické sezóny

Státní památky ve správě ÚPS v Českých Budějovicích mají za sebou úspěšný rok. Jejich návštěvnost po třech sezónách poznamenaných covidem výrazně vzrostla. Třináct jihočeských památek přivítalo v roce 2023 celkem 818 846 turistů. Nejvíce lidí tradičně zamířilo na zámek Český Krumlov (243 166 osob), kde se oproti loňsku zvedla návštěvnost o 23 %. Pomyslnou stříbrnou příčku obsadil zámek Hluboká se 17 % nárůstem návštěvnosti (201 218 osob). Oblibě návštěvníků se opět těšil zámek Červená Lhota, který přivítal o 14 % lidí více než v roce 2022 (53 749 osob). Skokový nárůst návštěvnosti oproti předchozímu roku zaznamenaly zámky Třeboň (o 19 % návštěvníků více, tj. 48 210 osob) a Kratochvíle (o 13 % návštěvníků více, tj. 40 590 osob).

Na čtyři státní památky v Kraji Vysočina dorazilo celkem 125 784 návštěvníků, což je o bezmála 32 tisíc více než vloni a návštěvnost tak vzrostla o 32 %. Největší zájem byl o zámek Telč. Přestože tu do konce července probíhaly prohlídky v omezeném režimu kvůli rozsáhlým stavebním pracím, návštěvnost dosáhla téměř 49 tisíc lidí, o 30 tisíc více než vloni. Výrazně si polepšil i zámek v Jaroměřicích nad Rokytnou, kde vzrůst návštěvnosti činil 17 % (30 367 osob).

V Plzeňském kraji, kde NPÚ spravuje 12 památek, vzrostla návštěvnost o 4 %. Celkem sem zavítalo 254 330 turistů. Nejnavštěvovanější památkami byly tradičně hrady Rabí, Velhartice a Švihov. Dokončení rozsáhlé stavební obnovy a zpřístupnění nových prohlídkových tras se zúročilo v mimořádné návštěvnosti klášterů Kladruby a Plasy. Kladrubský klášter dosáhl historicky nejvyšší návštěvnosti od roku 1968. Nové prohlídkové trasy vidělo 25 679 lidí, to je o 127 % více než v minulém roce. Třicetišestiprocentní nárůst návštěvnosti si připsal i klášter Plasy, kam přišlo 25 487 turistů.

ÚPS v Českých Budějovicích spravuje již sedm celoročně přístupných památkových objektů. Celoroční provoz byl zahájen na zámku Telč a v klášteře Plasy. V Telči si zájemci mohou v zimních měsících nově prohlédnout Zámecké muzeum a expozici nazvanou Poklady za oponou, v klášteře Plasy je celoročně zpřístupněna trasa Zámek v bývalé opatské rezidenci.

Nové interiérové instalace a výstavy

Otevření nových prohlídkových tras v klášteře Kladruby

Do návštěvnické sezóny 2023 vstoupil klášter Kladruby se dvěma novými trasami. Ty vznikly v dosud nepřístupných prostorách Starého a No-

vého konventu, jež byly obnoveny v rámci projektu Klášter Kladruby – Život v řádu dokončeného v prosinci 2022. Okruh nazvaný Klášter přibližuje každodenní život mnichů v barokním benediktinském klášteře, jejich ubytování, stravování, duchovní život, práci i odpočinek. Nechybí společná jídelna, noviciát nebo místnosti představující činnosti, jimž se benediktini věnovali. Součástí trasy je i nově rekonstruovaný rajský dvůr Starého konventu, jehož rozmanitá výsadba evokuje různé typy klášterních zahrad a navazuje tak i na téma botaniky v klášterním vzdělávání. Druhý prohlídkový okruh Zámek představí návštěvníkům evropsky proslulý rod Windischgrätzů, který vlastnil areál mezi léty 1825 až 1945. Jednotlivé místnosti jsou věnovány historii rodu, Alfrédovi I., jeho ženě Eleonoře a hospodářskému využití bývalého klášterního panství. Součástí okruhu je i původní interiér knížecí knihovny z 1. poloviny 20. století čítající na 25 tisíc svazků. Presentovány jsou i pozůstatky knížecího pivovaru Windischgrätzů, které odhalil archeologický průzkum. V někdejší klášterní kuchyni vznikly výstavní a konferenční prostory s důstojným zázemím pro návštěvníky. Nové prohlídkové trasy byly veřejnosti poprvé zpřístupněny 1. dubna 2023. Celkové náklady na realizaci činily téměř 165 mil. Kč.

Prohlídková trasa o životě Metternichů v klášteře Plasy

V červenci 2023 byla v areálu kláštera Plasy dokončena kompletní obnova opatské rezidence v rámci projektu Cisterciácký klášter Plasy – obnova opatské rezidence. Výraznou proměnou prošel především interiér Nové prelatury v prvním patře, kde je instalována nová celoročně přístupná prohlídková trasa Zámek Metternichů. Návštěvníci si mohou samostatně bez průvodce prohlédnout zařízené pokoje z doby 2. pol. 19. století, kdy rezidenci rodina kancléře Metternicha využívala jako

letního sídla. K dispozici mají doprovodné texty a audionahrávky. Pozornost je věnována také fungování venkovského šlechtického sídla včetně témat souvisejících s péčí o mobiliář a interiér v režii služebnictva. Návštěvnický komfort zvyšuje i nové návštěvnické centrum s pokladnami v přízemí obnovené budovy Starého opatství. Zpřístupněna byla také zahrada s barokní kašnou a místem pro odpočinek. Celkové náklady na realizaci projektu dosáhly částky 201 mil. Kč.

Zámecké muzeum a instalovaný depozitář na zámku Telč

Na konci července 2023 se po tříleté stavební a restaurátorské obnově zámek Telč naplno otevřel veřejnosti. Projekt Státní zámek Telč – Růže Vysočiny přinesl mimo jiné dvě nové prohlídkové trasy a zrestaurování prostor hlavní prohlídkové trasy renesančními sály. Expozice Zámeckého muzea ve druhém patře jižního paláce mají podobu šlechtických rodových muzeí z 19. století, avšak atraktivní formou a za pomoci moderních technologií představují méně známou historii města a zámku i jejich obyvatel. Součástí jsou i pánské a dámské hostinské pokoje, kde se zájemci seznámí s každodenním životem i zálibami majitelů zámku. Část expozice se věnuje osobnosti renesančního velmože Zachariáše z Hradce. Prohlídku uzavírá velkolepý

pohled do nejcennějšího prostoru zámku, kaple Všech svatých s mramorovým náhrobkem Zachariáše a jeho manželky Kateřiny. Pro děti byly v jednotlivých místnostech připraveny „aktivní zóny“, k dispozici mají i tištěného průvodce s úkoly a hádankami. Nová expozice nazvaná Poklady za oponou v prostorách bývalého zámeckého pivovaru je koncipována jako instalovaný depozitář. Návštěvníci se zde seznámí s různými typy mobiliárních předmětů i způsoby jejich ošetřování a restaurování. Díky projektu vzniklo v prostorách někdejší zámecké kuchyně moderní návštěvnické centrum, revitalizace se dočkala i zámecká zahrada s arkádami. Projekt si vyžádal celkem 241,5 mil. Kč.

Zpřístupnění kostela Nejsvětější Trojice v Českých Budějovicích

V rámci Mezinárodního dne památek byl v sobotu 22. dubna 2023 po více než padesáti letech veřejnosti zpřístupněn kostel Nejsvětější Trojice v Českých Budějovicích, který spravuje ÚPS České Budějovice. Pro tuto příležitost Alšova jihočeská galerie zapůjčila vzácný originál deskového obrazu Madony Svatotrojické z počátku 15. století, který posléze nahradila kopie. Součástí prohlídky je i malé muzeum, které přibližuje historii a stavební vývoj městského špitálu a kostela i proměnu krajiny za městskými hradbami od středověku do konce 20. století. Instalovány jsou zde původní liturgické předměty a některé votivní dary.

Navrácení historických tapet na zámek Hluboká

Do místnosti označované jako pracovna kněžny Terezie, jež byla součástí apartmánu v přízemí zámku Hluboká, byly po téměř padesáti letech navráceny vzácné textilní tapety z 19. století. Tapety zdobené fantaskní orientální krajinou s florálními motivy a ptáky byly do místnosti instalovány nej-

spíše při poslední přestavbě zámku v 2. polovině 19. století. Na svém původním místě vydržely do 70. let 20. století, kdy byly sejmuty během úpravy služebního bytu tehdejšího kastelána. Tapety po náročném vyčištění a restaurování vrátila na původní místo odborná čalounická firma a návštěvníci je mohou obdivovat při prohlídce soukromých schwarzenberských pokojů.

Další aktivity

Poesiomat na zámku Kratochvíle

V parku před vstupem do zámku Kratochvíle vyrostl Poesiomat, zařízení připomínající periskop ponorky a reprodukcující nahraný text. Návštěvníci si po zatočení klikou mohou poslechnout básně Františka Novotného, povídaní o unikátním krajinářském díle Netolická obora, skladby dětského pěveckého sboru Netoličtí vrabčáci, vyprávění bývalého kastelána Vojtěcha Troupa o divadelním festivalu Kratochvílení nebo útržek z divadelní hry o Petru Vokovi. Za projektem stojí spolek Piána na ulici ve spolupráci s Národním památkovým ústavem.

Film o restaurování věže Jakobínka získal cenu

Film NPÚ Restaurování Jakobínky – Cesta za poznáním a pamětí, který vznikl ve spolupráci s filmařem Tadeášem Bognárem, zabodoval na 25. ročníku přehlídky muzejních filmů MUSAION film pořádané muzeem Jana Amose Komenského v Uherském Brodě. V konkurenci padesáti snímků získal Cenu Františka Pospíšila za cenné ztvárnění projektu záchrany

kulturní památky. Dokument odhaluje zákulisí rekonstrukce středověké věže Jakobínka v Rožmberku nad Vltavou probíhající v letech 2013 až 2019. Kombinuje televizní reportáže mapující dezolátní stav památky s časoběrnými záběry postupující rekonstrukce a komentářem zainteresovaných osob. Film je součástí expozice v posledním patře věže Jakobínka, která shrnuje všechny poznatky o historii i obnově této významné středověké památky.

Nová výzdoba fasády kostela Nejsvětější Trojice v Českých Budějovicích

Netradiční umělecké dílo z kovu připomínající graffiti vyzdobilo fasádu kostela Nejsvětější Trojice na Pražském předměstí v Českých Budějovicích. Kostel je součástí někdejšího městského

špitálu, v němž dnes sídlí územní památková správa. V průběhu obnovy fasády restaurátorské průzkumy potvrdily, že se ve třech výklencích nacházely původní barokní malby. Podle dobových fotografií z 1. poloviny 20. století se podařilo identifikovat jednotlivé náměty. Jednalo se o Svatou Trojici, Pietu a sv. Alžbětu Durynskou. Z dochovaných fragmentů ani podle fotografií však již nebylo možné původní malby zrestaurovat nebo podle nich vytvořit kopie. Proto se českobudějovičtí památkáři rozhodli veřejnou soutěží oslovit umělce, aby navrhli nová díla. Autorem vítězného návrhu se stal výtvarník Lukáš Hájek. Jeho realizace obohatila veřejný prostor o netradiční umělecké dílo, v němž se snoubí klasické křesťanské motivy, hluboká symbolika a moderní forma výtvarného zpracování.

Probouzení zimního zámku ve Vimperku pokračuje

Projekt Probouzení zimního zámku ve Vimperku pokročil v roce 2023 k realizaci druhé etapy obnovy. Památkáři získali dalších 100 milionů korun z programu Péče o národní kulturní dědictví, z nichž bude mimo jiné financována obnova fasád, střech a krovů Horního zámku, vybudována nová konzervátorská dílna a obnovena budova tzv. míčovny. V roce 2023 byla dokončena oprava krovu a střech Černé brány, kaple sv. Josefa, části severovýchodního křídla a kaple Čtyř evangelistů. Všechny práce pak budou dokončeny v roce 2025.

Obnovení látkové výzdoby Zlatého kočáru na zámku Český Krumlov

Eggenberský Zlatý kočár z roku 1638, který je jedním z nejpozoruhodnějších exponátů ze sbírek SHZ Český Krumlov, získal po staletích znovu původní podobu. Díky archivním pramenům, nově objeveným historickým fotografiím a části původního textilního vybavení se podařilo zrekonstruovat a doplnit chybějící textilie. Z hedvábného sametu zdobeného portami a výšivkami byly vyrobeny kopie draperií a krytí vstupu, tzv. dvířka.

Územní památková správa na Sychrově

Hodnocení návštěvnické sezóny

Rok 2023 se na ÚPS Sychrov nesl v duchu projektu Po stopách šlechtických rodů 2023: Harrachové – vznešenost zavazuje. Podrobněji o něm informujeme na s. 18. S ohledem na rozsah aktivit konaných v rámci projektu vzrostl zájem veřejnosti o stěžejní objekt – zámek Hrádek u Nechanic. Navštívilo jej bezmála 40 tisíc návštěvníků (návštěvnost v uplynulých letech byla v průměru 30 tisíc návštěvníků) a řada akcí byla vyprodána dlouho dopředu (např. speciální, vánoční a noční prohlídky).

Absolutním „skokanem“ v počtu návštěvníků se stal hrad Kunětická hora, kde v roce 2023 skončil druhý velký projekt stavební obnovy, a hrad tak přivítal přes 42 tisíc návštěvníků – v letech předchozích jej navštívilo v průměru 13 tisíc návštěvníků, před stavebními obnovami cca 30 tisíc návštěvníků. Celkově zaznamenaly objekty ve správě ÚPS Sychrov zvýšený zájem veřejnosti. Výjimkou byl hrad Litice, který z důvodu stabilizace skalního masivu u přístupové cesty zahájil sezonu až ke konci května, dále zámek Litomyšl, kde byl zajišťován provoz v omezené míře s ohledem na probíhající stavební obnovy, a zámek Sychrov, kde se v návštěvnických silných letních dnech natáčela štedrovečerní pohádka České televize Klíč svatého Petra, a zámek tak zůstal pro veřejnost uzavřen.

Významné obnovy, restaurování

Na Kunětické hoře byl ukončen projekt IROP-ITI Kunětická hora – divadlo na hradě i v podhradí více na s. 54. ↗

Zámek Sychrov

Na zámku Sychrov byla kompletně vyměněna krytina východního křídla zámku, Bretaňské a Rakouské věže. Zásahem prošel i krov, jehož dožilé dřevěné konstrukce byly z části protézovány a z části zcela nahrazeny. Opraveny byly i komíny, vikýře, zachytávače sněhu, hromosvody, dále střecha nad schodišťovou halou v jižním křídle a kamenné prvky na Rakouské věži. Pokračovala oprava litinového oplocení parku.

Zámky Opočno a Náchod

V Opočně byla zahájena sanace havarijního stavu střešní a stropní konstrukce na Letohrádku. Ukončena bude v roce 2024. Ve třech etapách proběhla oprava kamenné ohradní zdi. V Náchodě skončila sanace střešního pláště na piccolominsko-kurónském traktu, byla upravena branka do zámeckého parku a vystavěn mostek přes medvědí příkop.

Hrad Bezděz – lanovka

Pokračovaly práce na realizaci rekonstrukce nákladové lanovky včetně dolního zázemí. Současně s rekonstrukcí lanovky byly položeny sítě pro možnost budoucího napojení hradu na vodovodní řád a svod odpadní vody z objektu. Rekonstrukce lanovky bude ukončena v roce 2024. Proběhlo restaurování výmalb Rytířského sálu pod ochozem věže.

Hrad Litice, zámek Lemberk, hrad a zámek Frýdlant

Na hradu Litice, na skále nad druhou hradební branou, byla z důvodu odpadávaní menších nesoudržných kusů kamene až do 30 kg hmotnosti provedena stabilizace. Postup spočíval v očištění skály, přišroubování velkých uvolněných kusů čtyřmi závitovými šrouby a dozdění menších puklin místním žulovým kamenivem.

V Lemberku pokračovala obnova vstupních objektů před zámekem, na Frýdlantě restaurování sgrafit na fasádě renesančního zámku, byla zahájena oprava střechy zámku a oken na prohlídkové trase, byla ukončena oprava sociálních zařízení pro zaměstnance v kastelánském křídle a obnova zázemí pro správu objektu.

Pokračující projekty IROP

Na zámku v Litomyšli byl realizován projekt IROP, zahrnující obnovu střešních konstrukcí a střešních pláštů objektu zámku, obnovu vybraných vnitřních prostor objektu a také realizaci expozice Proč je zámek UNESCO včetně digitalizace na téma divadlo a architektura zámku. Tento projekt bude ukončen a představen v průběhu roku 2024, souběžný projekt, zahrnující obnovy dalších interiérů zámku, restaurování sgrafitových fasád a Panského domu, financovaný z programu Národní kulturní dědictví, by měl být dle plánu dokončen v roce 2027.

Hospodářský dvůr v Zákupech

I zde se pokračovalo v projektu IROP – jeho cílem je záchrana a obnova památkové hodnoty jižního křídla hospodářského dvora státního zámku Zákupy, resp. funkčního celku bývalých koníren v rámci hospodářského dvora. Následně půjde o jejich zpřístupnění, neboť současný havarijný stav zařazuje stavby dvora mezi nejohroženější památky v Česku vůbec.

Hospitál Kuks

Během roku proběhly periodické údržbové práce na reliéfu Příchod tří králů a klanění pastýřů z Braunova betléma v Novém lese u Kuksu, jež jsou vedeny a realizovány Fakultou restaurování Univerzity Pardubice za účelem čištění a konzervace vzácného kamenosochařského díla.

Nové interiérové instalace a výstavy

Hostinské pokoje v Hrádku u Nechanic

V rámci roku Harrachů byly reinstalovány tzv. hostinské pokoje Hrádku u Nechanic. Došlo k proměně devíti místností, z nichž některé byly poničeny zatékáním a nebyly návštěvníkům přístupné. Proběhl průzkum původní výmalby sondami a byla provedena celková rekonstrukce. V některých prostorech byly restaurovány původní tapety, jinde byly instalovány tapety historizující. Nepůvodní podlahy nahradila dřevěná podlaha dle historických vzorů, došlo k rozsáhlému restaurování nábytku nebo dřevěného obložení stěn. Realizována byla také nová elektroinstalace, byly položeny nové expoziční koberce, vznikl nový průvodcovský text.

Frýdlant – zámecká trasa

Frýdlant byl jako jeden z prvních objektů hned po druhé světové válce zpřístupněn veřejnosti, a tak se tu zachovala řada místností v původním stavu z doby posledních Clam-Gallasů. Některé pokoje však byly později změněny, a právě ty se nyní vrátily do původní podoby. Například jídelna v dámském patře sloužila původně jako pokoj starších dcer Františka Clam-Gallase.

Dřívější rozdělení na pánské patro, dámské patro a podkroví zůstalo zachováno. Mobiliář se přesouval zejména mezi jednotlivými místnostmi v rámci pater a doplnily ho předměty z depozitářů. Největší proměnou prošlo podkroví, kde dřívější účel místností nebyl jasně určený. Nyní ve shodě s minulostí zde byly zřízeny pokoje dcer Františka Clam-Gallase, a také sem byly umístěny pokoje pro služebnictvo, které tvořilo nedílnou součást personálu každého panského sídla.

Grabštejn – doplnění základního okruhu

Částečné navrácení sbírek rodového muzea, které se na Grabštejně nacházelo v krátkém období mezi světovými válkami, umožnilo dílčím způsobem reinstalovat tři místnosti bytu vrchního nadlesního. Expozice byla obohacena o autentické prvky svázané s posledními obyvateli hradu a zámku. Jedná se zejména o zápůjčky původního vybavení, které je dnes ve správě jiných institucí, doplněné o rodové památky z kmenového mobiliáře hradu Grabštejn (především fotografie). Nejvýraznějšími exponáty jsou suvenýry z afrických výprav Karla Podstatského z Lichtenštejna, manžela poslední majitelky Grabštejna. Jedná se o domorodé ozdoby, zbraně a lovecké trofeje.

Vzdělávání a edukační programy

Cena Adolfa Heyduka za rok 2022 putovala do Litomyšle

Cena je od roku 2015 udílěna místům, která jsou vstřícná pro osoby s handicapem. Vyhláší ji mezinárodní vzdělávací projekt Hugo na cestách ve spolupráci s Památkovou komorou ČR a Geoparkem Český ráj, o. p. s. Záštitu nad oceněním převzala Stálá komise Senátu pro rozvoj venkova. V kategorii Národní kulturní památky a památky UNESCO obdržel nejvyšší počet hlasů státní zámek Litomyšl a jeho haptický plán areálu s rozmístěním jednotlivých budov. Zahrnuje plán 1. patra s rozmístěním pokojů na zámeckých prohlídkových trasách, haptické zobrazení čelní fasády litomyšlského zámku a haptické zobrazení rozmístění a podoby sgrafit.

Slatiňanský zámek si prohlédli návštěvníci se zdravotním postižením a zájem předčil očekávání

Několikaletý společný projekt NPÚ a NZRP ČR, z. s., Památky bez bariér je zaměřen na tvorbu prohlídkových okruhů na vybraných památkách výhradně pro osoby se zdravotním postižením a jejich doprovod. Ve slatiňanském zámku projekt umožnil zorganizování prohlídky pro osoby s pohybovým postižením (na vozíčku) a také pro osoby se sluchovým a zrakovým postižením. Den bez bariér se konal v pondělí, kdy je zámek pro veřejnost uzavřen. Celkem se uskutečnily čtyři prohlídky a zúčastnilo se jich bezmála padesát návštěvníků. Do akce se zapojila také Střední průmyslová škola chemická Pardubice, jejíž studenti pomáhali s vozíčky. Ze strany NRZP byla zajištěna překladatelka do českého znakového jazyka.

Další aktivity

Udělení ocenění Křišťálový špendlík objektům ve správě ÚPS – viz s. 55. ↗

Návštěva lotyšské velvyslankyně v Ratibořicích

V pátek 8. září 2023, v odpoledních hodinách, potkala velvyslankyně Lotyšské republiky, Její Excellence Elite Kuzma, návštěvou zámek a Babiččino

údolí v Ratibořicích. Ve velice příjemné a srdečné atmosféře si paní velvyslankyně spolu se svým chotěm prohlédla zámek, mlýn a Staré bělidlo. Paní velvyslankyně měla velký zájem seznámit se s prostředím, ve kterém se odehrává děj knihy Boženy Němcové Babička, kterou v rámci seznámení s českou historií a kulturní tradicí přečetla při zahájení své mise v České republice.

Poesiomaty na severu a východě Čech

Na rondel u studny u Kunětické hory byl na podzim roku 2023 umístěn tzv. poesiomat, neboli mluvítka, které zvukově reprodukoványi historickými i moderními texty, krajovými recepty, básněmi či písněmi seznamuje návštěvníky s touto památkou a jejím okolím. V rámci Libereckého kraje byl pro umístění vybrán hrad a zámek Frýdlant, konkrétně vyhlídka nad parkovištěm u památky. Autorem projektu je Ondřej Kobza ze spolku Piána na ulici a veřejnost tato mluvítka hojně využívá i ve chvílích, kdy je památka samotná zavřena.

Územní památková správa v Kroměříži

Hodnocení návštěvnické sezóny

V letošní sezóně navštívilo památky v Jihomoravském, Olomouckém, Moravskoslezském a Zlínském kraji 1 457 389 návštěvníků. To je o 11 % víc než v roce 2022. Nejnavštěvovanější památkou je státní zámek Lednice. V první pětce Moravy a Slezska se umístily ještě hrady Bouzov a Veveří, zámek Valtice a Květná zahrada Kroměříž. Zámek Lednice je zároveň památkou s nejvyšší návštěvností ze všech objektů ve správě NPÚ. Areálem prošlo v roce 2023 347 408 návštěvníků, což bylo o 22 000 více než v roce 2022. Tradičně byl největší zájem o prohlídku reprezentačních sálů a skleníku, oblíbeným se stal i druhý prohlídkový okruh – knížecí apartmány. Velmi významným byl rok 2023 pro SH Veveří, zařazený od 1. července mezi národní kulturní památky. Navštívilo jej 98 980 turistů, nejvyšší počet od zpřístupnění hradu veřejnosti.

Vybrané obnovy památek, restaurování

Obnova zámecké zahrady a zahradnictví zámku Lysice

V prosinci 2023 skončila dvouletá rozsáhlá obnova zámecké zahrady a zahradnictví SZ Lysice. Zahrada byla založena v 2. polovině 16. století, současnou podobu s unikátní kolonádou s krytou pergolou získala v 19. století. Zámecké zahradnictví tvoří oranžerie, skleníky i jedinečná dochovaná fíkovna s pojezdnou střechou. Nutné stavební práce zahrnovaly statické zajištění terasních a ohradních zdí, opravu zídek, schodišť, grotty, včelína, besídky a dalších budov včetně střech. Nutné bylo vybudovat retenční nádrže, nové rozvody vody i závlah,

elektroinstalace, obnovit skleníky, opravu omítek, kamenických prvků a dalších. Další etapou byly práce zahradnické – založení nových trávníků, výsadeb, ale také mlatových a štetových cest. Úpravy vrátily podobu zámecké zahrady do doby z konce 19. století s obohacením o původní terakotovou výzdobu plastik i lemovek. S údržbou významně pomůže nová mechanizace. Nejrozsáhlejší poválečná obnova státního zámku Lysice byla financována Ministerstvem kultury ČR z programu Péče o národní kulturní dědictví I. částkou 182 mil. Kč a z přímé dotace GR NPÚ potom částkou 11 mil. Kč.

Do kaple hradu Bouzov se vrátily varhany

Unikátní varhany pocházející z přelomu 19. a 20. století se poprvé slavnostně rozeznaly 20. června 2023. Na rekonstrukci nástroje přispívali lidé ve veřejné sbírce i adopcí jednotlivých pištal částkou 300 tisíc korun. Návštěvníci si mohou varhany poslechnout v rámci prohlídkového okruhu. Restaurování hracího stroje i varhanní skříně, které proběhlo v dílně Ivo Roháče v Olomouci, stálo celkově 2,5 milionu korun.

Restaurování kresby Madona v květinovém věnci ze SH Veveří

Dvě kresby A. Palmeho, žáka drážďanské a mnichovské Akademie, jsou prezentovány na prohlídkové trase SH Veveří v prostorách bývalé kaple.

K restaurování byla nejprve vybrána třetí kresba Madona v květinovém věnci, která byla v nejhorším stavu a z tohoto důvodu byla také uložena v depozitáři. Dá se říct, že restaurování v tomto případě bylo záchranou díla před definitivním zničením. Od roku 2024 bude kresba poprvé prezentována veřejnosti na prohlídkové trase SH Veveří. Práce provedla restaurátorka Jarmila Franková.

Restaurování stolku boulle ze SH Pernštejn

V roce 2023 byl z mobiliáře SH Pernštejn vybrán k restaurování stůl zdobený unikátní technikou boulle, pojmenované podle francouzského umělce Andrého Charlese Boulleho. Při této technice jsou do rytého dřevěného podkladu vkládány různě

né vzory z kovových a přírodních materiálů (želatovina, slonovina apod.). Stůl bude v letošní návštěvní sezóně ozdobou Rytířského sálu SH Pernštejn. Práce provedl restaurátor Petr Janda.

Restaurování na zámku Rájec nad Svitavou

Díky soukromým mecenášům bylo restaurováno několik zajímavých kusů ze sbírek SZ Rájec nad Svitavou. Mezi nimi reprezentativní olejomalba kněžny Leopoldiny ze Salm-Reifferscheidt-Krautheimu z roku 1843 namalovaná v Praze dvorním malířem bavorských králů Engelbertem Seibertzem (1813–1905). Dále také nádherná veduta údolí s rájeckým zámekem, která vnikla štětcem brněnského rodáka Franze Richtera (1774–1860) v roce 1822 a zaznamenává jednu z nejvýznamnějších stavebních etap areálu, ve které se rozhodl starohrabě Karel Hugo Salm-Reifferscheidt založit zahradu na sever od svého sídla. A nelze opomenout ani další část z nábytkové soupravy z leštěného černě mořeného dřeva dubu, smrku a hrušně, bohatě zdobené intarzií z cínu, mosazi a perleti v podobě složitých ornamentů. Kmenový nábytek rodiny Salm se objevuje i na akvarelech z rodinných sídel.

Restaurování obrazu sv. Jana Nepomuckého z kaple SZ Milotice

V dubnu 2023 se do kaple milotického zámku po restaurování vrátil monumentální obraz sv. Jana Nepomuckého. Informace k průběhu a zhodnocení restaurování na s. 115 ↗ – ÚOP v Brně.

Kalotové pečetidlo hraběte Jana Václava Mönnicha na SZ Raduň

Na sklonku listopadu se podařilo získat do fondu zámku velmi cenný artefakt – kalotové pečetidlo hraběte Jana Václava Mönnicha. V našem mobiliárním fondu doposud neexistoval žádný hmotný doklad spojený s osobou hraběte Mönnicha, majitele raduňského sídla (druhá polovina 18. století).

Připomíná jej pouze mramorový erb zasazený do tympanonu průčelí při novoklasicistní přestavbě objektu, o který se pravděpodobně zasloužila dcera Jana Václava Mönnicha – Anna Marie Tekla (1771–1829), od r. 1791 provdaná za hraběte Jana Josefa Larische. Zároveň jde o poměrně vzácný typ předmětu, který je v mobiliárních fondech NPÚ zastoupen pouhými 17 kusy. V roce 2023 byl restaurován jako další předmět z konvolutu původních raduňských artefaktů zakoupeného v roce 2020.

Oprava nátočného potrubí do zámeckého rybníka SZ Vizovice

Oprava za téměř 2 mil. korun vyřešila třicet let trvající potíže s historickým nátočným potrubím v délce 200 metrů, skrytým v terénu břehu řeky Lutoninky. Voda, potrubím přiváděná do zámeckého rybníka, v celé délce kvůli špatnému stavu unikala. Nedostatek tekoucí vody ohrožoval život všech vodních živočichů. Rekonstrukce byla provedena speciální metodou vložení mnohovrstevnatého textilního „rukávu“, následně vytvrzeného pomocí páry a horké vody.

Nové interiérové instalace a výstavy

Harmony, výstava fotografií významného polského fotografa Marcina Ryczka na Dole Michal

V Cečovně Dolu Michal byla v květnu instalována výstava prací Marcina Ryczka, které jsou sérií minimalistických fotografií využívající symboly. Jejich principem je minimum formy a maximum obsahu. Název Harmony odkazuje na formu, obsah a proces vzniku prezentovaných fotografií.

Po stopách Hanse Albrechta Graf von Harracha expozice na SZ Hradec nad Moravicí

Nová expozice vznikla při příležitosti projektu Po stopách šlechtických rodů: Harrachové – vznešenost zavazuje a byla součástí hlavního prohlídkového okruhu. Hans Albrecht hrabě z Harrachu byl známý německý sochař, syn malíře Ferdinanda hraběte z Harrachu.

Instalovaný depozitář kamenných fragmentů na SH Šternberk

Pro veřejnost byl zpřístupněn objekt bývalé Šatlavy, kde vnikl Instalovaný depozitář kamenných fragmentů. Poprvé byl otevřen veřejnosti v rámci oslav Mezinárodního dne památek (duben 2023). Přízemní klenutá prostora v sousedství vstupní brány hradu Šternberk vznikla během

výstavby opevněného předhradí směrem k městu v 16. století. Zdivo uvnitř budovy pak pochází vesměs z přestavby podle plánů lichtenštejnského inženýra Borowského v roce 1847. Ve fondech šternberského hradu se nachází unikátní soubor fragmentů sochařských a kamenických děl, dokumentujících jednak stavební a historický vývoj hradu, za druhé pak sběratelské aktivity iniciátora velké přestavby hradu knížete Jana II. z Liechtensteina (1840–1929). Vystaveným exponátům dominují prvky s heraldickými motivy, jež jsou seřazeny tak, jak daní příslušníci nobility ovládali v průběhu staletí hrad Šternberk.

Další aktivity

Požehnáání stromořadí a tisková konference k páté návštěvnické sezóně SZ Janovice u Rýmařova

Zámek Janovice převzal do své správy Národní památkový ústav v červnu roku 2019. Tento cenný objekt nejen z hlediska památkové hodnoty, ale i z hlediska potenciálu cestovního ruchu prochází neustálou proměnou. Tisková konference

k páté sezóně zámku připomněla všechny změny: geodetické zaměření zámeckých křídel B a C, přípravu projektu elektroinstalace, obnovu brány u Podolského potoka, vybudování nových toalet pro návštěvníky, opravu vstupního schodiště do zámeckého křídla C, revitalizaci nádvoří, repasi dřevěných oken a dveří, restaurování vitráží oken v kapli a další. Současně děkan František Zehnal požeňnal nově vysázenému stromořadí na počest rodu Harrachů.

Křišťálový špendlík společnosti Google pro SZ Lednice, SH Bouzov a SZ Hradec nad Moravicí – viz s. 55. ↗

Vážně nevážně na raduňském zámku

Smyslem akce, která se konala 15. července, bylo upozornit na nejrůznější stereotypy, s nimiž se mohou návštěvníci setkat na našich hradech a zámcích. Součástí programu byl happening tematizující nejběžnější mýty spojené s průvodci, dále kastelánské prohlídky, hudební vystoupení Petra Hudce a jeho komentovaná projekce ukázek filmů, v nichž se provádí po památkách.

Dožínková slavnost na zámku Raduň

Úspěch slavila pro zámek již tradiční Dožínková slavnost (12. srpna) s ukázkami tradičního zemědělství a tematicky laděnými aktivitami pro děti. Větší prostor získala prezentace a workshopy regionálních producentů, nechybělo ani vystoupení s dožínkovou tematikou v podání folklorního souboru Bejatky.

Veřejná prezentace restaurovaných sbírkových předmětů zámku Vizovice v letech 2010–2022

Prezentace byla věnována především dárcům, kteří obnovu sbírkových předmětů finančně podpořili. Cílem prezentace bylo zprostředkovat setkání dárců s restaurátory, pracovníky památkové péče a institucí, bez kterých by realizace obnovy nebyla legislativně ani lidsky možná. Akce přiblížila proces obnovy veřejnosti, stejně jako návštěvníky motivovala k následování sponzorské činnosti.

Vánoční prohlídky na SZ Vranov nad Dyjí

Od středy 27. prosince do neděle 31. prosince 2023 se na zámku Vranov nad Dyjí konaly speciální vánoční prohlídky v předsáli, sále předků, jídelně a na jižní terase. Období Vánoc a Nového roku mělo jedinečnou atmosféru druhé poloviny 19. a počátku 20. století. Návštěvníky čekal ozdobený stromek i slavnostně prostřená jídelna s pochoutkami připravenými pro šlechtu. Výjimečně si návštěvníci mohli sváteční výzdobu projít samostatně, nebo se mohli připojit ke komentované prohlídce s průvodcem. Vánoční prohlídky, které se na vranovském zámku konaly po dlouhé době, navštívilo přibližně 1 500 lidí.

O NÁRODNÍM PAMÁTKOVÉM ÚSTAVU

Národní památkový ústav je odbornou a výzkumnou organizací státní památkové péče s celostátní působností. Je státní příspěvkovou organizací ve smyslu platného zákona o státní památkové péči (zák. č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších změn) řízenou Ministerstvem kultury („MK“).

NPÚ se po transformaci proběhlé k 1. lednu 2013 člení na následující organizační celky. Generální ředitelství v Praze („GnŘ“) řídí a metodicky vede celkovou činnost NPÚ a v rozsahu vymezeném zákonem, statutem a vnitřními předpisy přímo zajišťuje úkoly státní památkové péče. Územní odborná pracoviště („ÚOP“) v jednotlivých krajích zajišťují úkoly státní památkové péče v plném rozsahu daném zákonem ve své územní působnosti a dále poskytují odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek. Územní památkové správy („ÚPS“) v Praze, v Českých Budějovicích, na Sychrově a v Kroměříži zajišťují správu památek ve správě NPÚ.

Národní památkový ústav

Valdštejnské náměstí 162/3
118 01 Praha 1

zřízen Ministerstvem kultury
k 1. 1. 2003

IČO: 75032333

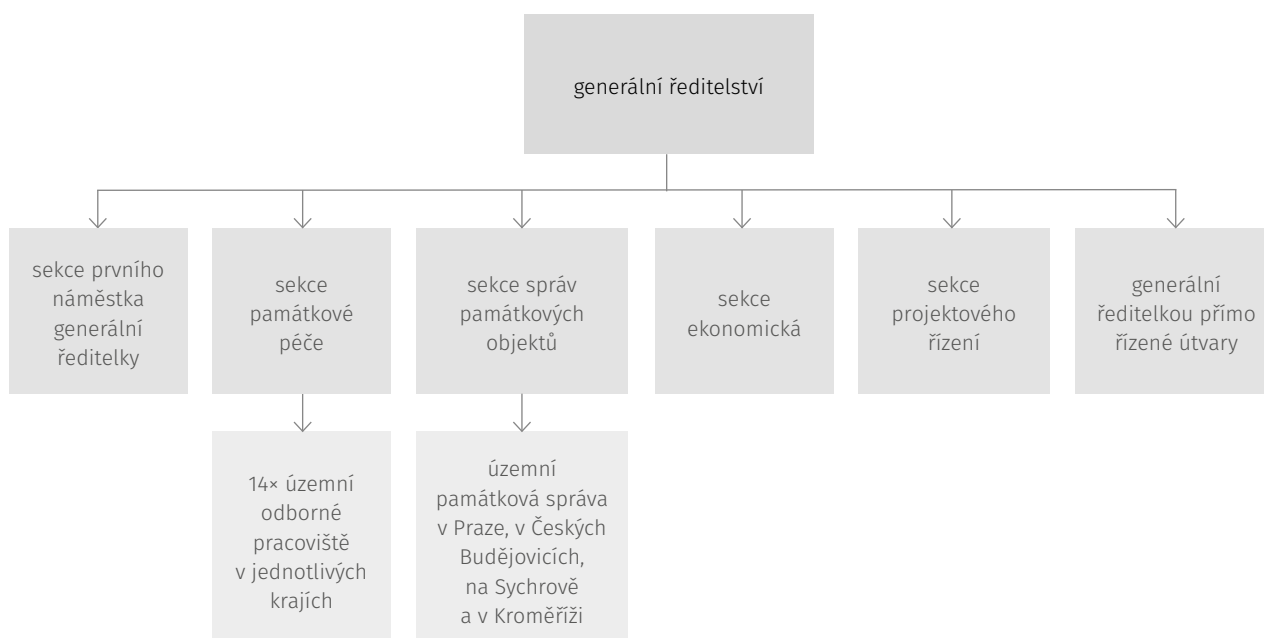
DIČ: CZ75032333

Kontakt

ústředna: 257 010 111

e-mail: epodatelna@npu.cz

www.npu.cz

Činnost NPÚ

Hlavní činnosti NPÚ lze rozdělit na dvě základní skupiny:

- výzkum a vývoj, jakož i odborné a metodické činnosti usměrňující péči o památky ve vlastnictví a správě jiných subjektů a o památkově chráněná území;
- péči o soubor zpřístupněných kulturních památek („KP“), zejména státních hradů („SH“) a zámků („SZ“), které jsou ve správě NPÚ.

Poradní orgány ředitelů pracovišť NPÚ

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Vědecká rada

Komise pro ochranu památkového fondu v oblasti železniční dopravy

Komise pro ochranu památkového fondu vzniklého ve 2. polovině 20. století

Komise generální ředitelky NPÚ pro vědu a výzkum

Komise pro hodnocení výzkumných (grantových) projektů

Pedagogická rada

Redakční rada časopisu Zprávy památkové péče

Redakční rada časopisu Památky

Komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví v NPÚ

Komise pro mobiliární fondy

Komise pro archeologii

Kolegium GŘ – pouze zaměstnanci NPÚ

Etická komise – pouze zaměstnanci NPÚ

Komise kastelánů – pouze zaměstnanci NPÚ

Ediční rada NPÚ

Ediční rada GnŘ

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PRAZE

Památková rada

Pražská archeologická komise

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

Redakční rada Staleté Prahy a Ediční rada

Interní komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE

Památková rada

Ediční rada

Interní odborná komise

Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení věci za kulturní památku

Krajská archeologická komise

Redakční rada časopisu Průzkumy památek

Redakční rada časopisu Památky středních Čech

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ediční rada

Interní komise

Komise pro posuzování žádostí o finanční podporu péče o kulturní památky v územní působnosti ÚOP

Krajská archeologická komise

Památková rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PLZNI

Památková rada

Krajská archeologická komise

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

Interní komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V LOKTI

Památková rada

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

Krajská archeologická komise

Interní komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Krajská archeologická komise

Památková rada

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V LIBERCÍ

Krajská archeologická komise

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

Památková rada

Interní komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V JOSEFOVĚ

Památková rada

Krajská archeologická komise

Interní komise

Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V PARDUBICÍCH

Památková rada
Krajská archeologická komise

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V TELČI

Památková rada
Krajská archeologická komise
Interní komise
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V BRNĚ

Krajská Archeologická komise
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek
Interní komise
Památková rada
Ediční rada

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V OLOMOUCI

Památková rada
Krajská archeologická komise
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V KROMĚŘÍŽI

Interní komise
Krajská archeologická komise
Odborná rada Metodického centra zahradní kultury v Kroměříži
Památková rada
Redakční rada
Regionální komise pro Ústřední seznam kulturních památek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V OSTRAVĚ

Památková rada
Redakční rada
Regionální komise pro posuzování návrhů na prohlášení za kulturní památku
Krajská archeologická komise

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V PRAZE

Odborná rada ředitele NPÚ, ÚPS v Praze
Interní rada ředitele ÚPS k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ

Komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Interní rada ředitele NPÚ, ÚPS v Českých Budějovicích k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ

Komise pro nabývání movitých předmětů kulturního dědictví

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA NA SYCHROVĚ

Interní rada ředitele NPÚ, ÚPS na Sychrově

Pracovní komise pro tvorbu interiérových instalací ÚPS na Sychrově

Pracovní komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví ÚPS na Sychrově

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V KROMĚŘÍŽI

Interní rada ředitele NPÚ, ÚPS v Kroměříži k otázkám obnovy památek ve správě NPÚ

Pracovní komise pro tvorbu interiérových instalací ÚPS v Kroměříži

Pracovní komise pro nabývání předmětů movitého kulturního dědictví ÚPS v Kroměříži

Národní památkový ústav na základě svého zákonného pověření

- plní úkoly stanovené zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči;
- koordinuje a z velké části vlastními odbornými kapacitami zajišťuje základní a aplikovaný vědecký výzkum pro zkvalitňování vědeckého poznání kulturního dědictví, jakož i rozvoje teorie, metodologie a praxe oboru památkové péče;
- vydává v zájmu zvyšování odbornosti a dosažení jednotných standardů kvality, jakož i předvídatelnosti svých odborných vyjádření na podkladě vlastního vědeckého výzkumu i spolupracujících vědeckých a odborných ústavů a vysokých škol celostátně doporučené odborné metodiky a metodická vyjádření, která průběžně aktualizuje;
- zabezpečuje odbornou a metodickou činnost týkající se péče o nemovité a movité kulturní památky, jejich soubory, památkové rezervace, památkové zóny, ochranná pásma a území s archeologickými nálezy;
- shromažďuje a odborně zpracovává vědecké poznatky související s kulturními památkami, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a napomáhá jejich praktickému uplatnění;
- pro vykonávání odborných činností systematicky ošetřuje, využívá, spravuje a doplňuje dokumentační sbírky a informační fondy obsahující písemnou, grafickou, mapovou a fotografickou dokumentaci; podle kapacitních možností své dokumentační sbírky zpřístupňuje a napomáhá vlastníkůům kulturních památek odborným poradenstvím při vyhledávání archivní dokumentace a dalšími odbornými službami, přitom využívá i fondů archivů, muzeí a galerií včetně informačních bází odborné literatury;
- vede Ústřední seznam kulturních památek České republiky a podílí se na zkvalitňování dat v něm obsažených jak vlastními výzkumy, tak koordinací výzkumu památek a převodem jeho výsledků do příslušné evidence;
- zabezpečuje postupnou digitalizaci údajů o kulturních památkách, památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
- vyjadřuje se k návrhům na prohlášení nemovitých a movitých věcí za kulturní památky nebo zrušení prohlášení věci za kulturní památku, zpracovává i vlastní návrhy na prohlášení věci za kulturní památku;
- připravuje podklady pro územní památkovou ochranu, zejména pro prohlášení městských a vesnických památkových rezervací a památkových zón a pro územní rozhodnutí o ochranném pásmu nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón;
- pro Ministerstvo kultury připravuje dokumentaci pro návrhy kulturních památek a vybraných památkových území k nominaci do Seznamu světového dědictví;
- zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ochranná pásma; dává návrhy na odstranění zjištěných závad orgánům státní památkové péče;
- sleduje technologické způsoby obnovy kulturních památek, shromažďuje a vyhodnocuje poznatky, zkušenosti a informace o historických i novodobých technologiích a materiálech;
- sleduje technické metody ochrany kulturních památek, včetně způsobů provizorního zabezpečení, statického zajištění, ochrany materiálu před rozpadem i znehodnocením a uplatňuje principy preventivní ochrany kulturních památek;
- provádí koncepční i operativní činnosti směřující k záchraně ohrožených kulturních památek, zpracovává podklady pro Seznam ohrožených nemovitých kulturních památek;
- provádí operativní i standardní stavebněhistorické průzkumy, operativní dokumentace, urbanistické průzkumy, archivní průzkumy, přitom se prioritně zaměřuje na kulturní památky ve správě NPÚ a zejména na průzkum a dokumentaci záchranného charakteru na kulturních památkách, kterým hrozí buď zánik, nebo výrazné snížení architektonických a historických hodnot;
- sleduje dodržování ochranného režimu památkových rezervací, památkových zón a ochranných pásem nemovitých kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón;
- sleduje kulturní dědictví našeho státu zahrnuté do Seznamu světového dědictví pro účely povinných zpráv, tzv. monitoringu;

- poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníků kulturních památek a dotčeným obcím při zajišťování péče o kulturní památky;
- podílí se na prezentaci a popularizaci památkové péče v jednotlivých regionech, poskytuje pomoc obecním úřadům obcí s rozšířenou působností při metodickém řízení činnosti konzervátorů a zpravodajů a při spolupráci s místními občanskými iniciativami vyvíjejícími svoji činnost v oblasti ochrany a uchovávání hmotného kulturního dědictví;
- poskytuje konzultace vlastníkům kulturních památek a projektantům v průběhu zpracování přípravné a projektové dokumentace obnovy nemovitých kulturních památek nebo staveb, stavebních změn, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravy dřevin nebo udržovacích prací na nemovitostech v památkových rezervacích, zónách a ochranných pásmech a vyjadřuje se ke všem stupňům dokumentace;
- podílí se na metodických, koordinačních, organizačních a hodnoticích činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče;
- poskytuje potřebné odborné podklady orgánům státní památkové péče;
- zpracovává písemná vyjádření jako obligatorní podklad závazných stanovisek orgánů státní památkové péče k zamýšlené údržbě, opravě, rekonstrukci, restaurování a jiné úpravě kulturních památek nebo jejich prostředí a ke stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na nemovitostech v památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
- podílí se na metodických, koordinačních, organizačních a hodnoticích činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče;
- poskytuje potřebné odborné podklady orgánům státní památkové péče; zpracovává písemná vyjádření jako obligatorní podklad závazných stanovisek orgánů státní památkové péče k zamýšlené údržbě, opravě, rekonstrukci, restaurování a jiné úpravě kulturních památek nebo jejich prostředí a ke stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na nemovitostech v památkových rezervacích, památkových zónách a ochranných pásmech;
- zpracovává odborná vyjádření k jednotlivým fázím projednávání územně plánovací dokumentace; prosazuje hlediska uchování hodnot historického urbanismu;
- organizuje a zajišťuje odbornou vydavatelskou činnost, organizuje mezioborové konference, semináře a workshopy k nejrůznějším tématům poznávání, péče a popularizace kulturního dědictví;
- prostřednictvím různých typů vzdělávacích a přednáškových programů a výstav týkajících se státní památkové péče oslovuje širokou veřejnost;
- podílí se na odborné edukaci a vzdělávání pracovníků v oboru památkové péče a spolupracuje se školami všech typů při rozšiřování výsledků vědeckého výzkumu, vzdělanosti a povědomí o hodnotách a významu kulturního dědictví pro současnost a působí na veřejnost směrem k pozitivnímu vztahu k památkám;
- vydává osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty;
- realizuje záchranné archeologické výzkumy na objektech ve správě NPÚ a investiční záchranné výzkumy pro další vybrané akce; provádí odborné zpracování, dokumentaci a evidenci archeologických nálezů;
- zpracovává písemnou a fotografickou dokumentaci mobiliárních fondů ve správě pracovišť NPÚ a tuto dokumentaci zpřístupňuje oprávněným osobám k nahlédnutí;
- zajišťuje rozsáhlé činnosti spojené se správou a prezentací památkových objektů, včetně evidence a pohybu mobiliáře na těchto objektech;
- provádí výzkum a prohlubuje poznání vývoje historických interiérů, jejich uměleckého a uměleckořemeslného vybavení i historických sbírek a výsledky výzkumu aplikuje při zkvalitňování stávajících a při tvorbě nových interiérových instalací na hradech a zámcích ve vlastní správě; poskytuje v této oblasti odbornou pomoc i ostatním subjektům.

Poskytování informací za rok 2023

Na základě ust. § 18 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (InfZ), předkládáme následující počty věcí, vyřizovaných v intencích tohoto zákona v roce 2023.

- celkem počet za NPÚ: 96
- počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 16
- počet odvolání proti rozhodnutí, předaných ministerstvu kultury: 3
- počet stížností podle § 16a InfZ, předaných ministerstvu kultury: 0
- počet stížností podle § 16a InfZ, vyřízených formou autoremedury: 1

Rozsudek soudu ve smyslu § 18 odst. 1 písm. c) InfZ, tj. ve věci přezkoumání zákonnosti povinného subjektu, nebyl vydán, jelikož zákonnost může být přezkoumána toliko u rozhodnutí nadřízeného orgánu, tj. ministerstva kultury.

Výhradní licence ve smyslu § 18 odst. 1 písm. d) InfZ nebyla vydána žádná.

Personální údaje o zaměstnancích NPÚ k 31. prosinci 2023

Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví

Věk	Muži	Ženy	Celkem	%
Do 20	2	4	6	0,28
21-30	59	83	142	6,67
31-40	139	234	373	17,52
41-50	294	384	678	31,85
51-60	247	372	619	29,07
Nad 60	144	167	311	14,61
Celkem	885	1 244	2 129	100,00
%	41,57	58,43	100,00	

Členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví

Dosažené vzdělání	Muži	Ženy	Celkem	%
Základní	13	23	36	1,69
Vyučen	220	186	406	19,07
Střední odborné	4	3	7	0,33
Úplné střední	18	49	67	3,15
Úplné střední odborné	191	340	531	24,94
Vyšší odborné	10	33	43	2,02
Vysokoškolské	429	610	1039	48,80
Celkem	885	1 244	2 129	100,00

HOSPODAŘENÍ

Zhoršený hospodářský výsledek roku 2023 v hlavní činnosti ve výši 1 233 622,41 Kč byl vyrovnán ziskem vytvořeným v jiné činnosti po zdanění v částce 1 233 622,41 Kč.

Výsledek hospodaření v porovnání s předchozími lety v Kč:

Rok	Výsledek hospodaření	Hlavní činnost	Jiná (hospodářská) činnost
2019	4 603 207,54	2 456 858,54	2 146 349,00
2020	1 590 021,72	0,00	1 590 021,72
2021	0,00	- 1 772 452,51	1 772 452,51
2022	0,00	- 1 909 477,59	1 909 477,59
2023	0,00	- 1 233 622,41	1 233 622,41

Pro dosažení vyrovnaného hospodářského výsledku byl zapojen fond reprodukce majetku jako doplňkový zdroj financování oprav a udržování dlouhodobého majetku ve výši 4 956 874,45 Kč a fond odměn ve výši 3 602 744 Kč. Hospodaření v oblasti nákladů nadále významně ovlivňuje razantní navýšení cen v průběhu posledních let. V oblasti věcných nákladů se negativně projevuje dlouhodobý vysoký podíl mandatorních

a obligatorních provozních výdajů, kdy v podmínkách růstu cenové hladiny se tento podíl na celkových věcných nákladech nadále zvyšuje. Vlastní výnosy se oproti roku 2022 zvýšily meziročně o 60 mil. Kč (nárůst o 10 %) a překonaly dosud rekordní výši roku 2019 o 33 mil. Kč (o 5 %).

U výsledku hospodaření jiné činnosti došlo ke snížení oproti roku 2022 o 676 tis. Kč, tj. o 35 %.

Výnosy

V hlavní činnosti byly výnosy, kromě výnosů z transferů ve výši 1 848 983 tis. Kč (72,5 % celkových výnosů), tvořeny zejména výnosy z vlastních výkonů a zboží, které meziročně vzrostly o 60 018 tis. Kč (o 9,8 %). Rozhodnou složkou **vlastních výkonů** jsou výnosy z prodeje služeb (zejména tržby za vstupné), které se v roce 2023 navýšily na částku 595 998 tis. Kč (meziročně o 10,0 %). V navýšení se projevilo zvýšení návštěvnosti o 10 % a mírný meziroční nárůst vstupného o 1 %. Výnosy z pronájmů vzrostly o 6 627 tis. Kč (o 10,4 %).

Výnosy hlavní činnosti za posledních 5 let dle účtových skupin v tis. Kč

Skupina	Název účtové skupiny	2019	2020	2021	2022	2023
60	Výnosy z vlastních výkonů a zboží	637 995	447 280	481 192	610 900	670 918
64	Ostatní výnosy	13 552	27 847	43 805	50 737	28 024
66	Finanční výnosy	102	162	2 830	737	1 780
67	Výnosy z transferů	1 370 493	1 706 795	1 701 362	2 049 319	1 848 983
	VÝNOSY CELKEM	2 022 142	2 182 084	2 229 188	2 711 693	2 549 705

Výnosy z transferů – rozdělení dle finančních zdrojů v tis. Kč

	2019	2020	2021	2022	2023
Příspěvek na provoz (včetně Kulturní aktivity, PZAV, UNESCO)	1 024 138	1 272 717	1 248 958	1 547 785	1 277 066
Dotační tituly	335 207	426 427	437 434	488 814	558 122
Spolufinancováno EU (ESIF+FM)	14 874	94 655	105 382	109 585	227 541
Výzkum, vývoj a inovace z MKČR	50 376	50 497	43 767	52 296	45 831
Ostatní individuální a systémové dotace MKČR	269 957	281 275	288 285	326 933	284 749
Mimorozpočtové zdroje	11 148	7 651	14 970	12 720	13 795
Výzkum, vývoj a inovace mimo MKČR	4 749	2 154	1 110	1 045	542
Ostatní mimorozpočtové zdroje (zejména ÚSC)	6 399	5 497	13 860	11 675	13 252
TRANSFERY CELKEM	1 370 493	1 706 795	1 701 362	2 049 319	1 848 983

V hospodářské činnosti se meziročně navýšily celkové výnosy o 8 077 tis. Kč (16 %). Nejvýznamnější část tvoří každoročně výnosy z prodaného zboží, které v roce 2023 dosáhly částky 42 573 tis. Kč (84,2 % celkových výnosů), a výnosy z prodeje služeb ve výši 16 063 tis. Kč (15,9 % celkových výnosů).

Náklady

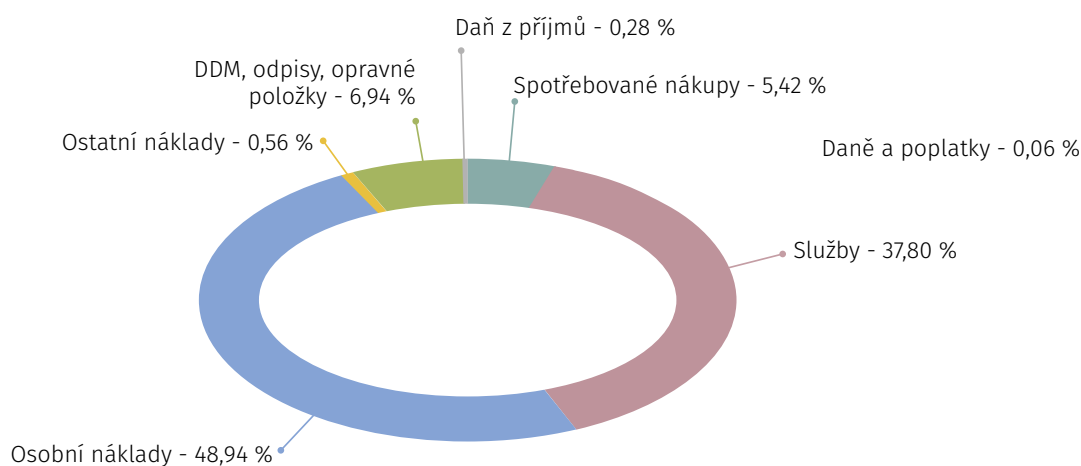
Náklady v hlavní činnosti představovaly částku 2 550 939 tis. Kč. Skokový nárůst cen energií v roce 2022 se v roce 2023 neopakoval, naopak během roku docházelo k průběžnému poklesu cen u plynu a výraznému poklesu cen elektřiny (v závislosti na vývoji spotových cen). Současně s poklesem cen energií a díky zavedení úsporných opatření se podařilo oproti roku 2022 ušetřit přes 28 mil. Kč (24 %). Trvajícím nárůstem cen se projevil v materiálu, drobném majetku a zejména v opravách a údržbě, kdy se náklady vlivem inflace zvýšily o té-

měř 105 mil. Kč (17 %). Meziročně se významně zvýšily i náklady na odpisy, a to o 12 mil. Kč z důvodu dokončování velkých investičních akcí a zařazování majetku v průběhu roku 2023. V procentním vyjádření se nejvyšší mírou na celkových nákladech NPÚ podílejí osobní náklady (mzdové náklady a související odvody, 49 %), oproti roku 2022 vzrostly o 44 mil. Kč v důsledku navýšení tarifních platů.

Náklady hlavní činnosti za posledních 5 let dle účtových skupin v tis. Kč

Skupina	Název účtové skupiny	2018	2019	2020	2021	2022
50	Spotřebované nákupy	120 292	118 272	116 702	168 548	138 208
51	Služby	648 891	736 307	776 192	852 881	964 198
52	Osobní náklady	1 096 417	1 158 894	1 162 784	1 204 241	1 248 372
53	Daně a poplatky	1 092	1 155	1 012	1 181	1 479
54	Ostatní náklady	20 126	12 745	13 823	325 664	14 238
55	DDM, odpisy, oprav. položky	128 289	150 128	152 793	154 342	177 117
56	Finanční náklady	156	57	254	601	85
59	Daň z příjmů	4 423	4 527	7 401	6 146	7 242
	NÁKLADY CELKEM	2 019 686	2 182 084	2 230 961	2 713 603	2 550 939

Struktura nákladů NPÚ v roce 2023 v %

Náklady hospodářské činnosti v meziročním navýšení o 8 753 tis. Kč tvořily tyto významné položky: prodané zboží ve výši 27 365 tis. Kč (47,6 % celkových nákladů), osobní náklady v částce 15 841 tis. Kč (27,5 % celkových nákladů) a ostatní služby ve výši 2 350 tis. Kč (4,1 % celkových nákladů).

Výdaje na zahraniční pracovní cesty

V roce 2023 představovaly náklady na zahraniční služební cesty celkem 2 245 tis. Kč, což je 26,9 % celkových nákladů na cestovné. Výdaje na zahraniční služební

cesty tvořily 0,09 % celkových nákladů NPÚ. Celkové cestovné (účet 512) bylo v roce 2023 ve výši 8 334 tis. Kč, tj. 0,33 % celkových nákladů v hlavní činnosti.

Mimorozpočtové zdroje financování

V roce 2023 byly čerpány mimorozpočtové zdroje financování z transferů ve výši 13 794 594 Kč, darů v částce 662 073 Kč a také investičních dotací ve výši 3 266 480 Kč, tj. celkem 17 723 147 Kč. Oproti roku 2022 došlo k navýšení o 3 031 tis. Kč.

Rozvaha

Řádek	Označení	Název	Běžné účetní období			Minulé úč. období
			brutto	korekce	netto	netto
1		AKTIVA CELKEM	12 589 322 526,22	2 541 139 720,17	10 048 182 806,05	8 963 524 085,33
2	A.	Stálá aktiva	8 630 162 629,32	2 531 976 320,17	6 098 186 309,15	5 593 609 069,60
3	A.I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	89 151 618,57	75 096 068,29	14 055 550,28	12 422 073,32
4	A.I.1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje (012), (072)	0,00	0,00	0,00	0,00
5	A.I.2.	Software (013), (073)	62 873 035,69	52 308 524,44	10 564 511,25	10 192 948,30
6	A.I.3.	Ocenitelná práva (014), (074)	100 000,00	100 000,00	0,00	0,00
7	A.I.4.	Povolenky na emise a preferenční limity (015), (075)	0,00	0,00	0,00	0,00
8	A.I.5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek (018), (078)	18 548 344,35	18 548 344,35	0,00	0,00
9	A.I.6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek (019), (079)	7 630 238,53	4 139 199,50	3 491 039,03	2 229 125,02
10	A.I.7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek (041)	0,00	0,00	0,00	0,00
12	A.I.8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek (051)	0,00	0,00	0,00	0,00
13	A.I.9.	Dlouhodobý nehmotný majetek určený k prodeji (035)	0,00	0,00	0,00	0,00
14	A.II.	Dlouhodobý hmotný majetek	8 538 772 344,00	2 454 663 934,13	6 084 108 409,87	5 581 164 647,28
15	A.II.1.	Pozemky (031)	247 056 711,84	0,00	247 056 711,84	246 689 326,21
16	A.II.2.	Kulturní předměty (032)	421 887 893,49	0,00	421 887 893,49	408 875 825,78
17	A.II.3.	Stavby (021), (081)	5 435 606 285,19	1 125 184 101,42	4 310 422 183,77	3 823 460 761,58
18	A.II.4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí (022), (082)	1 194 986 126,56	808 442 661,64	386 543 464,92	329 712 978,35
19	A.II.5.	Pěstitelské celky trvalých porostů (025), (085)	471 258,00	77 028,00	394 230,00	403 662,00
20	A.II.6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek (028), (088)	519 692 050,07	519 692 050,07	0,00	0,00
21	A.II.7.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek (029), (089)	1 335 732,90	1 268 093,00	67 639,90	30 395,00
22	A.II.8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek (042)	717 736 285,95	0,00	717 736 285,95	771 991 698,36
24	A.II.9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek (052)	0,00	0,00	0,00	0,00
25	A.II.10.	Dlouhodobý hmotný majetek určený k prodeji (036)	0,00	0,00	0,00	0,00
26	A.III.	Dlouhodobý finanční majetek	0,00	0,00	0,00	0,00
27	A.III.1.	Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem (061)	0,00	0,00	0,00	0,00
28	A.III.2.	Majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem (062)	0,00	0,00	0,00	0,00
29	A.III.3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti (063)	0,00	0,00	0,00	0,00
30	A.III.5.	Terminované vklady dlouhodobé (068)	0,00	0,00	0,00	0,00
31	A.III.6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek (069)	0,00	0,00	0,00	0,00
32	A.IV.	Dlouhodobé pohledávky	2 238 666,75	2 216 317,75	22 349,00	22 349,00
33	A.IV.1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci dlouhodobé (462)	0,00	0,00	0,00	0,00
34	A.IV.2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených úvěrů (464)	0,00	0,00	0,00	0,00
35	A.IV.3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy (465)	22 349,00	0,00	22 349,00	22 349,00
36	A.IV.5.	Ostatní dlouhodobé pohledávky (469), (149)	2 216 317,75	2 216 317,75	0,00	0,00
37	A.IV.6.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na transfery (471)	0,00	0,00	0,00	0,00
39	B.	Oběžná aktiva	3 959 159 896,90	9 163 400,00	3 949 996 496,90	3 369 915 015,73
40	B.I.	Zásoby	33 691 056,78	2 240 120,97	31 450 935,81	30 602 334,35
41	B.I.1.	Pořízení materiálu (111)	0,00	0,00	0,00	0,00
42	B.I.2.	Materiál na skladě (112)	997 849,41	0,00	997 849,41	1 077 865,94
43	B.I.3.	Materiál na cestě (119)	0,00	0,00	0,00	0,00
44	B.I.4.	Nedokončená výroba (121)	193 683,16	0,00	193 683,16	428 380,00
45	B.I.5.	Polotovary vlastní výroby (122)	0,00	0,00	0,00	0,00
46	B.I.6.	Výrobky (123), (184)	19 447 768,59	2 240 120,97	17 207 647,62	15 080 321,76
47	B.I.7.	Pořízení zboží (131)	0,00	0,00	0,00	0,00
48	B.I.8.	Zboží na skladě (132)	12 703 833,29	0,00	12 703 833,29	13 294 649,42
49	B.I.9.	Zboží na cestě (138)	0,00	0,00	0,00	0,00
50	B.I.10.	Ostatní zásoby (139)	347 922,33	0,00	347 922,33	721 117,23
51	B.II.	Krátkodobé pohledávky	2 893 138 144,22	6 923 279,03	2 886 214 865,19	2 659 567 660,01
52	B.II.1.	Odběratelé (311), (194)	9 257 711,74	2 220 963,11	7 036 748,63	6 320 306,50
53	B.II.4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy (314)	20 573 088,03	0,00	20 573 088,03	4 855 037,00
54	B.II.5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti (315), (192)	9 874 996,37	3 299 122,92	6 575 873,45	7 234 994,55
55	B.II.6.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci krátkodobé (316)	0,00	0,00	0,00	0,00

Řádek	Označení	Název	Běžné účetní období			Minulé úč. období netto
			brutto	korekce	netto	
56	B.II.9.	Pohledávky za zaměstnanci (335)	1 815 079,75	0,00	1 815 079,75	2 110 779,43
57	B.II.10.	Sociální zabezpečení (336)	0,00	0,00	0,00	0,00
58	B.II.11.	Zdravotní pojištění (337)	0,00	0,00	0,00	0,00
59	B.II.12.	Důchodové spoření (338)	0,00	0,00	0,00	0,00
60	B.II.13.	Daň z příjmů (341)	0,00	0,00	0,00	508 230,00
61	B.II.14.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžítá plnění (342)	0,00	0,00	0,00	0,00
62	B.II.15.	Daň z přidané hodnoty (343)	0,00	0,00	0,00	0,00
63	B.II.16.	Pohledávky za osobami mimo vybrané vládní instituce (344)	0,00	0,00	0,00	0,00
64	B.II.17.	Pohledávky za vybranými ústředními vládními institucemi (346)	0,00	0,00	0,00	657 255,78
65	B.II.18.	Pohledávky za vybranými místními vládními institucemi (348)	0,00	0,00	0,00	0,00
66	B.II.28.	Krátkodobé poskytnuté zálohy na transfery (373)	0,00	0,00	0,00	0,00
68	B.II.30.	Náklady příštích období (381)	9 272 402,93	0,00	9 272 402,93	8 267 352,60
69	B.II.31.	Příjmy příštích období (385)	0,00	0,00	0,00	0,00
70	B.II.32.	Dohadné účty aktivní (388)	2 823 489 799,47	0,00	2 823 489 799,47	2 612 243 476,95
71	B.II.33.	Ostatní krátkodobé pohledávky (377), (199)	18 855 065,93	1 403 193,00	17 451 872,93	17 370 227,20
72	B.III.	Krátkodobý finanční majetek	1 032 330 695,90	0,00	1 032 330 695,90	679 745 021,37
73	B.III.1.	Majetkové cenné papíry k obchodování (251)	0,00	0,00	0,00	0,00
74	B.III.2.	Dluhové cenné papíry k obchodování (253)	0,00	0,00	0,00	0,00
75	B.III.3.	Jiné cenné papíry (256)	0,00	0,00	0,00	0,00
76	B.III.4.	Termínované vklady krátkodobé (244)	0,00	0,00	0,00	0,00
77	B.III.5.	Jiné běžné účty (245)	0,00	0,00	0,00	0,00
78	B.III.9.	Běžný účet (241)	1 017 662 438,55	0,00	1 017 662 438,55	662 311 773,40
79	B.III.10.	Běžný účet FKSP (243)	6 758 367,61	0,00	6 758 367,61	9 328 070,06
80	B.III.15.	Ceniny (263)	10 921,00	0,00	10 921,00	17 388,00
81	B.III.16.	Peníze na cestě (262)	0,00	0,00	0,00	0,00
82	B.III.17.	Pokladna (261)	7 898 968,74	0,00	7 898 968,74	8 087 789,91

Řádek	Označení	Název	Stav v běžném účet. období	Stav v minulém účet. období
83		PASIVA CELKEM	10 048 182 806,05	8 963 524 085,33
84	C.	Vlastní kapitál	6 336 114 572,93	5 896 586 266,17
85	C.I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky	6 121 441 785,00	5 616 353 308,45
86	C.I.1.	Jmění účetní jednotky (401)	5 160 753 256,67	4 798 080 196,38
87	C.I.3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku (403)	962 478 937,03	820 817 157,77
88	C.I.4.	Kurzové rozdíly (405)	0,00	0,00
89	C.I.5.	Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody (406)	-1 795 213,59	-1 795 213,59
90	C.I.6.	Jiné oceňovací rozdíly (407)	0,00	0,00
91	C.I.7.	Opravy předcházejících účetních období (408)	4 804,89	-748 832,11
92	C.II.	Fondy účetní jednotky	214 672 787,93	280 232 957,72
93	C.II.1.	Fond odměn (411)	7 236 930,00	10 839 674,00
94	C.II.2.	Fond kulturních a sociálních potřeb (412)	7 412 163,71	10 004 507,42
95	C.II.3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hosp. (413)	31 080 770,76	31 080 770,76
96	C.II.4.	Rezervní fond z ostatních titulů (414)	22 670 993,78	64 151 865,82
97	C.II.5.	Fond reprodukce majetku, fond investic (416)	146 271 929,68	164 156 139,72
98	C.III.	Výsledek hospodaření	0,00	0,00
99	C.III.1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	0,00	0,00
100	C.III.2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení (431)	0,00	0,00
101	C.III.3.	Výsledek hospodaření předcházejících účetních období (432)	0,00	0,00
102	D.	Cizí zdroje	3 712 068 233,12	3 066 937 819,16
103	D.I.	Rezervy	0,00	0,00
104	D.I.1.	Rezervy (441)	0,00	0,00
105	D.II.	Dlouhodobé závazky	3 239 733 701,92	2 597 547 482,19
106	D.II.1.	Dlouhodobé úvěry (451)	0,00	0,00
107	D.II.2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé (452)	0,00	0,00
108	D.II.4.	Dlouhodobé přijaté zálohy (455)	0,00	0,00
109	D.II.7.	Ostatní dlouhodobé závazky (459)	242 707,71	414 167,97
110	D.II.8.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery (472)	3 239 490 994,21	2 597 133 314,22
112	D.III.	Krátkodobé závazky	472 334 531,20	469 390 336,97
113	D.III.1.	Krátkodobé úvěry (281)	0,00	0,00
114	D.III.4.	Jiné krátkodobé půjčky (289)	0,00	0,00
115	D.III.5.	Dodavatelé (321)	209 910 723,97	280 578 494,70
116	D.III.7.	Krátkodobé přijaté zálohy (324)	4 776 107,07	3 151 240,40
117	D.III.9.	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé (326)	0,00	0,00
118	D.III.10.	Zaměstnanci (331)	53 118 062,00	50 855 116,00
119	D.III.11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům (333)	15 451,01	18 944,00
120	D.III.12.	Sociální zabezpečení (336)	21 343 980,94	21 608 618,00
121	D.III.13.	Zdravotní pojištění (337)	9 347 118,00	9 377 225,00
122	D.III.14.	Důchodové spoření (338)	0,00	0,00
123	D.III.15.	Daň z příjmů (341)	668 340,00	0,00
124	D.III.16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění (342)	4 973 479,00	4 433 620,00
125	D.III.17.	Daň z přidané hodnoty (343)	300 727,50	793 996,14
126	D.III.18.	Závazky k osobám mimo vybrané vládní instituce (345)	0,00	0,00
127	D.III.19.	Závazky k vybraným ústředním vládním institucím (347)	671 005,33	98 318,52
128	D.III.20.	Závazky k vybraným místním vládním institucím (349)	0,00	0,00
129	D.III.32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery (374)	2 290 222,50	1 443 704,25
131	D.III.35.	Výdaje příštích období (383)	3 198 491,11	968 138,36
132	D.III.36.	Výnosy příštích období (384)	130 168 351,59	70 097 406,67
133	D.III.37.	Dohadné účty pasivní (389)	17 542 933,66	11 192 329,77
134	D.III.38.	Ostatní krátkodobé závazky (378)	14 009 537,52	14 773 185,16

Výkaz zisku a ztráty

Řádek	Označení	Text	Činnosti běžné období		Činnosti minulé období	
			hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
1	A.	NÁKLADY CELKEM	2 550 938 555,83	57 518 066,95	2 713 602 777,97	48 765 101,33
2	A.I.	Náklady z činnosti	2 543 612 053,34	57 280 654,39	2 706 856 304,59	48 420 128,66
3	A.I.1.	Spotřeba materiálu (501)	51 783 452,77	1 359 866,55	49 911 898,56	2 093 327,32
4	A.I.2.	Spotřeba energie (502)	90 098 798,70	2 623 153,68	118 409 113,06	2 231 347,14
5	A.I.3.	Spotřeba ostatních nesklad. dodávek (503)	0,00	0,00	0,00	0,00
6	A.I.4.	Prodané zboží (504)	0,00	27 365 090,12	10 187,70	23 214 620,78
7	A.I.5.	Aktivace dlouhodobého majetku (506)	0,00	0,00	0,00	0,00
8	A.I.6.	Aktivace oběžného majetku (507)	0,00	0,00	0,00	0,00
9	A.I.7.	Změna stavu zásob vlastní výroby (508)	-3 674 094,97	0,00	217 060,38	6 332,23
10	A.I.8.	Opravy a udržování (511)	721 145 363,41	1 132 257,00	616 274 350,63	862 749,09
11	A.I.9.	Cestovné (512)	8 333 973,65	610,00	10 038 856,33	0,00
12	A.I.10.	Náklady na reprezentaci (513)	860 296,84	0,00	899 786,86	0,00
13	A.I.11.	Aktivace vnitroorganizačních služeb (516)	0,00	0,00	0,00	0,00
14	A.I.12.	Ostatní služby (518)	233 858 301,50	2 349 633,58	225 667 824,28	2 260 399,39
15	A.I.13.	Mzdové náklady (521)	917 783 476,00	15 840 691,00	881 928 917,00	12 564 364,00
16	A.I.14.	Zákonné sociální pojištění (524)	291 981 236,78	4 951 162,67	282 881 259,16	3 952 361,94
17	A.I.15.	Jiné sociální pojištění (525)	2 433 715,11	41 233,86	2 348 468,57	32 761,92
18	A.I.16.	Zákonné sociální náklady (527)	36 173 748,83	328 923,93	37 082 063,40	274 147,29
19	A.I.17.	Jiné sociální náklady (528)	90,00	0,00	300,00	0,00
20	A.I.18.	Daň silniční (531)	0,00	0,00	0,00	0,00
21	A.I.19.	Daň z nemovitostí (532)	420 257,00	0,00	409 478,08	0,00
22	A.I.20.	Jiné daně a poplatky (538)	1 058 519,67	4 581,00	771 159,69	5 260,40
23	A.I.22.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení (541)	25 622,89	0,00	2,00	0,00
24	A.I.23.	Jiné pokuty a penále (542)	9 943,94	0,00	313 746 803,00	0,00
25	A.I.24.	Dary a jiná bezúplatná předání (543)	0,00	0,00	0,00	0,00
26	A.I.25.	Prodaný materiál (544)	0,00	0,00	0,00	0,00
27	A.I.26.	Manka a škody (547)	45 023,28	8 914,00	27 916,04	20 837,96
28	A.I.27.	Tvorba fondů (548)	1 671 136,99	0,00	518 199,99	0,00
29	A.I.28.	Odpisy dlouhodobého majetku (551)	132 522 271,85	24 480,00	120 553 371,95	24 480,00
30	A.I.29.	Zůst. cena prodaného dlouhodob. nehmotného majetku (552)	0,00	0,00	0,00	0,00
31	A.I.30.	Zůst. cena prodaného dlouhodob. hmotného majetku (553)	236 048,00	0,00	364 800,00	0,00
32	A.I.31.	Prodané pozemky (554)	1 495 360,00	0,00	515 300,00	0,00
33	A.I.32.	Tvorba a zúčtování rezerv (555)	0,00	0,00	0,00	0,00
34	A.I.33.	Tvorba a zúčtování opravných položek (556)	889 725,81	0,00	-4 419 701,34	0,00
35	A.I.34.	Náklady z vyřazených pohledávek (557)	73 342,68	0,00	8 600 314,66	0,00
36	A.I.35.	Náklady z drobného dlouhodobého majetku (558)	41 900 200,45	1 249 732,05	28 727 853,50	876 249,24
37	A.I.36.	Ostatní náklady z činnosti (549)	12 486 242,16	324,95	11 370 721,09	889,96
39	A.II.	Finanční náklady	84 680,79	1 574,26	600 509,31	1 466,74
40	A.II.1.	Prodané cenné papíry a podíly (561)	0,00	0,00	0,00	0,00
41	A.II.2.	Úroky (562)	0,00	0,00	61 611,69	0,00
42	A.II.3.	Kurzové ztráty (563)	69 876,79	1 574,26	326 295,37	1 466,74
43	A.II.4.	Náklady z přecenění reálnou hodnotou (564)	14 804,00	0,00	212 602,25	0,00
44	A.II.5.	Ostatní finanční náklady (569)	0,00	0,00	0,00	0,00
45	A.III.	Náklady na transfery	0,00	0,00	0,00	0,00
46	A.III.1.	Náklady ústředních rozpočtů na transfery (571)	0,00	0,00	0,00	0,00
47	A.III.2.	Náklady územních rozpočtů na transfery (572)	0,00	0,00	0,00	0,00
48	A.V.	Daň z příjmů	7 241 821,70	235 838,30	6 145 964,07	343 505,93
49	A.V.1.	Daň z příjmů (591)	7 241 821,70	235 838,30	6 145 964,07	343 505,93
50	A.V.2.	Dodatečné odvody daně z příjmů (595)	0,00	0,00	0,00	0,00

Řádek	Označení	Text	Činnosti běžné období		Činnosti minulé období	
			hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
51	B.	VÝNOSY CELKEM	2 549 704 933,42	58 751 689,36	2 711 693 300,38	50 674 578,92
52	B.I.	Výnosy z činnosti	698 941 769,81	58 751 598,63	661 637 179,46	50 674 573,85
53	B.I.1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků (601)	4 424 459,72	0,00	5 363 515,43	11 312,48
54	B.I.2.	Výnosy z prodeje služeb (602)	595 998 280,01	16 062 670,86	541 652 651,13	14 787 947,56
55	B.I.3.	Výnosy z pronájmu (603)	70 495 227,33	0,00	63 867 902,34	0,00
56	B.I.4.	Výnosy z prodaného zboží (604)	0,00	42 573 348,45	15 925,68	35 834 694,10
57	B.I.8.	Jiné výnosy z vlastních výkonů (609)	0,00	0,00	0,00	0,00
58	B.I.9.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení (641)	4 309 694,11	5 600,00	454 134,25	0,00
59	B.I.10.	Jiné pokuty a penále (642)	0,00	60 640,00	0,00	38 720,44
60	B.I.11.	Výnosy z vyřazených pohledávek (643)	57 946,10	0,00	80 209,70	0,00
61	B.I.12.	Výnosy z prodeje materiálu (644)	54 063,15	0,00	134 732,50	0,00
62	B.I.13.	Výnosy z prodeje dlouh. nehm. majetku (645)	0,00	0,00	0,00	0,00
63	B.I.14.	Výnosy z prodeje dlouh. hmot. majetku kromě pozemků (646)	210 359,00	0,00	364 800,00	0,00
64	B.I.15.	Výnosy z prodeje pozemků (647)	1 495 360,00	0,00	515 300,00	0,00
65	B.I.16.	Čerpání fondů (648)	9 433 535,30	0,00	22 197 609,35	0,00
66	B.I.17.	Ostatní výnosy z činnosti (649)	12 462 845,09	49 339,32	26 990 399,08	1 899,27
67	B.II.	Finační výnosy	1 780 295,17	90,73	736 855,84	5,07
68	B.II.1.	Výnosy z prodeje cenných papírů a podílů (661)	0,00	0,00	0,00	0,00
69	B.II.2.	Úroky (662)	0,00	0,00	0,00	0,00
70	B.II.3.	Kurzové zisky (663)	68 665,18	90,73	6 053,60	5,07
71	B.II.4.	Výnosy z přecenění reálnou hodnotou (664)	1 711 629,99	0,00	730 802,24	0,00
72	B.II.6.	Ostatní finanční výnosy (669)	0,00	0,00	0,00	0,00
73	B.IV.	Výnosy z transferů	1 848 982 868,44	0,00	2 049 319 265,08	0,00
74	B.IV.1.	Výnosy vybraných ústředních vládních institucí z transferů (671)	1 848 982 868,44	0,00	2 049 319 265,08	0,00
75	B.IV.2.	Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů (672)	0,00	0,00	0,00	0,00
76	C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ *	0,00	0,00	0,00	0,00
77	C.1.	Výsledek hospodaření před zdaněním	6 008 199,29	1 469 460,71	4 236 486,48	2 252 983,52
78	C.2.	Výsledek hospodaření po zdanění	-1 233 622,41	1 233 622,41	-1 909 477,59	1 909 477,59

FINANČNÍ PROSTŘEDKY NPÚ ALOKOVANÉ NA ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY NA ROK 2023

V roce 2023 byly do rozpočtu NPÚ Ministerstvem kultury České republiky poskytnuty alokované finanční prostředky na záchranné archeologické výzkumy v celkové výši 9 000 000 Kč. Prostředky byly rozděleny během deseti etap a zapojilo se dvanáct územních odborných pracovišť NPÚ. Z celkové částky bylo na realizaci 60 projektů vyčerpáno 8 848 038 Kč, což činí 98,3 % z přidělené částky.

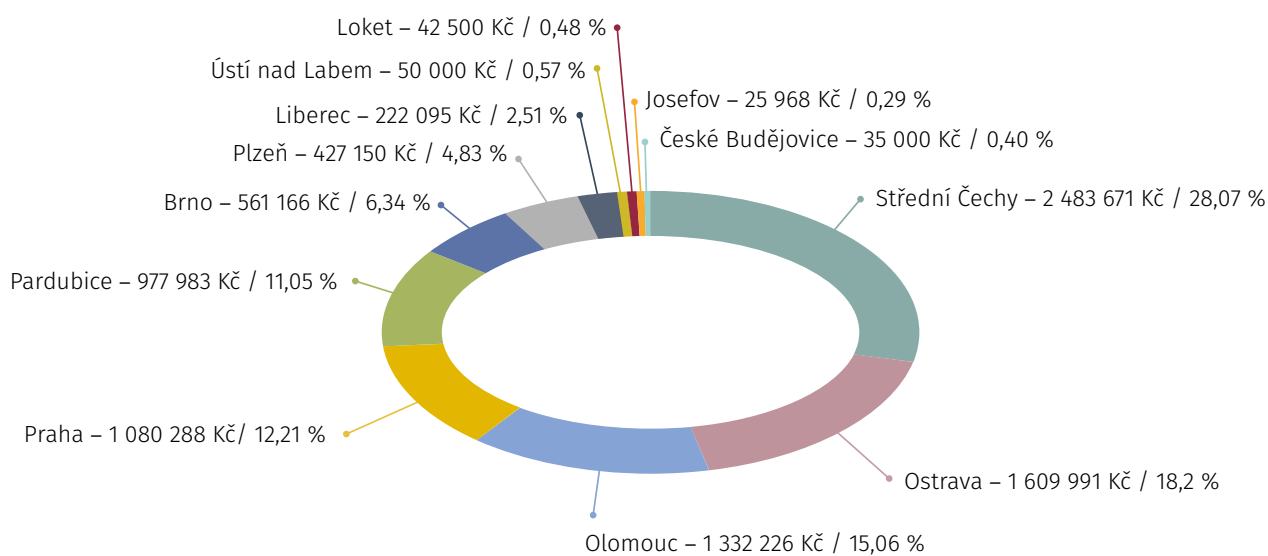
Největší díl z celkové částky využilo ÚOP středních Čech, a to na realizaci rozsáhlého archeologického výzkumu okolí svatoprokopské jeskyně v areálu NKP Sázavský klášter (graf 1). Ve větší míře se do čerpání zapojila také ÚOP v Ostravě, Olomouci, Praze a Pardubicích, zatímco zbývající pracoviště využila alokované prostředky pouze okrajově či vůbec. Ve výši čerpání prostředků napříč regiony je patrná dlouhodobá disproporce, která ukazuje na různorodost archeologických pracovišť v NPÚ.

Rozdělíme-li využití prostředky dle účelu, největší podíl alokovaných finančních prostředků směřoval na projekty archeologického výzkumu v areálech památkových objektů ve správě NPÚ nebo na zpracování starších archeologických výzkumů (graf 2). Ve většině případů šlo o zpracování archeologických nálezů získaných v minulých desetiletích,

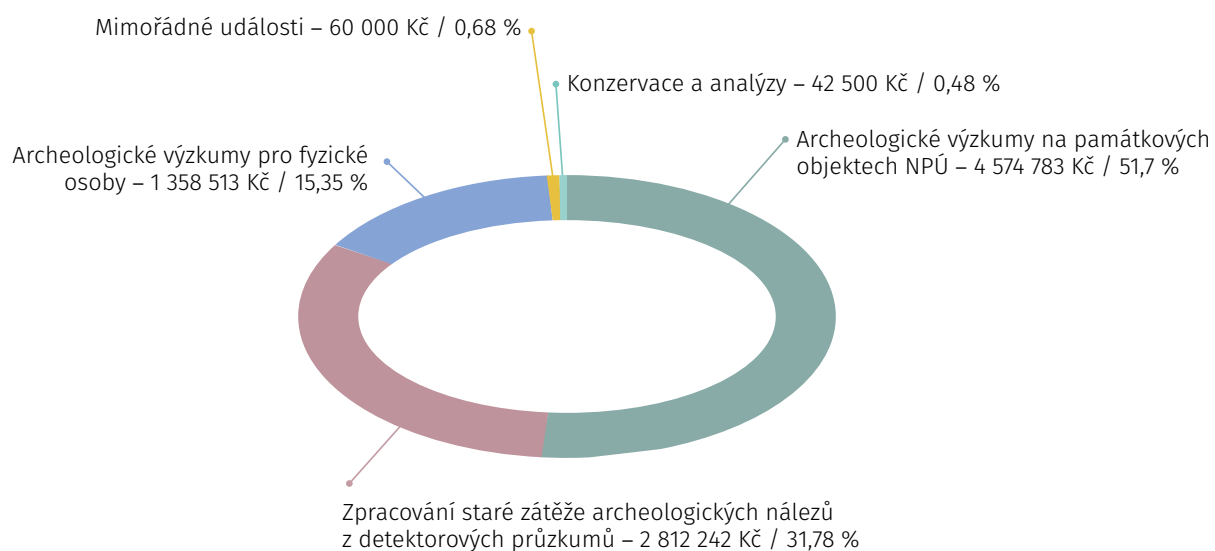
ale také o zpracování terénní dokumentace pro potřeby vytvoření nálezových zpráv. Nezpracované soubory jsou dlouhodobou zátěží NPÚ, kterou se pomocí alokovaných finančních prostředků daří postupně řešit. Předstihové archeologické výzkumy na památkových objektech ve správě NPÚ zvyšují kvalitu hospodaření s archeologickým dědictvím těchto cenných lokalit a výrazně přispívají k jejich ochraně. Menší část alokovaných prostředků směřovala na záchranné archeologické výzkumy pro fyzické osoby nepodnikající, a tím na kompenzaci omezení jejich vlastnického práva. Částkou 60 000 Kč byla podpořena dokumentace archeologických terénů na památkově chráněné lokalitě Teplá skála, kterou poškodila aktivita lesní zvěře. ÚOP v Plzni zde realizovalo drobný záchranný archeologický výzkum a aplikovalo opatření pro snížení rizika do budoucna. Pouze malá část prostředků byla využita na konzervační zásahy nebo laboratorní analýzy archeologických nálezů v majetku NPÚ.

Rozdělení prostředků do jednotlivých kapitol odpovídá prioritám, které jsou spojeny s naplňováním závazků NPÚ. Alokované finanční prostředky v rozpočtu NPÚ jsou významným nástrojem pro zefektivnění památkové archeologie v ČR a k preventivní ochraně archeologického dědictví.

Rozdělení prostředků dle územních pracovišť

Rozdělení prostředků dle účelu čerpání

PŘEHLED PROJEKTŮ FINANCOVANÝCH Z EVROPSKÝCH ZDROJŮ

Programové období 2014–2020

V roce 2023 úspěšně pokračovalo dokončování realizace projektů Národního památkového ústavu (dále jen NPÚ) spolufinancovaných z evropských dotačních titulů, konkrétně z 52. výzvy Revitalizace vybraných památek II. Integrovaného regionálního operačního programu, specifického cíle 3.1 (dále jen IROP) a z 34. výzvy ITI Pardubice Paměťové instituce a kulturní památky – Památky VI Integrovaného regionálního operačního programu, specifického cíle 3.1 (dále jen IROP ITI).

Kromě velkých projektů IROP pokračovala i realizace menších akcí podpořených z jednotlivých výzev Místních akčních skupin (dále jen IROP MAS) a Operačního programu Zaměstnanost (dále jen OPZ).

Za rok 2023 bylo v rámci projektů NPÚ z dotačních zdrojů vyčerpáno celkem 547,08 mil. Kč.

Poděkování za podporu patří našemu zřizovateli a všem kolegyním a kolegům, kteří se na úspěšné realizaci obnov podíleli.

Název projektu	Rozpočet v Kč
Dokončené akce	
IROP (52. výzva)	
Klášter Plasy – obnova Opatské rezidence	201,60 mil. Kč
Zámek Telč – Růže Vysočiny	241,49 mil. Kč
Hrad Karlštejn – Klenot české země	163,33 mil. Kč
IROP (ITI)	
Hrad Kunětická hora – Divadlo na hradě i v podhradí	83,34 mil. Kč
IROP (MAS)	
Zámek Červené Poříčí – obnova staveb v zámecké zahradě	3,80 mil. Kč
Zámek Krásný Dvůr – obnova drobných staveb v zámeckém parku	2,74 mil. Kč
OPZ	
Odborné vzdělávání pracovníků NPÚ jako nástroj pro zvýšení efektivity a péče o kulturní dědictví ČR	40,96 mil. Kč
Pokračující akce	
IROP (52. výzva)	
Zámek Zákupy – obnova jižního křídla Hospodářského dvora	373,60 mil. Kč
Zámek Litomyšl – Božský zámek	264,83 mil. Kč
Celkem	1 375,69 mil. Kč

Programové období 2021–2027

V uplynulém roce také významně pokročila příprava projektů NPÚ do výzev IROP Památky. I přes časový odklad vyhlášení výzev a změny celkové výše způsobilých výdajů projektů se NPÚ podařilo připravit k podání do 51. a 52. výzvy IROP – Památky specifického cíle 4.4 (dále jen IROP Památky) a 62. výzvy IROP – Památky (ITI) specifického cíle 4.4 (dále jen IROP Památky ITI) několik projektů, které významně přispějí k obnově nejvýznamněj-

ších národních kulturních památek z prostředků EU. Zároveň se jedná o zřejmě poslední příležitost, jak ve větší míře prostředky evropských fondů takto zapojit. O to větší důraz byl a bude kladen na výběr a následnou realizaci projektů.

Kromě projektů IROP probíhala příprava akce určené do výzvy Operačního programu Životní prostředí (dále jen OPŽP 2021–2027).

Název projektu	Rozpočet v Kč
Připravené akce	
IROP Památky (51. a 52. výzva)	
Zámek Hrádek u Nechanic – Kouzlo anglického venkova	79,69 mil. Kč
Zámek Hrádek u Nechanic – Historie za oponou	19,98 mil. Kč
Důl Michal – Třídírna – Cesta uhlí	86,85 mil. Kč
Zámek Český Krumlov – rekonstrukce Horské zahrady – II. etapa	44,00 mil. Kč
Klášter Kladruby – Život v řádu II. – obnova konventní kaple	19,84 mil. Kč
Klášter Kladruby – Život v řádu II. – obnova rajského dvora	20,18 mil. Kč
Zámek Lednice – obnova Katakomb a Maurské vodárny	80,14 mil. Kč
Zámek Valtice – Západní předzámčí	80,50 mil. Kč
Hrad Veveří – Brána čtyř staletí – obnova Jižní brány	84,16 mil. Kč
IROP (ITI)	
Hrad Veveří – Brána čtyř staletí – Skleníková terasa	38,69 mil. Kč
Připravované akce	
IROP Památky (ITI)	
Klášter Sázava – Opus Sancti Procopii	99,00 mil. Kč
OPŽP (2021–2027)	
Zámek Kynžvart – revitalizace Panského rybníka	11,38 mil. Kč
Celkem	664,41 mil. Kč

Z obou výše uvedených přehledů je patrné, že v roce 2023 NPÚ připravoval k podání či realizoval projekty v celkové výši **2,04 miliardy Kč**.

OBNOVY PAMÁTEK Z PROGRAMU SMVS

Financování obnovy památek ze státního rozpočtu ČR je realizováno prostřednictvím dotačního programu Ministerstva kultury pro státní příspěvkové organizace Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních kulturních zařízení (112/131), ke kterému byl v roce 2020 přičleněn program na podporu oživení ekonomiky (151).

Z akcí započatých v minulých letech jich v roce 2023 pokračovalo 63 s objemem proinvestovaných finančních prostředků v roce 2023 ve výši 376,78 mil. Kč (celkový objem pokračujících akcí činí 1,81 mld. Kč), například:

Zámek Český Krumlov – záchrana a památková obnova objektu Bellarie	56,94 mil. Kč
Zámek Valeč – obnova skleníku včetně zázemí	37,07 mil. Kč
Zámek Opočno – sanace havarijního stavu objektu Letohrádku	35,62 mil. Kč
Zámek Hluboká nad Vltavou – sanace štol a obnova vodního systému	44,00 mil. Kč
Hrad Bečov nad Teplou – restaurování Horního hradu	33,31 mil. Kč
Zámek Lemberk – obnova vstupních objektů	22,29 mil. Kč

V průběhu roku 2023 byly v rámci tohoto programu přiděleny finanční prostředky pro 10 nových prioritních akcí v celkovém objemu 516 mil. Kč, například:

Zámek Červená Lhota – sanace havárie hráze Zámeckého rybníka	54,65 mil. Kč
Kroměříž – Žižkova kasárna, vybudování sídla pro UPS a UOP	210,00 mil. Kč
Zámek Buchlovice – oprava havarijního stavu střech a stropů Dolního zámku	68,00 mil. Kč
Olomouc – výstavba depozitního skladu a technického zázemí	67,00 mil. Kč

V průběhu roku 2023 bylo úspěšně ukončeno 16 akcí v celkovém objemu 474 mil. Kč, například:

Zámek Náchod – obnova střešního pláště Piccolominského traktu	23,57 mil. Kč
Zámek Kratochvíle – vybudování nového provozního a technického zázemí	31,68 mil. Kč
Zámek Uherčice – záchrana umělecko-výtvarné výzdoby Starého zámku	28,12 mil. Kč
Zámek Sychrov – obnova střešního pláště východního křídla zámku včetně věží	35,90 mil. Kč
Zámek Jaroměřice nad Rokytnou – celková rekonstrukce elektroinstalace	24,75 mil. Kč
Zámek Žleby – vybudování nového návštěvnického zázemí a toalet	21,50 mil. Kč

Samostatný program Péče o národní kulturní dědictví I, jehož součástí je i podprogram 141 Obnova a rozvoj materiálně technické základny Národního památkového ústavu s celkovými finančními prostředky ve výši 2,999 mld. Kč pro období 2019–2028, se týká 8 objektů a areálů.

První akcí z tohoto programu, která byla v tomto roce dokončena, je:

Zámek Lysice – obnova zámecké zahrady včetně historických staveb	182,30 mil. Kč
--	----------------

Další akce, u kterých stavební obnova probíhá:

Klášter Plasy – dokončení obnovy Opatské rezidence, obnova sýpky
Zámek Vimperk – památková obnova Dolního a Horního zámku
Zámek Litomyšl – celková obnova zámku a Panského domu

V roce 2023 probíhala tvorba projektové dokumentace pro projekt:

Invalidovna – obnova objektu

PROJEKTY Z NEINVESTIČNÍ DOTACE PRO SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ UNESCO

V roce 2023 byla využita účelová dotace pro světové dědictví formou šesti dílčích projektů různého pojetí pokrývajících různá témata v působnosti NPÚ.

Francouzská zahrada a přírodně-krajinářský park státního zámku Litomyšl

Projekt byl další etapou geofyzikálního měření a pořízení 3D skenů vybraných archeologických nálezů ze zámeckého areálu. Měření ověřovalo plochy historického opevnění, pahorku u severní ohradní zdi i zástavbu (pravděpodobné skleníky). Projekt zároveň upřesnil poznatky ze starších fází archeologického výzkumu z 2. pol. 20. století.

LVA – Valtice – SHP zámeckého parku – závěrečná etapa

Projekt byl závěrečnou etapou rozsáhlých odborných rešerší pro stavebněhistorický průzkum zámeckého parku a zahrady zámeckého areálu ve Valticích. Součástí je pasportizace uměleckých, drobných architektonických a technických prvků.

Metodika pro přípravu národních monitorovacích zpráv o stavu statků světového dědictví

Projekt přispěl k formální kvalitě aktualizované metodiky pro zprávy národního monitoringu. Napomohl dokončení textů, profesionálnímu grafickému zpracování a doplnění o anglický překlad vybraného textu a resumé.

Mezinárodní část programu Konference v Kroměříži – viz s. 23.

LVA – Lednice – reinstalace expozice v barokních konírnách

Projekt spočíval ve zkvalitnění vstupní expozice pro Lednicko-valtický areál v prostorách barokní konírny SZ Lednice. S partnery z NTM a NZM byla pro tento prostor upravena výstava Hardtmuth: od uhlu k tužkařskému impériu. Joseph Hardtmuth je pro vytváření krajinné kompozice LVA jednou z klíčových osobností.

Historické centrum Českého Krumlova – dokumentace památky světového dědictví

Na základě projektu byla pořízena profesionální fotodokumentace obohacující fotografické sbírky NPÚ. Přesně zadané záběry zahrnují pohledy na vnitřní město z věží a vyhlídkových míst, objekty recentně opravené, areál klášterů, typické průhledy Latránem, ikonické stavby města včetně zámku. Součástí je i několik panoramatických snímků se stanovišti dálkových pohledů.

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST

Národní památkový ústav (dále jen NPÚ) v roce 2023 koncepčně plnil úkoly spjaté s jeho profilováním jako odborné instituce a výzkumné organizace, jejímž posláním je kontinuální a systematický výzkum památkového fondu a ochrana národního kulturního dědictví. K naplňování vědeckých a výzkumných činností využíval NPÚ vlastní zdroje, institucionální podporu zřizovatele a prostředky z účelových projektů výzkumu, vývoje a inovací (VaVal). Přehled finančních prostředků, využitých NPÚ, je dostupný na webu Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) www.isvavai.cz/cea?s=subjekty&ss=detail&n=0&h=ico%3A75032333 a v tabulce viz níže:

Výše čerpané podpory ze státního rozpočtu na VaVal (NPÚ 2014–2023, v tis. Kč)

Poskytovatel	Druh podpory	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GA ČR	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	917	1 166	0	1 847	2 257	2 490	0	0	0	0
MK	IP DKRVO	16 053	17 040	18 717	19 630	18 280	18 694	18 666	22 342	31 531	30 986
MK	Projekty z veřejných rozpočtů ČR	33 760	33 040	22 912	24 888	31 644	33 679	35 066	22 222	22 210	13 942
MŠMT	OP	0	0	0	0	42	586	352	45	33	0
MŠMT	Dofinancování projektů OP	0	0	70	70	0	0	0	0	0	0
MV	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	1 480	600	0	0	0	0	0	0	0	0
TA ČR	Projekty VaVal z veřejných rozpočtů ČR	0	0	0	0	0	0	106	419	345	0
Celkem		52 210	51 846	41 699	45 835	52 223	55 449	54 190	45 028	54 118	44 928

* VaVal – Výzkum, vývoj a inovace; IP DKRVO – institucionální podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace; OP – operační programy

** Finance v tisících Kč jsou automaticky zaokrouhleny z částky v jednotkách Kč s přesností na dvě desetinná místa

Plnění výzkumných úkolů a prezentace plánovaných i neplánovaných výsledků byly i v tomto roce až na výjimky splněny. V roce 2023 bylo v rámci řešení výzkumných oblastí IP DKRVO, účelových projektů a výzkumné činnosti financované z jiných zdrojů dokončeno celkem 128 výsledků, které budou uplatněny v Rejstříku informací o výsledcích (RIV). Dokončení 11 výsledků financovaných z IP DKRVO, které byly plánovány na rok 2023, bylo přesunuto z důvodů, které nebylo možné předvídat, do roku 2024.

Oddělení vědy a výzkumu zajistilo včasné plnění veškerých povinností vůči zřizovateli, poskytovatelům účelové a institucionální podpory a partnerským institucím a poskytlo kvalitní odborné zázemí řešitelům výzkumných úkolů napříč institucí.

Ve sledovaném roce byly rozvíjeny činnosti zahájené v předchozích letech, jako např.:

- využití registrace NPÚ u agentury CrossRef, přidávající tzv. DOI (Digital Object Identifier), k posílení dostupnosti výstupů. Přidělování DOI odborným článkům v periodických vydávaných NPÚ a plnění povinností k agentuře napomohla implementace redakčního systému Actavia, usku-tečněná v loňském roce;
- NPÚ pokračoval ve spolupráci s mezioborovou plnotextovou databází EBSCO zahájenou v roce 2021. Obsahy periodik se prostřednictvím této databáze stávají celosvětově dostupnými odborné a vědecké komunitě;
- v roce 2023 byla podána žádost o zapsání časopisu Zprávy památkové péče do mezinárodní citační databáze Scopus s cílem rozšířit nabídku odborných a vědeckých periodik NPÚ indexovaných v této databázi.

Institucionální výzkum

Naplňování Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav na léta 2019–2023 v posledním roce jejího řešení

Rok 2023 byl posledním rokem řešení 12 výzkumných oblastí *Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace NPÚ na léta 2019–2023*, v jejichž rámci bylo naplňováno 31 dílčích cílů.

Výzkumné oblasti (VOB) Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav 2019–2023

číslo VOb	Název VOb	Garant/garantka
I.	Archeologie	PhDr. Jarmila Čiháková
II.	Dějiny památkové péče v českých zemích	Mgr. Jana Pařízková Čevonová
III.	Industriální dědictví	Mgr. Michaela Ryšková
IV.	Materiály a technologie pro obnovu a údržbu památkového fondu	Ing. Petr Kuneš, Ph.D.
V.	Metody zpřístupnění památkového fondu pro celoživotní vzdělávání	Mgr. Kateřina Samojská, Ph.D.
VI.	Moderní architektura 20. století	Ing. arch. Naděžda Goryczková
VII.	Movité památky	PhDr. Aleš Mudra, Ph.D.
VIII.	Nemovité památky	PhDr. Vladislav Razím
IX.	Památkový urbanismus	Ing. arch. Alena Krusová
X.	Prezentace výsledků výzkumu a vývoje NPÚ a podpůrná vědecká činnost	Mgr. Martin Gaži
XI.	Tematické průzkumy	Mgr. Anežka Mikulcová, Ph.D.
XII.	Tvorba metodik pro správu památkového fondu	PhDr. Miloš Kadlec

V roce 2023 bylo plánováno 73 publikačních a 24 aplikačních výsledků. Uplatněno bylo 85 publikačních a 22 aplikačních výsledků. U 2 aplikačních výsledků probíhá schvalovací řízení.

Postup a stav řešení jednotlivých výzkumných oblastí Koncepce byly interně vyhodnoceny **Komisi pro hodnocení výzkumných (grantových) projek-**

tů NPÚ (Komise), která zasedala ve dnech 30. 11. – 1. 12. 2023. Komise vzala na vědomí, že z celkem 302 výsledků plánovaných na období let 2019 až 2023 bylo v řádném termínu splněno 291 výsledků. **Komise konstatovala, že NPÚ se podařilo naplnit stanovené odborné cíle Koncepce a plnění Koncepce souhrnně vyhodnotila kladně.**

Přehled plánovaných a uplatněných výsledků IP DKRVO za období 2019–2023

	Druh výsledku	2019	2020	2021	2022	2023	Plánované	Uplatněné
Aplikační výsledky	Nmets			1	1		2	2
	Npam			1		2	3	1
	Nmap	3	6	9	9	15	42	41
	Ekrit		1	2	5	3	11	11
	Celkem	3	7	13	15	20	58	55
Publikační výsledky	B	6	11	16	19	27	79	77
	C	4	1	1	1	3	10	10
	Jimp	1					1	1
	Jost	27	35	28	36	28	154	148
	Celkem	38	47	45	56	58	244	236
Celkem výsledky		41	54	58	71	78	302	291

Poskytovatel vyhodnotil průběh řešení výzkumných oblastí za rok 2023 a plnění Koncepce za celé pětileté období 2019–2023 prostřednictvím Rady ministra kultury pro výzkum (RMKPV) a konstatoval, že NPÚ splnil cíle Koncepce v letech 2019–2023 celkově nadprůměrně. Jako silné stránky NPÚ jako výzkumné organizace poskytovatel především ocenil konsolidovaný výzkum v oboru památko-

vě vědy s mnoha přesahy do jiných oborů, pokrok v internacionalizaci výzkumu a rychlou reakci na nové společenské výzvy. Plnění Koncepce bylo z odborného hlediska poskytovatelem hodnoceno bez výhrad. **Celkově je plnění koncepce za období 2019–2023 hodnoceno poskytovatelem stupněm A – vynikající plnění koncepce.**

Příprava nové Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav na léta 2023–2028

V roce 2023 předložil NPÚ poskytovateli novou *Dlouhodobou koncepcí rozvoje výzkumné organizace NPÚ na léta 2024–2028* (dále jen Koncepce). Východiskem pro zpracování nové Koncepce se staly aktuální institucionální potřeby a zájmy NPÚ a návaznost na předchozí Koncepti na léta 2019–2023. Při přípravě nové Koncepce byl důraz

kladen na kvalitativní charakter výzkumu. Výzkum pro nové období let 2024–2028 byl proto koncentrován do menšího počtu homogenních výzkumných oblastí – 7 výzkumných oblastí a 22 dílčích cílů – zohledňujících aktuální vědeckovýzkumné potřeby instituce. Na pětileté období bylo naplánováno celkem 223 výsledků, z toho 54 aplikačních.

Výzkumné oblasti Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní památkový ústav na léta 2024–2028

číslo VOb	Název VOb	Garant/garantka
1.	Archeologické dědictví	PhDr. Jarmila Čiháková
2.	Teorie a dějiny památkové péče	Mgr. Jana Pařízková Čevonová
3.	Moderní architektura a industriální dědictví	Ing. arch. Naděžda Goryczková
4.	Movitě památky	PhDr. Aleš Mudra, Ph.D.
5.	Nemovitě památky	Ing. Daniel Šnejd
6.	Šlechtické rezidence, jejich tvůrci a obyvatelé	Mgr. Petr Pavelec, Ph.D.
7.	Vědecké publikování a komunikace vědy	Mgr. Martin Gaži

Ministerstvo kultury vyhodnotilo Koncepti Radou ministra kultury pro výzkum jako A – Vynikající. Z maximálního počtu 100 bodů byla Koncepce ohodnocena 93 body. Na základě dosaženého vysokého hodnocení byla NPÚ na období let 2024–2028 poskytnuta institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organiza-

ce (IP DKRVO) v celkové výši 163.685.000 Kč. Vysoké bodové hodnocení nové Koncepce prokazuje vědeckovýzkumný potenciál NPÚ a schopnost vyhledávat, formulovat, analyzovat a zpracovávat potřebná společensky relevantní témata výzkumu s vysokým aplikačním potenciálem v památkové praxi.

Účelový výzkum

NPÚ v roce 2023 započal řešení 11 pětiletých účelově financovaných vědecko-výzkumných projektů vysoutěžených v roce 2022 ve veřejné soutěži Ministerstva kultury – Program NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030. NPÚ je ve 4 projektech příjemcem-koordinátorem, v 6 příjemcem a v jednom projektu účastníkem.

Soubor maškarních a divadelních kostýmů ze 2. poloviny 18. století v depozitáři SZ Český Krumlov, projekt NAKI III *Od aristokratického dvora po divadelní scénu. Historická garderoba ve fondech českých hradů a zámků v evropském kontextu (DH23P00VV46)*

Řešené projekty NAKI III / 1. výzva s dobou řešení 2023–2027

Název projektu	Kód projektu	Role NPÚ / Typ projektu
Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění informace o projektu: https://ubz.zf.mendelu.cz/	DH23P03OVV001	příjemce – koordinátor/konsorcium
Novostavby v historickém prostředí informace o projektu: https://n89plus.npu.cz/cs	DH23P03OVV017	příjemce – koordinátor/konsorcium
Zámky v krajině moravskoslezského pomezí – nové formy prezentace nevyužitých historických objektů informace o projektu: https://zamkyvkrajine.cz/	DH23P03OVV035	příjemce – koordinátor/konsorcium
Od aristokratického dvora po divadelní scénu. Historická garderoba ve fondech českých hradů a zámků v evropském kontextu informace o projektu: https://historicalwardrobe.npu.cz/cs	DH23P03OVV046	příjemce – koordinátor/konsorcium
Zachování paměti. Poválečná reflexe holokaustu v pomníkové tvorbě a výtvarném umění informace o projektu: https://www.udu.cas.cz/cz/projekty-a-granty/zachovani-pameti-povalecna-reflexe-holokaustu-v-pomnikove-tvorbe-a-vytvarnem-umeni	DH23P03OVV014	příjemce / konsorcium
Vlákna paměti. Minulost a současnost vambereckého krajčářství I informace o projektu: http://www.vlaknapameti.cz/	DH23P03OVV022	příjemce / konsorcium
Historické postupy návrhu a vykreslování tvarů architektonických prvků – jejich rekonstrukce a aplikace informace o projektu: https://protogeometrie.fsv.cvut.cz/	DH23P03OVV023	příjemce / konsorcium
FINIS CONFESSIO. Baroko východního Krušnohoří. Sakrální stavby a umělecká výzdoba architektury a krajiny informace o projektu: https://fnis.ff.ujep.cz/	DH23P03OVV028	příjemce – koordinátor/konsorcium
Mapa českých hradů: hrady jako kulturní fenomén, předmět výzkumu a památky minulosti I informace o projektu: https://www.kar.zcu.cz/projekt.php?id=84	DH23P03OVV040	příjemce / konsorcium
Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských historických knihovních fondech informace o projektu: https://www.provenio.cz/o-projektu/	DH23P03OVV058	příjemce / konsorcium
Obnova fasád z tvrdých omítek z 1. poloviny 20. století informace o projektu: https://naki3-fasady.fsv.cvut.cz/	DG23P03OVV012	účastník/příjemce

Průzkum v terénu. Dokumentace krajového oděvního doplňku na zámku Jindřichův Hradec, Projekt NAKI III Vlákna paměti. Minulost a současnost vambereckého krajčářství (DG22P03OVV022)

Projekt NAKI III Novostavby v historickém prostředí (DH23P03OVV017). Štýrský Hradec – město známé řadou novodobých architektonických intervencí v kontextu historického urbanismu. Aiola – mostem s kavárnou a umělym ostrovem překlenul italský architekt Vito Acconci na přelomu tisíciletí řeku Mur (1999–2003)

Spolupráce NPÚ s výzkumnými organizacemi (VO) a vědecko-výzkumnými institucemi (v.v.i.)

NPÚ při řešení výzkumných projektů spolupracuje s řadou výzkumných organizací (VO) a vědecko-výzkumných institucí (v.v.i.). V roce 2023 spolupracoval NPÚ při řešení projektů NAKI III s 20 partnery (5 VO a 15 v.v.i.).

Výsledky vědy a výzkumu

V rámci řešení institucionálního a účelového výzkumu předložil NPÚ k 31. prosinci 2023 poskytovateli ke schválení celkem 128 výsledků. Výsledky po schválení RMKPV MK ČR budou vedeny v RIV. Strukturu výsledků NPÚ, dlouhodobě předávaných do RIV, zřehledňuje uvedená tabulka.

Přehled výsledků NPÚ vložených do RIV v letech 2011–2023

Druh výsledku	Kód	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Celkem
Audiovizuální tvorba	A	0	0	1	1	2	0	3	3	2	11	6	3	0	32
Kapitola v odborné knize	C	77	11	28	20	13	7	9	19	34	9	9	7	10	253
Metodika certifikovaná/ schválená příslušným orgánem státní správy	N/E	0	1	6	15	9	8	2	5	1	6	2	8	0	63
Odborná kniha	B	9	10	13	22	33	18	29	20	10	25	19	35	35	278
Ostatní výsledky neza- řaditelné do žádného z uvedených druhů výsledků	O	0	1	3	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	11
Ověřená technologie	Z/B	0	0	0	4	3	0	0	0	0	3	2	0	0	12
Strategické a koncepční dokumenty	Hkonc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Památkový postup	N/C	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	1	1	1	9
Odborný článek obsažený v databázi Web of Science	Jimp	0	0	0	0	0	1	1	4	3	2	5	1	0	17
Odborný článek obsažený v databázi SCOPUS	Jsc	0	0	0	0	0	0	1	1	8	8	7	11	7	43
Recenzovaný odborný článek	Jost	45	79	90	101	91	107	69	68	46	48	62	65	47	918
Software	R	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Specializovaná mapa s odborným obsahem	N/D	12	6	2	1	16	2	14	3	5	18	10	19	15	123
Specializovaná veřejná databáze	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Stať ve sborníku	D	11	5	10	6	4	6	11	1	5	5	6	14	2	86
Zorganizování/ uspořádání konference	M	1	1	0	2	2	2	0	0	0	0	2	1	1	12
Zorganizování/ uspořádání konference	Enekrit	1	2	3	6	17	4	1	0	0	0	0	0	2	36
Uspořádání (zorgano- vání) výstavy s kritickým katalogem	Ekrit	0	0	0	0	0	3	4	3	0	7	9	8	6	40
Uspořádání (zorganizová- ní) workshopu	W	1	0	4	6	13	1	4	0	6	8	15	12	2	70
Celkem		157	116	160	184	207	162	151	132	120	151	156	187	128	2 009

Národní úložiště šedé literatury (NUŠL)

V souladu s Příkazem ministra kultury č. 5/2023, kterým se vydává Směrnice o postupu schvalování výsledků výzkumu a vývoje „Programu NAKI III – program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030“ a institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací v působnosti Ministerstva kultury na léta 2024–2028 vložil NPÚ v roce 2023 do Národního úložiště šedé literatury, které provozuje Národní technická knihovna, 1 metodiku.

Výsledky aplikovaného výzkumu typu N

Metodiky (N_{metS})

V roce 2023 byly MK schváleny 4 metodiky.

Název metodiky	Autoři	Zdroj financování	Číslo Osvědčení o schválení
Metodika oprav nosných konstrukcí památkově chráněných objektů	Vinař Jan	IP DKRVO	287
Metodika regenerace sídlišť v souladu se zájmy památkové péče	Řepková Hana	IP DKRVO	288
Metodika průzkumu, revize a pasportizace historického knihovního fondu	Hájek Pavel a kol.	NAKI II	289
Památkové hodnocení uměleckých štuků	Fiřt Jan, Kuneš Petr, Skalický Petr	NAKI II	291

Specializované mapy s odborným obsahem (N_{map})

Za rok 2023 bylo MK schváleno 15 specializovaných map s odborným obsahem.

Název mapy	Autoři	Zdroj financování	Schválení
Archeologický atlas SHZ Horšovský Týn (okr. Domažlice)	Linda Foster	IP DKRVO	schváleno
Mapa reliktní zániklého osídlení po roce 1945	Renata Tišerová, Michal Bureš	IP DKRVO	schváleno
Zaniklé středověké vsi a jejich pluziny	Ondřej Malina	IP DKRVO	schváleno
Archeologický atlas SH Veveří (okr. Brno-město)	Petr Vitula	IP DKRVO	schváleno
Lnářství, bavlnářství a hedvábnictví Šumperska a Jesenicka	Michaela Ryšková, Pavel Maren	IP DKRVO	schváleno
Sklářský průmysl borsko-šenovské oblasti	Miroslav Kolka, Vladimír Vrabec	IP DKRVO	schváleno
Jihoseveroněmecká spojovací dráha (Pardubicko-Liberecká dráha)	Alena Borovcová, Magdaléna Mrázková, Pavel Maren, Zdeněk Hrdina	IP DKRVO	schváleno
Průmyslové dědictví Ostravy – hutnictví	Miloš Matěj, Magdaléna Mrázková, Ludvík Tejzr, Jan Počta, Pavel Maren	IP DKRVO	schváleno
Válečná memoriální architektura v Ústeckém kraji mezi lety 1914–1938	Jiří Bureš, Marta Pavlíková	IP DKRVO	schváleno
Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Olomouc	Iva Orálková, Markéta Papoušková- -Martiníková, Helena Richterová, Lucie Zatloukalová	IP DKRVO	schváleno

Barokní exteriérová skulptura na území Plzeňského kraje – okres Plzeň-město	Viktor Kovařík, Renáta Jedličková, Pavel Zahradník	IP DKRVO	schváleno
Středověké nástěnné malby – okres Karlovy Vary	Ondřej Šindlář	NAKI II	schváleno
Výtvarně hodnotné kenotafy 18. a 19. století na území ČR	Anežka Mikulcová	NAKI II	schváleno
Památky elektrárenství v Čechách – doplnění Čech a archivní výzkum elektrárenství západních Čech	Jiří Chmelenský, Šimon Eismann	NAKI II	schváleno
Archeologický atlas MPZ Moravská Ostrava	Marek Kiecoň, Michela Zezulová	NAKI II	schváleno

Památkové postupy (N_{pam})

Za rok 2023 byly MK schváleny celkem 2 památkové postupy, u dalších dvou probíhá schvalovací řízení.

Název památkového postupu	Autoři	Zdroj financování	Číslo Osvědčení o uznání
Laboratorní průzkum stratigrafie a barevnosti nátěrů fasád v památkové praxi	Petr Kuneš	IP DKRVO	72
Příprava poskytnutí aktuálních údajů Národního památkového ústavu a dalších podkladů pro pořizování územně analytických podkladů	Alena Krusová, Zuzana Syrová	IP DKRVO	v řízení
Vyjadřování se k územně plánovacím podkladům z hlediska ochrany kulturně-historických hodnot území. Územní studie	Alena Krusová	IP DKRVO	v řízení
Ochrana, údržba a dokumentace zvonů	Karel Malý, Radek Lunga, Petr Vácha, Petr Janda, Michal Votruba, Radim Gonda	NAKI II	68

SOUHRNNÉ TABULKY

Přehled publikací vydaných v roce 2023

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

Ad unicum. Antika. Antické památky v mobiliárních fondech ve správě Národního památkového ústavu
Stanislava Kučová, Šárka Radostová (eds.)
ISBN 978-80-7480-187-7, 408 s.

Ad unicum. 1/4. Od gotiky k manýrismu. Umělecká díla z fondů Národního památkového ústavu
Šárka Radostová (ed.), Hana Baštýřová, Daniel Verner (co-eds.)
ISBN 978-80-7480-186-0, 400 s.

Hrady, zámky a další památky ve správě Národního památkového ústavu
Castles, Country Houses and other Monuments managed by the National Heritage Institute
Karel Kuča a kol.
ISBN 978-80-7480-192-1 (česká verze),
ISBN 978-80-87104-193-8 (anglická verze), 448 s.

Koncepce vzdělávacích programů pro seniory v oboru památkové péče pro účely vzdělávání v NPÚ
Kateřina Pávková
ISBN 978-80-7480-185-3, 57 s.

Konventní kostel v Plasích a jeho románský portál
Zdeněk Chudárek a kol.
ISBN 978-80-7480-157-0, 255 s.

Laboratorní průzkum stratigrafie a barevnosti povrchových úprav fasád v památkové praxi
Petr Kuneš
ISBN 978-80-7480-195-2, 33 s.

Památková péče na zapřenou. Pamětnická svědectví o ochraně památek v časech pozdního socialismu
Jakub Bachtík, Vít Jesenský
ISBN 978-80-7480-189-1, 320 s.

Památkové hodnocení uměleckých štuků
Jan Fiřt, Petr Kuneš, Petr Skalický
ISBN 978-80-7480-165-5, 64 s.

Pamatují Napoleona II.
Marian Hochel
ISBN 978-80-7480-192-1, 264 s.

Poválečná architektura jako památka
Matyáš Kracík (ed.) et al.
ISBN 978-80-7480-188-4, 223 s.

Regenerace sídlišť v souladu se zájmy památkové péče
Hana Řepková
ISBN 978-80-7480-178-5, 239 s.

Středověké nástěnné malby v Praze
Petr Skalický, Jan Fiřt, Anežka Mikulcová (eds.)
ISBN 978-80-7480-191-4, 256 s.

Středověké nástěnné malby Menší věže hradu Karlštejna
Adam Pokorný, Petr Skalický a kol.
ISBN 978-80-7480-190-7, 320 s.

Verba docent: Úvahy o památkách. Výběr z německojazyčných textů
Jana Michalčáková, Zdeněk Vácha (eds.) a kol.
ISBN 978-80-7480-196-9, 197 s.

Verba docent: Úvahy o restaurování. Výběr z italskojazyčných textů
Jana Michalčáková, Zdeněk Vácha (eds.) a kol.
ISBN 978-80-7480-197-6, 197 s.

PERIODIKA:

Památky, ročník 2/2023, 3 čísla
ISSN 2788-0435

Zprávy památkové péče, ročník 83/2023, 4 čísla
ISSN 1210-5538

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PRAZE

PERIODIKA:

Staletá Praha, ročník XXXIX/2023
ISSN 0231-6056

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE

Dějiny evropské architektury IV.
Václav Mencl, Helena Soukupová (ed.)
ISBN 978-80-88339-10-6, 515 s.

Opevnění měst středověké Evropy
Vladislav Razím
ISBN 978-80-88339-16-8, 720 s.

Skryté půvaby českých sídlišť. Architektura | urbanismus | památkový potenciál
Hana Řepková
ISBN 978-80-88339-17-5, 351 s.

PERIODIKA:

Památky středních Čech, 37. ročník, 2 čísla
ISSN 0862-1586

Průzkumy památek, 30. ročník, 2 čísla
ISSN 1212-1487

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Beth Olam. The Jewish Cemeteries in South Bohemia
Daniel Polakovič, Iva Steinová, Petra Vladařová
ISBN 978-80-88446-04-0, 360 s.

Čeho si ceníme na cenných stavbách. Architektura 20. století v jižních Čechách
Eva Erbanová
ISBN 978-80-88446-06-4, 151 s.

Nepohodlná sestra modernizace. Památková péče a vltavská kaskáda vodních děl
Martin Gaži
ISBN 978-80-88446-05-7, 352 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PLZNI**Lidový klasicismus na Plzeňsku**

Alena Aubrechtová, Karel Foud a kol.
ISBN 978-80-85035-61-2, 160 s.

Ústřice a breviář.**Výpověď barokní jímky v klášteře Plasy**

Marcela Waldmannová, Jakub Krček a kol.
ISBN 978-80-85035-60-5, 207 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM**Tatíčku, vrať se k nám! 4.****Pomníky velké války na Děčinsku a Ústecku**

Marta Pavlíková, Jiří Bureš
ISBN 978-80-85036-86-2, 232 s.

PERIODIKA:**Monumentorum Custos /1-2. – Časopis pro památky severozápadních Čech**

ISSN 1803-781X, ISBN: 978-80-85036-87-9

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LIBERCI**Auta & Architektura. Motoristické stavby v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou**

Jaroslav Zeman
ISBN 978-80-87810-58-3, 304 s.

Glassmaking in Bor – Šenov Area

Miroslav Kolka
ISBN 978-80-87810-51-4, ISBN 978-80-87810-53-8 (on-line verze), 304 s.

Vladimír Krýš. Turnovský stavitel

Petra Šternová
ISBN 978-80-87810-59-0, 284 s.

Kaple Božího hrobu v Liberci Reichenberg - Heilig-Grab-Kapelle

Jaroslav Zeman
ISBN 978-80-87810-54-5 (česká verze), ISBN 978-80-87810-55-2 (německá verze)

Starý hřbitov v Kamenickém Šenově, STEINSCHÖNAU - Alter Friedhof

Jana Kurešová
ISBN 978-80-87810-56-9 (česká verze), ISBN 978-80-87810-57-6 (německá verze)

PERIODIKA:

Fontes Nissae – Prameny Nisy, 2 čísla
ISSN 1213-5097

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V JOSEFOVĚ**Broumov: kostel sv. Václava – kulturní památka**

Petr Arijčuk, Jiří Slavík
ISBN 978-80-88226-38-3, 12 s.

Honzíkův průvodce po východních Čechách.**Stavební slohy 10. – 19. století.**

Jiří Balský, Eliška Seifertová Racková
ISBN 978-80-88226-41-3, 24 s.

Jan Blažej Santini Aichel (1677-1726)

Jiří Balský
ISBN 978-80-88226-40-6, 12 s.

Jaroměř: Městské muzeum, Wenkeův obchodní dům – kulturní památka

Tamara Baudišová, Jiří Balský
ISBN 978-80-88226-37-6, 12 s.

Vesec u Sobotky: vesnická památková rezervace – památkové chráněné území

Matěj Kubina, Jan Tluchoř
ISBN 978-80-88226-39-0, 12 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PARDUBICÍCH**Pod Králickým Sněžníkem. Vybrané ukázky vesnického stavitelství a jeho proměny**

Jana Pochmanová, Jitka Svobodová,
Zuzana Stránská-Vařeková
ISBN 978-80-87626-12-2, 260 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V TELČI**Příběh jednoho domu: dějiny Telče pohledem ze Seminářské ulice**

Vladimír Čeřovský
ISBN 978-80-907357-6-7, 152 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V BRNĚ**Kresby. Mistrovská díla ze sbírek Národního památkového ústavu**

Lenka Kalábová, Michal Konečný (eds.)
ISBN 978-80-87967-35-5, 213 s.

Portrét ulice Pellicova

Pavla Cenková, Aleš Homola a kol.
ISBN 978-80-87967-36-2, 26 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OLOMOUCI**Olomoucké knížectví Přemysla Otakara I. (1201-1212)**

Pavel Šlězár
ISBN 978-80-87220-18-4, 166 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V KROMĚŘÍŽI**Farní kostel svatého Martina v Tlumačově**

Petr Odehnal, Radim Vrla, Zdeněk Vácha a kol.
ISBN 978-80-87231-61-6, 173 s.

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OSTRAVĚ**Průmyslové dědictví. Jiho-severoněmecká spojovací dráha (Pardubicko-liberecká dráha)****Industrial Heritage. The South-north German connecting railway (The Pardubice-Liberec line)**

Alena Borovcová
ISBN 978-80-88240-31-0 (česká verze), 304 s.
ISBN 978-80-88240-35-8 (anglická verze), 304 s.

Methodology for Classification and Evaluation of the Industrial Heritage from the Perspective of Heritage Management – Water Management

Michaela Ryšková, Miriam Dzuráková a kol. (eds.)
ISBN 978-80-88240-27-3 (on-line verze), 379 s.

Průmyslové dědictví & Památková péče. Industrial Heritage & Heritage Management

Michaela Ryšková (ed.)
ISBN 978-80-88240-23-5, 407 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**Klášter Kladruby**

Jakub Krček, Stanislava Beránková a kol.
ISBN 978-80-87890-45-5, 207 s.

Klášter Plasy. Zámek Metternichů

Stanislava Beránková
ISBN 978-80-87890-46-2, 207 s.

Selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci. Rok na vsi

Vendula Hnojská (ed.)
ISBN 978-80-87890-48-6, 160 s.

Středověké nástěnné malby na jihu Čech I.

Ondřej Faktor, Petr Pavelec
ISBN 978-80-87890-47-9, 339 s.

Zámek Telč

Milena Hajná (ed.)
ISBN 978-80-87890-49-3, 176 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V PRAZE**Zámek Libochovice**

Michal Konečný
ISBN 978-80-7480-180-8, 136 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA NA SYCHROVĚ**Harrachové. Vznešenost zavazuje**

Jan Luštinec, Petr Nosek, Adam Rejha
ISBN 976-80-906784-6-0, 212 s.

Hrabě Swéerts-Šporck a jeho hospodářské zásady

Ferdinand Menčík
ISBN 978-80-906784-9-1, 56 s.

Zámek Hrádek u Nechanic

Martin Rejman
ISBN 978-80-906784-8-4, 211 s.

Zlato a cukr na šlechtickém stole. Kynžvart – Krásný Dvůr – Konopiště

Eva Ferrarová, Eva Löw a kol.
ISBN 978-80-906784-7-7, 209 s.

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ SPRÁVA V KROMĚŘÍŽI**Zámek Buchlovice**

Michal Konečný
ISBN 978-80-87231-09-8, 171 s.

Zámecká zahrada Rájec nad Svitavou

Lenka Křesadlová, Michaela Letá
ISBN 978-80-908257-3-4, 147 s.

Přehled průzkumů a dokumentací

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ	Miličín – kostel Narození Panny Marie
Stavebněhistorické průzkumy	Nové Dvory u Kutné Hory – skleníky v zámecké zahradě
Karlštejn – hrad, rozpracovaný SHP	Počepice – podstavec sochy sv. Prokopa při silnici č. 105
Litice – hrad, rozpracovaný SHP	Pořešice – renesanční sýpka v zemědělské usedlosti čp. 2
Zvíkov – hrad, rozpracovaný SHP	Sázava – archeologicky odhalené základy budov při severní straně klášterního kostela sv. Prokopa
Horšovský Týn – hrad a zámek, rozpracovaný SHP objektů tzv. Vdovského domu a loretánské kaple v areálu zámeckého parku	Svatý Jan pod Skalou – dům čp. 2
Operativní průzkumy a dokumentace	Vitice – zvonice při kostele sv. Šimona a Judy
Praha 8-Karlín – Invalidovna, průzkum barevnosti exteriéru	Vrchotovy Janovice – areál zámku, torzo domku zahradníka
Telč – zámek, fasády hlavního nádvoří	Zeleneč – areál domu čp. 38/39
Zvíkov – hradní areál a předhradí	Jesenice – fara čp. 65 a její hospodářský dvůr, č. parc. 1010
Horšovský Týn – hrad a zámek, Vdovský dům, loretánská kaple a zahradní část parku vč. bývalé lednice (ve spolupráci s archeologickým oddělením ÚOP v Plzni)	Nižbor – zaklenutý náhon železáren, č. parc. 2/2, 631
Inventarizace a pasportizace	Bělá pod Bezdězem – obytný dům a hospodářský dvůr, čp. 581
Praha 8-Karlín – Invalidovna, inventarizace a pasportizace hodnotných uměleckořemeslných prvků	Vlašim – areál domu s hospodářským dvorem, čp. 70
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVNÍŠTĚ V PRAZE	Mladá Boleslav – přízemí a patro obytného domu, čp. 32
Operativní průzkumy a dokumentace	Libice nad Cidlinou – městský dům s hospodářským křídlem, čp. 3
Praha 1-Staré Město – čp. 135, Linhartská 4	Rakovník – sklepy domu s hospodou, čp. 133
Praha 1-Staré Město – čp. 211, Anenské náměstí 2, Anenský klášter, zdivo druhého průjezdu	Cerhovice – západní průčelí kostela sv. Martina
Praha 1-Staré Město – čp. 211 a 948, Anenské náměstí, fasády západní části areálu	Davle – Sázava – samostatný sklep u domu se dvorem, č. parc. 11/5
Praha 1-Nové Město – čp. 677, Vodičkova 10, oprava parteru	Poděbrady – zvonička na Záměstí
Praha 1-Nové Město – čp. 852, Na Příkopě 10, palác Savarin	Hořín – hospodářský dvůr u zámku
Praha 1-Malá Strana – čp. 282, Lázeňská 19, parter, parapety	Archivní rešerše
Praha 5-Košíře – čp. 113, usedlost Cibulka, domek zahradníka	Nižbor – železárně a náhon
Praha 8-Karlín – ppč. 871/34, ulice Prvního pluku, stoka pod Negrelliho viaduktem	Hořovice – starý zámek, čp. 27
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVNÍŠTĚ STŘEDNÍCH ČECH V PRAZE	Klášterní Skalice – zrušený klášter a hospodářský dvůr
Operativní průzkumy a dokumentace	Dvory na Harrachovských panstvích – Dohalice čp. 1
Hořovice – starý zámek, čp. 27	Dvory na Harrachovských panstvích – Boharyně čp. 1
Kokovice – zemědělská usedlost čp. 8	Dvory na Harrachovských panstvích – Kunčice čp. 1
Kosova Hora – zámek čp. 1	Dvory na Harrachovských panstvích – Stejskal čp. 41
Lukov – areál bývalého zájezdního hostince čp. 4	Dvory na Harrachovských panstvích – Lodín čp. 49
Maršovice – fara čp. 1	Dvory na Harrachovských panstvích – Mokrovousy čp. 1
	Dvory na Harrachovských panstvích – Janov čp. 29
	Dvory na Harrachovských panstvích – Mžany čp. 1
	Dvory na Harrachovských panstvích – Staré Nechanice čp. 1
	Dvory na Harrachovských panstvích – Petrovice čp. 51
	Dvory na Harrachovských panstvích – Sadová čp. 1
	Dvory na Harrachovských panstvích – Trnava
	Dvory na Harrachovských panstvích – Zvíkov čp. 1 – okr. Hradec Králové

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**Operativní průzkumy a dokumentace**

Čejetice – kostel sv. Havla

České Budějovice – Hradební, čp. 286/24

České Budějovice – kulturní dům Slavie

České Budějovice – nám. Přemysla Otakara II., čp. 78/20

Český Krumlov, Latrán – Novoměstská zahrada

Čkyně – roubenka, čp. 12

Čkyně – roubenka, čp. 54

Kadov u Blatné – fara, čp. 1

Mirovice – zahrada u panského dvora, čp. 191, 25, 43 a 59

Přečovice – venkovská usedlost, čp. 1

Přešovice – venkovská usedlost, čp. 6

Strakonice – areál hradu, čp. 50

Strakonice – kostel sv. Prokopa

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PLZNI**Stavebněhistorické průzkumy**

Kasejovice – radnice, čp. 98 (doplnění SHP)

Operativní průzkumy a dokumentace

Kasejovice – radnice, čp. 98

Klášter – zámek Zelená Hora, vrchnostenský dvůr Šternberk, čp. 1

Malesice – fara, čp. 39

Nepomuk – městský dům, čp. 117

Nepomuk – městský dům, čp. 73, vč. archivního průzkumu

Nepomuk – radnice, čp. 63 (archivní průzkum)

Sušice – městský dům, čp. 48 (vč. aktualizace SHP)

Strašice – lovecký zámeček Tři Trubky

Volduchy – kostel sv. Bartoloměje

Zvíkovec – kostel Nanebevzetí Panny Marie (2. etapa)

Archivní řešerše

Horažďovice – děkanství, čp. 10

Křimice – kostel Narození Panny Marie, oltář Korunování Panny Marie

Manětín – městský dům, čp. 203

Stvolny – bývalý panský dvůr, čp. 53

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LOKTI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Františkovy Lázně – Národní, čp. 16

Františkovy Lázně – Ruská, čp. 64

Františkovy Lázně – Ruská, čp. 172

Horní Slavkov – Smetanova, čp. 480

Hřebený – hrad Hartenberg

Cheb – náměstí Krále Jiřího z Poděbrad, čp. 483

Chlum Svaté Maří – poutní kostel sv. Maří Magdaleny

Chlum u Novosedel – kostel sv. Jiljí

Jáchymov – náměstí Republiky, čp. 3

Jáchymov – náměstí Republiky, čp. 133

Karlovy Vary – Findlaterův chrámek

Karlovy Vary – Mariánskolázeňská, čp. 306

Karlovy Vary – Bezručova, čp. 1185 a 1186

Kraslice – Tisová, čp. 241

Valeč – zámek (skleník a teatron)

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V ÚSTÍ NAD LABEM**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bedřichův Světec – předsíň kostela sv. Jakuba

Benešov nad Ploučnicí – zámek

Bílina, čp. 160, 315

Bohosudov – kostel Bolestné Panny Marie

Budyně nad Ohří – sýpka v areálu hradu

Česká Kamenice – hrobka rodiny Preidl

Dubice – kostel sv. Barbory

Horní Krupka – štola Antonín

Hrobčice – zámek čp. 29

Cheb – dům čp. 475

Jimlín – hrad

Krásná Lípa – ohradní zeď kolem kostela Svaté Máří Magdaleny

Krásná Lípa – Dittrichova hrobka

Kroměříž – grotty Rotundy

Litoměřice – hradby

Litoměřice – galerie

Louny – dům, čp. 112

Louny – synagoga

Lužice – fara

Měděnec – náhrobník

Měděnec – důl Václava Řezáče

Měděnec – štola Marie Pomocné

Medvědice – kostel sv. Kateřiny

Mirošovice – zámek

Novosedlice – kostel sv. Valentina

Okořín – čp. 12

Petrohrad – Finklův rybník

Postoloprty – hospodářský dvůr
Roudnice nad Labem – dům, čp. 110
Roudnice nad Labem – klášter
Rovné – usedlost, čp. 25
Stekník – zámek
Teplice – nádraží
Teplice – zámecký rybník
Teplice - čp. 665
Ústí nad Labem – kostel sv. Vojtěcha a klášter
Ústí nad Labem – popraviště
Velké Žernoseky – zámek
Vtelno – dům, čp. 57
Žatec – kapucínský klášter
Žatec – dům, čp. 7
Žatec – dům, čp. 92

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V LIBERCI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bezděz – hrad, dokumentace zdiva
Brníště - čp. 12, dokumentace demolovaného chléva
Horní Police – zámek, dokumentace nově odkrytých situací
Jablónné v Podještědí – městský pivovar, čp. 10 – dokumentace průčelí
Karasy - č.e. 32, dokumentace roubeného domu před demolicí
Lemberk – hrad a zámek, dokumentace věží a staveb na předzámčí
Letařovice – kostnice u kostela sv. Jakuba, dokumentace stavby a oltáře během obnovy
Starý Bernštejn – hrad, dokumentace interiéru věže
Stráž pod Ralskem – zámek, dokumentace průčelí, křídla a přílehlých interiérů
Trosky – hrad, dokumentace věže Baba
Zahrádky – sýpka čp. 33, dokumentace zbytků sgrafitové výzdoby na štítech

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V JOSEFOVĚ**Stavebněhistorické průzkumy**

SZ Náchod – Úřednický dům, čp. 1285 (dokončen)
Starý Rokytník – Kostel sv. Šimona a Judy

Operativní průzkumy a dokumentace

Hradec Králové, čp. 169–171
Hradec Králové – radnice, suterén
Broumov – kostel sv. Petra a Pavla, věž

Dolní Přím – venkovský dům, čp. 19
Hostinné – sklepy ve Špitálské ulici
Měník – venkovský dům, čp. 8
Chlumeck nad Cidlinou – kostel sv. Voršily, odhalené fragmenty fasády
Klásterská Lhota, čp. 3
Kuks, čp. 3 – nápisy na fasádě

Operativní průzkumy a dokumentace na dosud běžících stavbách

Litomyšl – zámek, pivovar
Lázně Bělohrad – zámek

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V PARDUBICÍCH**Operativní průzkumy a dokumentace**

Pardubice – krematorium, odběr omítek a dokumentace barevnosti
Svitavy – dům, čp. 67/29, dokumentace části interiéru
Vyprachtice – dům, čp. 222
Bělá nad Svitavou – kostel Všech Svatých, dokumentace krovu
Semín – mlýn, čp. 33
Polička – Palackého nám., dům, čp. 155, dokumentace domu a krovu
Chlum u Hlinska – kostel sv. Petra a Pavla, dokumentace exteriéru zdiva
Ronov nad Doubravou – kostel sv. Kříže, dokumentace věže
Vraclav – dům, čp. 53
Moravská Třebová – dokumentace části hradeb
Medlešice – zámek – dokumentace podkroví
Semín – pivovar – dokumentace zřícené sklepní klenby
Pardubice – Zámecká ul., dům, čp. 23
Jevíčko – Okružní ul., Hradební zeď za domem, čp. 319
Městečko Trnávka – hrad Cimburk, portál přízemí nad sklepy
Moravská Třebová – objekt za domem, čp. 29, stěna do nádvoří latinské školy (čp. 25)
Tržek, haltýř – OPD ohroženého objektu

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V TELČI**Operativní průzkumy a dokumentace**

Telč – Radkova ul., dům, čp. 93
Rouchovany – kostel Nanebevzetí Panny Marie
Pacov – dům (židovská škola a rabinát), Malovcova, čp. 315

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V BRNĚ**Operativní průzkumy a dokumentace**

Bítov – hrad Cornštejn, dokumentace zdiva
Boleradice – kostel sv. Jana Křtitele, dokumentace krovu a zdiva sakristie
Bořitov – kostel sv. Jiří
Brno-střed – kostel sv. Jakuba Většího, dokumentace a soupis kamenických značek na plášti a ostěních
Brno-Černovice – areál bývalého závodu Mosilana, fotodokumentace
Břeclav – Vránův mlýn
Břežany – zámek, dokumentace krovu a nálezových situací v podkroví Bučovice
Vyškov – zámek, dokumentace rozkrytých podlah na arkádách
Bzenec – zámek, dokumentace situací po rozkrytí stropů
Hostim – fara, čp. 3, dokumentace krovu
Hostim – bývalý pivovar, čp. 93, dokumentace krovu
Hostim – sýpka, fotodokumentace
Hrušovany nad Jevišovkou – budova lisovny v areálu fary (Litobratřická ul., čp. 98)
Jevišovice – kostel sv. Josefa, dokumentace krovu
Jevišovice – tzv. Starý zámek, předhradí, dokumentace vnějších fasád
Kobylí – kostel sv. Jiří, dokumentace odhaleného zdiva
Lechovice, okres Znojmo, kostel Navštívení Panny Marie, dokumentace jižní oratoře
Lechovice – zámek, dokumentace krovu, stropů a zdiva
Lesná – dům, čp. 6
Lomnice u Tišnova – zámek, dokumentace krovu a nálezových situací
Lysice – areál zámku
Mikulov – Alfonze Muchy, dům, čp. 44/24
Mikulov – Brněnská ul., dům čp. 89/8, dokumentace sklepení
Mikulov – Pavlovská ul., dům, čp. 94/3, dokumentace sklepení
Mikulov – Kostelní nám., dům, čp. 15/3 (probošství), dokumentace zdiva
Mikulov – Husova ul. dům, čp. 74/29
Mikulov – židovský hřbitov, dokumentace objektu v areálu
Mikulovice – fara, čp. 141
Miroslav – kostel sv. Petra a Pavla, dokumentace obvodového zdiva

Moravský Krumlov – Zámecká ul., dům, čp. 15

Našiměřice – kostel sv. Jiljí, dokumentace nálezových situací na obvodovém zdivu po rozkrytí podlah

Olešnice – Křtěnovská, čp. 157 (bývalá sokolovna)

Oslavany – klášter cisterciáků, kostel Matky Boží

Pavlov – dům, čp. 48

Rájec – Jestřebí – předzámčí

Prosiměřice – kostel sv. Jiljí, dokumentace krovu a nálezových situací

Račice-Pístovice – zámek a předzámčí

Rosice – zámek, dokumentace krovů

Šatov – kostel sv. Martina, dokumentace krovu a nálezových situací

Tasovice – kostel Nanebevzetí Panny Marie, dokumentace zdiva

Tišnov – Jungmannova ul., dům, čp. 82, dokumentace pozůstatků hospodářských budov

Velké Hostěrádky – dům, čp. 74 (bývalý zájezdní hostinec)

Višňové – zámek, fotodokumentace

Vranov nad Dyjí – Náměstí, dům čp. 46

Vracovice – sýpka, parc. č. 24

Znojmo – klášter klarisek, dokumentace fasád

Znojmo – radniční věž, dokumentace nálezových situací na exteriéru

Znojmo – Horní Česká, dům, čp. 200, dokumentace odhaleného zdiva

Znojmo – ul. U brány, dům, čp. 6

Znojmo – Obroková ul., dům, čp. 274/11, fotodokumentace

Žerotice – bývalá tvrz

Archivní řešerše

Brno-střed – dům Hybešova ul. čp. 6

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V OLOMOUCI**Stavebněhistorické průzkumy**

Velké Losiny – přízemí Vysokého zámku, předběžná zpráva k SHP

Velké Losiny – Vysoký zámek, pokračování (2. etapa)

Operativní průzkumy a dokumentace

Brodek u Prostějova – kostel Povýšení sv. Kříže

Klášterní Hradisko – Opatská zahrada

Ruda nad Moravou – dům, čp. 72

Šternberk – hrad, dokumentace bývalé strážnice u brány předhradí

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE V KROMĚŘÍŽI**Stavebněhistorické průzkumy**

Brno-Veveří – hrad Veveří (dílčí)

Hostěradice – bývalá komenda Řádu německých rytířů a kostel sv. Kunhuty

Operativní průzkumy a dokumentace

Buchlovice – Dolní zámek

Holešov – zámecký park, dokumentace torza barokní ohradní zdi zahrady

Holešov – Stará synagoga, dokumentace odkrytých zdí

Kroměříž – Riegrovo náměstí, čp. 149/33

Kroměříž – Ztracená ul., čp. 74

Lukov – hrad

Lužná, čp. 45

Nový Šaumburk – hrad

Obřany – hrad, poškození

Slavičín-Divnice – zámek

Starý Světlov – hrad, věž

Strání – ul. Mlýnský, dokumentace a zaměření mlýna

Uherský Ostroh – výklenková kaple

Velehrad – klášter

Želechovice-Paseky, čp. 106

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE V OSTRAVĚ**Operativní průzkumy a dokumentace**

Andělská Hora – dům, čp. 200, archivní průzkum

Bruntál – bašta městského opevnění, 1. etapa OPD

Brušperk – Klepary, dům, čp. 57, OPD

Havířov-Bludovice – soubor pomníků životické tragédie, archivní průzkum

Heřmanovice – dům, čp. 95, OPD

Horní Suchá – soubor pomníků životické tragédie, archivní průzkum

Hukvaldy – dům, čp. 46, OPD a průzkum stratigrafie barevných vrstev nátěrů stěn, okenních a dveřních výplní

Hukvaldy – hrad, dokumentace úseku hradební zdi a zdiva paláce

Krnov – Zámecké nám., zámek, čp. 1, OPD zdiva parkánu a záchranný arch. výzkum

Albrechtice – Hynčice – bývalá fara, čp. 4, OPD a dendrochronologický průzkum

Nový Jičín – Křížíkova ul., dům, čp. 91, OPD interiéru a exteriéru a záchranný arch. výzkum

Nový Jičín – Masarykovo náměstí, dům, čp. 27, archivní průzkum

Nový Jičín – Masarykovo náměstí, dům, čp. 28, archivní průzkum

Nový Jičín – Masarykovo náměstí, dům, čp. 29, archivní průzkum

Odry – Městský úřad, korpus Krista na kříži, materiálový průzkum

Opava – Dolní náměstí, dům U Bílého koníčka, čp. 115, dokončení OPD

Opava – františkánský klášter, Ostrožná ul., čp. 234, archivní průzkum

Opava – kostel sv. Janů a johanitská komenda, OPD a archivní průzkum

Petrovice u Karviné - Dolní Marklovice – kostel Nanebevstoupení Páně, OPD a dendrochronologický průzkum

Příbor – Ul. Čs. Armády, dům, čp. 225, OPD a dendrochronologický průzkum

Příbor – kostel sv. Kříže, OPD repositáře, dveřních a okenních výplní, archivní průzkum

Rýmařov – Janovice – zámek, čp. 10, OPD a dendrochronologický průzkum

Sedlnice – zámek, čp. 121, archivní průzkum

Štáblovice-Lipina – dům, čp. 14, OPD

Těrlicko – Horní Těrlicko – soubor pomníků životické tragédie, archivní průzkum

Třinec – dům, čp. 116 v dělnické kolonii, OPD a průzkum povrchových úprav roubené konstrukce

Počet archeologických akcí

PRACOVNÍŠTĚ NPÚ	Dohled	Záchranný archeologický výzkum	Celkem
ÚOP v Praze	6	29	35
ÚOP středních Čech v Praze	4	1	5
ÚOP v Českých Budějovicích	2	6	8
ÚOP v Plzni	4	4	8
ÚOP v Lokti	5	5	10
ÚOP v Ústí nad Labem	7	0	7
ÚOP v Liberci	0	0	0
ÚOP v Josefově	0	0	0
ÚOP v Pardubicích	1	1	2
ÚOP v Telči	1	0	1
ÚOP v Brně	0	0	0
ÚOP v Olomouci	58	4	62
ÚOP v Kroměříži	0	1	1
ÚOP v Ostravě	21	21	42
ÚPS na Sychrově	5	2	7
Celkem	114	74	188

Seznam objektů ve správě NPÚ

Praha	Typ objektu	Telefon	Web
Invalidovna	Invalidovna	725 896 868	www.invalidovna-praha.cz
Zahrady pod Pražským hradem	zahrady	257 214 817	www.palacove-zahrady.cz
Středočeský kraj			
Březnice	zámek	318 682 179	www.zamek-breznice.cz
Hamousův statek	lidová architektura	724 980 456	www.hamousuv-statek.cz
Hořovice	zámek	311 512 479	www.zamek-horovice.cz
Karlštejn	hrad	311 681 617	www.hrad-karlstejn.cz
Konopiště	zámek	317 721 366	www.zamek-konopiste.cz
Krakovec	hrad	313 549 302	www.hrad-krakovec.cz
Křivoklát	hrad	313 558 440	www.hrad-krivoklat.cz
Mnichovo Hradiště	zámek	724 484 445	www.zamek-mnichovohradiste.cz
Mníšek pod Brdy	zámek	318 590 261	www.zamek-mnisek.cz
Sázava	klášter	327 321 177	www.klaster-sazava.cz
Točnick	hrad	778 761 740	www.hrad-tocnik.cz
Veltrusy	zámek	315 781 146	www.zamek-veltrusy.cz
Žebrák	hrad	778 761 740	www.hrad-zebrak.cz
Žleby	zámek	724 151 545	www.zamek-zleby.cz

Ústecký kraj			
Benešov nad Ploučnicí	zámek	412 586 795	www.zamek-benesov.cz
Duchcov	zámek	417 835 301	www.zamek-duchcov.cz
Házmburk	hrad/zřícenina	606 175 052	www.hrad-hazmburk.cz
Jezeří	zámek	602 626 430	www.zamek-jezeri.cz
Krásné Březno - kostel sv. Floriána	kostel	472 704 843	www.kostel-krasnebrezno.cz
Krásný Dvůr	zámek	415 210 004	www.zamek-krasnydvur.cz
Libochovice	zámek	416 591 443	www.zamek-libochovice.cz
Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě	kostel	724 663 546	www.kostel-most.cz
Ploskovice	zámek	416 749 092	www.zamek-ploskovice.cz
Stekník	zámek	723 086 011	www.zamek-steknik.cz
Velké Březno	zámek	475 228 331	www.zamek-velkebrezno.cz

Karlovarský kraj			
Bečov nad Teplou	hrad a zámek	353 999 394	www.zamek-becov.cz
Kynžvart	zámek	602 233 930	www.zamek-kynzvart.cz
Valeč	zámek	606 666 427	www.zamek-valec.cz

Jihočeský kraj			
Červená Lhota	zámek	384 384 228	www.zamek-cervenalhota.cz
Český Krumlov	hrad a zámek	380 704 712	www.zamek-ceskykrumlov.cz
Dačice	zámek	384 420 246	www.zamek-dacice.cz
Hluboká	zámek	387 843 911	www.zamek-hluboka.cz
Jindřichův Hradec	hrad a zámek	606 795 806	www.zamek-jindrichuvhradec.cz

Kratochvíle	zámek	388 324 380	www.zamek-kratochvile.cz
Landštejn	hrad/zřícenina	384 498 580	www.hrad-landstejn.cz
Nové Hrady	hrad	386 362 135	www.hrad-novehrady.cz
Rožmberk	hrad	380 749 838	www.hrad-rozemberk.cz
Třeboň	zámek	384 721 193	www.zamek-trebon.cz
Vimperk	zámek	778 427 134	www.zamek-vimperk.cz
Zlatá Koruna	klášter	380 743 126	www.klaster-zlatakoruna.cz
Zvíkov	hrad	382 285 676	www.hrad-zvikov.cz

Plzeňský kraj

Bolevec	lidová architektura	374 631 963	www.usedlost-bolevec.cz
Červené Poříčí	zámek	606 666 432	www.zamek-cerveneporici.cz
Horšovský Týn	hrad a zámek	606 666 422	www.zamek-horsovskytyn.cz
Kladruby	klášter	374 631 773	www.klaster-kladruby.cz
Kozel	zámek	377 969 040	www.zamek-kozel.cz
Manětín	zámek	373 392 283	www.zamek-manetin.cz
Nebílovy	zámek	377 917 090	www.zamek-nebilovy.cz
Plasy	klášter	606 666 424	www.klaster-plasy.cz
Rabí	hrad/zřícenina	376 596 235	www.hrad-rabi.cz
Švihov	hrad	376 393 378	www.hrad-svihov.cz
Velhartice	hrad	376 583 315	www.hrad-velhartice.cz

Kraj Vysočina

Jaroměřice nad Rokytnou	zámek	568 440 237	www.zamek-jaromerice.cz
Lipnice nad Sázavou	hrad	569 486 189	www.hrad-lipnice.cz
Náměšť nad Oslavou	zámek	568 620 201	www.zamek-namest.cz
Telč	zámek	567 243 821	www.zamek-telc.cz

Královéhradecký kraj

Hrádek u Nechanic	zámek	495 441 244	www.zamek-hradekunechanic.cz
Hospitál Kuks	hospitál	724 663 535	www.hospital-kuks.cz
Náchod	zámek	491 452 123	www.zamek-nachod.cz
Opočno	zámek	494 668 216	www.zamek-opocno.cz
Ratibořice	zámek	491 452 123	www.zamek-ratiborice.cz

Liberecký kraj

Bezděz	hrad	606 649 807	www.hrad-bezdez.cz
Frýdlant	hrad a zámek	725 181 569	www.zamek-frydlant.cz
Grabštejn	hrad	482 724 301	www.hrad-grabstejn.cz
Hrubý Rohozec	zámek	481 321 012	www.zamek-hrubyrohozec.cz
Lemberk	zámek	487 762 305	www.zamek-lembek.cz
Sychrov	zámek	482 360 003	www.zamek-sychrov.cz
Trosky	hrad/zřícenina	771 258 856	www.hrad-trosky.cz
Zákupy	zámek	602 698 367	www.zamek-zakupy.cz

Pardubický kraj			
Kunětická hora	hrad	466 415 428	www.hrad-kunetickahora.cz
Litice	hrad	465 320 627	www.hrad-litice.cz
Litomyšl	zámek	461 615 067	www.zamek-litomysl.cz
Slatiňany	zámek	469 681 112	www.zamek-slatinany.cz

Jihomoravský kraj			
Bítov	hrad	515 294 622	www.hrad-bitov.cz
Bučovice	zámek	517 383 135	www.zamek-bucovice.cz
Kunštát	zámek	516 462 062	www.zamek-kunstat.cz
Lednice	zámek	519 340 128	www.zamek-lednice.com
Lysice	zámek	516 472 235	www.zamek-lysice.cz
Milotice	zámek	518 619 643	www.zamek-milotice.cz
Nový Hrádek u Lukova	hrad	515 296 215	www.hrad-novyhradek.cz
Pernštejn	hrad	566 566 101	www.hrad-pernstejn.cz
Rájec nad Svitavou	zámek	516 432 013	www.zamek-rajec.cz
Uherčice	zámek	515 298 396	www.zamek-uhercice.cz
Valtice	zámek	778 743 754	www.zamek-valtice.cz
Veveří	hrad	549 420 164	www.hrad-veveri.cz
vila Stiassni	vila	734 469 039	www.vila-stiassni.cz
Vranov nad Dyjí	zámek	515 296 215	www.zamek-vranov.cz

Olomoucký kraj			
Bouzov	hrad	604 386 200	www.hrad-bouzov.cz
Jánský Vrch	zámek	584 440 286	www.zamek-janskyvrch.cz
Šternberk	hrad	585 012 935	www.hrad-sternberk.cz
Velké Losiny	zámek	583 248 380	www.zamek-velkelosiny.cz

Moravskoslezský kraj			
Důl Michal Ostrava	technická památka	596 231 160	www.dul-michal.cz
Hradec nad Moravicí	zámek	553 783 915	www.zamek-hradec.cz
Janovice u Rýmařova	zámek	724 151 811	www.zamek-janoviceurymarova.cz
Raduň	zámek	553 796 203	www.zamek-radun.cz

Zlínský kraj			
Buchlov	hrad	724 787 210	www.hrad-buchlov.cz
Buchlovice	zámek	572 434 241	www.zamek-buchlovice.cz
Květná zahrada Kroměříž	zahrada	775 887 104	www.kvetnazahrada-kromeriz.cz
Vízovice	zámek	577 452 762	www.zamek-vizovice.cz

Zpřístupněné objekty ve správě NPÚ

KRAJ	Počet zpřístupněných objektů	Pracoviště NPÚ
Hlavní město Praha	2	ÚPS v Praze
Středočeský kraj	14	ÚPS v Praze
Jihočeský kraj	13	ÚPS v Českých Budějovicích
Plzeňský kraj	11	ÚPS v Českých Budějovicích
Karlovarský kraj	3	ÚPS v Praze
Ústecký kraj	11	12 – ÚPS v Praze, 1 – ÚOP v Ústí nad Labem
Liberecký kraj	8	ÚPS na Sychrově
Královéhradecký kraj	5	ÚPS na Sychrově
Pardubický kraj	4	ÚPS na Sychrově
Kraj Vysočina	4	ÚPS v Českých Budějovicích
Jihomoravský kraj	14	ÚPS v Kroměříži
Olomoucký kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Zlínský kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Moravskoslezský kraj	4	ÚPS v Kroměříži
Celkem	101	

Přehled návštěvnosti památkových objektů ve správě NPÚ

OBJEKT	
Lednice	349 139
Český Krumlov	243 166
Hluboká nad Vltavou	201 218
Karlštejn	175 455
Valtice	131 031
Bouzov	119 913
Veveří	98 980
Květná zahrada v Kroměříži	96 422
Trosky	95 166
Sychrov	87 654
Konopiště	84 966
Pernštejn	81 154
Buchlovice	80 176
Křivoklát	76 537
Frydlant	66 226
Bítov	64 033
Kuks	62 942
Jindřichův Hradec	62 893
Buchlov	59 149
Bečov	58 947
Bezděz	55 037
Vranov nad Dyjí	54 778
Rabí	54 063
Červená Lhota	53 774
Hradec nad Moravicí	49 901
Žleby	49 028
Telč	48 697
Třeboň	48 057
Velhartice	45 310
Kunětická hora	42 347
Ratibořice	41 986
Kratochvíle	40 590
Milotice	40 485
Náchod	40 194
Hrádek u Nechanic	39 851
Švihov	39 010
Opočno	38 814
Landštejn	38 734
Rožmberk	36 635
Kynžvart	34 608
Zahrady pod Pražským hradem	32 440
Velké Losiny	32 291
Slatiňany	31 711
Točnick	30 852
Raduň	30 704
Lipnice	30 473
Jaroměřice nad Rokytou	30 367
Zvíkov	30 088
Házmburk	29 438
Lemberk	28 956
Šternberk	27 368

OBJEKT	
Veltrusy	26 570
Mníšek pod Brdy	25 985
Litomyšl	25 747
Kladruby	25 679
Plasy	25 487
Zákupy	24 673
Rájec nad Svitavou	24 167
Krakovec	22 313
Kozel	22 130
Jánský Vrch	22 060
Ploskovice	20 575
Jezeří	19 872
Vimperk	19 199
Mnichovo Hradiště	19 129
Vizovice	18 044
Horšovský Týn	17 521
Nové Hrady	17 482
vila Stiassni	17 015
Libochovice	16 474
Náměšť nad Oslavou	16 220
Zlatá Koruna	16 113
Grabštejn	15 726
Most - kostel Nanebevzetí Panny Marie	15 544
Hrubý Rohozec	15 092
Stekník	14 334
Lysice	14 242
Krásný Dvůr	12 483
Manětín	11 799
Březnice	11 659
Duchcov	11 619
Sázava	11 379
Hořovice	11 165
Dačice	10 769
Bučovice	10 307
Uherčice	10 001
Valeč	9 837
Velké Březno	9 366
Benešov nad Ploučnicí	9 304
Nebílov	9 264
Nový Hrádek	9 205
Žebrák	9 160
Litice	9 154
Kunštát	7 634
Důl Michal	5 098
Hamousův statek ve Zbečně	3 162
Invalidovna Praha	2 877
Červené Poříčí	2 168
Janovice u Rýmařova	2 071
Bolevec	1 500
Krásné Březno - kostel sv. Floriána	889
Celkem	4 231 017

Změny památkového fondu*

KRAJ	Prohlášené nemovité kulturní památky	Zrušené nemovité kulturní památky**	Prohlášené movité kulturní památky	Zrušené movité kulturní památky	Prohlášené národní kulturní památky **	Prohlášené památkové rezervace	Prohlášené památkové zóny
Hlavní město Praha	4	0	1	0	0	0	0
Středočeský kraj	6	0	1	0	0	0	0
Jihočeský kraj	10	1	1	0	0	0	0
Plzeňský kraj	9	1	1	0	1	0	0
Karlovarský kraj	3	0	2	0	0	0	0
Ústecký kraj	6	0	2	0	2	0	0
Liberecký kraj	9	1	2	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	4	1	2	0	0	0	0
Pardubický kraj	4	0	1	2	0	0	0
Kraj Vysočina	3	0	1	7	0	0	0
Jihomoravský kraj	23	0	3	0	4	0	2
Olomoucký kraj	1	4	0	2	1	0	0
Zlínský kraj	13	1	1	0	0	0	0
Moravskoslezský kraj	3	0	9	3	0	0	0
Celkem	98	9	27	14	8	0	2

* Do tabulky jsou zahrnuty pouze nové či zcela zrušené kulturní památky, národní kulturní památky a památkové zóny, není zahrnut přeprlášený či částečně zrušený památkový fond.

** Není zahrnuto 18 národních kulturních památek, které byly prohlášeny Nařízením vlády č. 372/2023 ze dne 6.12.2023, nařízení nabývá účinnosti dnem 1.7.2024.

Počet nemovitých a movitých kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón v ČR k 31. prosinci 2023

PRACOVISŤE / PŮSOBNOST	Nemovité kulturní památky *	Movité kulturní památky **	Národní kulturní památky	Památkové rezervace	Památkové zóny
Hlavní město Praha	2 121	10 546	60	3	18
Středočeský kraj	4 387	5 145	38	14	62
Jihočeský kraj	5 107	3 016	41	24	86
Plzeňský kraj	3 232	3 595	26	8	67
Karlovarský kraj	1 449	1 237	16	9	24
Ústecký kraj	3 570	2 463	18	9	34
Liberecký kraj	2 260	910	15	8	28
Královéhradecký kraj	3 084	2 473	34	7	35
Pardubický kraj	2 119	2 185	20	5	24
Kraj Vysočina	2 977	2 424	16	6	28
Jihomoravský kraj	3 153	5 395	42	9	27
Olomoucký kraj	2 215	5 333	16	3	26
Zlínský kraj	1 333	1 450	16	4	17
Moravskoslezský kraj	2 001	2 688	21	5	25
Celkem	39004***	48 860	370****	114	501

* Evidence nemovitých kulturních památek zahrnuje počet rejstříkových čísel, z nichž některá ovšem zahrnují rozsáhlé areály a soubory. V památkovém katalogu je v současné době evidováno přes 162 000 jednotlivých nemovitých objektů, které jsou kulturními památkami. Rozepsání všech areálů a souborů na jednotlivé objekty nebylo ukončeno.

** Evidence movitých kulturních památek zahrnuje počet rejstříkových čísel, z nichž některá ovšem zahrnují rozsáhlé soubory předmětů. V případě mobiliárních fondů památkových objektů 131 rejstříkovým číslům odpovídá 1.308.271 památek (inventárních jednotek), v případě historických knihovnických fondů 341 rejstříkovým číslům odpovídá cca 1.878.000 knižních svazků.

*** Počet rejstříkových čísel nemovitých kulturních památek; některé kulturní památky jsou na území více krajů a jsou v působnosti více pracovišť.

**** Počet rejstříkových čísel národních kulturních památek; některé národní kulturní památky jsou na území více krajů a jsou v působnosti více pracovišť. Není zahrnuto 18 národních kulturních památek, které byly prohlášeny Nařízením vlády č. 372/2023 ze dne 6.12.2023, nařízení nabývá účinnosti dnem 1.7.2024.

Fotografie na předělových stranách:

Titulka SZ Telč, foto: Simona Binková

s. 4 Klášter Kladruby, archiv NPÚ

s. 7 Sedlec u Kutné Hory, archiv NPÚ

s. 9 Hrad Hasištejn, 1999, archiv NPÚ

s. 11 Vizuál Patrimonium pro futuro, autorka: Romana Indrová Semelková

s. 18 Logo a vizuál projektu Harrachové: vznešenost zavazuje, autor: MgA. Jáchym Šerých

s. 21 Květná zahrada Kroměříž, foto: Jaroslav Horák

s. 33 Obálky průvodců po objektech ve správě NPÚ, foto: archiv NPÚ

s. 48 Hradozámecká noc 2024, foto: archiv NPÚ

s. 52 SZ Stekník, foto: Viktor Čáp, archiv NPÚ

s. 158 Telč, foto: Petr Kříž

s. 166 SZ Hluboká, foto: archiv NPÚ, ÚPS v Českých Budějovicích

s. 180 SZ Český Krumlov, detail výzdoby livřejí, foto: Alena Samohýlová

s. 188 Kostel Povýšení sv. Kříže v Doubravníku, foto: archiv NPÚ, ÚOP v Brně

Další foto: archiv NPÚ

Výroční zpráva za rok 2023

Národní památkový ústav

Vydal Národní památkový ústav, Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1

www.npu.cz

Redakce: Gabriela Zelenková, Kornélia Kolářová Takácsová

Korektorka: Jana Kolářová

Grafická úprava a sazba: Barbora Augustová, bara@virtualworld.cz

Praha 2024

Neprodejné

ISBN 978-80-7480-203-4

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

